

UNIVERSITY OF TORONTO

3 1761 00103375 2

PURCHASED FOR THE
UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

FROM THE
CANADA COUNCIL SPECIAL GRANT

FOR
DRAMA
1968

**SVIENSIKA
TEATERN**

VIII

UNDER

KARL JOHANS TIDEN

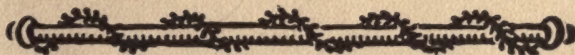
1838 ~ 1842

Några anteckningar

af

NILS PERSONNE

STOCKHOLM

WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

SVENSKA TEATERN
VIII
UNDER
KARL JOHANSTIDEN
1838—1842

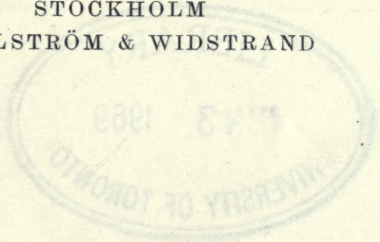
SVENSKA TEATERN
VIII
UNDER KARL JOHANSTIDEN
1838—1842

NÅGRA ANTECKNINGAR AF
NILS PERSONNE

STOCKHOLM
WAHLSTRÖM & WIDSTRAND

ISAAC MARCUS' BOKTR.-AKTIEBOLAG

STOCKHOLM

1 9 2 7

PN

2771

P4

bd. 8

INNEHÅLL

KUNGLIGA TEATERNS VERKSAMHET UNDER ÖFVERSTELÖJTNANT
ALEXIS BACKMANS OCH KRIGSRÅDET KARL FORSBERGS
STYRELSE.

	Sid.
Fråga om teaterns reorganisation	12
Teaterns affärer	13
Kungliga teaterns repertoar under spelåret 1838—1839	19
Gästspel af Théâtre royal français de Berlin	22
Fruarna Frösslinds och Bocks recetter	25
Fransmännens afskedsrepresentation	26
K. G. Lindströms recett	28
Angely's »Den fulaste af de sju»	30
Per Sevelins afskedsföreställning	32
Repris af Glucks »Armide»	32
Lars Kinmansons recett. »Den farliga tanten»	33
Julius Günthers debut	35
Lars Hjortsbergs återuppträdande	36
Repris af »Hamlet»	37
Giovanni Bellettis debut	38
Weber's »Euryanthe»	41
Bayard's »Debutanten och hennes far»	46
Münch-Bellinghausen's »Griselda»	47
Repris af »Figaros bröllop»	53
Varin's »Tre hustrurs man»	54

	Sid.
Adam's »Postiljonen från Lonjumeau»	58
Emilie Högquists recett	61
Lyriska scenens värreperthoar.....	62
Lars Hjortsbergs recett	66
Charlotte Fickers recett	67
Meyerbeer's »Robert af Normandie»	67
Jenny Linds konsert	74
Charlotte Eriksons recett. »Louise de Lignerolles»	74
Danska balettens gästuppträdande	75
Värkonserter	80
Kungliga teaterns repertoar under spelåret 1839—1840.....	83
Georg Dahlqvists reengagemang	85
Oskar Andersson	86
K. G. Lindströms afskedsrecett.....	88
Lars Kimansons recett. »De begge döttrarne»	90
Johanna von Schoultz' konsert.....	92
Teaterns affärer	94
Kristian Kellermann's konsert	96
Per Sevelins återuppträdande jan. 1840	101
Nils Almlöfs recett. »Två unga fruar»	102
Anna Bishop's gästuppträdande.....	104
Delavigne's »Don Juan af Österrike»	106
Lars Hjortsbergs återuppträdande.....	112
Bröderna Berwalds konserter.....	113
Adam's »Bryggaren i Preston»	114
Emilie Högquists recett. »Gunstlingen»	118
Andreas Randels konsert.....	119
Bulwer's »Eugène Aram».....	122
Isak Bergs recett. »Lucie».....	124
August Pott's konsert	129
Fru Sällströms recett. »Öfverraskningen».....	130

	Sid.
Junirepertoaren	131
Anders Selinders recett	131
Minnesgåfvan till Jenny Lind	132
Artisternas sommarvistelser	133

KUNGLIGA TEATERNES VERKSAMHET UNDER ÖFVERSTELÖJTNANT
ALEXIS BACKMANS OCH EXPEDITIONSSSEKRETERAREN SVEN
SCHYBERGS STYRELSE.

Kungliga teaterns återöppnande 19 augusti 1840.....	134
Kungliga teaterns repertoar under spelåret 1840—1841.....	136
Dolores Serral's gästuppträdande	137
Georg Dahlqvists recett. »Rubens i Madrid»	143
Lars Kinmansons recett. »Kärleksdrycken».....	144
François Prume's konsert	147
Fredrik Kinmansons recett. Repris af »Robert».....	149
Karolina Bocks recett. Repris af »Oxmenuetten»	149
Jenny Linds recett. »Lucie».....	150
Recett för teaterns pensionskassa.....	151
Baletten »Modekrämerskan»	152
Nils Almlöfs recett. »Fröken de Belle-Isle».....	154
Bellini's »Den okända»	159
Konserten på slottet Karlsdagen	162
Karl Bock † 29 januari	163
Repris af »Hamlet»	163
Friedrich Kirchner's gästspel.....	164
Per Sevelins återuppträdande febr. 1841.....	165
M. Gelhaars recett. »Friskytten» med O. Strandbergs debut	166
E. Högquists recett. »Orleanska jungfrun»	168
Edv. Stjernströms soaré	169
Kyrkoherden Fröst's soaré	169

	Sid.
Fanny Hjortsbergs recett. »Mulatterne»	170
Soaréer å Taliateatern	171
Hofkapellet's recett. Repris af »Trollflöjten»	173
August Lindmans debut	174
Djurströmska sällskapet å Taliateatern	175
Ancelot's »Man kan hvad man vill»	176
Familjen Berwalds konserter	178
Julius Günthers recett. »Norma»	182
Charlotte Eriksons recett. »Ett glas vatten»	186
Emma Freyse-Sessi's gästuppträdande	190
Jenny Linds afskedsrepresentationer	192
Jenny Linds afskedskonsert	193
Artisternas sommarvistelser	194
Aftonbladsartiklar om teaterns ekonomiska läge	195
Öfverstelöjtnant Backmans befordran	208
Om den dramatiska konstens officiella tillstånd i vårt land	208
Kungliga teaterns repertoar under spelåret 1841—1842	218
Isidor Dannströms debut	220
Marie Taglioni och hennes gästuppträdande	221
Minard's och Levasseur's franska trupp	236
Elma Ströms debut såsom Agatha	239
Georg Dahlqvists recett. Repris af »Wallensteins död»	240
Elma Ström såsom Alice	242
Maskeradbal å Kungliga teatern	243
Andreas Randels konsert	243
Lars Kinmansons recett. Repris af »Postiljonen»	244
Giovanni Belletti's recett. Repris af »Kärleksdrycken»	245
Fanny Hjortsbergs recett. »En mors välsignelse»	248
Rudolf Willmer's konserter	248
Elma Ström såsom Lucie	249
O. U. Torsslows offentliga representationer å Taliateatern	251

	Sid.
Nils Almlöfs nyårsrecett. »Marino Faliero»	262
Mélesville's »Chevalier de Saint-Georges»	268
Matilda Gelhaars recett. Repris af »Barberaren»	272
Eduard d'Aubert's konsert	273
François Lefévre's gästuppträdande	274
Hofkapellet's recett. Repris af »Hvita frun»	276
Emilie Högquists recett. »Maria Tudor»	277
Meyerbeer's »Hugenotterne»	281
Théodore Hauman's konserter	285
Frans Berwalds konsert	285
Återuppförandet af Haydn's »Årstiderna»	286
Elise Frösslinds recett	286
Charlotte Eriksons afskedsrecett 16 juni	287
Oppositionen vid 1840—1841 års riksdag	288
Riksrätten	289
Afkunnandet af riksrättens dom 2 juli 1842	309
Anmärkingar och tillägg	311
Personregister	330
Skådespelsregister	343
Illustrationsregister	351

Alexis Backman. Efter afbildning i
Kungliga teaterns porträttsamling.

Från föregående spelår erinra vi oss, hvilket bittert klander i lokalpressen drabbade presidenten Westerstrand för hans förvaltning af den Kungliga teatern, då han omsider i maj 1838 inlämnade sin afskedsansökan, och de ännu skarpare smädelser, hvarmed öfverstelöjtnant Backmans kandidatur till chefsplatsen mottogs. Emellertid kunde man icke finna någon lämpligare, som ville åtaga sig tjänsten under det högst bedräfliga tillstånd, hvori teaterns affärer då befunno sig. Därtill kom, att Backman för att göra sig än mer behaglig inför vederbörande afstod från chefslönen till teaterkassans förmån och åtnöjde sig med de 1,000 rdr bko han förut åtnjutit såsom andre direktör. Och så blef Westerstrand tjänstledig 1 juli

med villkor, att han pro forma skulle kvarstå såsom förste direktör, och teaterns styrelse lades i händerna på öfverstelöjtnant Alexis Backman såsom direktör för den sceniska och krigsrådet Karl David Forsberg såsom direktör för den ekonomiska förvaltningen, ett tvåmannaregemente, hvilket den forne teaterchefen Gustaf Löwenhielm stämplade såsom »lika principvidrigt som oerhördt», och hvilket August Blanche i Freja kallar för ett »dumvirat» med långa näsor och öron, som han förklarar vara alldeles ohjälpligt.

Regeringen aflät 1 juli till den nya teaterdirektionen en befallning att inkomma med ett förslag till teaterns reorganisation; och för att yttra sig öfver det afgifna projektet tillsattes en kommitté bestående af statsrådet friherre Åkerhielm, t. f. statssekreteraren Munthe, lagman Björk och protokollssekreteraren af Zellén. I februari 1839 blefvo de färdiga med sitt arbete. Hufvudinnehållet var att teaterns fortvaro skulle bestämmas för fem år i sänder, och att någon minskning i sujetternas flitpengar och kapellets löner skulle företagas, hvarigenom man räknade på en besparing af ungefär 6,000 rdr bko om året. Kronprinsen lät då kalla till sig hrr Almlöf och Svensson och tillsade dem att hos statsrådet Åkerhielm taga kännedom om den del af reglementet, som rörde flitpengarna, och inhämta kamraternas tanke därom. Men Backman tillät icke detta ske, förrän kommitterade först meddelat direktionen sitt förslag. Resultatet blef att konungen bestämde, det teatern skulle få fortlefva i fem år till 1 juli 1844, att teaterns reglemente förnyades med högst oväsentliga förändringar, och aflöningssystemet förblef sådant det var. Be-

träffande inhemska författare föreskref reglementet, att Kungliga teatern visserligen borde uppmuntra dessa, dock bör »ej ett svenskt original föredragas framför en öfversättning, som äger större värde.» Att märka är att, så snart en teaterförfattare låtit trycka ett arbete, kunde hvilken teaterdirektör som helst uppföra det, utan att inhämta författarens tillstånd eller betala denne ett runstycke. Detta oeffterrättlighets-tillstånd räckte ända tills F. O. 20 juli 1855 trädde i kraft.

Då Westerstrand afgick från direktörsposten, ansåg sig regeringen nödsakad att till honom återbetala hans för teaterns räkning utlagda penningar och skaffade de därtill erforderliga medlen på samma sätt, som den gjort en gång förut, och hvarom lokalpressen längre fram på hösten visste berätta, att »fonden för det lån, stort 15,000 rdr bko, hvilket nyligen för k. teaterkassans räkning blifvit upptaget, lär vara extra utgiftsmedlen, hvarå regeringen anordnat 5,000 rdr bko årligen till ränta och amortering, så att lånet kan återgäldas på mindre än sex år. Denna operation synes vara en förnyelse af den, som efter 1823 års riksdag ägde rum, då förste teaterdirektören friherre Åkerhielm, som lämnat sin personliga ansvarighet för omkring 20,000 rdr bko till teaterns behof, i stället att få dessa, såsom statsutskottets och rikets ständers mening utan tvifvel var, ersatta af första hufvudtiteln tillökta anslag, fick dem anvisade att på en längre tidrymd amorteras af extra utgiftsfonden med några tusen riksdaler årligen — ett förhållande, hvilket jämte vägran att till 50,000 rdr öka teaterns årsanslag från civillistan lär föranledt friherre

Åkerhielms resignation från förste direktörsposten. Herr presidenten Westerstrand säges nu befinna sig i liknande enskilda ansvarighet för ett ej obetydligt belopp, och det är ju således allt skäl att statsverket skyddar äfven honom från förlust. Emellertid torde blifvande revisorer ej underlåta att fästa uppmärksamheten vid dessa dispositioner för teatern af en fond, som under ingen förevändning synes afse dylika föremål, och hvilken, disponerad som nu är förhållandet till kabinettskassan, teatern m. m., skäligen vid nästa riksdag torde kunna, om ej alldeles försvinna ur budgeten, åtminstone till halfva beloppet, eller 50,000 rdr bko årligen, nedsättas.»

Sedan Allehanda 18 augusti tillkännagifvit Kungliga teaterns öppnande två dagar därefter, fortsätter det: »Det lär, efter hvad man med visshet vet, stå till på det sätt, att aflöningen till den vid teatern anställda personalen icke kunnat utgå längre än till den 1 sistlidne april, utan lär denna personal under hela sommaren saknat annat medel att försörja sig och sina familjer än lån, sannolikt hos procentare, hvilkas bekantskap är den olyckligaste en ung man eller en hufvader kan göra, enär den vanligen slutar med gäldstugan eller cession — en kurs, som också (och det är visst icke underligt) blifvit genomgången af en stor del bland teaterpersonalen. Oss förefaller det bra djärft, att under sådana förhållanden hrr Backman och Forsberg ens kunna fordra, att samma personal skall uppträda i tjänstgöring, innan den fått betalning för hvad den gjort, och vi skulle icke förundra oss, om en eller annan nekade att uppfylla slika obilliga anspråk. Tvärtom skulle vi ansett det

bestämmt nyttigt, om teaterdirektionen nödgats helt enkelt anmäla, att den nya spelterminen icke kunde öppnas förr än den under de senare åren åsamkade skulden vore på ett eller annat sätt garanterad; men sådant hade måhända varit detsamma som att förbereda sin egen afsättning — hvilket in parenthesi sagdt torde varit ännu nyttigare — och herrar departementschefer vilja naturligtvis *framförallt* bibehålla sina platser; således måste de göra sig nödvändiga; de måste icke fullständigt låta veta, hur ställningen verkligen är, åtminstone låtsa som det ännu *kunde* hänga ihop och som *de* ägde något slags högre förmåga att drifva verket med de resurser som finnas etc. Publiken kan detta visserligen under närvarande teaterstyrelse vara tämligen likgiltigt, ty på den estetiska ståndpunkt nämnde styrelse befinner sig, med de åsikter om skön konst den äger och med dess förvaltningsprinciper, skulle utan tvifvel, äfven med mer än tillräckliga finansiella tillgångar, vår teater icke motsvara sitt ändamål eller administreras till belåtenhet för den bildade allmänheten eller ens bära sig — men, som sagdt är, för de personer, hvilka åt den dramatiska konsten riktat sin hela verksamhet och byggt sin framtid på den för få år sedan meddelade höga garantien för teaterns bestånd — är denna osäkerhet i sanning betänkelig, och det är dem det mest gäller, om man låter det gå till det yttersta. I öfrigt hänvisa vi till en följd af artiklar uti D. A. under augusti och september sistlidne år, däri red. med bevis ådagalagt, huru, i vårt omdöme, oeffterrettligt och oförsvarligt den kungliga teatern blifvit under de senare åren handhafd och förvaltd — ett för-

hållande, hvilket i estetiskt och disciplinärt hänseende tyckes hafva blifvit i väsentlig mån förvärradt under den sedermera förflutna tiden, sedan herr öfverstelöjtnant Backman blef styresman för scenen, och hans inflytande småningom blef det enda gällande.»

Redan samma dag svarade krigsrådet Forsberg med följande upplysning, som dock ej infördes i tidningen förrän 21 augusti. »Till Redaktionen af Dagligt Allehanda. I anledning af den artikel rörande Kungliga teaterns återöppnande, som Redaktionen denna dag låtit i sitt blad inflyta, anhåller under-tecknad, som med aflöningsens utbetalande vid samma teater äger den närmaste befattningen, att få upplysa att under loppet af april, maj och juni månader detta år, eller före den tid då andra kvartalet tilländagick, 10,000 rdr bko blifvit till teaterns samtliga personaler utbetalade i afräkning å dem för samma kvartal, eller från den 1 april till den 30 juni, tillkommande löneförmåner; att de svagast lönte eller corps de ballet, kör och betjäningsstaterna, hvilka äga att sin aflöning månatligen utbekomma, i orubbad ordning fått lyfta densamma vid början af hvarje månad, och alltså i detta ögonblick icke äga något att af teaterkassan fordra; att de flesta medlemmar af k. hofkapellet, som icke från teaterkassan direkte likvideras, längesedan ägt tillfälle att i hofkapellens pensionskassa och emot utbetalning af teaterkassan lyfta innevarande års andra kvartal; att de vid k. teatern högst lönade artister och tjänstemän väl äga en del af sina löneförmåner för andra kvartalet innestående, men att sådant icke innebär någon ovanlighet, enär hvarje år vid denna tid för-

hållandet varit nära enahanda; att med undantag blott af tvenne artister, hvilkas permission till utrikes ort ännu icke tilländalupit, k. teaterns aktörs-, balett- och körpersonaler nu äro samlade, utan att

Karl Forsberg. Efter teckning af Maria Röhl 1847.

någon enda bland dem anmält hvarken hinder eller oberedvillighet att i tjänstgöring inträda; samt att vid sådana förhållanden direktionens åtgärd att öppna teatern icke blott sker till underdånig åttlydnad af K. Maj:ts därom meddelade nådiga befallning, utan ock står i närmaste förening med de vid teatern anställda personers egen fördel. Stockholm

den 18 augusti 1838. Carl D. Forsberg. Direktör för Kungliga teaterns ekonomiska förvaltning.»

Ett meddelande från teaterdirektionen i hufvudstadstidningarna dagtecknad 7 augusti förkunnade, att den träffat öfverenskommelse med direktören för Théâtre royal français de Berlin, mr Delcour, om hans trupps uppträdande å Kungliga teatern. »I sammanhang härmed får direktionen tillkännagifva: att, sedan amfiteatern nu blifvit nybeklädd samt för första gången med mattor belagd, priset å biljetterna till denna plats blifvit förhöjdt från 1 rdr 24 sk. till 2 rdr bko för stycket; att de griljerade avantscenerna, hvilka under senare år varit för allmänheten tillslutna, nu komma efter verkställd reparation och inredning att åter för åskådare upplåtas; samt att hädanefter blott en biljett utgifves till hvarje oxöga eller avantscen, och att, vid oförändrade priser, dessa platser alltså betalas: hvardera oxögat på första raden med bko rdr 6; d:o d:o på andra raden med bko rdr 5; d:o d:o på tredje raden med bko rdr 2,12. Hvardera avantscenen, inrymmande minst fem åskådare, med bko rdr 5. Stockholm 7 augusti 1838.»

»Rättfärdigandet för denna prisförhöjning», säger Dagligt Allehanda 27 augusti, »var icke rätt lyckligt. Att en kunglig teater finner sig befogad att förhöja priserna för det den med några mattor af det simplaste slaget belagt ett golf kan ej gillas af opinionen i en tid, då man är van att se alla entreprenörer af enskilda anläggningar och företag till allmänhetens förlustelse eller uppbyggelse bemöda sig om successiva förbättringar, utan att därför förhöja afgifterna. Det hade därför, som ref. tror, varit bättre

att alldeles tiga med de där mattorna, hvilka många tycka alldeles icke förtjäna någon mention, och helt enkelt stödja sig på värdet af platsen relativt till de öfriga inom salongen och dess begärlighet framför dem. Men äfven härom vore åtskilligt att säga. Så länge scenens föreställningar icke genom sin dyrbarhet rättvisa en prisförhöjning, så länge är ej denna befogad och ej rättsenlig. — Vi tillstyrka att priserna nedsättas igen efter franska truppens afresa. Hade förhöjningen uttryckligen sagts äga rum för de franska spektaklen, hade tidningen ej haft något att anmärka, skulle den än sträckt sig längre än till amfiteatern.» — Och Allehanda tröttnade icke att vid alla möjliga tillfällen beskärma sig öfver mattan. Ändtligen försvann den omsider i november, »utäten af Allehanda» hette det i en notis i ett annat blad.

Under sommaren led teatern tvenne smärtsamma förluster, därigenom att Nils Almlöfs hustru Karin Cederberg afled 20 juni (se del IV sid. 219) och Bernhard Crusell 28 juli (se del IV sid. 161). Vid hans jordfästning 2 augusti i Jakobs kyrka ägnade hofkapellet honom sin hyllning i toner under hofkapellmästaren Berwalds anförande.

De under spelåret 1838—1839 uppförda pjäserna (nyheterna kursiverade) voro i bokstafsordning: Adèle de Sénanges (1 gång), *Alfhild* (6), *Alphyddan* (5), *Ambassadören* (1), *l'Ami Grandet* (1), *Angelo Malipieri* (1), *Armide* (3); *Barberaren* (2), *Begge arrestanterne* (1), *Bildhuggaren* (5), *Brudslöjan* (5); *la Cachucha* (3), *la Camaraderie* (2), *Clémentine* (1), *Coelina* (3), *Czar Peter* (2); *Dagen före bröllopet* (3), *Debutanten och hennes far* (14), *Don Juan* (2); *Elake*

husbonden (2), En duell under cardinal Richelieu (6), l'Enfant trouvé (1), Engelska matrosen (2), l'Epée de mon père (1), Ett besök på dårhuset (4), Ett divertissement af dans (2), l'Etudiant et la grande dame (1), Eugenie (2), *Euryanthe* (4); Familjen Riquebourg (6), *Farliga tanten* (15), Felsheims husar (2), Feodor och Maria (3), Ferdinand Cortez (3), Figaros bröllop, op. (4), Fra Diavolo (9), Friskytten (4), Friskytten, scen och aria (1), *den Fulaste af de sju* (6), Fästmän från hufvudstaden (2), Föregifna skatten (1), Förmente prinsen (1), de Förtrogne (1); le Gamin de Paris (1), les Gants jaunes (1), Giftermålet på befallning (2), Giftermål på gamla dagar (2), la Grande dame (1), Grefvarne Klingsberg (2), *Griselda* (10); la Haine d'une femme (1), Hamlet (5), Hedvig (1), Helliga Cecilia, tabl. viv. (2), Hemkomsten (3), Hernani (1); *l'Isle des fantaisies* (2), Jag bedrar mig aldrig (1), le Jeune homme en loterie (1), le Jeune mari (1), la Jeune marraine (2), Juden (2); Kabal och kärlek (3), Konung Edwards söner (2); Lilla slafvinnan (1), *Louise de Lignerolles* (4), Lägret för Montauban (1), Löjlige mötena (3); la Maitresse au logis (1), Man gör så godt man kan (3), Mannen och älskaren (6), le Mariage de raison (1), Marie de Sivry (1), Marie eller Bröllopfesten (3), le Mari et l'amant (1), le Mari et la veuve (2), Maskeraddivertissement (3), les Memoires d'un colonel (1), Michel et Christine (1), Michel Perrin (1), fransm. (1), *Min fars värja* (6), Misstroende och list (6), Moiraud et C:ie (1), Monsieur Beau-fils (2); Numro 777 (3), Nya garnisonen (1), den Nya öfversten (2); Pariserpojken (4), le Parrain (1), Paul et Jean (2), Pas de deux (2), Pas de trois (1), le Père

de la debutante (3), *Postiljonen från Lonjumeau* (9), *Preciosa* (2), *les Premières amours* (1), *le Prisonnier d'une femme* (1); *Qväkaren och dansösen* (3), *Qväkarne* (2); *Renaudin de Caën* (1), *les Rivaux d'eux mêmes* (1), *Robert af Normandie* (12), *le Roman d'une heure* (1); *Sannljugaren* (1), *Sans nom* (1), *le Sauveur* (1), *Schweiziska familjen* (5), *Sedan solen gått ned* (3), *Sen er i spegeln* (3), *Shakspeare kär* (4), *Silkesste-gen* (6), *Slottet Montenero* (5), *Smekmånaden* (3), *den Stumma* (5), *Supplikanterne* (2), *Svartsjuka hustrun* (1), *Sömngångerskan* (2), *Sömngångerskan i Provence* (2); *Tartuffe* (2), *le Tartuffe* (1), *Tre hustrurs man* (12), *Trettio år af en spelares lefnad* (2), *Trollflöjten* (9), *Trop heureuse* (1), *Tvillingbröderne* (8), *Två ord* (1), *Två års giftermål* (3), *Tyrolarne* (2); *Une bonne fortune* (1), *Une jeune ménage* (1), *Unga gifta man-nen* (1), *Ungdomsminnen* (7), *Un mariage à rompre* (1), *Un mariage sous l'empire* (1); *Valerie* (5), *Vestindiefararen* (1), *les Vieux péchés* (2), *Vouloir c'est pouvoir* (2); *Zoé ou l'Amant prété* (1); *Ålderdom och dårskap* (1). Af dessa 141 stycken voro 21 musikpjä-ser, hvaraf 3 nyheter, 71 talpjäser, hvaraf 10 nyheter (därjämte gaf Delcours trupp 40 stycken på franska språket), och 9 baletter, hvaraf 4 nyheter. Dessutom gäfvos 6 konserter, men inga maskerader.

Första representationen gafs måndagen 20 augusti kl. ½ 7 e. m., då »*Shakspeare kär*», »*De förtrogne*» och »*Misstroende och list*» uppfördes. Den fulltaliga publiken hälsade som vanligt med mer eller mindre starka bifallsyttringar sina gunstlingar välkomna, Charlotte Erikson, Emilie Högquist, Charlotte Ficker, Nils Almlöf, Hyckert, Deland m. fl. Abraham Hjorts-

berg hade efter Sevelin fått öfvertaga von Saar i »De förtrogne», men genom sin nästan fullkomliga brist på uttryck, minspel och gester förfelade han alldeles den komiska effekt, som finnes i denna roll. Allehanda tyckte det var synd, att han längre skulle spilla sin tid på ett för honom så otacksamt yrke som aktörens. Mellan pjäserna spelade förste violinisten vid k. operan i Paris Prosper Sainton, en talang af första ordningen, som genast tillvann sig en odelad beundran och stormande bifallsyttringar för sin säkerhet, sin eld, sin ungdomskraft och den lätthet, med hvilken han besegrade alla svårigheter.

Den franska truppen, som bestod af nio herrar och fem damer, uppträdde första gången redan på onsdagen, då tvenne enaktskomedier gåfvos, som förut varit uppförda hos oss under namn af »Mannen och älskaren» (*le Mari et l'amant*) af Vial och »Den första kärleken» (*les Premières amours*) af Scribe. För att utfylla programmet gafs »Fästmän från hufvudstaden» af de svenska skådespelarna. — Fransmännen kvarstannade hos oss något öfver en månad och gåfvo därunder tjugusex spektakel, bestående af tillsammans fyrtio komedier och vådeviller, de flesta av Scribe. Nästan alla de uppträdande voro verkliga talanger med stor teatervana, förstodo att kläda och föra sig väl och utvecklade ett förträffligt samspel. De behagade därför mycket den finare publiken, som nästan hvarje afton de spelade fyllde amfiteatern och de bägge nedersta raderna. Delcour själf sågs med nöje för sin naturliga verv, trots en viss affektation i tal och åtbörder, som föranledde Allehanda att påstå, det han mycket påminde om den afdöde aktören

Gustaf Lindman. Péchena var en liflig förste älskare, tout à fait parisien. Egendomligt nog var han blond, hvilket klädde honom, och han var särdeles omtyckt

Scenbild ur fjärde akten af »la Camaraderie».

av damerna. Francisque firade en verklig triumf som le père de la débutante genom sitt otvungna och fryntliga sätt att återgifva denna lustiga figur, och var en ypperlig pär af Frankrike i »la Camaraderie», bräcklig, utlefvad och darrande på målet. Till »pariserpojken» var han uppenbarligen för gammal, men hans bittra, sjudande, okonstlade gråt lockade hela

salongen till tårar, och som Michel Perrin stod han sig godt i jämförelse med Torsslow. Det var tydligen en mycket stor och mångsidig förmåga. — Bland damerna var m:lle Pauline Edelin en intagande jeune amoureuse, full af naivitet, sanning och eld, och hade dessutom en behaglig och nätt sångröst för vådevillen. Hon skördade ett hänfördt och rättvist bifall, blef sedermera engagerad vid Théâtre de Vaudeville i Paris, men dog redan under sommaren 1842, efter hvad Emilie Högquist berättar i sin dagbok. M:lle Deschanel ägde en mångsidighet som gjorde henne användbar både som subrett och grande dame, ehuru den förra var hennes egentliga genre. Den största talangen var dock m:me Brice, som ådagalade ett verkligt konstnärsskap i sina många skiftande uppgifter. Man beundrade hennes intriganta Césarine de Miremont i »la Camaraderie»; hennes sentimentala och romaneska skönhet på öfverblifna kartan i den lilla enaktaren »Sans nom», en kvick parodi på den romantiska skolans i Frankrike öfverdrifter och dårskafer; hennes fina, fängslande framställning af den kvinnliga hufvudrollen i »l'Etudiant et la grande dame», och icke minst hennes öfverlägsna tolkning af Elmire i »Tartuffe», den enda på ett fullt tillfredsställande sätt återgifna Molièrefiguren. — Våra egna artister hade mycken nytta af att studera fransmännen i ensemblen. Däremot var det ett bestämdt misstag af direktionen att låta dem spela små franska komedier för att utfylla programmet, ty vid den oundvikliga jämförelsen med fransmännen måste svenskarna därvidlag naturligtvis förefalla betydligt underlägsna. I litterärt hänseende var dock deras

repertoar skäligen klen, i synnerhet om man tänker på hvad föregående franska trupper här spelat af Molière, Racine, Beaumarchais m. fl. Det var ju nu nästan uteslutande Scribeska småstycken som uppfördes, och deras enda Molièrepjäs, som kom upp först mot sejourens afslutning, återgafs på ett högst underhålligt sätt, med undantag af m:me Brices Elmire, såsom jag nyss nämnt.

Elise Frösslind hittade på att till sin recett 28 augusti återupptaga den redan på Arsenalsteatern uppförda något enkla enaktskomedien »*Supplikanterne*» af Mélesville, troligen därför att den öfversatts af teaterchefen. Den försvann emellertid, efter att ha gifvits ännu en gång, för alltid från repertoaren. Mamsell Emilie Frösslind spelade Carolines roll och Stjernström hennes tillbedjare. Fransmännen gáfvo Scribes »*le Parrain*» med mr Francisque i titelrollen, och programmet afslutades med »*Lilla slafvinnan*», där recettagerskan hälsades med sedvanligt bifall. Mellan pjäserna utförde hofkapellet uvertyren till »*Elverhöi*», och Prosper Sainton bidrog med en violin-konsert.

Pixérécourts rysliga treaktsdrama »*Coelina*» från århundradets början hade Karolina Bock den dåliga smaken att reprisera på sin recett 18 september med Fanny Hjortsberg i titelrollen. Efter 7 oktober följde den »*Supplikanternas*» exempel och syntes aldrig mer på spellistan. Uvertyren till »*Gustave ou le bal masqué*» af Auber (Paris 1833), som här gafs första gången, gjorde ej den effekt, som den hade bort göra, kanske till följd af den svaga instrumenteringen eller möjligen på grund af otillräcklig inöfning. Se-

dan hrr Bock och Winkler exekverat en concertino för två flöjter, förnöjdes åhörarna genom återuppförandet af Weigls behagliga treaktsopera »*den Schweiziska familjen*» med Jenny Lind f. f. g. såsom Emmeline. Att hon var en publikens älskling märktes tydligt, ty hon öfverhöljdes af applåder och framropades efter spektaklets slut tillika med recettagerskan. Huset var ej fullt, troligen beroende på den varma väderleken eller kanske på den otäcka förpjäsen. De dyrare platserna voro glest besatta, och amfiteatern stod nästan tom. Det förhöjda priset vållade, att så var fallet under nästan alla svenska spektakler detta spelår, under det att fransmännen hela tiden drogo fulla eller goda hus.

Den sista franska representationen gafs omsider 25 september för alldeles utsåld salong, trots att prisen voro förhöjda med 50 procent (amfiteatern kostade 3 rdr bko). Man gaf »*les Rivaux d'eux mêmes*» med Péchena och Pauline Edelin, »*Zoé*» med m:lle Deschalin, »*le Mari et la veuve*» med Delcour och m:me Brice. Efter detta stycke framträdde Delcour och uttalade truppens tacksamhet för det sätt, på hvilket de här blifvit mottagna, samt yttrade, att deras vistelse i Stockholm och den gästfrihet och välvilja de rönt från alla håll vore en af de angenämaste epoker under deras dramatiska bana och hoppades att ännu en gång få återkomma. Till slut gafs »*les Vieux péchés*» med Francisque, Péchena, m:me Brice och m:lle Edelin, hvilken avslutade pjäsen med några kupletter till publiken, som den besvarade med stormande bifall och hela truppens framkallande. Drottningen och kronprinsparet öfvervoro spektaklet. Da-

gen förut hade fransmännen haft företräde hos konungen, som mottog dem mycket nådigt och förärade dem ett vackert honorar i dukater. — Några af Harmoniska sällskapets ledamöter, biträdda af andra valda röster, hade efter representationens slut samlats och afsjöngo en afskedsserenad utanför Pauline Edelins logi i Herkules' backe. Den omtyckta aktrisen öppnade fönstret och tackade i de förbindligaste ordalag. Dagen därpå gaf hon middag på Djurgården för teaterdirektionen och åtskillga af den svenska scenens medlemmar. Hela truppen återreste 27 september öfver Ystad och Greifswald till Berlin.

*

Oaktadt direktionen i tidningarna tillgännagifvit, att publiken skulle få en ny dekoration till första akten af »*En duell under Richelieu*», målad af den nyanställda dekorationsmålaren Albert Müller från Berlin, stodo dock amfiteatern och första raden alltjämt tomma, då den välbehöfliga förstärkningen till det utnötta dekorationsförrådet presenterades och motogs med en tillfredsställelsens applåd af den fåtaliga publiken. Den föreställde en medeltidssal i mörkröd färg med ett par ofantliga blåa gardiner, men kunde dock ej alls jämföras med den femtioåriga götiska salen af Desprèz, som nästan dagligen begagnades. — Müller var för öfrigt en mycket talangfull artist. Han var född i Berlin 1803 och efterträdde i sin befattning den sjuttiotvåårige Emanuel Linnell, som varit i Kungliga teaterns tjänst ända sedan 1784, samma år Jean Desprèz kom till Sverige,

Volnys såsom hertig de Chevreuse i »En duell
under Richelieu». Efter teckning af
Alex. Lacauchie 1841.

och hvars högra hand han blef. Hans dekorationer förlorade dock med åren sin friska färg, och kritiken klandrade det »svartkonstmanér», som präglade hans arbeten.

Icke ens på Lindströms recett 8 oktober blef första raden fylld mer än till hälften, och på amfiteatern var blott en tredjedel af biljetterna försåld. Man gaf Mélesvilles enaktskomedi »*Dagen före bröllopet*»,

öfversatt af A. Backman och spelad af Ch. Ficker, Stjernström och Hyckert. Freja yttrar, att pjäsen »gick i högsta grad eländigt. Det var harmligt att se, med hvilken vårdslöshet Kungliga teaterns sjuetter instudera sina roller. Att hacka sig fram under en enaktskomedi vittnar lika mycket om det värde de spelande sätta på publikens fålamod, som om den kraft, hvarmed direktionen söker hämma detta själfsvåld.» Därefter följde »*Ferdinand Cortez*», där Henriette Widerberg åtagit sig Amazilis roll. Representationen, som måst uppskjutas en vecka på grund af hennes sjukdom, höll på att bli inställd än en gång genom Sällströms opasslighet. Lyckligtvis hade Pfeiffer ett par år förut sjungit in partiet och räddade sålunda situationen (se del VII sid. 24). Både Lindström och Widerberg mottogos med applåder och inropades efter operans slut. Han hade märkvärdigt nog samma klang och styrka som fordom, och t. ex. orden »jag stannar kvar» i andra aktens härliga final slungade han fram med en eld och en kraft, som elektriserade hela salongen. Hos henne återfann man samma smältande ljufhet, som alltid utmärkt hennes sång. Pfeiffer var bättre än man vågat hoppas, men applåden efter hans aria i tredje akten nedhyssjades dock. August Blanche undrar i Freja, hvad som förmått honom att maskera sig till neger, ty att han borde vara mexikanare hade väl sunda förnuftet kunnat säga honom. »Då man i allmänhet ej är någon ljuspunkt, torde det vara oklokt att med flit göra sig så svart som möjligt». Han lär ha sett ut som en orangutang, utstyrd i en amerikansk höfdings dräkt. Operan gafs ytterligare 10

och 12 oktober, utan att locka många åhörare, hvar-
 efter den fick hvila ända till 4 november 1854. (Endast andra akten uppfördes 1843.) »Skälet till publi-
 kens likgiltighet», säger Allehanda, »är en på erfarenhet stödd och hos den stora mängden nu orubb-
 ligt fattad öfvertygelse om direktionens bristande
 omdöme och anordningsförmåga — ett förhållande,
 hvilket oundvikligen verkar indifferentism för och
 misstroende till hvad direktionen företager, och det
 man förgäves skall bjuda till att få i någon hufvud-
 saklig mån förändradt, såvida icke den nuvarande
 teaterdirektionen, som totalt förlorat allt förtroende,
afskedas och ersättes af en sådan, som kan tillvinna
 sig aktning för sin urskiljning och sin administra-
 tion.»

Bocks konsert fjärde böndagen 14 oktober gynna-
 des af en nästan fullsatt salong, som mycket applå-
 derade honom, men ännu mer Jenny Lind, och upp-
 märksamt hörde på Dahlvists deklamation. Säll-
 ströms romans uteblef som vanligt, och uvertyren
 till »*Norma*», det enda nya på programmet, gjorde
 ingen effekt på åhörarna.

Efter två månader kom äntligen 15 oktober spel-
 årets första nyhet, »*Den fulaste af de sju*», en kö-
 medi i tre akter med inledning, af skådespelaren och
 regissören vid Königstädterteatern i Berlin Louis
 Angely efter en berättelse af Franz Told. Några
 halfmålade baracker, uppstaplade i våningar öfver
 hvarandra, och någonting som liknade en fågelbur
 med den blygsamma öfverskriften »postkontor», var,
 hvad teatern bestod för att inbilla åskådarna, att de
 befunno sig i Neapel, säger Allehanda. Platsen var,

egendomligt nog i denna folkmyllrande stad, för tillfället alldeles tom med undantag af en skrifvare i sin lilla bod, hvilken höll på att sätta ihop ett bref åt en yngling och en illa klädd främling, som klagade öfver de eländiga förhållanden, hvori de befunno sig. Då kommer lyckan till den fattige tysken i form af ett bref, hvilket innehåller ett testamente från en afliden tant på 150,000 mark och två stora gods. Glädjen står högt i skyn, men olyckligtvis ålägges han genom en klausul att gifta sig med en af hennes förvaltares sju döttrar och till på köpet den fulaste, eljest blir han arflös. Den omtänksamma tanten har vidare förordnat, att icke han själf utan tre namngifna gamla fruntimmer skola döma i denna sak. Detta är »inledningen». Första akten förflyttar oss till ett riddargods vid Elbes strand, där Ernst, styckets hjälte, utan att veta det, befinner sig hemma hos sig själf, dit han blifvit förd efter en olyckshändelse. Då han vaknar upp ur sin vanmakt, står vid hans sida den tjusande varelse, i hvilken han förälskat sig i Neapel. Det är den äldsta af förvaltarens döttrar Ernestine, som åtföljde en förnäm dam på hennes italienska resa, och där blef sedd af Ernst. Alla döttrarna äro skönheter med den utmärktaste uppfostran, men Ernestine är den skönaste och fullkomligaste af dem alla. En lyckligt påhittad list af henne uppretar de tre domarinnorna mot henne, och hon förklaras vara den fulaste. Planen är inte illa tänkt och kunde i en skicklig författares hand blifvit en rolig fars, hvilket nu icke var fallet. Högquist i titelrollen vann priset, och därefter hennes tillbedjare Hyckert.

Dagen därpå tog Sevelin afsked af publiken genom ett långt spektakel, som tog sin början redan klockan sex. Han uppträdde då i sin gamla glansroll baron Torrved i »*Ålderdom och dårskap*», hvarefter gafs »*Sannljugaren*», där han alltid firat triumfer såsom den fintlige betjänten, och slutligen »*Fra Diavolo*» med honom som lord Kockburn. Han mottogs med uttryck af publikens välvilja samt tolkade vid framropningen efter spektaklet sin afskedshälsning i några ganska enkla vers. — Under de närmaste representationerna uppträdde mellan akterna trenne främmande virtuoser. Den förste var oboisten i danska hofkapellet Filip Barth, hvars stora rykte dock ej bekräftade sig. Han kunde ej besegra oboens gnällande och nasala ljud. Däremot tycktes han större som kompositör. — Ett par dagar senare spelade en af Wexschalls elever, violinisten Niels Gade, och valthornisten K. Naumann inför klen besatt salong. Den förre var i början ganska rädd, men tog upp sig och skördade mycket bifall. Naumanns ton saknade mjukhet och behag.

Glucks »*Armide*», som efter tretton års hvila återupptogs i ny kostymuppsättning i december 1835, repriserades 18 oktober efter att ha varit försvunnen från spellistan under hela föregående år. Alldenstund »de glacerade älskarna af vådevillen» uteblifvit, var endast en tredjedel af amfiteaterns 114 platser försåld. För öfrigt var salongen fullsatt utom en liten del af första raden. Orkestern lät skäligen klen mot fordom, och körerna hördes knappast, men Henriette Widerberg var så mycket bättre. Indisponerad i början, vann hennes röst med hvarje akt. Hon

framropades efter operans slut och hälsades med entusiasm. Lindström var opasslig, och Håkanssons röst försämrades mer och mer. Mamsell Petersén var däremot utmärkt som Hatet, hvilket parti alldeles icke är så lätt, som många tror.

Lars Kinmanson, hvilken 22 oktober fått försöka sig såsom Winberg i »*Bildhuggaren*», en af Lars Hjortbergs forna triumfroller, hade sin recett en vecka därefter, då för första gången uppfördes »*Den farliga tanten*», komedi i sex tablåer af den några månader förut afdöde tyske författaren Albin von Meddlhammer. Den berättar, huruledes Karl von Horst (Stjernström), systerson till den anstolte friherre von Emmerling (Svensson), hvilkens förfäder voro samtida med Gottfrid af Bouillon, förälskat sig i den ryktbara skådespelerskan Adèle Müller (Högquist), som besvarar hans böjelse; huruledes friherren, bekajad af världens orättvisa fördomar mot hennes stånd, söker med all makt förhindra detta giftermål; huruledes han vid ett besök, som han för detta ändamål aflägger hos henne, totalt förhäxas af hennes förståndiga tal och de förtjusande egenskaper hon lägger i dagen, förklädd till sin egen tant; och slutligen huruledes systersonen genom denna hennes list lyckas vinna sin tillbeddas hand. — Pjäsen blef rätt omtyckt tack vare det förträffliga spelet. Emmerling tycks ha varit en bland Svenssons bästa roller. Blanche yttrar i Freja, att »vi ha ej kunnat hos herr Svensson upptäcka någon talang eller fördraga hans deklamation, i synnerhet då han skanderar vers, men såsom Emmerling var han mästertlig». Stjernström talade bra och förstod att kläda

sig smakfullt och elegant, men han försökte härma Péchenas fjäskiga sätt att röra sig, hvilket icke var fördelaktigt för honom. Högquist vann en publik-succé, men Blanche säger, att hon ej tillfredsställde hans förväntan. »Såsom Adèle Müller är hon enkel och naturlig, men som tanten blir hon i högsta grad onaturlig. Hon sveper ansiktet i en hufva, kröker ryggen, släpar litet på uttalet och tror sig därmed ha gjort nog — men hvar fanns den ädla kvinnliga värdighet, som i ett enda ögonblick mäktar kullstörta den gamle ungarlens lefnadsprinciper? Hon föreföll således ingenting mindre än farlig, och den gamle baronen blir en narr, ett pundhufvud, som kan luras af litet nog.» Själf omtalar hon i sin dagbok, att hon såg pjäsen i Berlin 1842. Den som spelade tanten »tog sin roll allvarsammare och stelare än jag, kanske är det rättast — jag tar den mera glad och fryntlig». Hon tycks bl. a. ha stickat på en strumpa, ty parkettens damer beundrade helt högt hennes stora förmåga däri, efter hvad en åskådare berättat mig. Stycket gafs femton gånger under spelåret. — Karolina Bauer, sedermera grefvinna Plater, omtalar i sina memoarer, hur hon höll på att under sitt gästspel 1837 på Burgteatern göra fiasko i denna roll. Hon förklädde sig som tanten i en gammal brun och gulrandig atlasklänning från föregående århundrade och därtill en grå lockperuk med en ofantligt hög, rikt utsirad hufva. Den ordinarie rollinnehafvarinnan, som kände sina wienares svaghet för teaterlyx, uppträdde däremot som en liten sockerdocka i små blonda lockar, en hvit atlasklänning, insvept i en dyrbar purpurröd sammetskappa med her-

melinbesättning och mottogs alltid med en stormande applåd, under det att en isande dödstystnad mötte Karolina Bauer vid hennes entré i en enkel grå kappa. Men hennes spel hälsades sedan med dånande bifall, och hon blef alltjämt trogen sitt konstnärsvälspråk: »först sann — sedan skön!» — ty »förgyllning förgår — svinläder består!» säger tennsoldaten i Anderséns sagor. — Till efterpjäs repriserades Mélesvilles gamla treaktskomedi med dans »*Czar Peter skeppstimmerman i Holland*». Värdet af detta stycke beror helt och hållet på spelet. Då Cederholm och Lars Hjortsberg utförde Peter den store och borgmästaren i Saardam (se del III sid. 176) var pjäsen hjärtans rolig, men med Dahlqvist och recettagaren i de respektive rollerna hade pjäsen förlorat all sin färg, och den gick endast två gånger. Det var ett fel att oupphörligt ta upp de gamla pjäserna, hvilkas framgång uteslutande berodde på Hjortsbergs spel, i stället för att öfva in nya. Recettagaren hyllades emellertid af publiken, som fyllde nästan hela salongen trots de dubbla eller med 50 procent förhöjda biljettprisen.

En debut, som motsågs med den mest spända väntan och nyfikenhet, ägde rum 8 november, då den unge f. d. underofficeren vid Älfsborgs regemente Julius Günther f. f. g. uppträdde såsom Fra Diavolo och med ens vann alla damers beundran. Han var född i Göteborg 1 mars 1818 och hade åtnjutit sin faders, den utmärkte orgelspelarens grundliga musikaliska undervisning. Hans röst var af en styrka, klangskönhet och renhet, som icke hos oss då öfverträffades. Dessutom visade han en förvånande säker-

het i sitt sceniska framträdande, rörde sig ledigt och naturligt och lade i dagen ett lif, en själ och en passion, som alldeles icke förrådde nybörjaren. Han hälsades efter pjäsens slut af stormande bifall, som till allmän öfverraskning afbröts genom att orkestern spelade upp folksången med anledning af att det var drottningens födelsedag. Därefter inträdde Günther på scenen och mottogs med skallande bravorop. Charlotte Ficker som Zerlina var i början så rädd, att hon nätt och jämnt kunde följa med i ensemble-sakerna, men blef småningom säkrare och spelade nattscenen bra, ehuru hon sångligt ej kunde fullt ersätta Widerberg. Fru Frösslind, som representerade lady, förmådde då knappast uppbära några sångpartier. Däremot utförde Habicht lyckligt lordens roll både i sång och spel, och »själfve Pfeiffer sjöng sitt parti i tredje akten på ett sätt som aldrig tillföre», säger Blanche.

Redan tre dagar förut voro alla biljetter utsålda till 13 november, då Lars Hjortsberg återuppträdde såsom Orgon i »*Tartuffe*». Han mottogs med det mest stormande bifall och framropades efter pjäsens slut. Han uppträdde i samma stycke ännu en gång under månaden och två gånger i »*Juden*», där Blanche anmärker, att han »tycktes något besvärad af rollen». Fanny Hjortsberg återgaf Elisa Ratheliffes parti med den sanning i uppfattning och den naturliga värme, som alltid utmärkte den unga skådespeler-skan. Fru Wennbom som hennes mor passade ej för den allvarliga rollen; däremot lyckades Söderberg rätt bra ersätta Sevelin som Jabal. Under julvee-

kan uppträdde Hjortsberg äfvenledes tvenne gånger som den äldre af grefvarna Klingsberg.

»*Hamlet*» syntes på spellistan några gånger under spelåret, omväxlande utförd af Almlöf och Dahlqvist.

Julius Günther. Efter teckning af
Maria Röhl 1839.

Den senare hälsades 16 november af den fåtaliga publiken med hurrarop, och Allehandas anmälare tackar honom för det nöje han beredde åskådarna och förklarade, att ingen af hans föregångare så riktigt tänkt sig in i rollen och så helgjutet återgifvit den. Blanche säger, att »han hade ögonblick, då han lyfte både sig och åskådaren till himlens höjder». Med

undantag för Emilie Högquists Ofelia var utförandet i öfrigt rätt underhaltigt. I synnerhet lär Svensson varit ryslig som vålnaden. »Hans gastsfri under teatern: svärjen! gjorde, att scenen ofvanpå tog en högst löjlig vändning.»

Dagen därpå hade den italienske barytonsångaren Giovanni Battista Belletti konsert. Han var född 1813 i staden Sarzana, ej långt från Carrara, och hade studerat vid den berömda musikskolan i Bologna under den ryktbare Pilottis ledning. Trots att man ifrigt rådde honom att ägna sig åt scenen, tvekade han i början, tills han i Carrara sammanträffade med bildhuggaren Johan Byström, hvilken erbjöd sig att bekosta hans resa till Sverige, härbärgera honom i sitt hem och förhjälpa honom till debut på kungliga operan. Om den misslyckades, lofvade han att sända honom tillbaka till Italien. Ett så frikostigt anbud kunde Belletti icke motstå och åtföljde Byström till Stockholm 1838. På den till hans förmån arrangerade konserten 17 november sjöng han en aria ur Rossinis opera »*Maometto II*»; en romans och tillsammans med Jenny Lind en duett ur Mercadantes opera »*Normanni a Parigi*». Dessutom spelade han pianostämman i egna variationer för flöjt och piano tillsammans med Karl Bock. Programmet, som af hofkapellet utfylldes med ett par uvertyrer af Cherubini och Rossini, afslutades med Bellettis utförande af Rossinis elektriserande Tarantella napoletana, hvilken begärdes da capo. Samma månad sjöng han en afton mellan akterna Figaros aria ur »*Barberaren*» och cavatina ur Bellinis »*Sömngångerskan*». Ehuru man erkände röstens styrka och hans skicklig-

het att behandla den, vann han dock i början ingen framgång till följe af den italienska munartens sträfhhet, med hvilken det svenska örat har svårt att förlika sig. Längre fram blef han en publikfavorit.

Giovanni Belletti. Efter teckning
af Maria Röhl 1841

— Den kvällen, 26 november, gafs en repris af »*Valerie*» med Emilie Högquist i den svåra titelrollen, som förut utförts af Ch. Erikson (se del IV sid. 162). Högquist hade i Paris sett m:lle Mars spela den och önskade nu få försöka sig däri. Mars återgav den blinda flickan ungdomligt behagfullt, i motsats till den vanliga långtrådiga uppfattningen, som genom det

monotona, släpande och sentimentala i spelet visserligen väcker medlidande med den olyckliga, men ej någon sympati för henne. Hon spelade friskt som en solig vårdag och gladt som en skogsfågel... och huru skakande blir icke just därigenom blindheten hos denna hulda, älskvärda varelse. Berömdt var hennes »j'attendais», och då hon i slutet af pjäsen mot himlens höjd framjublade sitt »j'existe!» väckte hon hos publiken en hänförelse utan gränser. Därhän kunde ju Högquist icke komma, men hon var rätt bra och rönt mycket erkännande för sin Valerie. Den greflige tillbedjaren framställdes af Dahlqvist.

Sällström sjöng ett par gånger under november med mycket behag i »*Don Juan*», ehuru han med stor varsamhet ansatte sina höga toner. Henriette Widerberg däremot måtte varit särdeles illa disponerad, ty hon sjöng doña Anna alltemellanåt falskt. De öfriga utförde oklanderligt sina roller. — Följande månad fick publiken njuta af en annan Mozartopera, då »*Trollflöjten*» gafs för en serie fulla hus med Günther som Tamino, hvilket parti han sjöng med känsla, renhet och säkerhet samt fraserade texten utmärkt. En sådan Pamina som den Jenny Lind framställde, hade man aldrig förr hört. Hennes uttryck af smärta och förtviflan i sången till den stumme Tamino var så djupt och sönderslitande, att det ovillkorligen rörde åhörarna till tårar lika mycket som det själfulla i själva tonerna. »Kritiken tystnar», säger Allehanda, »inför en sådan Pamina, hvars rena musikaliska anda hos Lind uppenbarar sig liksom från en högre värld.» Lasse Kinmanson och Fanny Hjortsberg (Papageno och Papagena) sjöngo sin kvicka

duett högst pikant, men hans bror Fredrik och fru Enbom rådde icke med Sarastros och Nattens drottningss fordringsfulla partier. I synnerhet var den senare

Henriette Sontag. Efter stålstick
af Fr. Stöber i Wien.

betänkligt svag, och flöjten måste ofta anlitas som supplement.

Webers treaktsopera »*Euryanthe*» uppfördes f. f. g. i Stockholm måndagen 3 december såsom recett för Fredrik Kinmanson. Ehuru han icke begärde mer än 25 procentss förhöjning af biljettprisen, blef salongen icke utsåld, och dock innehades titelrollen af Jenny Lind. Femton år förut hade operan haft sin premiär i Wien med Henriette Sontag (1806—1854), då Webers härliga musik visserligen gjorde furor,

men kunde icke bibehålla sig mot Rossinimusiken, som då stod på sin höjdpunkt i Wien, och den underhaltiga libretten bidrog, att operan ej vann någon popularitet. Fabeln är författad av Helmina von Chézy, om hvilken dr Castelli skrifer i sina memoarer, att hon var »eine der ausgezeichnetsten lyrischen Dichterinnen ihrer Zeit, und ihr Name wurde mit grosser und verdienter Anerkennung genannt», men hennes text till »Euryanthe» saknar verklig poetisk kraft och är alldeles ovanligt långtrådig, byggd på en gammal fransk saga: »Histoire de Gérard de Nevers et de la belle et vertueuse Euryanthe de Savoye, sa mie». Händelsen tilldrager sig 1110 vid Ludvig VI:s hof i Préméry. Adolar, grefve de Nevers (Robach) är förlofvad med Euryanthe af Savojen (Jenny Lind), hvilken bebor Adolars stamslott, där Eglantine af Puisaye (fru Enbom) en upprorsmakares dotter, hålles fången. Denna älskar Adolar, men är af honom försmådd. Å andra sidan älskar Lysiart, grefve af Forez (Fredrik Kinmanson), Euryanthe utan gensvar. Intrigen knyter sig genast i början af pjäsen, då Lysiart, afundsjuk på Adolars lycka och hans gunst hos konungen, smädar kvinnotrohet och, i det han afslår en duell, insätter sitt län mot Adolars, om det icke lyckas honom att framlägga bevis på Euryanthes otrohet. Lysiart sändes till Nevers för att ledsaga Euryanthe till hofvet. Emellertid har det lyckats Eglantine att insmickra sig i Euryanthes fulla förtroende till den grad, att denna omtalar för henne hemligheten om Adolars syster Emmas död, ehuru hon svurit Adolar att icke yppa den. Emma har sugit gift ur en ring, då hennes brudgum fallit i stri-

den, och kan nu icke finna ro i grafven, innan oskuldens tårar begjutit hennes ring. Eglantine träffar Lysiart, och båda förbinda sig att taga hämnd för sin försmådda kärlek. Eglantine röfvar den hemlighetsfulla ringen ur Emmas graf, och Lysiart visar den, i det han på samma gång förklarar dess betydelse, såsom bevis på Euryanthes otro. Beviset synes tillräckligt, Adolar förlorar sitt län till Lysiart, och andra akten slutar med stark dissonans. Adolar för nu Euryanthe till en vild bergstrakt för att döda henne, men förmår det icke, då hon vill offra sig för honom vid en orms närmande, och lämnar henne. Utmattad och halfdöd påträffas hon af konungens jaktfölje, omtalar Eglantines förräderi och bevisar sin oskuld. Emellertid har Eglantine, jagad af samvetskval, blifvit vansinnig, och under bröllopståget från kyrkan till slottet nedstickes hon af Lysiart, då hon avslöjar sitt och Lysiarts förräderi i närvaro af folket och Adolar, som irrar kring sin borg i en svart rustning. Adolar ger sig tillkänna, Lysiart befaller att fängsla honom, men de beväpnade neka och skydda i stället sin fäderneärfde herre. Adolar utmanar Lysiart till tvekamp, som förhindras genom konungens (Wennbom) ankomst. Lysiart föres till döden, och Adolar får upprättelse. Den som död förmodade Euryanthe införes på en bår, lefver upp, och operan slutar lyckligt med dygdens seger. Emmas själsfrid är äfven vunnen, då oskuldens tårar ur Euryanthes ögon fuktat den hemlighetsfulla ringen.

Under sina samtal med Eckermann säger Goethe bl. a., att en operakompositör nödvändigt måste förstå poesi, på det att han må kunna skilja det goda

från det usla och undvika att slösa bort sin konst på något mindervärdigt. »Karl Maria von Weber — tillägger han — borde icke ha komponerat Euryanthe. Han borde genast ha insett, att detta var ett dåligt ämne, som man icke kunde göra något af. En sådan insikt ha vi rätt att förutsätta hos hvarje kompositör. Det är något, som hör till hans konst.» — Till den skäligen banala texten har Weber emellertid komponerat en underbar musik, som vann de konstförståendes beundran, men som föga uppskattades af den stora allmänheten, icke ens i Tyskland. Dock ha åtskilliga nummer blifvit ganska populära såsom den praktfulla uvertyren, Adolars cavatina i första tablån: »Uti mandelträdens lunder vid Loirens gröna strand», Euryanthes aria i andra tablån: »Eko i dalen, bäckarnas sus», operans mästestycke, om hvilken Larousse (Dict. d'opéras) säger: »Rien n'égale la suavité rêveuse, la mélancholie charmante de ce morceau», och slutligen den berömda jägarkören i tredje akten, som är en af Webers bästa ingifvelser.

Jenny Linds spel var nästan mer hänförande än hennes sång, ty partiet låg otacksamt för hennes röst och fordrar mer styrka, än hon då ägde. Men hon var beundransvärd i första aktens cavatina, och under tredje aktens skogsscen grät man i salongen. Fru Enbom kunde ej göra sig gällande bredvid en så själfull sångerska, men hon sjöng duetten med henne i första akten ganska bra. Robach var oklanderlig, men Kinmanson tog sig mindre fördelaktigt ut. Hans röst förslog ej till partiet, och hans ärliga uppsyn passade alls icke till den bofaktiga karaktären. Rollen fordrar dessutom en yngre och lifligare framställare.

Kör och orkester förrådde alltför mycket sin dåvarande svaghet, men i Selinders balett vann Johanson ett förtjänt bifall. »*Euryanthes*» musik är svår, och operan fick icke något mönstergillt framförande,

Skogsscenen ur »*Euryanthe*» å K. teatern i Dresden
med Wilh. Schröder-Devrient i titelrollen.

emedan den kastades fram efter endast fyra scenrepetitioner enligt en föga lofvärd vana hos den dåvarande styrelsen att aldrig lämna tillräcklig tid för inöfningen, utan den första representationen blef aldrig mer än den första någorlunda ordentliga generalrepetitionen. Genom fru Enboms opasslighet fördröjdes andra framförandet ända till påföljande söndag, och operan gick ej mer än fyra gånger.

Inför fullsatt salong gafs »*Debutanten och hennes far*» i F. N. Bergs öfversättning första gången 10 december. Lars Kinmanson såsom den gamle räfven Gaspard öfverträffade allas förväntan, ehuru han nog förlorade vid jämförelsen med mr Francisque, som i den rollen firade en verklig triumf. Kinmanson spelade med lif och lust, och i deras ögon, som ej sett fransmannen, var han alldeles förträfflig. Fanny Hjortsberg kunde godt täfla med Pauline Edelin som Anais och Charlotte Erikson i Anitas roll likaledes med Deschanel. Äfven Stjernström som grefve Ernest var bra. Kinmanson inropades och förde då med sig Fanny Hjortsberg. Pjäsen har sammanlagt gått ett par hundra gånger i Stockholm, senast med Knut Almlöf som en alldeles öfverdådigt rolig Gaspard.

Annandag jul fick publiken återigen muntert, ty då spelade Lars Hjortsberg sin gamle grefve i »*Grefvarne Klingsberg*». Skada bara att sonen Abraham fortfarande skulle grumla nöjet genom den högst olyckliga figur han gjorde som den unge grefven. Direktionen hade gifvit rollen åt annan person efter hans tråkiga framställning året förut (se del VII sid. 97), men låtit förmå sig att återlämna den till honom på grund af faderns enträgna begäran. Han gjorde icke därmed sonen någon tjänst, ty publiken tyckte, att han var högst otreflig att skåda. Karolina Bock var däremot alltjämt samma makalösa, fåfänga och trätgiriga fru Wunschel, som hon var femton år förut.

Året 1839 började bra för Emilie Högquist. Strax på nyåret kunde dagspressen meddela, att hon vunnit högsta vinsten på Lübeckska lotteriet med 30,000 mark, hvilket bekräftades af lotteriets härvarande kommissionär, och satte henne i stånd att under sommaren företaga sin tredje resa till Paris. 2 januari spelade hon i »*Familjen Riquebourg*», där hon sedan gammalt var gärna sedd af publiken, och dagen därpå vann hon två nya framgångar. Nils Almlöf hade då sin recett, som samlat fullt hus, trots 50 percents förhöjning af biljettprisen. Den inleddes med en enaktskomedi »*Brudslöjan*», ett hastigt öfvergående kärleksgnabb mellan ett par älskande, som blef någorlunda drägligt genom Högquists högst behagliga och naiva framställning. Hennes motspelare var recettagaren. Det lilla stycket var sammanskrivet af den framstående österrikiska hofskådespelerskan och författarinnan till ett sextiotal teaterpjäser Johanna Franul von Weissenthurm. Därefter gafs f. f. g. Friedrich Halms (friherre von Münch-Bellinghausen) dramatiska femaktsdikt »*Griselda*» i Nils Arfvidssons fria öfversättning. Den hvilar på en medeltida folksaga, som författaren sammanflätat med sagan om kung Artus och riddarna af Runda bordet. Artus' gemål var den för sin skönhet och sin behagsjuka så ryktbara Ginevra. Arbetet uppfördes f. f. g. 1835 på Burgteatern, skänkte diktaren hans första lager och tillvann sig obetingadt åskådarnas beundran genom sin utmärkta teknik och den poetiska fläkt, som genomströmmar dikten. Intrigen är i korthet, att Percival af Wales, en riddare af Runda bordet efter lång frånvaro kommer tillbaka

till sin konungs hof. Det tvungna, frivola, ihåliga hoflivet misshagar honom, hvaremot han svärmar för den naturliga och enkla tillvaron, och han har under sin bortovaro gift sig med en kolares dotter. På drottningens och hennes damers uppfordran omtalar han historien om sitt giftermål med Griselda, hvarunder han, retad af damernas stickord, skarpt hånar hofvets seder. Detta förbittrar drottningen, och en häftig ordstrid utspinner sig. Konungen kommer, och man gör Percival ett förlikningsförslag, om han vill återtaga de för drottningen skymfande orden. Då han nekar, föreslår den ränkfulla Ginevra en annan utväg. Hon begär, att Griseldas så högt prisade kärlek skall bestå tre prof. Först skall Percival begära, att hon lämnar ifrån sig den son hon födt honom; därpå skall han förskjuta henne; och slutligen skall hon ändå hysa samma kärlek till honom som förut. Går hon segerrikt genom dessa prof, då »gör Englands drottning knäfall för Griselda», eljest måste Percival böja knä för Ginevra. Aftalet blir bekräftadt, och därmed slutar första akten, utan tvivel den bästa, skickligt anlagd och här och där erinrande om Shakspere. De följande tre akterna äro ingenting annat än ett genomgående af dessa prof, hvilket visserligen leder till många intressanta situationer, men bringar föga nytt. I sista akten är allt festligt smyckadt, och man gläder sig åt den fredliga upplösningen. Då man nu afslöjar för Griselda sanna förhållandet samt väntar att få höra henne jubla af fröjd, utbrister hon i stället i klagan öfver att hon bedragits på sin kärleks fasta tro af ett tomt sken, och därmed förklarar hon sin kärlek till Perci-

val förintad. Den inbilske skräflarens stolthet och egoism äro hårdt straffade, och moralen har fått sin rätt, men har också poesien och den estetiska känslan fått det? Vi tvifla därpå. Visserligen gör stycket

Friedrich Halm. Efter teckning
af Jos. Danhauser 1840.

ett kraftigt dramatiskt intryck. Författarens grundidé är skarpsinnigt tänkt, han fångslar vårt intresse, han lockar till och med tårar i våra ögon, men ändå känner man icke någon full tillfredsställelse efter styckets slut. Hvarför? Emedan här icke finnes någon triumferande oskuld, intet hjältesinne som öfvervinner motgången, utan hufvudpersonerna skiljas från oss, visserligen som olyckliga väsen, värda allt vårt medlidande, men ändå som skäligen obetydliga och högst vanliga människor. Man har sett en oer-

hörd tragik byggas upp på en oproportionerligt liten grund, på ett vedervärdigt motiv, ja egentligen på blott en lättsinnig taktlöshet. Den inger oss genast en pinsam känsla, som stegras under handlingens gång och skänker oss ingen full njutning. Det psykologiska experimenterandet genom tre hela akter är för raffineradt för att vårt intresse skulle kunna stegras, bågen är för hårdt spänd, pröfningarna, hvars utgång man förutser, verka till sist icke mer. Slutet, så öfverraskande det först synes, nedrifver vid närmare skärskådande hela den psykologiska byggnaden. Allt vänder sig kring kärleken, och det slutar med att denna kärlek själf dör, och i dess ställe träder icke hat, men likgiltighet. Kärleken var det, som fängslade oss vid Griselda. Denna kärlek får icke kallna, om vår sympati för hjältinnan skall kunna bibehållas. Då emellertid författaren uti flera situationer frambringar en beklämd sinnesstämning hos åskådaren, gör till följe däraf hela dikten ett högst pinsamt intryck. Heinrich Laube säger i sin »Burgtheater», att repertoarstycken blifva allenast sådana, hvilka vinna deltagande inom en nations bildade kretsar, och det är fallet endast där innehåll och form i lika grad tilltala. Formen ensam förmår det icke.

Dramats iscensättning hörde till det mest lyckade vår scen då på länge åstadkommit, och det förefanns både i kostymer och dekorationer en verkligt glänsande prakt. Första akten föreställde en ståtlig sal i bysantinsk stil. I fonden var en vattenkonst anordnad, som var illusoriskt utförd, och folkvimlet vid ridåns uppgång var lifligt och rörligt. Belysningen var bra tänkt och verkställd, rik och effektiv.

Kostymerna voro smakfulla och tidstrogna; i synnerhet voro Ginevras tre dräkter ypperliga. Percivals klädsel var en svår uppgift, men kostymordonnätören hade löst den med stor skicklighet. — Hvad utfö-

Julia Rettich f. Gley. Efter oljemålning af Ludwig Passini.

randet beträffar, var Fanny Hjortsberg alldeles utmärkt i den svåra och ansträngande rollen af den ömma och hängifna kvinnan i striden mellan moderns och makans plikter; och Nils Arfvidsson säger i sin »Nord och söder», att hon, ehuru mycket underlägsen i sceniska studier, återgaf rollen med mera naivitet än självaste Julia Rettich (1809—1866) på Hofburgteatern och lade i dagen en tjusande innerlighet, parad med en helgjutenhet, som var beundransvärd. Percival kunde ej ha fått en bättre fram-

ställare än recettgaren, som hälsades med starka bifallsrop. Han var ju en mästare i det mimiska och sade sin roll ypperligt, hvilket är svårt med de många och långa afbrotten under den poetiska beskrifningen på frieriet. Emilie Högquist var hvad dräkt och utseende beträffar den vackraste bild af en ung nordisk medeltidsdrottning man kunde få se, och sitt knäfall i femte akten gjorde hon med en grace, en elegans, en innerlighet, som väckte ett bifallssorl i hela salongen. Hon var helt enkelt bländande och bidrog icke litet till hoffestens glans. »Så mycket fattigare», säger Blanche, »tog sig Kinmanson ut i sin enkla kostym. Han borde för öfrigt ha spelat Griseldas fader i stället för Svensson, och kung Artus kunde framställts af hvem som helst med någorlunda ståtlig figur.» Dahlqvist gjorde sin Tristan med verklig talang, hans berättelse i tredje akten hälsades med en liflig applåd, och vid andra representationen framropades han, ehuru hvarken han eller Almlöf efterkom inkallandet, utan lämnade denna heder med lika mycket galanteri som rättvisa åt Fanny Hjortsberg ensam. — Det var i tredje aktens fjärde scen som Nils Almlöf en afton gjorde sin berömda missägning, då han vid skilsmässan från Griselda skall förkunna henne, det

»konungen befallt, att

så arm och hjälplös som du kommit hit,
så arm och hjälplös skall du draga hädan!»

men i stället utbrast:

»så arm och hjälplös som du kommit hit,
så hjälp- och armlös skall du draga hädan!»

Onsdagen 9 januari och påföljande söndag gjordes en repris af »*Figaros bröllop*». Fredrik Kinmanson och fru Enbom sjöngo alltjämt det grefliga paret. Emedan Fanny Hjortsberg denna tid spelade Griseldas ansträngande roll, ville man spara henne och lät fru Frösslind, trots hennes fyrtiosex år! återtaga Cherubins roll, och denna »behagens eternell» sågs fortfarande med nöje af publiken. Sällström gick ju på grafvens brädd, och af hans härliga röst återstod icke mycket, men de mörka ögonen blixtrade ännu, och han såg ut som en Figaro skall se ut. — Henriette Widerberg hade visserligen kvar sitt täcka ansikte, sin vackra figur och sin silfverklingande stämma, men hon var öfver fyrtio år, hennes beundrars antal hade glesnat mer och mer, och hennes sol var i nedgående både inom och utom teatern. Dessutom var hon oftare än förr indisponerad, och detta allt gjorde, att hon litet emellan var vid dåligt humör. Måhända får man däri söka förklaringen till det skandalösa uppträde, som ägde rum 13 januari mellan fru Enbom och henne på själfva scenen under andra akten af »*Figaros bröllop*». Den senare lär ha sagt, att den förra ej kommit ut med sin aria i tredje akten onsdagen förut, hvilket denna ögonblickligen riposterat med påståendet, att den senare sjungit falskt. Häraf blef följdén att, när grefvinnan i början af andra akten slutat sin aria »Milda himmel, se min smärta», passade Susanna på att genom en hastig entré afbryta den applåd, med hvilken vänliga händer ämnade glädje fru Enbom. Dessutom försummade hon att sätta fram en stol åt grefvinnan, hvilket föranledde denna att utom rollen i högdragen ton befalla

henne göra detta, på hvilket Susanna svarade så högt, att det hördes ned i orkestern: »Det kan du göra själf, din satans markatta!» hvilket naturligtvis framkallade en allmän munterhet bland hofkappellets ledamöter. Och så kom scenen, då Susanna framför toaletten ordnar grefvinnans lockar. Man observerade nu tydligt från salongen, att medan den ena sade sin replik enligt textboken, passade den andra på att hviska en mängd saker, som icke stod i rollen, och vice versa. Dessutom behandlade Susanna sin matmors frisyra med allt annat än milda händer. Ett sorl af förvåning, ovilja och munterhet hördes bland publiken, och Sällström gjorde slut på det pinsamma uppträdet genom att göra sin entré tidigare än han skulle. Uppskakad af detta gräl, blef Widerberg till på köpet illamående och kunde ej sjunga sin aria i fjärde akten. Till straff för deras skamliga beteende fingo bägge damerna plikta 50 rdr bko hvardera.

*

En rätt rolig enaktare »*Tre hustrurs man och dockungkarl*», från en tysk bearbetning af ett franskt original öfversatt af Vilh. Svensson, införlifvades 17 januari med repertoaren och bibehöll sig där långt in på 1850-talet. Unge Fritz (Hyckert), poet och teaterförfattare kan ännu icke lefva af sina arbeten, utan nödgas anlita sin rike farbrors (Svensson) gifmildhet. Denne börjar emellertid minska understödet, och Fritz hittar då på, att han gift sig och därför behöfver mera pengar, hvarpå gubben skickar en större summa till de nygifta. Följande år får frun

en son, tredje året en dotter, fjärde och femte på samma sätt. Helt oväntadt besluter gubben att själf resa upp till hufvudstaden för att ta den unga familjen i ögonsikte, och nu uppstår ett fasligt bryderi. Fritz anförtror sig i sin nöd åt en medlidsam modehandlerska (Karin Wennbom), som lånar honom sin lille son, och en ännu medlidsammare symamsell (Ch. Ficker) samtycker att låna ut sig själf. De tre öfriga barnen anses vara ute för att hämta frisk luft, och sålunda är allt i ordning. Farbrodern kommer och finner den unga frun förtjusande. Men nu inträffar ett dunderslag. Mamsellens fästman (Wennbom) uppenbarar sig. Det blir utbrott af svartsjuka, förebråelser, onkeln vredgas öfver hustruns otrohet, och slutligen förklarar hon, att hon icke är någon hustru. En ny sådan måste sålunda hastigt anskaffas, och Fritz tar sin tillflykt till modehandlerskan. Under tiden inkommer en äldre dam (Karol. Bock), hvilken anmäler sig som fru Fritz, därtill öfvertalad af symamsellen. Då nu Fritz visar sig med modehandlerskan vid handen, befinnes hon vara onkelns egen hustru, som han icke sett på åtta år, och kärleksphanten hans egen son. Förklaringar, omfamningar, förlåtelse till höger och vänster och belåtenhet åt alla kanter. Dialogen var liflig, det ena naturligt motiverade uppträdet följde utan afbrott på det andra, och publikens skrattmuskler höllos i beständig rörelse. Dessutom spelades roligheten rätt bra af hufvudrollernas innehafvare, och den kunde ges tolf gånger under spelåret.

Då »*Trollflöjten*» gafs 21 januari, öfverraskades publiken af att Emilie Högquist för att rädda spek-

taklet åtagit sig att utföra Papagenas parti. Fanny Hjortsberg hade öfveransträngt sig på Griseldas kräfvande roll och samma dag blifvit allvarligt sjuk. Oaktadt den korta förberedelsetiden utförde Högquist den tacksamma uppgiften ganska försvarligt och gjorde, i det ögonblick hon kastar af sig gummasken, en briljant effekt i den vackra kostymen. Hon utförde rollen äfven 23 januari.

För ovanlighetens skull fick man 26 januari skåda en ny balett i tre akter »*Alfhild eller Den underbara lyran*» uppsatt af Selinder med smak och elegans, hvilket då icke var så lätt att åstadkomma, när man eftersinnar resurserna. Med konstfärdighet och behag dansade Sophie Daguin, Adolfina Fägerstedt, Selinder och Johansson solopartierna. Pantomimer i flera akter bruka bli långtrådiga, hvilket icke alls var fallet med denna, som spelade i svensk medeltidsmiljö.

Efter en julhelg med mildt, nästan vårligt väder blef det skarp vinter i midten af januari, och den häftiga omkastningen i väderleken vållade stor sjuklighet i hufvudstaden. Spektaklerna måste mot slutet af månaden dels alldeles inställas, dels hvarje dag ändras med anledning af att större delen af den kvinnliga personalen blef genom sjukdom otjänstbar. Henriette Widerberg kunde ej på längre tid uppträda; Emilie Högquist fick en svårare bröståkomma; Fanny Hjortsberg, som måst hålla sig inne för att hvila sig, insjuknade allvarligt i februari, och äfven Charlotte Ficker var opasslig. Lauras roll i »*Slottet Montenero*», som hon några gånger utfört, öfverlämnades åt Jenny Lind, hvilken sjöng den första gången

6 februari inför nästan fullt hus. I uttryckets värma och sjäfullhet stod hon här som alltid vida framför hvarje annan af våra sångerskor. Söderberg, som efter Sevelin fått öfvertaga Longino, var mycket lyckad och underhöll publikens munterhet. — Kvällen därpå var det nära, att det blifvit eldsvåda i kronvinden. När kontrollören öfver teaterhusets eldsläckningsanstalter, revisor Liljander, gjorde den sedvanliga rondan, hörde han därinifrån ett klagande ljud och fann henne, som skötte om kronan, strax innanför dörren med kläderna i full låga. Brandmästaren Carling och ett par tillkallade arbetare förde kvinnan till ett vattenkar, där elden släcktes, hvarefter hon bortfördes för att erhålla läkarvård.

*

En af de njutningsrikaste aftnar man på länge haft på Kungliga teatern bereddes den trots dubbla pris fullsatta salongen genom Sällströms recett 11 februari. Till en början fick man skåda en för första gången visad tableau vivant, »*Den heliga Cecilia*» efter Nicolas Mignards (1605—1668) oljemålning framställd af E. Högquist. En referent, som i hastigheten trodde, att han återsåg den förut gifna »*Heliga Cecilia*» efter Rafael, skref i sin tidning, att denne mästare med glädje skulle sett detta sitt helgon återgifvet i Emilie Högquists person. Nu var det i stället Mignard, som fick den glädjen. Jenny Lind sjöng till tablån kupletter med musik af Berwald, hvilka dock till slut föreföllo något långa. Därefter uppfördes f. f. g. enaktskomedien »*Min fars värja*». Den hade

föret gifvits af franska truppen, men Stjernström, som där hade en för honom särdeles lämplig roll, öfverträffade vida Péchena, och Charlotte Erikson som modern visade sig vara en värdig medtäflerska till m:me Brice, ehuru hon var något osäker på läxan. — Till sist gick f. f. g. öfver scenen »*Postiljonen från Lonjumeau*», opéra-comique i tre akter med musik af Adam, en af de operetter som under dessa år gjort största lyckan på de franska teatrarna (prem. Op. com. 13. 10. 1836). Innehållet är i korthet, att markis de Corcy (Habicht) är nära att falla i onåd hos Ludvig XV, emedan han ej kan ge operan »Castor och Pollux», därför att en hertiginna fått makt med den ene af sångarna, och en magkramp med den andre. Kungen ger markisen det rådet att bege sig ut bland landets söner för att leta reda på lämpliga röster. Han träffar då på en postiljon (Sällström), en Adonis bland karlar och en näktergal bland postiljoner. Han är visserligen nyss vigd vid den täcka Madeleine (Ch. Ficker), och bruden väntar honom under hemmets trefliga tak, men den lysande bana markisen förespeglar honom lockar honom bort från både hustru och hästar. Hon svimmar naturligtvis och reser sedan efter sin otrogne man, men tar en krokväg öfver Isle de France, där hon ärfver en tant, och återfinner rymlingen först efter tio år. Under namn af fru de Latour hämnas hon på markisen genom att beröfva honom hans sinneslugn och alldeles förvrida hufvudet på honom. Han ställer till med en serenad på hennes slott af Operans artister och främst den store sångaren S:t Phar, som icke är någon annan än den forne postiljonen. Denne går

med förtjusning in på den förnäma och rika damens giftermålsförslag, och hennes likhet med hans hustru ökar endast behaget. Ett tvegifte är emellertid en

Jean Chollet såsom Postiljonen.
Efter teckning af Alex. Lacauchie 1841.

betänkelig sak, och han hittar då på att bedja en af sina kamrater föreställa prästen och förrätta vigseln. Genom en af dessa fatala händelser, som stundom tilldraga sig på teatern, får markisen höra hans öfverläggning härom med den forne bysmeden Bijou, nu korist vid Operan under namn af Alcindor (L.

Kinmanson). Han underrättar fru de Latour, som genast anskaffar en verklig präst. Vigseln blir sålunda laglig. Markisen anklagar nu S:t Phar för tvegifte och låter arresteras honom. Slutligen upp-dagas alltsammans. Pjäsen är rätt underhållande och kvickt tänkt, och öfversättningen af L. A. Weser var en af de bättre, som man hört på på vår teater sedan flera år, och återger icke illa en mängd af originalens ordlekar. Musiken är mera lyckad än den till »Alphyddan», och igenkändes af salongen från alla de dåtida balernas kadriljer. Postiljonvisan i första akten med sina riturneller är ostridigt det berömdaste numret och slår lifligt an med sin glada ton och den klatschande instrumenteringen, som ända till illusion påminner om de glada postiljonerna i Normandiet med deras muntra sång, deras oupphör-liga smällande med sina långa piskor och ljudet af de många bjällrorna, när de satte af i galopp med sina frodiga sprakfålar. Oaktadt orkestern modere-rade sig, lät Sällströms röst rätt svag. Första akten sjöng han dock ganska bra, men i den andra hade han svårt att komma upp i tonen. Om rösten var borta, var dock spelet som i forna dagar. Charlotte Ficker spelade äfven förträffligt sin rätt svåra roll. Kinmanson var en treflig Bijou, och äfven Habicht försvarade sin plats. Spektaklet räckte »ända till klockan elfva på natten», hvilket Allehanda omtalar såsom något oerhördt. — Två berömda tyska tenorer har jag hört under 1880-talet, hvilka med förtjusning sjöngo Postiljonen, emedan de själfva i sin ungdom suttit på kuskbocken, nämligen Theodor Wachtel och Heinrich Bötel. Den senare koketterade dessutom

med att själf klatscha smällarna med sin långa piska, hvilket sannerligen icke är lätt på scenen.

»*Friskyttan*» gafs för fullt hus 22 februari, då Matilda Gelhaar uppträdde f. f. g. under spelåret. Hon återhörde med samma nöje som förr och delade aftonens bifall med Jenny Lind, hvilken inropades efter operans slut. Nils Almlöf utförde Kaspers roll, men det skulle han låtit bli, ty åhörarna längtade hela tiden efter Lars Kinmanson eller Johan Fahlgren i partiet.

Emilie Högquist hade sin recett med alla biljetter utsålda 25 februari, då efter sex års hvilas Delavignes präktiga versifierade femaktskomedi »*Giftermål på gamla dagar*» återuppfördes med henne f. f. g. i Hortenses roll. Almlöf spelade sin gamla roll, den äkta mannen, och Lars Hjortsberg var vännen Bonnard, lika utmärkt som fordom. Charlotte Erikson, hvilken förut återgaf den unga fruns roll, hade nu öfvertagit tanten, och Stjernström försökte ersätta Torsslow såsom den förföriske grefven. Stycket gick icke mer än en gång till, hvarefter det tyvärr ej vidare återkommit på spellistan. — Representationen afslutades med Mélesvilles enaktskomedi »*Les vieux péchés*», som, förut spelad af Delcours trupp, nu f. f. g. blef gifven på svenska i Mannerhiertas öfversättning benämnd »*Ungdomsminnen*». Lars Kinmanson imiterade med mycken framgång mr Francisque såsom den f. d. ryktbare dansören, numera egendomsägare, mär i distriktet och kyrkoföreståndare, som slutligen blir gift med sin granne markisinnan (Ch. Erikson), med hvilken han upptäcker att han haft ett pikant ungdomsäfventyr. Hennes nevö (Stjernström) lyckas

därigenom bli förenad med den vackra operadansösen Ninette (E. Högquist), för hvilken han upptändts af den mest glödande kärlek. Denna pjäs, som säkert skulle förefalla oss ytterst menlös, förklarades af den dåtida kritiken oerhördt skabrös, ehuru jag misstänker, att det vackra sedlighetsifrandet härrörde mindre från en sårad moral än från begäret att ånyo få utösa sin vredes skålar öfver direktionen. Publikens var ganska belåten med stycket, och det kunde gifvas tjugunio gånger till 1845.

Lyriska scenen hade en lycklig vårmånad. »*Barberaren*» framfördes 1 mars på ett särdeles förträffligt sätt. Matilda Gelhaar tycktes fullt återställd från sin sjukdom, och både Sällström och Fredrik Kinmanson hade ju alltid varit utmärkta i sina partier. Till och med Habicht återgaf grefven förvånande bra. Salongen var dock knappast till hälften fylld. Nästan fulla hus samlade däremot »*Friskyttan*» tre gånger med Günther som Max, hvilken låg utmärkt för hans röst, ehuru man hade svårt att glömma Sällström. Fahlgren hade återfått Kasper, som han spelade och sjöng lika bra som förr. Matilda Gelhaar var en liten täck Anna, men minnet af Henriette Widerberg kunde hon ej utplåna. Hänförande som alltid var Jenny Linds Agatha och belönades med entusiastiskt bifall. — Äfven »*den Stumma*» gafs tre gånger under denna månad för fulla hus. Första gången på fru Enboms recett 18 mars, till hvilken hon nöjde sig med vanliga biljettpis och hade en af sina lyckligare aftnar såsom prinsessan. För öfrigt gick operan illa, hvilket hufvudsakligen var orkesterns fel. Berwald var förhindrad att tjänst-

göra, och den tillfällige anföraren lät den damma på med både pukor och trumpeter, så att till och med kören hade svårt att göra sig gällande, oaktadt den var förstärkt. Lindströms röst lät svagare än någonsin, och af Pfeiffers hörde man inte en ton, hvilket kanske var en vinst. Daguin spelade med samma behag och lifliga mimik som förr. Recetten inleddes med uvertyren till »*Gustaf Wasa*», hvarefter reprise-rades Vials enaktskomedi »*Mannen och älskaren*», där Almlöf och Sundberg i titelrollerna hade svårt att ersätta Åbergsson och Torsslow.

Vidare är att anteckna två konserter å Kungliga teatern och framförandet af »*Skapelsen*» i Riddarhussalen långfredagen 29 mars med fru Enbom samt hrr Lindström och Fr. Kinmanson. Den första konserten ägde rum bönsöndagen 10 mars kl. 7—9, då två förut gifna uvertyrer utfördes, till »*Fidelio*» och till »*le Cheval de Bronze*»; Köbels klarinett och Elvers' violin läto höra sig; M. Gelhaar sjöng den välbekanta arian ur »*den Stumma*», som fru Enbom en vecka därefter utförde i operan, Jenny Lind samma aria ur »*Oberon*», som hon förut sjungit, och Sällström romansen »*das Alpenhorn*», hvarvid Torsell spelade pianostämmån och Gürtler trakterade valt-hornet. Slutligen utfördes en kvartett ur »*Cosi fan tutte*» af Jenny Lind, Vilhelmina Enbom, Fr. Kinmanson och Günther. Man tycker ju att, när Kungliga teatern själf anordnade en konsert, den borde framfört något större musikaliskt verk och icke nöjt sig med ett program, som möjligen kunnat passa en enskild konsertgifvare. Också förmådde den icke samla mer än en knappt halffylld salong. Men ändå

värre gick det med palmsöndagens konsert 24 mars, där man icke hade Jenny Linds eminenta talang att fröjda sig åt. Programmet utgjordes af uvertyrer, komponerade utaf Kuhlau och Marschner, instrumentalnummer, utförda af Bock, Nagel och Böhme, sång af Vilh. Enbom och deklamation af Georg Dahlqvist med musik af Brendler. Det hela avslutades med en tonmålning af Fr. Berwald kallad »*Slaget vid Leipzig*». Denna musikaliska kompott hade åstadkommit en försäljningskassa af summa summarum 246 rdr 44 sk. bko!

I början af april omtalade Blanche i Freja »Farbror Mårtens» (alias kaptan A. Lindeberg) gemena utfall mot Jenny Lind i Göteborgstidningen Göthen 20 mars. Efter att ha grundligt nagelfarit hennes konstnärsskap fortfar fru Enboms f. d. make: »Fru Enbom är däremot den största, bästa och fullständigaste röst vår teater äger och troligen en af de bästa någon europeisk skådeplats kan framvisa, och likväl är hon ingenting emot det beprisade underverket». »Att mot detta incidiösa anfall göra några vederläggningar i Stockholm är öfverflödigt», säger Blanche, »och i Göteborg fick författaren sin tillhöriga näpst.»

Tvillingbröderne», från en tysk bearbetning af en fransk komedi i två akter öfversatt af V. Svensson, gafs f. f. g. 4 april. Den saknar visserligen all originalitet, stödd som den är på likheten mellan tvenne bröder, men befanns vara ett rätt roligt stycke, som skänkte åhörarna en nöjsam stund, i synnerhet som den spelades lifligt och otvunget af Hyckert i skepnaden af de bägge bröderna, hvilka man oupphörligt

förväxlar. — Lars Hjortsberg fick man återse 8 april såsom Miller i »*Kabal och kärlek*». Han var då som alltid utmärkt, hans spel gick från hjärta till hjärta och lockade publiken till tårar. Både Almlöf och Dahlqvist såsom presidenten och Wurm utförde sina partier särdeles väl, och Fanny Hjortsberg spelade sin Luise alldeles förträffligt och föreföll ljuf som en ängel i sista samtalet med fadern. Charlotte Erikson kunde måhända som Milford visat mera stolthet och själfkänsla, Stjernström däremot öfverraskade genom sitt präktiga återgifvande af Ferdinand. Manligt kall och ädel i scenen med Milford öfverträffade han sig själf i döds scenen. Kalbs roll är icke lätt att framställa. Själffve Iffland darrade inför den. Man får le åt honom, men icke skratta, och all karikatyr i scenen med Ferdinand måste undvikas. Men Habicht begick det felet att där göra hofmarskalken till en fullkomlig narr. Man är dock aldrig löjlig inför mynningen af en laddad pistol. Kalb måste där visa icke blott fruktan utan rentaf tragisk ångest, eljest förstör han alldeles Ferdinands till vansinne gränsande vredesutbrott. Hjortsberg hyllades naturligtvis af publiken, som infunnit sig nästan fulltalig måndagen 8 och söndagen 14 april, men fyllde endast till hälften salongen på fredagen.

Lördagen gaf hofkapellet en konsert till förmån för sin pensionskassa, då dess medlemmar spelade den härliga uvertyren till »*Midsommarnattsdrömmen*» samt en rätt klen nonette af Spohr, mellan hvilka nummer Jenny Lind lät höra sig i en aria ur »*Fidelio*». Slutligen uppfördes Hérolde »*Marie eller Bröllopsfesten*», där Jenny Lind genom sin sång och

sitt spel ryckte med sig den mest teaterblaserade till fullkomlig illusion. Sällström var vid märkvärdigt god röst, och Johansson, som godt kunde mäta sig med hvilken första rangens dansör som helst i styrka, behag och lätthet, visade här, att han med fullkomlig framgång kunde uppträda öfverallt i Europa. — En vecka därefter gaf August Berwald en konsert, som var mindre besökt än den förtjänade. Med berömvärd ensemble utförde hofkapellet uvertyren till »*Iphigenie i Auliden*» och en ny sådan af Reissiger, som dock föreföll matt, sedan man nyss förut hört Gluck. Recettagaren spelade briljant en härlig komposition af Viotti, och Jenny Lind hänförde publiken till stormande bifall genom en aria ur »*Tankred*». Dahlqvist deklamerade »*De första ljuden*», ett poem af Rochlitz med melodram och kör af Weber, ungefär samma idé som Haydn's »*Skapelse*», dit dock ej Weber nådde med sina reminiscenser ur »*Friskytten*». Mamsell Josephson försökte sig på Beethovens Ess-durkonsert, hvilken dock öfversteg hennes krafter, ehuru hon onekligen redan var en stor talang. Matilda Gelhaar vann ånyo lifliga applåder för Elviras aria ur »*den Stumma*», och efter några medelmåttiga violinvariationer af Berwald, afslöts konserten med uvertyren till »*Gustaf Wasa*» samt hymnen »*Ädla skuggor*», där Lindströms sång verkade som en röst ur det förflutna och väckte ett vemodigt deltagande.

På Lars Hjortsbergs recett 27 april repriserades »*Eugenie*» med entreaktsscenerna (se del IV sid. 165). Titelrollen utfördes af Fanny Hjortsberg, förut spelad af Ch. Erikson, hvilken nu öfvertagit fasterns roll; brodern utfördes af Stjernström; Almlöf hade kvar

sin forna roll som förföraren lord Clarendon, liksom Hjortsberg sin som Eugenies fader. Salongen blef utsåld, ehuru först samma afton och då till vanliga pris. Efter att ha gifvits ännu en gång, ehuru för endast halft hus, försvann stycket för alltid från spel-listan.

Första maj spelades icke på teatern. Det var också en strålande dag, vackrare och varmare än sedan sju eller åtta år tillbaka, en verklig vårens fest. Djurgården vimlade af ekipage och promenerande, ehuru ingen grönska kunde spåras på marken. De kungliga damerna gjorde Djurgårdspromenaden i fyra vagnar, och kronprinsen visade sig till häst med talrik svit.

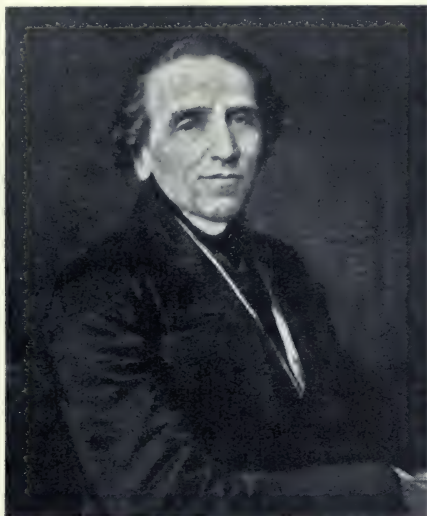
Charlotte Ficker, som i slutet af april förlofvat sig med Nils Almlöf, fick sin recett 4 maj, då dramen »*Feodor och Maria*» (se del IV sid. 58) för fullsatt och förtjust salong repriserades med Almlöf som Menziko-f, Stjernström och Charlotte Ficker i titelrollerna. Den senare passade dock ej för den allvarsamma, larmoyanta uppgiften. Därefter gafs »*Postiljonen*», där hon däremot hade en af sina lyckligaste roller. Efter att ha gifvits 6 och 8 maj för knappt mer än kvällskostnaderna återkom »*Feodor och Maria*» aldrig mer på repertoaren.

*

Spelårets stora händelse inträffade omsider 10 maj, då f. f. g. i dess helhet hos oss uppfördes Meyerbeer's storartade femaktsopera »*Robert af Normandie*», som haft sin premiär i Paris 21 november 1831 och

året därpå uppförts i London. Meyerbeer (1791—1864) hade redan vunnit framgångar både i Tyskland och Italien (med op. »Emma di Resburgo» m. fl.), men hans genie åtrådde högre uppgifter, och libretten till »Robert» erbjöd honom dramatiska situationer, hvilka voro utomordentligt gynsamma för utvecklingen af hans storartade begåfning. Denna opera blef jämte »*Hugenotterna*» den ryktbare kompositörens förnämsta mästerverk. Den var den första i sitt slag, en stor romantisk opera, mer sceniskt verksam än någon, som förut försökts vare sig af Cherubini eller Rossini, och med en balettmusik sådan man dittills aldrig hört, icke ens i Paris. Dess popularitet öfverträffade alla förväntningar och uppväckte i Paris en entusiasm, som fortplantade sig öfver hela den civiliserade världen. Nästan samtidigt framträdde tre operaverk, som icke blott inledde ett nytt tidskede i Académie royale de musique's historia, utan äfven gaf en förändrad riktning åt smaken inom operamusiken uti hela Europa och bestämde den för många år framåt: Aubers »den Stumma» (1828), Rossinis »Wilhelm Tell» (1829) och Meyerbeers »Robert» (1831). — Den sistnämnde står, som bekant, på Faustsagans grund, där en ängel och en djäfvul strida om en människa. Texten är efter en medeltida legend, författad af Scribe och Germain Delavigne, en bror till Kasimir. En ond varelse, ett slags sändebud från satan, har förfört hertigens af Normandie dotter Berthe, och Robert är frukten af denna förbindelse. Hans dåliga uppförande väcker förtrytelse hos hans underlydande, som förjaga honom. Robert flyr till Sicilien och vinner där den sköna prinsessan

Isabellas kärlek. Men genom sitt öfvermod uppretar han ädlingarna och Isabellas fader. Han skulle duktat under för dessa sina fiender, om icke en gåtfull

Giacomo Meyerbeer. Efter oljemålning
af Gustaf Richter.

personlighet, riddaren Bertram, räddat honom. Robert svär sin befriare en evig vänskap, men denne är hans fader, hans mors förförare. Han är fördömd och tänker endast på att fjättra sonen vid sitt eget öde. Enligt hans svekfulla råd spelar Robert med raseri och förlorar alla sina rikedomar, till och med sina hästar och vapen kvällen före den tornering, i hvilken han bör strida för henne som han älskar. Prinsen af Granada segrar och vinner Isabellas

hand. Bertram föreslår honom då att förskaffa sig en talisman, en magisk gren, som kan återskaffa honom allt hvad han förlorat. Denna gren måste brytas i den heliga Rosalias gamla kloster, där midt bland ruinerna de helgerånande nunnornas vålnader hvarje natt öfverlämna sig åt okyska nöjen. Robert, hvilken Bertram beskyller för att sakna mod, ger slutligen vika och går att bemäktiga sig den magiska grenen samt återvänder till Isabella, som genom talismanens trolska inverkan darrar, ber om nåd och smälter i tårar. Robert gripes af sin naturliga högsint-
 het, bryter sönder grenen, som han kastar för Isabel-
 las fötter och lämnar henne, nödsakad att fly. Ber-
 tram, som ser sin ödestimma nalkas, upptäcker nu
 för sin son hemligheten af hans börd och besvär ho-
 nom att öfverlämna sig åt honom. Denna scen till-
 drar sig på platsen framför domkyrkan i Palermo,
 hvars orgel höres. Roberts disyster, det godas repre-
 sentant, den täcka bondflickan Alice lämnar honom
 hans mors testamente och en fruktansvärd strid ut-
 kämpas i hans själ. Slutligen öppnar sig jorden un-
 der Bertrams fötter, Robert frälses ifrån ondo och
 blir i sista scenen förmäld med prinsessan. — En
 mängd intressanta tilldragelser kommer åskådarna
 att glömma osannolikheterna i detta romantiska
 skådespel, där striden mellan det goda och det onda
 är den dramatiska handlingens förnämsta driffjä-
 der. Hvad som hos mörkrets demon Bertram finnes
 af diablerie är uteslutande kompositörens förtjänst,
 ty textförfattarna ha framställt honom som en
 ganska godmodig djäfvul. Robert själf förefaller lätt-
 sinnig och tanklös, men är äfven han i musikaliskt

afseende lysande framställd. Reimbaud har ett vackert tenorparti, och duetten mellan honom och Bertram i tredje akten hör till det bästa Meyerbeer skrifvit.

Redan i december 1837 hade fjärde akten hos oss

Klosterscenen ur »Robert». Efter vignett till balettmusiken 1841.

gifvits på en af Berwald anordnad operakonsert (se del VII sid. 141). Nu framfördes hela operan efter endast tjugufem repetitioner, som motsvarats af minst dubbla antalet på de utländska scenerna, hvarför man också ansåg allt som ett sedvanligt hastverk, men öfverraskades af resultatet, och operan rönt redan vid första framförandet en fullständig och förtjänt framgång. Direktionen hade ej sparat några

kostnader, och de nya dekorationerna vittnade fördelaktigt om Müllers smak samt visade, att han var en verklig konstnär inom sitt område. Perspektivet å fondridåerna var ypperligt och klosterdekorationen i månskensbelysning briljant. Hela scenen bland grafvarna gafs på ett öfverraskande godt sätt och hade en till det underbara gränsande illusion. — Günther utförde titelpartiet med mer styrka och hållning än man väntat, och i de sista akterna höjde han sig till verklig lyrik. Fredrik Kinmanson var, hvad rösten beträffar, mycket lämplig för Bertram, men för rollens karaktär passade han icke alls. Ju mer han bemödade sig att vara demonisk, dess mindre fruktansvärd blef han. Habicht som Raimbaud hade en vacker röst, men vid minsta ansträngning försvann all säkerhet i tonen. Matilda Gelhaar var alldeles förträfflig som Isabella och utvecklade i fjärde akten under den s. k. nådarian en mer än vanlig smak och känsla. På grund af hennes opasslighet återgaf Vilh. Enbom rollen vid operans fjärde och femte representationer, hvarför det vackraste af andra akten måste uteslutas och, oaktadt hon förut sjungit partiet i fjärde akten, hann hon likväl ej åter inöfva det så väl, att hon kunde bestå inför den mildaste kritik, efter hvad i pressen sades. Kvällens triumf tillhörde ostridligt Jenny Lind som Alice, hvilken i sitt spel och sin sång förtjuste publiken och erhöll en entusiastisk hyllning, som hon också mer än väl förtjänade. En sådan Alice fanns ej på någon af Europas stora scener efter hvad kännare, som där sett operan, försäkrade. — Brist på tenorer røjde sig i körerna. Balletterna af Selinder voro smakfulla, i synnerhet ut-

Jenny Lind såsom Alice.
Efter engelsk litografi 1847.

märkte sig Kristian Johansson och Sophie Daguin, hvilken utförde abbedissans parti. Operan som började kl. 6 och räckte ända till kl. 11 hann gifvas tolf gånger innan spelårets slut för alldeles fullsatta salonger, trots att biljettprisen på grund af de dryga omkostnaderna måst höjas med 25 procent.

Andra bönsöndagen 12 maj gaf Jenny Lind till vanliga pris för fullt hus sin första konsert, hvilken lämnade henne tillfälle att utveckla hela mångsidigheten af sin stora musikaliska talang. Det var en af de intressantaste aftnar man på länge fått vara med om. Också voro redan på onsdagen alla biljetter slutsålda, och publiken befann sig i ett formligt rus af entusiasm. Jenny Lind själf tycktes rentaf förlägen öfver det stormande bifall hon uppväckte. Hofkapellet spelade uvertyrerna till »*Egmont*» och »*Lodoiska*», d'Aubert exekverade en violinkonsert af Bériot, och Köbel en klarinettkonsert af Crusell. Själf sjöng hon en aria ur op. »*Anna Bolena*», en cavatina ur »*Årstiderna*», en duett med Belletti ur op. »*Elisa e Claudio*» samt slutligen i kostym den stora arian ur »*Friskyttan*».

På Charlotte Eriksons recett 25 maj gafs för nästan fullt hus Merciers skäligen gammalmodiga, långtrådiga och föga dramatiska treaktdram »*Vestindiefararen eller Dygdens belöning*», som icke varit gifven sedan 1828, då öfverdirektören Åbergsson hade sin afskedsrecett (se del IV sid. 42). Den handlar om en man, som för många år sedan rest från Sverige, i Vestindien samlat rikedomar, men ansetts för död och nu återvänder under annat namn och vill pröfva sina släktingar, emedan han är barnlös och önskar ge bort sitt gods och guld. Bankiren Wexelhausen och hans fåfänga fru (Almlöf och Karolina Bock) afvisa honom, men bankirens fattiga syster (Gustafva Lindman), änka med två barn, hvilken Wexelhausen ej vill kännas vid, tar väl emot honom, och hon blir universalarfvingen. Såsom en särskild

artighet mot Ch. Erikson uppträdde Åbergsson för denna afton i sin gamla roll, ehuru hans namn icke stod utsatt på affischen. Han spelade med gammaldags finess, fast rösten lät betänkligt svag, och inropades efter pjäsens slut. Karolina Bock var alldeles utmärkt i sin lilla roll som bankirfrun. Därefter dansade Sophie Daguin och Johansson ett Pas de deux ur op. »*Marie*», och till slut gafs f. f. g. en från franskan öfversatt femaktsdram »*Louise de Lignerolles*», där recettagerskan spelade titelrollen, en hustru som gör allt för att på ett värdigt sätt uppfylla en ädel makas plikter mot en lättsinnig man. Hennes spel rörde åskådarna djupt, och hon blef vid flera tillfällen entusiastiskt applåderad. Pjäsen utfördes för öfrigt särdeles väl på alla händer. Dahlqvist som den lättsinnige mannen var ej precis i sin genre, men öfverraskade så mycket mer genom sitt väl afvägda spel, och Charlotte Ficker hade som hans offer, grefvinnan de Gury, flera lyckliga moment. Alm-
löf var förträfflig som Louise's ädle far, synnerligast i sista akten. Upplösningen, där den äkta mannen i ett sidorum nedskjutes af grefven, hvars hustru blifvit vansinnig af förtviflan, tillfredsställde icke den stora publiken, och stycket kunde ej gifvas mer än sex gånger.

Under juni månad uppträdde på Kungliga teatern den danske balettmästaren August Bournonville med tre af sina elever, Ferdinand Hoppe, Caroline Fjeldsted och Augusta Nielsen, hvilka tillvunno sig mycket bifall af vår publik. De visade sig första gången på tiljan söndagen 2 juni, de båda förstnämnda i ett Pas de deux och galopp ur Bournonvilles balett »*l'Isle des*

fantaisies» och alla tre i ett Pas de trois ur »*Postiljonen*». Ett par dagar därefter repriserades första numret, hvarefter jomfru Nielsen dansade ett Pas de deux med Kr. Johansson, och Caroline Fjeldsted »*la Cachucha*», som sedan fyra år varit en vogue på Europas alla teatrar. »Något behagligare», säger Blan-

August Bournonville.
Efter ett ungdomsporträtt.

che, »ha vi från denna scen ej skådat. Det var en sylfid, som sväfvade öfver scenen, en glittrande fjäril, som spridde kring scenen det tjusande doft den hämtar från konstens skönaste blommor.» Nielsen røjde mera lätthet, Fjeldsted mera liflighet. Då den förra i sin oändligt täcka kostym framsväfvade över scenen på yttersta tåspetsarna, kunde man knappast öfvertyga sig, att hon verkligen vidrörde golfvet, så luftiga, så

eteriska voro alla hennes rörelser. Då den senare åter med sprittande lif i hvarje led, med den eldiga blicken, det skälmska leendet framilade mot åskådarna, var hon ej mindre förtrollande, och hon måste dansa sin Cachucha da capo under de mest lifliga bifallsyttringar. — 8 juni gafs f. f. g. Bournonvilles panto-

Augusta Nielsen. Efter oljemålning af K. P. Lehmann.

mimballet »*Tyrolarne eller Den skålmaktige gossen*», i hvilken Amor, förklädd till en liten tyrolerpojke, ställer till åtskilligt nojs mellan två unga flickor (Aug. Nielsen och Car. Fjeldsted), döttrar till en förpaktare (Wennbom), och deras friare (Johansson och Hoppe). Den lilla tioåriga eleven Emma Rosengren var märkvärdig i denna roll, särdeles i sin mimik, och väckte allmänt bifall liksom de öfriga. Hoppe

kunde dock ej mäta sig med Johansson i säkerhet och styrka, men han hade en vacker figur, smidig, böjlig och elastisk, och de båda unga flickorna hade en grace i sin hållning, ett uttryck och ett sätt att föra den öfre delen af kroppen, hvilket vittnade om det mest omsorgsfulla studium. Nielsen påminde mycket om Taglionis manér. — Sista ordinarie föreställningen för spelåret gafs 12 juni inför en rätt talrik publik, då »*Louise de Lignerolles*» uppfördes för fjärde gången, danskarna dansade ånyo »*Tyrolarne*, och i ett divertissemang af Kallivoda lät flöjtisten Stenvik från Helsingfors höra en ren och stark ton, som icke saknade sjäfullt uttryck.

Dagen därefter blef »på nådigste befallning» operan »*Robert*» uppförd såsom ett slags galaspektakel för kronprinsessans syster, änkehertiginnan af Braganza, f. d. kejsarinna af Brasilien, hvilken med sin dotter, prinsessan Maria Amalia besökte kungliga familjen under juni månad. Bittida på morgonen voro alla biljetter slutsålda. I andra aktens balett uppträdde Bournonville och Augusta Nielsen uti en stor Pas de deux, och i fjärde akten dansade Caroline Fjeldsted sin intagande Cachucha, som hon utförde med sin sedvanliga elegans och artistiska fulländning i attityderna och under publikens jubel måste dansa da capo.

August Bournonville fick 14 juni en recett med vanliga biljettpris, hvarvid både han och de öfriga danska gästerna öfverhopades med publikens lifliga bifall. Först dansades en scen ur baletten »*Sylfiden*» af Aug. Nielsen och Hoppe, hvarefter följde stor Pas de deux ur baletten »*Valdemar*», utförd af Bournonville

och Car. Fjeldsted. Sedan Jenny Lind, M. Gelhaar och Günther sjungit andra akten ur »*Friskyttan*», uppfördes treaktsbaletten »*Sömngångerskan i Provence*» (se del VII sid. 17) med Car. Fjeldsted som

Caroline Fjeldsted. Efter teckning
af Edv. Lehmann.

Thérèse och Bournonville som hennes fästman. I öfrigt deltog m:na Nielsen och Fägerstedt, hrr Hoppe och Johansson. Programmet afslutades med »*Den engelske matrosen*», scen och hornpipe, komponerad och utförd af Aug. Bournonville, där man ytterligare hade tillfälle att beundra hans styrka, fulländning och behag i hvarje rörelse. Han var en mästare

i sin konst. Med fullkomligt herravälde öfver sin kropp göt han i hvarje af dess rörelser en smak och ett lif, som visade den verkliga konstnärens studium i förening med den fullkomligaste utbildning af de utmärktaste anlag. — Drottningen var där, och onsdagen 19 juni gavs »på nådigste befallning» en extra representation, då samma program uppfördes. Föreställningen annonserades på lördagen, och redan måndag morgon kl. 10 voro alla biljetter antecknade på teaterkansliet utom femte radens sidor. »Friskytten» utbyttes mot »*Shakspeare kär*», där Ch. Erikson för tillfället återtagit Clarences roll, som hon på vår scen 1825 kreerade. Till sist dansade Caroline Fjeldsted ännu en gång sin omtyckta Cachucha, där hennes eldiga och lifliga spel framkallade sedvanligt bifall och da capo. Samtliga de danska artisterna, som både offenkänt och enskildt blifvit särdeles omtyckta här, inropades därefter af den förtjusta publiken, bland hvilken befunno sig både drottningen och kronprinsparet, för att mottaga en sista afskedshälsning, och så var spelåret till ända.

*

Återstår endast att anteckna tvenne vårkonserter i Ladugårdslandskyrkan. Den första gafs 16 maj af den älskvärda sångerskan Johanna von Schoultz, som tillsammans med Gehrman i Kristiania konserterat för Karl XIV Johan 16 mars (se del V sid. 35), men hvars stämma man i Stockholm ej fått höra under elfva år. Också voro, oaktadt inträdespriset var två rdr bko, alla sittplatser upptagna och gångarna

till hälften fyllda, således omkring tvåtusen personer närvarande. Sedan hofkapellet spelat Kraus' härliga uvertyr till »*Dido och Aeneas*», som ställer sig vid sidan af Glucks vackraste skapelser, sjöng fröken en aria ur Rossinis »*Gazza ladra*» och en ur Bellinis »*i Puritani*». Hennes djupare toner, som gingo ända ned i kontraalten, voro af en utmärkt skönhet. Jenny Lind sjöng sedan tillsammans med henne duetten ur »*Norma*». Till sist föredrog fröken von Schoultz en aria ur »*il Bravo*» (Paris 1834) af grefve Aurelio von Marliani. Drottningen och kronprinsparet närvoro. —

Den andra konserten, gifven af Harmoniska sällskapet 6 juni, var en af de mest storartade och intressanta, som dittills här varit hörda, men hade ej samlat mer än omkring tolfhundra personer. Först utfördes uvertyren till Händels »*Saul*» samt några körer och en altaria ur »*Messias*», därvid exekutionen svarade mot kompositionen. Kom så Mendelssohns »*Paulus*», där Paulus' bön i sista afdelningen, sjungen af hofpredikanten Per Axel Fröst, både i komposition och utförande hörde till de härligaste stycken man här någonsin fått njuta af. Sådana röster, som dem friherrinnan Ridderstolpe på Stafsjö, m:lle Sprinchorn, hrr Fröst, Lyckou och Rydqvist blifvit begåfvad med, äro sällsyntheter bland virtuoser af yrket och kunna ännu mindre väntas bland dilettanter. M:lle Sprinchorns sköna och voluminösa stämman var den mest klangrika och fylliga, som då fanns i Stockholm, och njutningen att höra den förhöjdes af ägarinnans rena och flärdfria föredrag.

Till teaterhistorien hör måhända äfven den lilla notisen att hofkonditor Johan Fredrik Pohl, som i tjugutvå och ett halft år besörjt serveringen inom operahuset, fick från 1 oktober 1839 till 1 juli 1854, således en tid af fjorton och trekvarts år, sitt kontrakt med kungliga teaterdirektionen förnyadt, att vid spektakler och maskerader inom operahuset hålla rafräschissemanger och konfektyrer allmänheten tillhanda. Hans arrendesumma höjdes samtidigt till sexhundra rdr bko.

* *
* *

Under sommaren blef teatersalongen uppputsad och undergick en ändamålsenlig förändring i så måtto, att den sittande parterren förvandlades till en nedre amfiteater med numrerade platser och ryggstöd på bänkarna, men med 8 sk. bkos förhöjning i inträdespriset, så att detta då belöpte sig till 1 rdr 24 sk. bko. Dessutom hade den ökats med tre bänkrader från öfre amfiteatern, så att den inalles bestod af sex bänkar. Öfre amfiteatern hade fått ersättning därför genom lika många bänkrader från den stora kungliga logen. Dessutom hade de hinderliga klaffplatserna borttagits. Biljetterna till öfre amfiteatern samt till de tre nedersta raderna jämte dithörande oxögon försåldes därefter i kontoret vid Arsenalsgatan, men till alla öfriga platser inom teatersalongen i kontoret vid Gustaf Adolfs torg. Under augusti månad begynte spektaklerna kl. 7 e. m., men från 1 september en halftimme tidigare.

Repertoaren under spelåret 1839—1840 upptog följande pjäser och baletter i bokstafsordning med nyheterna kursiverade. — Afsked och återseende (1 gång), Alphyddan (2), Angelo Malipieri (2), Ariadne på Naxos (1), Armide (3), Barberaren, scener (3), *Begge döttrarne* (10), *Begge svartsjuka* (2), *Bekännelserna* (8), Bildhuggaren (1), Brodertvisten (2), *Bryggaren i Preston* (6), la Cachucha (5), Califen i Bagdad (6), Dansvurmen (1), Debutanten o. h. far (4), Don Juan (5), *Don Juan af Österrike* (6), Elake husbonden (1), En duell under Richelieu (1), Ett besök på dårhuset (1), Ett divertiss. af dans (1), Ett maskeraddivertissement (1), *Eugène Aram* (5), Euryanthe, scen (1), Falkland (5), Familjen Riquebourg (1), Farliga tanten (5), Faust, scen (1), Felsheims husar (2), Figaros bröllop, scen (1), Fra Diavolo (6), Fra Diavolo, scen (1), Friskyttan (6), Friskyttan scen o. aria (3), Frontin gift untkarl (4), Fästmän från huvudstaden (2), Fästningen i Boston (2), Förmente prinsen (3), Förställda enfaldigheten (2), de Förtrogne (2), de Giftna (2), Giftermålet på befallning (2), den Girige (4), Grefvarne Klingsberg (2), Griselda (2), *Gunstlingen* (11), Hamlet (1), Hedvig (1), Hemkomsten (3), Hernani (2), *Hvarföre?* (4), Häftige friaren (4), Juden (2), Kabal och kärlek (1), Kapten Puff (2), Korsfararne (1), Konung Edwards söner (1), Kärleksdrycken, scener (5), Lilla matrosen (4), Louise de Lignerolles (1), *Lucie* (13), Lucie, akt 3 (1), Lägret för Montauban (2), Löjlige mötena (5), Mannen och älskaren (2), Marie, scen (1), Marie de Sivry (1), Min fars värja (2), Misstroende och list (3), *Namnsdagsfesten* (6), *Nattäfventyret* (1), Numro 777 (1), Nya

garnisonen (1), Orleanska jungfrun (3), Pariserpojken (4), Pas de deux (2), Pas de trois (2), Plånboken (1), Porträttet (7), Postiljonen (1), Preciosa (2), Qväkaren och dansösen (3), Robert (22), Robert, scen (1), *Rosenbuketten* (3), *Rådgifvaren* (2), Rövarebandet (4), Sannljugaren (1), Sedan solen gått ned (1), Sen er i spegeln (1), Shakspeare kär (2), Silkesstegen (2), Sjöfröken, scen (3), Slottet Montenero (2), Smekmånaden (2), Småstadsfruntimren (1), *Sonetten* (5), Studenten och grefvinnan (5), den Stumma (3), Sylla, scen (1), Tillfälle gör tjufven (1), Tre hustrurs man (8), Trollflöjten (3), Tvillingbröderna (4), *Två unga fruar* (9), Två års giftermål (3), Unga gifta mannen (1), Ungdomsminnen (4), Universalarfvingen (2), Valerie (2), Vattendragaren (1), Vestalen (4), Vestalen, scen (2); Zampa (2), Zampa, scen, (2); Ålderdom och dårskap (1); Öfverraskningen (1). Af dessa voro 26 musikpjäser, hvaraf 2 nyheter, 78 talpjäser, hvaraf 11 nyheter, och 8 baletter, hvaraf 2 nya. Dessutom gäfvos 8 konserter, men endast en maskeradbal.

Teatern öppnades 23 augusti med den lilla nätta komedien »*De gifta*», där publiken hade ett ogement nöje af att se det nygifta paret Almlöf på scenen agera man och hustru. Efteråt gafs »*Alphyddan*». Alla artisterna, Nils och Charlotte Almlöf, Charlotte Erikson, Fanny Hjortsberg, Per Sällström och Lars Kinmanson välkomnades vid inträdet med lifliga applåder. — Representationerna fortgingo sedan under hela september månad med de sedvanliga af småpjäser sammansatta programmen för högst medelmåttiga recetter, ibland för endast ett par hundra riksdaler. De enda ljuspunkterna voro fyra fram-

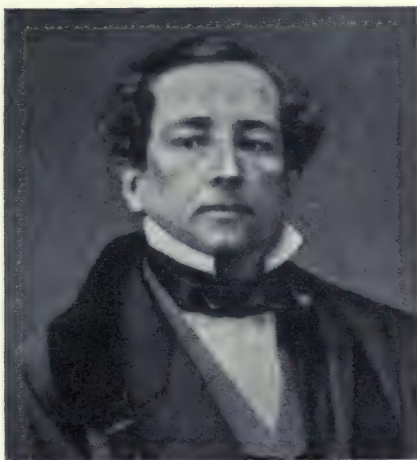
föranden af »*Robert*» och två af »*Fra Diavolo*». Slutligen blef den sista dagen i månaden teaterns första nyhet färdig, treaktskomedien »*Bekännelserna*» af von Bauernfeld. Den har en ledig och liflig dialog, men saknar all originalitet såväl i intrig som karaktärsteckning och kan således räknas till dussinfarserna. Stjernström var utmärkt som den unge baronen och kunde nog taga åt sig hela äran af att man åtta gånger kunde ge detta stycke, som borde varit en enaktspjäs i stället för att ha blifvit uttänjdt i hela tre akter.

Under oktober månad inträffade ett par märkliga händelser. Dahlqvists engagemang hade icke blifvit förnyadt för spelåret på grund af meningsskiljaktigheter rörande hans appointements. Han hade blifvit klint ersatt af Stjernström i »*Lignerolles*» och af Forssberg i »*Griselda*». Under tiden arrangerade han en soaré åt sig i f. d. Kirsteinska huset, hvarvid han visade förvånande framsteg. Han deklamerade Roscius' förbön för Claudius i »*Sylla*», där han framträdde som den ädle romaren; Hamlets monolog »*Vara eller icke vara*» och den följande scenen med Ofelia utan någon representant, där han utfyllde hennes repliker genom sitt stumma spel; Jaromirs monolog, då han mördat sin fader, som han löste högst tillfredsställande; och slutligen Mefistofeles' monolog, som väckte allmän entusiasm. Det enda man hade att anmärka var, att han i annonserna glömt sätta ut, när soarén började och slutade. Han hade emellertid fullt hus med ett entrépris af 1 rdr bko. Direktionen märkte nu, att den svårligen kunde undvara hans talang, och reengagerade honom från 1

oktober mot ett arfvode af tio rdr pr akt. Redan fyra dagar därefter uppträdde han som don Carlos i »*Hernani*» och mottogs med applåd, gjorde sin stora monolog mästerligt samt inropades efter spektaklets slut. Stjernström spelade sin *Hernani* med känsla och eld, i mörka lockar, och Fanny Hjortsberg var lika ljuf och intagande som alltid, men man anmärkte på hennes ovana att alltid ställa sig en face mot publiken. Den ovanan hade nog litet hvar af scenens folk den tiden, och den hängde i ända in på 1880-talet hos artisterna »af den gamla skolan». — Dahlqvists återuppträdande som don Carlos förhindrade en tillämnad debut i den rollen af den unge, Oskar Andersson, en son till den af Blanche skildrade spelhusvärden Arngren. Han fick i stället debutera som Rudolf i »*Hedvig eller Banditbruden*» 10 oktober och visade därvid ovanligt lyckliga anlag för scenen. En lagom lång och smärt figur, ett välbildadt ansikte med liflig mimik och ett ganska vackert organ; dessutom lefde han sig helt och hållet in i sin roll och sade sina repliker med värma och sanning.

Född 1813 tog han hofrättsexamen vid Uppsala akademi och tjänstgjorde flera år i K. M:ts kansli, men lämnade ämbetsmannabanan för att följa sin brinnande håg för den sceniska konsten. Redan 29 sept. 1837 försökte han sig som Filip i »*Johanna af Montfaucon*», en debut som Dahlgren förbisett i sina Anteckningar (se del VII sid. 122). Efter den senare debuten blef han anställd vid Torsslows sällskap, där han i början utmärkte sig i älskarfacket. 1850 öfvertog han Wallinska sällskapet och bereste med det under flera år Sverige och Finland; somrarna 1853

—1862 spelade han på Humlegårdsteatern. Det var en utmärkt trupp, hvars förnämsta karaktärsskådespelare han själf var. Redan 1846 hade han som sådan dokumenterat sig, då han på Djurgårdsteatern kreerade titelrollen i Blanches »*Jernbäraren*», som

Oscar Andersson. Efter fotografi.

där gick några och fyrtio gånger. Efter 1863 beträdde han icke mera scenen och dog 1866. Under sin krafts dagar var han högt uppburen af publiken, men han visste också sitt värde, hvarpå följande historia lämnar ett öfvertygande bevis. Han hade med sitt sällskap uppträdt i Falun, och då han en vacker augustidag efter en lysande sejour skulle lämna staden, ställde de förtjusta invånarna till en hejdundrande afskedsfrukost, som började med kräftor och slutade

med champagne, och där han vederbörligen hyllades med smickerfyllda tal och skålar. Han befann sig därför i ett strålande festhumör, då han direkte från frukosten begaf sig till landskansliet för att hos konungens höge befallningshafvande utfå det pass, utan hvilket man på den tiden icke kunde färdas på de usla landsvägarna i vårt aflånga land. »Tjo!» — skrek Andersson — »Hör hit någon! Ro hit med mitt pass och det på ögonblicket!» — En harmfylld min lägrade sig öfver de närvarande tjänstemännens drag, och själfvaste landshöfdingen, en aristokratisk och barsk gammal knekt, rusade ut från sitt rum och röt åt honom: »Hvad tjuter herrn för? Vet han inte hut! Vet herrn inte hvar han är? Hvem tusan är herrn?» — Andersson spände blicken i landshöfdingen och utropade: »Hvem jag är? Herre! Då edra ben för länge sedan multnat i griften, och ingen människa ägnar herrns minne en tanke, då, herre! då lefver mitt namn ännu på folkets läppar, aktadt och äradt i häfderna och omstråladt af ryktets gloria!» — Landshöfdingen stirrade en stund i mållös häpnad på den djärfve talaren, tog därpå sitt parti och sprang in i sitt rum, hvars nyckel han vred om med dubbla slag. Andersson fick sitt pass och gick därifrån ännu mer strålande och själfmedveten än han var, då han kom dit.

Karl Gustaf Lindström beviljades afskedsrecett 15 oktober, oaktadt han ännu fem år kvarblef vid teatern. Man gaf en repris af »*Vestalen*» med Jenny Lind i titelrollen, hvilken hon sjöng ypperligt som alltid. Lindström utförde Licinius med en styrka och ett behag i rösten, som förvånade vid hans ålder. Nils Arfvidsson säger i sina reseminnen, att »hans

röst hade en timbre, hvares make han endast funnit hos Rubini»; och Du Puy lär ha yttrat: »Den karlen äger det vackraste instrument i världen, skada bara att han aldrig lärt sig spela på det!» — Körerna, det härligaste i hela operan, gingo däremot eländigt. Man ondgjordes öfver att de ej förstärkts af aktörspersonalen i likhet med hvad som skedde i »den Stumma» och i »Robert». — Under en af repetitionerna på Spontinis opera inträffade en händelse, som kom åtskilligt buller åstad. Då vestalerna defilerade förbi den äldsta vestalen, fru Enbom, tog hon sig det orådet före att i ett utbrott af moralisk ovilja låta sin saliv träffa en af de unga tärnorna. Denna råhet väckte naturligtvis den lifligaste harm, och det blef ett häftigt upptråde, på hvilket öfverstelöjtnant Backman gjorde ett slut genom att ådöma fru Enbom en plikt först och främst för tjugu minuters för sen ankomst till repetitionen och sedan för sitt skandalösa uppförande. Allehanda anmärker dock, »att vi aldrig kunna hoppas en verklig regeneration af scenen och dess upphøjelse till den plats den förtjänar inom konsten, så länge en person utan estetiska och litterära studier, utan allvar och själfständighet i karaktären finnes i spetsen för teaterns administration.»

Några dagar därefter gafs f. f. g. en fransk enaktsbagatell »*Nattäventyret*» i öfversättning af teaterchefen Backman. En ungtkarl ligger och sofver i sin säng, men blir störd genom bultande på en port midt emot. Han springer upp och kastar ned sin portnyckel till den bultande, men visade sig därvid i en negligé, som väckte skandal hos en publik, hvilken ej var van vid vår tids alla tunnklädda sängkammarfarser.

Man tyckte »att en kunglig scen borde anse sig för god att ge sådan smörja, som kan anstå en förstads-teater», och hvisslade ut pjäsen, som endast uppfördes denna gång. Den spelades emellertid icke illa af L. Kinmanson och V. Svensson, men Aft.-Bl. kallar den en uselhet, som det visar missaktning mot publiken att uppföra. Till råga på eländet var denna pjäs det enda synliga resultat af herr öfverstelöjtnantens studieresa till Paris, för hvilken han låtit utkvittera åt sig 500 rdr bko ur teaterns klena kassa.

Inför fullsatt salong uppfördes på L. Kinmansons recett 28 oktober f. f. g. »*De begge döttrarne*», en dramatisk skildring i fyra akter af m:me Ancelot, öfversatt efter Töpfers tyska bearbetning af V. Svensson. Änkefru von Lobeck (Ch. Erikson) har skänkt sin yngre dotter, den glada, muntra, lifliga Matilda (Ch. Almlöf) hela sin ömhet, hvaremot den äldre Klara (E. Högquist), en ljuf, stilla, svärmande varelse, bemötes af henne med en köld, som gör ett så smärtsamt intryck på hennes känsliga sinne, att det undergräfvär hennes hälsa och hotar att förkorta hennes lif. Tvenne friare ha anmält sig. Den ene, en ung baron von Heeren (Stjernström) har ägnat Matilda sin uppmärksamhet och utses af modern till hennes make, medan hon lofvar Klaras hand åt en gammal landtjunkare von Götze (L. Kinmanson), som därvid blir så förtjust, att han omskapar sig till en fullkomlig dandy för att göra Klara sin kur. Emellertid upptäcket det, att Klara är den som baronen egentligen älskar och af henne älskas tillbaka, men hon besluter dock att uppoffra sin kärlek för att söka få ett insteg i moderns hjärta. I harmen förlofvar han

sig då med Matilda. Detta överväldigar Klara så, att hon nedfaller afdånad i samma ögonblick förlofningen skall försiggå. Nu uppträder farbrodern som hennes räddare, ett gammalt original, barsk och afgörande i sitt sätt att vara, men i grund och botten ädel och känslig (Svensson). Han öfvertalar Matilda att afstå från sin fästmans hand, då hennes giftermål skulle kosta systemen lifvet, och hon samtycker så mycket hellre härtill, som hon mera för att göra sin mor till viljes än af verklig böjelse tagit baronen. Dessutom huggas hon med utsikten att i ersättning för sin trumpne, allvarsamme friare få en liflig, vacker ryttmästare med prydliga mustascher. Vidare lyckas farbrodern öfvertala Götze att försaka Klaras hand. Värsta motståndet yppas hos Klara själf. Han inbillar henne då, att fru von Lobeck icke är hennes mor, och hon finner en tröst däri för den henne visade hårdheten. Hon ber henne förlåta, att hon misskánt hennes godhet och ansett henne orättvis. Modern förstår henne icke i början, men hennes hjärta vaknar. Hon inser sin obillighet, och hennes öppnade famn säger Klara, att hon är hennes verkliga mor, och att hon återvunnit hennes kärlek. Denna scen var en af de vackraste man dittills skådat på teatern och utfördes af bägge damerna på ett sätt, »som måste aflocka äfven den strängaste granskare beundran och hvarje känsligt sinne tårar af ljuf, innerlig rörelse», efter hvad Allehanda säger. Priset för aftonen tillföll onekligen Högquist, som spelade sin roll med en sjäfullhet och en värma, som man i likartade roller ofta haft tillfälle att beundra hos henne. Charlotte Almlöf visade som den andra

dottern en så behagfull liflighet och en så oskyldig skalkaktighet, att man sällan sett henne med så mycket nöje som här. Stjernström hade en otacksam roll, men hade därjämte styrt ut sig i ett bockskägg, som alls icke klädde honom. — Till efterpjäs gafs »*Den lilla matrosen*», där Kinmanson som den sträfve skeppskaptenen Sabord hade en af sina älsklingsuppgifter. Titelrollen utfördes f. f. g. af Fanny Hjortsberg, för hvilken den helt naturligt icke passade.

Aftonbladet berättar 1 november, att basarbyggnaden å Norrbro nalkades sin fullbordan. »Någonting sådant som basarpaviljongen», utbrister tidningen, »äger verkligen hvarken Köpenhamn eller knappt Hamburg, och själfva Berlin har kanske intet öfverträffande.» Kungliga teaterns aktörer och hofkapellister trufdes utmärkt väl i den hemtrefliga lokalen, och i synnerhet blef den ett kärt tillhåll för Georg Dahlqvist, som där spelade schack både bittida och sent ännu under sina sista år.

Fröken Johanna von Schoultz, som på våren hade en fulltaligt besökt konsert i Ladugårdslandskyrkan, gaf 5 november å Kungliga teatern kl. 7—9 ännu en konsert inför en likaledes fullsatt och högst belåten salong. Minst tillfredsställd var den med »den beskedlige Beethoven», såsom Aft.-Bl. uttrycker sig, hvars härliga C-mollsymfoni hugnades med ett ganska svagt bifall, beroende på bristfälligt utförande. Och dock borde man varit tacksam mot hofkapellet, som med sina inskränkta tillgångar så pass bra utförde denna sublimes skapelse. Mest applåderades fröken för arian ur »*la Sonnambula*». I röstens omfång,

styrka och framför allt i dess förvånande jämnhet öfverträffades hon af få. Men hennes föredrag föreföll något kallt, ehuru det var naturligt, flärdlöst, ärligt och sällsynt fini, och hon var en äfven af verk-

Basaren å Norrbro.

liga musiker ganska omtvistad artist. Mycket bifall väckte en liten neapolitansk visa, som hon sjöng utom programmet och själf ackompanjerade på fortepianot. Normaduetten tillsammans med Jenny Lind mottogs med lifliga applåder. Verklig entusiasm väckte den då nyss hitkomne violoncellisten Kristian Kellerman, hvilken fullkomligt rättfärdigade det stora rykte, som föregått honom. Någon ting så fulländadt i violoncellspel hade man aldrig

hos oss gjort sig en föreställning om. Den unge virtuosen stod i jämbredd med de mest fulländade, som någonsin här uppträdt, och själfve Bernhard Romberg kunde icke anses ha öfverträffat honom. Publikens hänförelse var lika rättvis som allmän och afbröt flera gånger hans spel med entusiastiska bifalls-tecken.

I november vidtog regeringen en disposition, som framkallade liflig uppmärksamhet. Den befallde nämligen statskontoret att, oberoende af de anvisningar å extra utgiftsmedel (åttonde hufvudtiteln), som förut blifvit bestämda till betalning af teaterns äldre skulder, ytterligare för att gälda teaterns ofonderade skuld (utgörande 57,707 rdr 44 sk. 5 rst. bko) tillhandahålla teaterdirektionen i juli 1840, 1841 och 1842: 5,000 rdr bko; 1 juli 1843 och 1844: 8,000 rdr bko, 1 juli 1845: 11,000 rdr bko; 1 juli 1846 och 1847: 13,000 och 1848: 12,000 rdr bko (summa bko rdr 80,000). Det k. bref, som innehåller denna befallning, är dateradt 5 oktober 1839 och kontrasigneradt aft. f. statssekreteraren Munthe. Regeringen hade sålunda till ett ändamål, som icke finnes i budgeten omnämndt, och hvartill riksens ständer förut uttryckligen nekat allt anslag, förutom det som bestods i fri lokal och flera andra förmåner, dels anvisat för en tid af nio år ett högst betydligt statsbidrag, dels gifvit statskontoret order att utbetala penningarna, utan att den fond eller titel, därifrån de skulle tagas, ens omförmäldes. En gröfre öfverträdelse af regeringens dispositionsrätt kunde väl knappast tänkas, och detta skedde just då riksens ständers revisorer voro närvarande och anmält regeringen till ansvar inför de då

inom kort sammanträdande ständerna för dispositioner till enahanda ändamål. Det kom också surt efter i riksdagen. — Det kan förtjäna anmärkas att, me-

Kristian Kellerman. Efter litografi af E. Bærentzen.

dan regeringen på detta sätt assignerade på statsmedlen för framtiden för att betäcka teaterns förstörda finanser och därom förstängigade statskontoret, satt dess egen chef såsom teaterns direktör under en långvarig tjänstledighet och, ehuru han under flera år icke på något verksamt sätt deltog i teaterns styrelse, bebodde en stor våning i teaterhuset samt disponerade en loge på första raden i teatersalongen.

»*Robert*» uppfördes ånyo inför fullsatt salong på Fredrik Kinmansons recett 11 november. Han var själf vid utmärkt röst, Günther sjöng sin »Lycka! kom var mig bevågen» med verv och abandon, och Jenny Linds spel i femte akten och vid korset i den tredje samt kupletterna »Då jag drog bort från våra bygder» voro ställen, i hvilka sannolikt ingen konstnärinna på någon af Europas teatrar öfverträffade henne. Matilda Gelhaar sparade sig till fjärde aktens sköna cavatina, som hon sjöng med en så hänförande renhet och böjlighet, att hon framkallade stormande bifall. I baletten var Johansson ypperlig, liksom även Sophie Daguin och Karolina Granberg.

Till förmån för Kellerman gafs 16 november en stor konsert, till hvilken alla biljetter i förväg voro utsålda. I fyra nummer rättfärdigade han den väntan och det uppseende han väckte på fröken Schoultz' konsert. Sångbarheten i hans stråke var öfverträfflig och hans adagio fullkomligt smältande. Den fantasi öfver schweiziska alpsånger, som han »på begäran» till sist utförde, väckte formlig sensation. Hans valthornstoner i den bekanta »Kuhreihen» voro förvillande lika de verkliga, och deras eko bland bergen ägde en ljufhet och ett bortdöende, som blåsinstrument svårligen kunna efterhärma. Jenny Lind, Johanna v. Schoultz och Julius Günther framkallade alla mycket bifall, och uvertyrerna till »*Oberon*» och »*Trollflöjten*» utfördes med förtjänstfull precision och ensemble af hofkapellet.

Ett par dagar därefter gafs ånyo »*Robert*» för nästan fullt hus. Efter den scen i femte akten, där Jenny Lind såsom Alice anropar Gud för Roberts

räddning, regnade formligt kransar och blommor från oxögonen ned öfver den älskliga sångerskan.

I slutet af månaden bjöd herr Backman publiken på en nyhet, en dramatisk skildring i fem tablåer benämnd »*Rosenbuketten*» af författaren till »*Den farliga tanten*» m. m. Grefve von Neuburgs dotter, den sköna Amalia (E. Högquist), omgifves af dussintals tillbedjare, bland hvilka den unge baron August von Felsen (Stjernström) i synnerhet utmärker sig genom våldsamheten af sin passion. Hon tappar sin handske i strömmen och, ehuru fullkomligt obekant med den ädla simkonsten, störtar han sig hufvudstupa i vattnet. Hon önskar äga en bukett af rosor ur en trädgård på flera mils afstånd, och knappt uppkommen ur sitt kalla bad, rider han efter dem som en galning och neddignar af utmattning vid återkomsten. Till lön för dessa utomordentliga bedrifter hugnas han med Amalias hand. De unga makarna föra ett muntert lif, som snart nog öfvergår till ett ursinnigt slöseri. Spel, hästar och, efter hvad man hviskar, äfven teaterdamer ruinera mannen, och hans hustru ger honom icke efter i spelpassionen. Plötsligt kommer underrättelsen, att en förhärjande eldsvåda förstört deras landtegendom. De bosätta sig i en småstad. Han skrifver noveller, hon säljer broderier, och nu först finna de den husliga lyckan. Det är mannens födelsedag. Frun räcker honom en blombukett, i hvilken han till sin ousägliga förvåning finner en massa stora bankosedlar. Det är de summor hans hustru föregifvit sig ha spelat bort, men som hon i själfva verket räddat undan det skeppsbrott hon fann hota deras förmögenhet. Han blir naturligtvis angenämt

öfverraskad, men har en icke mindre behaglig surpris åt sin hustru. Han bevisar henne, att han aldrig spelat, att han icke depenserat någonting på andra damer, och att allt detta endast varit ett försök att pröfva sin hustrus ömhet och förmåga att bära motgången. Den som blef angenämast öfverraskad var publiken — ty därmed blef det ändtligen slut på stycket, som släpat sig dit så långsamt som möjligt med odrägligt långa mellanakter. Herr Habicht i skepnad af en engelsk lord bröt, så att man svårigen kunde fatta, hvad han hade att meddela, under det att de öfriga utlänningarna, tyskar, fransmän och italienare märkvärdigt nog icke bröto på något tungomål alls. Redan första kvällen var det icke mer än halft hus, och då bruttorecetten tredje gången icke blef större än ett par hundra riksdaler, försvann stycket från spellistan. »O teaterdirektion! Oefterrättliga teaterdirektion!!» utbrister Allehanda.

I början af följande månad hade herr Backman lyckats träffa på en fransk motsvarighet till den tyska rosenbuketten, enaktskomedien »*Hvarföre?*» Den handlar om två äkta par, som bo i samma hus. Det ena utgöres af en ung, elegant man (Hyckert) med en liflig, behagsjuk och kapriciös fru (E. Högquist), det andra af en föga älskvärd man (Svensson) med en god, söt, foglig och fromsint hustru, i allt fogande sig efter sin mans vilja (Ch. Almlöf). Det befinnes emellertid, att den senare bedrar sin äkta man, hvarom ett bref från en viss grefve, instucket i en modejournal, bär klart vittnesbörd. Den lilla pjäsen gaf damerna tillfälle att visa sig i fyra olika toaletter, under det att i »Rosenbuketten» de bägge huf-

vudpersonerna uppträdde i icke mindre än fem olika kostymer. En lycka för teaterdirektionen var, att den i Emilie Högquist ägde en artist, hvars vackra utseende och ståtliga figur samt den smak och elegans hon alltid utvecklade i sina dräkter gjorde henne företrädesvis lämplig för dylika toalettroller, och om äfven den estetiska njutning stycket skänkte befanns tämligen minimal, kunde man likväl, då hon hade en roll däri, alltid vara säker om ögonfägnaden af en lefvande modejournal, lika tillförlitlig som den tryckta och vida intressantare att beskåda. — Efter ridåfallet hördes flera rätt starka hvisslingar.

Oskarsdagen var konsert på slottet, där Jenny Lind, Johanna von Schoultz och Kellerman uppträdde jämte direktör Addner, som lät höra sitt tjusande klarinettspel. — På grund af Sällströms sorgliga omständigheter kommo hans kamrater öfverens om att till hans förmån på Stora börssalen 17 december ge en soaré, som anordnades af Jenny Lind och Matilda Gelhaar. Den förra sjöng en aria ur »*Tankred*», den senare en aria ur »*Lucie*» och bägge duetten ur »*Norma*». Vidare utfördes Beethovens septett, Karl Bock spelade flöjt och Randel fiol; dessutom utförde E. Högquist och Stjernström i kostym en scen ur Fritiofs saga: »Afskedet», hvilken blef Sällströms sista hälsning till publiken, ty han dog ett par timmar senare. — Till följe af Günthers långvariga opasslighet blef Lindström anmodad att sjunga Masaniello 14 december. Kvällen förut fick han en anonym biljett, som uppmanade honom att med anledning af sin höga ålder afhålla sig från scenen. Den känslige Lindström ämnade sända återbud, men öfver-

talades dock att uppträda och mottogs vid sin entré med det lifligaste bifall. — K. teaterns pensionskassa fick ändtligen sin recett 19 december. Redan den 3 var »Trollflöjten» bestämd som recettspektakel, men på grund af Günthers sjukdom kunde den icke ges. Sedan anslogs »Robert», men då blef M. Gelhaar opasslig, och slutligen fick man nöja sig med en talpjäs, »*Orleanska jungfrun*».

Juldagarna voro mulna och ruskiga, och snöfallet på julaftonen gick i vatten. Så småningom utbröt den första af de fyra elakartade influensaepidemier, hvaraf vi varit hemsökta under de sista hundra åren (1839—40, 1847—48, 1889—90, 1918—19), och härjade hela vintern rätt svårt i Stockholm. Sjukligheten inom teatern var också ganska stor, och den nära femtioåriga Elise Frösslind måste sålunda rycka in och sjunga Anna i »*Friskyttan*» ett par gånger samt utföra unga Fanchette i »*Fästningen i Boston*», där den tjuguarige Sundberg spelade hennes tillbedjare. För sin recett 28 december hade hon valt den gamla komedien »*De begge svartsjuka*» för att hennes dotter Emilie skulle få spela prefektens brorsdotter Lucie, och där hon själf uppträdde som tjänsteflickan Fanchette. Därefter gafs »*Zampa*» med Günther f. f. g. såsom den vilde sjöröfvaren och M. Gelhaar som Camille. Bägge två saknade dock den dramatiska glöd, som är nödvändig för dessa partier, och operan kunde ej ges mer än en gång till för tredjedels hus, hvar efter den aldrig återkommit på affischen. Recettagerskan var då som förut en förträfflig Ritta och hyllades af publiken.

Per Sevelin, som i början af november återkommit till Stockholm från sitt framgångsrika gästspel hos Berggrenska landsortstruppen, fick man det stora nöjet att på nyåret 1840 återse i några af hans glansroller. Pressen omnämnde emellertid icke med ett ord tilldragelsen, och salongen var föga mer än till hälften fylld, då »*Universalarfvingen*» (se del VII sid. 98) 3 januari repriserades med honom såsom Geronte. I samma månad uppträdde han äfven som Harpagon i »*Den girige*», hvilken kunde gifvas fyra gånger under våren, och som baron Torrved i »*Alderdom och dårskap*», hvilken gafs en gång för nästan fullt hus, men besynnerligt nog ej återkom på spellistan. Vidare spelade han i »*Sannljugaren*» den fintlige kamartjänaren Olive en gång och i »*Numro 777*» sin genomkomiske Pfefferkorn likaledes en gång för en dåligt besatt salong samt ett par gånger von Saar i »*De förtrogne*».

Söndagen 12 januari gaf drottningen på slottet en musikalisk soaré med supé, som bevistades af konungen och kronprinsparet, och där hofsångaren Berg och Jenny Lind uppträdde. Efter konsertens slut utnämndes hon till hofsångerska med lön och fick därjämte af drottningen ett dyrbart smycke i present. I sammanhang härmed kan omnämnas, att hon 29 samma månad kallades till hedersledamot af Musikaliska akademien.

»*Robert*», som under spelåret kunde uppföras icke mindre än tjugutvå gånger, gaf under januari fem fulla hus. — Nils Almlöf hade sin recett 16 januari, då för utsåld salong femaktsdramen »*Falkland*» repriserades, följd af fyraktsdramen »*Två unga fruar*»,

som då gafs för första gången. Nog fingo dram-
 älskarna valuta den aftonen! Den senare pjäsen var
 tillägnad hertiginnan af Leuchtenberg och skriven
 af de Saint-Hilaire, författare till den glada vådevil-
 len »Felsheims husar». Öfversättningen af F. N. Berg
 tillägnades kronprinsessan Josefina i en kort, men
 högtrafvande versifierad hyllningsdikt. Dramens
 innehåll är i korthet, att den fattige Henri Lubert
 (Stjernström), son till fröken Julies forna amma
 (Kar. Bock), har blifvit uppfostrad i markisen de
 Roubignés hem såsom studiekamrat till sonen i hu-
 set. Han förälskar sig i dennes vackra syster Julie
 (E. Högquist) och beger sig i styckets början till
 Amerika för att där förvärfva rikedom. Innan han
 reser, får han visshet om, att hans kärlek är besva-
 rad. Emellertid blir Julies far ruinerad, och för att
 rädda sina föräldrar från fattigdom och nöd offerar
 hon sig och gifter sig med en förnäm och rik spansk
 grefve (Almlöf), som friat till henne, men hvars hand
 hon förut vägrat mottaga. Henris kusin, den glada,
 lifliga Jeannette (Ch. Almlöf), gifter sig samtidigt
 med en rik uppkomling (Hyckert). Grefvens nevö
 Ferdinand (Dahlqvist), som skulle ärfva honom, om
 denne icke gifte om sig, gör allt för att hindra detta,
 men då det icke lyckas honom, vill han sedan miss-
 tänkliggöra Julies äktenskapliga trohet. Grefven lär
 ha stuekit ihjäl sin första hustru, som bedragit ho-
 nom. Henri återkommer, men då han får veta hvad
 som händt, ämnar han åter resa sin väg, denna gång
 för alltid. Han begär dock af Jeannette att dessför-
 innan få ta farväl af Julie, och hon lofvar honom ett
 möte, som hon skall ställa till hemma hos sig. Bil-

jetten, som därom skulle underrätta Julie, uppsnappas af grefven, och han infinner sig på mötesplatsen beväpnad och döljer sig i rummet bredvid. Mötet äger rum, men då Julies oskuld därunder blir grefven uppenbar, dödar han sig själf, sedan han skriftligen skänkt henne hela sin förmögenhet. — Stycket spelades särdeles förträffligt af E. Högquist, Charlotte och Nils Almlöf samt Dahlqvist. De bägge sistnämnda lära ha sett mycket spanska ut i svarta polisonger och annat spanskt tillbehör. Framförandet af dessa bägge pjäser tog naturligtvis sin rundliga tid, och man begärde i Aft-Bl. dagen därpå, att direktionen icke skulle på affischerna annonsera representationens slut en hel timme tidigare än det ägde rum, emedan de som begagnade hyrvagn fingo betala dryga väntpenningar.

Utom åt »Robert» fingo operavännerna under nyåret äfven fröjda sig åt några representationer af »*Trollflöjten*» och på fru Enboms recett 10 februari åt en repris af »*Armide*» för fullt hus. Men rollbesättningen i den sistnämnda operan var tyvärr sådan, att till och med de blygsammaste anspråk icke kunde känna sig belåtna. Det enda verkligt lyckade var eldregnet vid operans slut, och då fru Enbom inropades, utbredde sig ett så tjockt moln öfver scenen från de afbrända fyrverkeripjäserna, att man ej från amfiteatern kunde se, om hon verkligen framträdde, men att döma af hurraropen från de öfra regionerna måtte hon ha gjort det, säger referenten. — Såsom lever de rideau gafs en enaktare af Scribe benämnd »*Rådgifvaren*», som gick två gånger. Det var en liten

obetydlighet, af hvilken Charlotte Erikson förgäfves sökte åstadkomma något antagligt.

Under denna månad anlände till Sverige den sedermera världsberömda konsertsångerskan Anna Bishop. Född 1812 blef hon gift med en af Englands alsterrikaste kompositörer sir Henry, men lät 1839 enlevera sig af den utmärkte harpvirtuosen Nicolas Bochsa och reste sedan med honom i Europa, Amerika och 1855 i Australien, där han i januari året därpå afled. Sedan hennes man samtidigt dött, gifte hon om sig i Amerika 1858, men fortsatte sina konstresor ända till 1876 och dog i Newyork 1884. Bochsa var en förträfflig kompositör och en mycket skicklig harpist, af utländska kritiker kallad »harpans Paganini», en bland stiftarna af Royal academy of music i London 1822 och 1826—1832 direktör för Italienska operan (Kings theatre). Innan han reste sin väg, gaf han en konsert med biträde af sångerskorna Persiani, Pauline Garcia och Anna Bishop, sångarna Lablache, Rubini, Tamburini och Mario samt pianisterna Thalberg och Döhler m. fl. Konserten inbragte honom 1,200 pund sterl., d. v. s. 14,000 rdr bko. Han hade sålunda en välförsedd reskassa, då han gaf sig af. De bägge artisterna gáfvo under sin vistelse i Stockholm två konserter å K. teatern 14 och 18 februari till dubbla pris, fem representationer i förening med K. teaterns personal med 50 procents förhöjning och två konserter i Börssalen 11 februari och 18 mars, som inbringade dem omkring 1,000 rdr bko per afton. Då de uppträdde å K. teatern mellan pjäserna tog däremot direktionen endast vanliga biljettpris. Redan dagen före den första konserten voro alla biljetterna

slutsålda och alla antecknade till den följande. Hon väckte mycken entusiasm med sin härliga stämma. Utan att ha någon stor volym smekte den örat på ett intagande sätt med sina metalliskt klara och mjuka toner. De skotska och irländska balladerna voro

Anna Bishop. Efter teckning af Droinet.

hennes glanspunkter, och hon föredrog dem med en fulländad skönhet, behag och känsla, som ovillkorligen trängde till hjärtat. I de operascener hon utförde kostymerad, fängslade hon med sitt lifliga spel, sin rena smak och sitt briljanta föredrag. I synnerhet var hon förträfflig i framställningen af Donizettis »*Anna Bolena*» och mycket pikant som Romeo i Zingarellis opera »*Giulietta e Romeo*». Verkligt jubel framkallade en af Bochsas komponerad chanzonetta »*Je suis la Bayadère*», som de bägge

artisterna utförde tillsammans. Vid deras afskeds-konsert å Börsen, där en slutsång för tillfället, »les Adieux de la Bayadère», utförd med mycken känsla, gjorde ett lifligt intryck, öfverraskade hon äfven med några verser ur Geijers »Vikingen», där hon icke blott alldeles rent uttalade den svenska texten, utan äfven visade sig ha fullkomligt uppfattat andan af dess innehåll. — Från Stockholm begaf sig paret tillbaka till Köpenhamn med konserter under vägen i Nyköping, Norrköping, Linköping och Jönköping.

Då m:me Bishops operascener i kostym voro af publiken gärna sedda, lockades direktionen att söka åstadkomma något liknande och anordnade därför ett potpurriprogram 27 februari, bestående af 1:o) uvertyren till »*Vestalen*», följd af scener ur operans andra akt af Jenny Lind i kostym; 2:o) uvertyr till »*Zampa*» med scen och aria ur andra akten af Günther i kostym; 3:o) uvertyr till »*le Siège de Corinthe*» med scen och aria för Malcolm ur »*Sjöfröken*» af fru Enbom i kostym; 4:o) uvertyr till »*Euryanthe*» med scen och aria ur tredje akten af samma opera i kostym af Jenny Lind; samt 5:o) efter uvertyren till Aubers »*le Bal masqué*» ett »*Pas de trois*» af Sophie Daguin, Adolfin Fägerstedt och Kristian Johanson samt »*la Cachucha*» af Karolina Granberg. Denna underbara programkompott lyckades dock ej samla mer än halft hus. Måhända bidrog till det klena resultatet, att dagen därpå ägde Charlotte Eriksons recett rum för utsåldt hus, då f. f. g. gafs Kasimir Delavignes femaktsskådespel »*Don Juan af Österrike*». Därefter uppfördes »*Kapten Puff*» med Lars Hjortsberg i titelrollen, hvilket icke minst bidrog

till biljetternas hastiga åtgång. Recettagerskan spelade majorskan Prاتمeyer och Malla Höök Lisa Spitsnas. Dessutom sjöng Jenny Lind mellan pjäserna en fransysk romans samt några svenska visor.

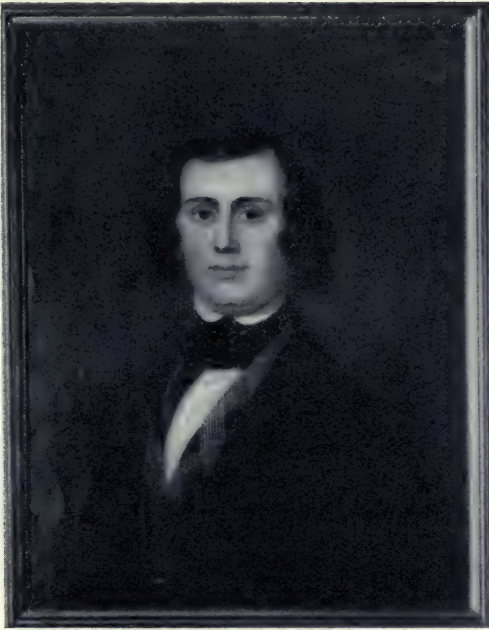
*

Hippolyte Lucas anser i sin »Histoire phil. et litt. du théâtre français», att Delavignes bästa dramatiska arbete näst efter »Giftermål på gamla dagar» är »*Don Juan af Österrike*», som hade sin premiär på Théâtre français 18 oktober 1835. Framgången var utomordentlig, och hundra representationer följde hastigt på hvarandra, utan att publiktilloppet minskades. — Stycket spelar under de första åren af Filip II:s regering, och Karl V lefver ännu i klostret S:t Just. Don Juan, den sedermera så ryktbare segraren vid Lepanto, har blifvit uppfostrad såsom son af en gammal rådsherre och tror sig äfven vara det. Don Quexada, som med ynglingen bebor slottet Villa Garcia de Campos, söker vända hela hans håg åt det andliga ståndet, ty endast på detta villkor har Filip lofvat erkänna honom såsom sin bror och skaffa honom en plats i samhället, värdig hans kungliga börd. Så stå sakerna, då skådespelet börjar. I första akten hemkommer don Quexada från Madrid, där han påmint Filip om hans löfte och förklarar Juan färdig för dess uppfyllande. Tjänarna bedyra, att ynglingen nitälskar för den heliga kyrkan, och gubben drages vid näsan så fullständigt som möjligt. Don Juan för tvenne lif. Om dagen går han svartklädd från hufvud till fot, men om natten irrar han i riddardräkt från

äfventyr till äfventyr. Hela betjäningen är i hans sold. Knappt har den gamle gått till sängs, förrän nöjet vaknar i det klosterlika slottet och härskar där ända till solens uppgång. Midt i denna väl planlagda och särdeles lifligt fullföljda akt bultar det på slottsporten. Tvenne resande, grefven af Santa Fiora och hans vän Gomez, önska bli insläppta. Grefven är Filip II, som vill öfvertyga sig om broderns böjelse för det andliga ståndet. Quexada väckes och mottar i enrum sin höge gäst. Juan kallas och infinner sig svartklädd, men vid underrättelsen att han skall inträda i klostret, faller han ur sin roll. Han kastar sig till Quexadas fötter och bekänner allt. Därvid inträder Filip, och Quexada nödgas lämna dem ensamma. Den följande, mästerligt förberedda scenen hör till de yppersta den dåtida dramatiken kunde uppvisa. Öfvertygad att Juan är en gudfruktig, inskränkt yngling, frågar Filip honom, hvad han tror om lifvet, och hur det värdigast användes. Juan uppstår frågan utan förlägenhet. Det finns blott tre ting, som äga värde här i lifvet, säger han, krig, fruntimmer och jakt, ordningen gör ingenting till saken. Filip harmas, bryter ut, hotar, men inseende att det ej är värdt att söka kufva detta stolta sinne, förändrar han ton, tillnarrar sig Juans förtroende och lofvar gynna hans kärlek, om den är honom värdig. Den redlige, öppne, omisstänksamme ynglingen faller i snaran och stämmer möte med honom hos sin älskarinna. I andra akten är scenen förflyttad till doña Florinda af Sandovals boning, eller rättare till en rik judinna, som under detta adliga namn döljer sitt rätta och sin religion. Filip kommer och igenkänner

i henne en flicka från Pradon, i vilken han förälskat sig. Han upptäcker sig och råder henne att afstå från Juans hand, om hon vill att han skall lefva. Quexada får i uppdrag att meddela Juan, det deras förening är bruten. Men denne intränger honom till trots hos Florinda. Filip befäller då Quexada att instänga Juan i ett kloster. Men i det kungliga reskriptet står ej hvilket kloster, och han väljer då — S:t Just. I följande akt skildras ypperligt klostret med sina munkars inbördes afund, spioneri och intriger. Exkejsaren är brodern Arsena och åt hans vård överlämnas den unge novisen, som är bragt till förtviflan. Karl V igenkänner sin son och ger honom det svärd, som han vid Pavia tog från Frans I, och skickar bort honom, utan att dock röja sig för honom. Detaljerna af de diplomatiska finter den kejsarlige munken spelar för att utverka Juans befrielse utmärka sig genom den finaste och mest upphöjda komik. — Då don Juan flyr från klostret, beger han sig till doña Florinda, där vi återfinna honom i fjärde akten. Filip har gifvit sig sken af att beskydda henne och kommer nu för att få sin lön. Man afvisar honom med förakt och fasa, men han blir allt djärfvare. »Ni skall ropa förgäfves. Ingen kan komma till er hjälp.» — »Man *skall* komma, Sire. Jag svär det, man skall komma!» utropar hon. — Mer och mer uppeldad tar Filip henne i sina armar. Då återstår henne blott en utväg: »Jag är judinna!» Filip, träffad af detta i hans fanatiska öra gräsligt ljudande ord, stelnar af fasa. Don Juan störtar in, utmanar Filip och höjer armen för att slå honom med flata klingan, då Florinda utropar »Det är kungen!» Svär-

det faller ur hans hand, vakten kommer in, och Filip låter den bortföra Juan och Florinda. Sista akten är rätt svag, den utgör blott en förutsedd upplösning. Man är öfvertygad, att Karl V:s inflytande skall hindra Filip att ge vika för sina dåliga drifter och att hämnas på sin bror och doña Florinda. Han ger efter, utan att strida med sin far, och denna femte akt, som borde varit helgad åt Karl V och framställt honom i hela hans kejsrerliga storhet, vittnar allt för mycket om Delavignes otålighet att afsluta arbetet, hvartill han icke använde mer än två dagar, efter hvad hans broder intygar. Oaktadt detta fel är »Don Juan af Österrike» ett mycket förtjänstfullt stycke, som man alltid ser med nöje. Det är rikt på effektfulla scener och situationer, handlingen fortgår raskt och håller åskådarens uppmärksamhet i ständig spänning. Titelrollen är tecknad med mycken talang. Sundberg hade däri sin första stora uppgift och återgaf den på ett sådant sätt, att det berättigade till stora förhoppningar. För att Almlöf skulle kunna verkligt lyckas i en roll, måste den ligga för honom. Karl V gjorde det, och hans framträdande i sista akten blef därför en af pjäsens glanspunkter, ehuru han ej förmådde förläna figuren någon individualitet. Dahlqvist däremot ägde redan då förmågan att upplösa sitt eget jag i den karaktär han skulle framställa på scenen, och man kunde icke tänka sig Filip II annorlunda än Dahlqvist framställde honom, säger August Blanche. Hans spel i fjärde akten, då Florinda afslöjar sig som judinna, »var ett mästestycke af dramatisk konst». Och dock gör Delavignes Filip icke samma djupa intryck på åskådaren som

Karl Sundberg. Efter oljemålning af
J. G. Köhler 1845, tillhörig doktor
H. Sundberg.

Schillers, ehuru den förre står den historiska sanningen vida närmare. Charlotte Almlöf hade fått sig tilldelad doña Florinda, för hvilken hon hvarken i yttre eller inre hänseende passade. I en mörkögd, svartlockig andalusiska hade man kunnat ana den fördolda judinnan, men omöjligt i den täcka blondin som fru Almlöf framställde. Hennes genre var den muntra, skalkaktiga flickan, som man alltid såg med

nöje, men en roll, som fordrade en Florindas djupa känsla, öfversteg vida hennes krafter. Habicht var just icke heller lycklig som Quexada. Fanny Hjortsberg däremot väckte mycket bifall i den femtonårige novisen Peblos episodiska, men skickligt skrifna karaktärsroll, som med sin liflighet och sina upptåg muntrade upp publiken. — Hos oss blef detta stycke icke någon kassapjäs. Det gick ej mer än åtta gånger. Till den stora framgång det rönt i Paris bidrog utan tvifvel utom dess inre värde äfven författarens popularitet och det glänsande utförandet. Firmin (se del VI sid. 71) var en öfverträfflig Juan, och Léontine Volnys en icke mindre utmärkt Florinda. Sitt »on viendra, Sire, je vous le jure, on viendra!» utropade hon ur sin själs innersta på ett sätt, som väckte den största beundran, och scenen afbröts af entusiastiska bifallsrop.

*

Under mars månad uppträdde Lars Hjortsberg i några af sina glansroller, två gånger i »*Grefvarne Klingsberg*», »*Juden*» och »*Kapten Puff*» och en gång i »*Kabal och kärlek*», som besynnerligt nog ej lockade mer än halft hus. Men så var i stället hvarenda biljett såld till de två sista Bishopföreställningarna 3 (annonserad såsom sista gången) och 10 mars (»på flera musikälskares begäran»), oaktadt prisen voro förhöjda med 50 procent. Man fick där bl. a. höra Anna Bishop i kostym såsom Amina i andra akten af »*Sömngångerskan*», där Günther sjöng Elvino mot henne, hvilken scen ånyo gafs 10 mars liksom

Bayadèrevisan, som tycks ha varit stockholmarnas förtjusning.

August Berwald hade söndagen 8 mars en som vanligt omsorgsfullt arrangerad konsert, där Belletti »öfverträffade sig själf» i en aria ur »*Gazza ladra*», och V. Fundin sjöng en romans af Bellini med obligatviolinackompanjemang af Berwald. Günther var opasslig, så att den tillämnade duetten med Jenny Lind ur Spohrs »*Jessonda*» uteblef, och hon sjöng i stället en fransk och två svenska sånger, öfverhöljd af bifall. En ung »musikalskarinna», dotter till den några år förut aflidne domprosten Bergström och utbildad i van Booms utmärkta skola, anslog lifligt publiken genom sitt utförande af Mendelssohns G-mollkonsert för pianoforte. Konsertgifvaren själf spelade diverse nummer, hvaraf ett par voro af honom komponerade liksom en ny uvertyr utförd af hofkapellet. — Hans broder Johan hade i november hos regeringen anhållit om en recett »på grund af ömmande förhållanden». I Aft.-Bl. syntes då en insändare som påpekade, att Du Puy på sin tid visserligen hade recetter, men att han endast hade 1,100 rdr i lön såsom aktör, under det att Berwald hade 3,000 rdr bko och därjämte gaf årliga konserter. Han beviljades emellertid sin recett, som gick af stapeln 13 mars och inleddes med en af honom komponerad uvertyr, utförd af hofkapellet, och några likaledes af honom komponerade och exekverade violinvariationer. Därefter kom en duett af Mercadante, sjungen af Belletti och »en musikalskarinna», som befanns vara recetttagarens dotter Fredrika, hvars debut blef mycket fördelaktig, ty rösten hade en vacker

timbre i de högre tonerna, styrka och jämnhet. Recetten illustrerades av m:me Bishop med ett par nummer i kostym och afslöts med uppförandet af operan »*Don Juan*», där Jenny Lind på ett utomordentligt sätt f. f. g. utförde doña Annas parti, och äfven M. Gelhaar utmärkte sig som Zerlina. I öfrigt uppträdde Günther som Juan, Lindström som Ottavio, L. Kinmanson som Leporello och fru Enbom som Elvira. — Aftonen därpå hölls en talrikt besökt maskeradbal, som inbragte teaterkassan öfver 1,100 rdr bko. Kostymerna voro icke just så särdeles eleganta, men eklärerungen var så mycket rikare. Liljeholmens nya stearinljus brunno med klaraste låga och behöfde icke som de gamla talgljusen oupphörligt snoppas. Till och med vaxljusen måste krypa i skrinet inför detta nya belysningsmedel.

En ny operett fingo teatervännerna glädja sig åt 25 mars, då f. f. g. uppfördes »*Bryggaren i Preston*», komisk opera i tre akter med musik af Adam, som 31 oktober 1838 haft sin premiär i Paris med lysande framgång, tack vare Jean Chollet (se del VII sid. 165), lika utmärkt både som aktör och sångare, och som af titelrollen skapade en verklig typ, samt m:lle Prévost, Madeleines förtjusande framställarinna i »*Postiljonen*», hvilka båda artister lifligt hyllades af publiken och åt operetten förskaffade en hel vinters odödlighet. Intrigen är byggd på likheten mellan två bröder, Robinson bryggaren och Robinson löjtnanten. Förväxlingen ger anledning till åtskilliga komiska situationer, hvaraf kompositören mäterligt förstått att draga fördel. Händelsen föregår i England under pretendentens infall därstädes 1745 och är i kort-

M:lle Prévost såsom Effie (Klara) i
 »Bryggaren i Preston». Efter teckning
 af A. Lacauchie 1841.

het följande. Bryggaren skall hålla bröllop med sin utkorade Klara, då man underrättar honom, att hans bror försvunnit från det närbelägna lägret utan permission och skall efterspanas som rymmare, om han ej återkommer inom vissa timmar. Bryggaren rusar dit för att ställa till rätta, men blir tagen för sin bror och nödgas deltaga i en träffning, hvarvid han i ilskan slår omkring sig så ursinnigt, att han vinner

de största loford af generalen och befordras till kapten. Olyckan vill, att brodern också förlofvat sig, och hans fästmö kommer och gör anspråk på bryggaren, och denne är på vippen att bli hängd för tvegifte, då i grefvens tid hans bror återkommer från den fångenskap, i hvilken han råkat, och skyndar sig att frälsa brodern från hans nya fästmö, hvaremot han får kaptenfullmakten och bryggaren sin trogna Klara. — I Robinsons kupletter i första akten »Du tjusande herdinna, din brudgum här du ser», och i den vackra romansen i tredje akten »Att ditt lif bevara» uppenbarar sig ett mildt svärmande vemod, som gör ett angenämt intryck på åhöraren. Ett utmärkt nummer är äfven trion i andra akten mellan Robinson, Klara och Toby »En rask soldats manér ni bör nu skaffa er», hvilken är särdeles liflig och effektrik. Robinsons parti låg väl för Günthers röst, och han återgaf ledigt och naturligt den godmodighet, som utgör hufvuddraget i bryggarens karaktär, men han saknade den komiska verv, som behöfdes för att rätt kunna återge ett på dramatisk aktion så beräknadt nummer som den berömda arian i andra akten, där bryggaren beskriver sina mandater i bataljen »Ja, ser du så är denna saks förlopp», pikant och kvickt tänkt, och hvilken aria i Paris ansågs för en af styckets glanspunkter, men här gjorde föga effekt. Däremot utförde han romansen i sista akten på ett sätt, som bort tillskynda honom ett långt lifligare bifall, än det han skördade. Charlotte Almlöf var i sitt spel som Klara ganska lycklig. I synnerhet gaf hon med mycken liflighet och naivitet scenen i andra akten, där hon skall lära sin man att svära och röka, men sången översteg icke

sällan hennes krafter. Lars Kinmanson var bra som sergeant Toby. Operetten gick icke mer än sex gånger och har icke återkommit på spellistan.

Den sista i månaden gav Johanna von Schoultz ånyo en konsert å K. teatern efter ett omväxlande program med lifligt bifall från en nästan utsåld salong. Efter uvertyren till »*Schweiziska familjen*» sjöng hon »*der Schweizerbue*» af Peter Pixis samt en scen i kostym, hvilket då tycks ha varit på högsta modet, ur första akten af »*Sömngångerskan*», hvarunder hon var så rädd att rösten därigenom led. Belletti sjöng en aria ur »*Lucie*», Dahlqvist deklamerade »*Dödens ängel*», direktör Schuncke spelade en af honom komponerad polonäs för valthorn, till och med en pantomimbalett uppfördes, och det hela afslutades med scen och final ur »*Sömngångerskan*» i kostym af konsertgifverskan och Julius Günther.

2 april debuterade Belletti, då på italienska språket scener ur »*Barberaren*» gåfvos af honom, Matilda Gelhaar och Günther. Hans framträdande ansågs af den tidens musikkännare samstämmigt såsom särdeles lyckadt. Han ådagalade en lätthet och en säkerhet på scenen, som öfverraskade. Günther var vid förträfflig röst, och äfven Mathilda Gelhaar firade en musikalisk triumf.

Dahlqvist, som hade sådan framgång med sin soaré i september, anordnade en ny sådan 4 april i Börsalen, som blef talrikt besökt. Han deklamerade ur »*Tasso*», »*Skulden*», »*Wallensteins död*», där några kompetenta domare förklarade honom vara bättre än Almlöf, »*Hamlet*», där han verkligen öfverträffade nyssnämnde konstnär, och slutligen »*Röfvarbandet*»,

där han lyckades åt Frans Moors scen förläna den hemska stämning den bör ingifva. Förargligt nog var scenen för litet upphöjd och rummet alldeles för mörkt.

Emilie Högquist hade 6 april sin recett, hvilken inleddes med en tämligen obetydlig, men långdragen lever de rideau, ett enaktslustspel af den skrifklådigaste bland alla då lefvande tyska författare, Ernst Raupach, benämndt »*Sonetten*», där Hyckert till publikens stora förlustelse förträffligt imiterade ett aktningsvärdt gammalt stockholmsoriginal, filosof och musikälskare. — Aftonen fick sitt värde genom uppförandet af Charlotte Birch-Pfeiffers femakts-skådespel »*Gunstlingen*», där hon med lätt hand öfverhalkat det skabrösa och lagom idealiserat Katarinas (Ch. Erikson), Potemkins (Almlöf) och Agraffines (E. Högquist) karaktärer samt gifvit stycket en romantisk färg, som gör det ganska underhållande, ehuru slutet är något afhugget. Lanskoj är död och kejsarinnan otröstlig. Först ett år därefter kom Jermolof att bli den lycklige efterträdaren, men störtades efter sexton månader af Potemkin, som sände till henne Alexander Mamonof (Sundberg), hvilken dock tröttnade på sin sextitvååriga älskarinna och gjorde sin kur för prinsessan Agraffine. Katarina förlät dem emellertid och förlofvade dem, men förvisade dem till Moskwa, där han snart blef ganska olycklig med sin sköna, efter hvad professor Waliszewski berättar oss i sin af franska akademien prisbelönta Katarinamonografi. — Pjäsen var omsorgsfullt iscensatt med smak och verklig lyx. Såväl kostymer som dekorationer voro nya och praktfulla. Första aktens

park var särdeles artistiskt utförd, och från tredje aktens rikt eklärerade salong såg man genom trenne glasdörrar i fonden in i den icke mindre rikt upplysta danssalen, där hofvet dansade en polonäs i 1780-talets eleganta toaletter. Det hela gjorde en lysande effekt. Öfversättningen af krigsrådet Forsberg var väl utförd, och han tillvann sig allmänt bifall genom att anslå hela sitt arfvode åt Per Sällströms nödlidande familj. Charlotte Erikson var utmärkt som Katarina, ehuru scenen i fjärde akten, då hon varit vittne till de älskandes möte, är för våldsamt för att riktigt ha kunnat passa in med hennes dramatiska skaplynne. Almlöf var en förträfflig Potemkin. Den stolta hållningen, fosterlandskärleken och det slipade intrigmakeriet framställdes högst lyckligt. E. Högquist förenade Agraffines skalkaktiga liflighet med denna varma och djupa känslighet, som hon så väl kunde återgifva. Sundberg slutligen var genom sitt fördelaktiga utseende särdeles lämplig till Mamonofs roll, som han spelade med ovanlig ledighet och säkerhet samt med en värma och ett minspel, som förtjänade de bästa loford. Alla biljetter voro i förväg utsålda, och recettagerskan hälsades vid inträdet och efter spektaklets slut på det allra lifligaste af sina många beundrare.

Palmsöndagen gaf A. Randel en utmärkt väl arrangerad konsert, där det fullsatta huset fick riklig valuta för sina penningar. Den inleddes med Lindblads förträffliga symfoni, hvars värde är erkänt äfven i Tyskland. Han är ju, som bekant, den förste efter Crusell, som lyckats göra svensk musik känd och uppskattad utomlands. Därefter spelade

Randel en violinkonsert af Baillot med sin behagliga och intagande stråke, som dock saknade erforderlig styrka. Jenny Lind sjöng oceanarian ur »*Oberon*», och m:ll Bergström föredrog Webers tacksamma F-mollkonsert på ett sedan Luise Dulckens dagar ohördt sätt. Matilda Gelhaar belönades med stormande bifall för sitt utförande af några variationer af Randel öfver ett schweiziskt tema, liksom Gehrman och Bock för samme kompositörs fantasier för violoncell och flöjt öfver melodier ur »*Tell*» och »*den Stumma*». Sedan Günther och Belletti sjungit en duett ur Bellinis »*la Straniera*» och Randel spelat sitt violinpotpurri öfver svenska folkvisor, uppfördes af E. Högquist och Almlöf enaktsmelodramen »*Ariadne på Naxos*», hvilken de spelat tre år förut likaledes på en palmsöndagskonsert å K. teatern. Emellertid måtte de bägge artisterna ej varit fullt disponerade, ty deras tolkning af Brandes' stycke blef ej hvad den borde blifvit. Almlöf liknade visserligen till gestalten en halfgud, men hans spel och deklamation voro denna afton föga gudomliga. Det förra var tungt och lifflöst, den senare ojämn och onyanserad. Emilie Högquist var heller icke till sin fördel i denna uppgift. Man måtte ha repeterat för litet, ty hon föreföll att ha tagit sig vatten öfver hufvudet, då hon åtog sig denna roll. Ansträngningarna voro för synbara. — Ett par dagar därefter hade d'Aubert också konsert, hvilket icke kunde bli finansiellt fördelaktigt midt i påskveckan på olämplig dag. Det bästa var Jenny Linds aria ur »*Tankred*» med ackompanjemang af d'Auberts obligatviolin samt den vackra duetten ur »*Jessonda*», sjungen av henne och Günther. — Den

blott tjugusexårige Vilhelm Robach skördades af döden påskaftonen. Han förde en stilla, ordentlig vandel; älskvärd i sitt umgänge, var han af alla omtyckt, och man saknade honom allmänt.

Under påskhelgen rådde det vackraste solskensväder, ehuru nordanvinden kändes kylig. Långfredagen gafs som vanligt Haydn's »*Skapelsen*» i Riddarhussalen, som var alldeles fullpackad af åhörare. Jenny Lind debuterade som Eva, och Günther sjöng tenorpartiet bra, ehuru man önskade, att hans stämman låtit starkare. — Tredjedag påsk hade M. Gelhaar sin recett, då man fick återhöra »*Robert*», där hon sjöng bättre än någonsin inför fullsatt salong, som slösade med sitt bifall. — För föga mer än halft hus spelade Lars Hjortsberg än en gång sin gamle grefve Klingsberg och bjöd ändå till efterrätt på slarfven Vinberg i »*Bildhuggaren*». Men det smakade inte mera. — Dagen därefter, 25 april, hade hofkappellet recett för sin pensionskassa. Uvertyren till »*Egmont*» inledde konsertafdelningen. Därefter spelade A. Berwald ett violinpotpurri af A. Romberg, Jenny Lind och Belletti sjöngo en duett af Mercadante, och hrr Böhme, Wiedemann och Heidenreich spelade Crusells concertante för klarinett, fagott och valthorn med orkester. Till sist uppfördes »*Fra Diavolo*» med Julius Günther, Matilda Gelhaar, Habicht och Charlotte Almlöf i hufvudrollerna.

En strålande första maj fingo stockholmarna fröjda sig åt 1840. Ekipagen på den stora promenaden kring Djurgården voro talrikare än föregående år, ehuru intet utmärkte sig för någon särdeles lyx. Det elegantaste var kronprinsens, som dock gick

tomt, emedan de åkte hos drottningen. Hästgardets officerskår med sin chef grefve Brahe i spetsen väckte som alltid berättigadt uppseende. Vid hans sida red grefve Gustaf Löwenhielm i frack och hvita pantalonger alldeles som en ung kornett. — På Vauxhallen (eller »vågsalen» som pigorna kallade den) var bal med några hundra manspersoner mot endast några få tiotal af kvinnokönet, hvadan det hela slutade med stort gräl och slagsmål.

*

Under vårmånaden kom teatern med åtskilliga nyheter. Ett divertissemang af Selinder »*Namnsdagsfesten*» gafs f. f. g. 4 maj, däri nästan hela balettpersonalen deltog, och på abonnemangsdagen 6 maj gick f. f. g. »*Eugène Aram*», en femaktsdram, indelad i tolf tablåer, efter Bulwers likanämnda mästerliga roman hopskrifven af den kände tyske musikkritikern och författaren Ludwig Rellstab. Bulwer säger själf i ett förord, att han först ämnat göra en tragedi af denna märkvärdiga engelska brottmåls historia, men vid noggrannare eftertanke därifrån afstått. Trots denna Bulwers vink hade Rellstab försökt dramatisera ämnet och misslyckats, emedan det var omöjligt att inom fem akter inrymma en nödvändig motivering för rätta förståndet af ett så ovanligt psykologiskt fenomen som Arams brottslighet. Dahlqvist var rätt lycklig i sin framställning af den grubblande bokmalen, plågad af samvetsagg. Men en skam var det för vår kungliga scen, att där icke fanns någon bland de styrande, som hade så mycket

klassisk bildning, att han kunnat hindra Dahlqvist från att med ljudlig stämma utropa: »Jag är fjätt-rad som en annan Prometheus!» med samma tonvikt i

Gustaf Löwenhielm. Efter oljemålning af
O. Södermark 1837.

namnet som i Bartolomeus, d. v. s. på penultima. Almlöf hade af Houseman skapat en ny figur i rödt knollrigt hår och i en gammal luggsliten rock m. m. Fanny Hjortsberg och Charlotte Almlöf voro ett par intagande systrar. Däremot var Stjernström ej särdeles tillfredsställande som Walter Lester. Hans tilltagande korpulens började bli hinderlig för de ele-

ganta älskarrollerna. Stycket kunde ej gifvas mer än fem gånger under våren, och ett försök att återupptaga det på hösten misslyckades.

Det sällsynta nöjet af ett societetsspektakel fick man 11 maj, då i Kirsteinska huset i Klara diplomatiska kåren och la haute volée gäfvo en representation till förmån för pauvres honteux. Den bevistades af omkring fyrahundra åskådare med drottningen och kronprinsparet i spetsen. Efter en prolog spelades fyra franska pjäser: »le Mariage interrompu», »Moiraud et Cie», »Madame Sorbet» och »Pécheret l'empailleur». Bland de medverkande märktes den oförbrännlige grefve Gustaf Löwenhielm.

Till representationerna å K. teatern såldes i biljettkontoren samt hos vaktmästarna å raderna från och med dessa dagar små program å 2 sk. bko, hvilka genast blefvo af spektatörerna mycket omtyckta.

Kungliga teaterns sånglärare I. A. Berg fick 16 maj sin recett, då f. f. g. gafs scener ur Donizettis opera »*Kärleksdrycken*», hvarvid Adina sjöngs af Matilda Gelhaar, Nemorino af J. Günther och Giannetta af Elise Frösslind. I sin helhet blef operan sedermera gifven på hösten. Därefter uppfördes f. f. g. samme kompositörs opera seria i fyra akter »*Lucie eller Bruden från Lammermoor*», med text efter Walter Scotts berömda roman, hvilken därvid blifvit, som Heine säger, dramatiskt slaktad. Den ädle, högsinnade Edgar t. ex. är förvandlad till en högst sentimental älskare, och alla de engelska egendomligheterna ha fått en helt och hållet italiensk anstrykning. Vid sin italienska premiär i Neapel 1835 var den uppdelad i tre akter och i denna form gifven å Théâtre

italien i Paris, men blef sedan omarbetad i fyra akter och sålunda gifven å Renaissance hösten 1839. I den bearbetningen blef den af L. A. Weser öfversatt för K. teatern, och var den första opera seria i det nyare

Gaetano Donizetti. Efter litografi af Fr. Boye.

italienska manèret, som gifvits hos oss. Innehållet är i största korthet, att lord Ashton (Belletti) har en syster Lucie (Jenny Lind), som älskas af familjens fiende Edgar (Günther). Denne irrar som en skugga omkring i parken till Henrik Ashtons slott för att söka ett gynnsamt tillfälle att få tala med sin älskade. Ashton ställer till en scen med systern och vill övertala henne att gifta sig med lord Arthur (Habicht). Hon lyssnar icke på broderns hotelser, utan skyndar

till Edgars möte, där de växla ringar och trolofva sig i himlens åsyn. I en följande akt samtycker emellertid Lucie, som blir bedragen af en falsk underrättelse, att gifta sig med lorden. Men i samma stund kontraktet underskrifves, inträder Edgar, öfverhopar Lucie med sin vrede och förebrår henne att ha bedragit honom. Lucie svimmar, och Edgar drar sig baklänges ut i fonden, försvarande sig med sitt svärd mot de anfallande fienderna. Lucie blir vansinnig och dödar sin man, och Edgar stöter dolken i sitt hjärta, då han hör begrafningsklockorna ringa öfver Lucie. —

»Lucie» är Donizettis mästerverk och är jämte »Regementets dotter» och »Lucretia Borgia» den af hans femtio operor, som ännu ges på en mängd teatrar jorden rundt. Hufvudrollerna, Lucie och Edgar, erbjuda rika möjligheter för lysande talanger att göra sig gällande, och i synnerhet Lucie är en tragisk hjältinna af första rang. Musiken är som hos italienska operakompositörer i allmänhet endast beräknad efter röstens välljud, och om någon karakteristik eller musikalisk målning af det som föregår på scenen är ej minsta fråga. Endast genom sångare, som tillika äro skådespelare, kan detta missförhållande utjämnas. Hela operan är en följd af verkligt vackra nummer, framför allt Lucies aria i första akten, den effektfulla duetten i den följande mellan Ashton och Lucie samt finalen med den ypperliga sextetten, framställningen af Lucies vansinne och Edgars cavatina i sista akten. På sångarna beror i främsta rummet framgången af denna opera, och vi hade lyckligtvis för hufvudpartierna präktiga sådana. Fram-

för alla var Jenny Lind utomordentlig. Hvilken känsla i hennes blick, hvilken hänförande värma i alla hennes rörelser, hvilken uttrycksrikedom i hennes röst, som grep åhörarna i själen och smekte örat i ljufva, smältande toner. I vansinnighetsscenen i tredje akten var hon helt enkelt underbar, och i spel som sång torde hon ej öfverträffats på *någon* scen. Belletti sjöng Ashtons parti med säkerhet och energi och på en oklanderlig svenska, Äfven Günther förtjänade allt erkännande för sin Edgar, i synnerhet i sista akten. Oaktadt operan kom fram så sent på spelåret, kunde den gifvas tretton gånger för fullsatta salonger, som voro rentaf i extas till följe af Jenny Linds hänförande sång och spel.

Théophile Gautier skrifver i sin anmälan af operan på Italiens 12 december 1837, att han under hela kvällen var mycket nyfiken få veta, hvarför librettoförfattaren, signor Cammarano kallat pjäsen »Lucia di Lammermoor», ty i själfva verket återfinner man där ingenting annat af Walter Scotts roman än namnet. Hvad mise-en-scenen beträffar, fortfar Gautier, kan ingenting vara mer löjligt än koristernas klädsel. Händelsen tilldrar sig i Skottland, plädernas, de rutiga och brokiga tygernas land. Kostymordonnatören hade gräft upp, vi veta icke hvar, de mest otroliga paltor, i en misär utan like med mer eller mindre fyrkantiga mönster. I stället för örn- eller strutsfjädrar, som pryda högländarens toque, buro komparserna helt käckt små trefliga tuppfjädrar, utan tvifvel lösryckta från någon obrukbar dammvippa. M:me Persiani visade sig först i en rosafärgad klänning, med hvita rutor, kantad med svart sammet och silfverga-

loner, sedan i en svart klänning med himmelsblå rutor. Lord Arthur var insvept i en skarlakansröd jacka med gula rutor och hade en vidrig trubadurtoque. Rubini bar en dräkt af en högst bisarr form

Scen ur fjärde akten af »Lucie». Efter teckning af J. Arsenius i författarens samlingar (fr. v. Wennbom, Günther, Fr. Kinmanson, Belletti, Habicht).

i den färg som vi döpt till »raisin de Corinthe exorbitant», och som blott syns på Gaieté och Italiens. Vidare hade han ofantliga naturliga polisonger, som passade illa ihop med mustascher och pipskägg målade med tusch.

Det är icke utan att åtskilligt af hvad Gautier där yttrar passar in på vår egen teaters utstyrsel, om man betraktar den bild John Arsenius lämnat af Lucies framförande hos oss på 1840-talet.

Professor August Pott, som våren 1831 konsertade i Stockholm (se del V sid. 141), anlände med sin fru i midten af maj till hufvudstaden och fick i ordning en konsert å K. teatern 21 maj. Första afdel-

August Pott. Efter litografi af Henckel.

ningen inleddes med en uvertyr, komponerad af Pott, hvarefter han spelade en militärkonsert för violin af Lipinski. Günther sjöng tvenne »Posthornsklänge» med obligatvalthorn (A. Gürtler) och ackompanjemang af pianoforte, komponerade af Pott, och slutligen exekverade fru Pott Thalbergfantasier för pianoforte. Andra afdelningen började med Beethovens Coriolanus-uvertyr, hvarefter Pott spelade några af honom komponerade bravurvariationer öfver en holländsk folkvisa. Jenny Lind sjöng sedan två sån-

ger komponerade af Pott, och fru Pott spelade Liszt's arrangemang för pianoforte af Schubert's »Erlkönig» och Henzelt's variationer öfver ett tema ur »Kärleksdrycken», hvarefter konserten afslutades med François Prume's sedermera så omtyckta pastoral »la Mélancolie», hvilken Pott var den förste som i Sverige spelade. — Pott var en konstnär i detta ords sanna bemärkelse och vann det mest entusiastiska bifall. Ingen musikkännare tvekade att ställa honom i främsta ledet bland de violinspelare man dittills hört i Sverige. Hans stråke räckte till allt. Det mest förvånande han gjorde var, då han spelade temat med ren och full ton, under det att han ackompanjerade sig med dubbeldrill. Vid sitt föregående besök (1831) valdes han till ledamot af Musikaliska akademien. — De bägge konstnärerna gåfvo en afskedssoaré i Börssalen 2 juni, men läto än en gång höra sig på K. teatern 5 juni i en liten konsertafdelning. Pott spelade då en af honom komponerad ny violinkonsert samt »Hommage à la lune», likaledes egen komposition. Fru Pott utförde tvenne fantasier för pianoforte af Thalberg och Hummel. Till sist spelade Pott på begäran »la Mélancolie».

Till förmån för änkefru Sällström gafs 26 maj en representation, hvarvid »Lucie» uppfördes. Till förpjas hade man valt enaktskomedien »Öfverraskningen», där både Lars Hjortsberg och Per Sevelin hade uppträdt 1833 (se del VI sid. 109) och nu bibehöllo sina roller. Karolina spelades af fru Sällström, systerdottern af V. Fundin och Heimfeld af Gustaf Kinmanson, hvilken i älskarens roll ådagalade en

värma och en ledighet, som lofvade godt för framtiden.

Man spelade i juni månad ett tiotal representationer ända framemot midsommar. — Pingsten i början af juni var den vackraste man kunde tänka sig. Ångfartygen voro fullpackade med lustresande. Jenny Lind sjöng annandag pingst i Uppsala för fullt hus, niohundra personer. Äfven Emilie Högquist besökte samtidigt lärdomsstaden och studenterna hyllade de bägge artisterna med sång. — »*Lucie*» kunde ges fem gånger för fullsatt eller nästan fullsatt salong, likaledes »*Robert*» ett par gånger, under det att Potts afskedskonsert icke förmådde samla mer än halft hus. — Kronprinsessans broder, hans kejsrerliga höghet prins Max kom på ett ryskt ångfartyg för att göra en veckas besök i Stockholm. På nådigste befallning gafs 4 juni »*Lucie*», då han infann sig i kungliga logen jämte drottningen och kronprinsparet och bekikades af en fulltalig publik. — Spelåret afslutades 20 juni med en recett för balettmästaren. Först gafs »*Ett divertissement af dans*», hvaruti en spansk nationaldans utfördes af Selinder och Karolina Granberg, som tre dagar därefter blef fru Friebel. Därefter uppträdde Henriette Widerberg och sjöng i kostym Susannas scen och aria i fjärde akten af »*Figaros bröllop*». Selinder hade hittat på att uppträda som Mascarille i »*Småstadsfruntimren*», där han spelade mot ingen mindre än Emilie Högquist som Madelon och mot Sevelin som Jodelet. Det hela lär emellertid fått den fullständiga karaktären af sällskapsspektakel. Därefter gaf Jenny Lind tredje akten af »*Lucie*» och slutligen

uppfördes »*Dansvurmen*», där Selinder dansade officerens parti mot Sophie Daguin. Spektaklet räckte från kl. 7 ända till kl. 10.45 e. m.

Då Jenny Lind kvällen förut hemkom från sista ordinarie föreställningen af »*Lucie*», öfverraskades hon af en present, bestående af ett utomordentligt väl arbetadt silfverfat med af en lagerkrans omgifven inskrift: »Till Jenny Lind vid slutet af spelåret 1840», hvarunder voro tecknade några takter ur »*Lucie*», kaffe- och tékanna, tvenne koppar, gräddskålar, ett dussin te- och ett dussin matskedar, ett dussin knifvar och gafflar m. m., allt af silfver med förgyllningar. Denna gåfva, som var värd 2,000 rdr bko, var tillkommen genom bidrag af flera, hvilka lika mycket värderade Jenny Linds utmärkta konstnärskap som hennes flärdfria och älskvärda karaktär. Medan hon tjänstgjorde på scenen, uppställdes gåfvan i hennes rum, som eklärerades. Hela teaterpersonalen, till hvilka många scenens vänner slöto sig, infunno sig nedanför hennes fönster samt gåfvo en serenad.

Per Westerstrand erhöll äntligen afsked från sin befattning såsom förste direktör för K. M:ts spektakler och lämnade på hösten sin våning i operahuset. Krigsrådet Forsberg erhöll också begärdt afsked såsom direktör för teaterns ekonomiska afdelning, men fick tills vidare behålla sin boställsvåning. I hans ställe blef expeditionssekreteraren i K. M:ts kansli Sven Schyberg förordnad att fungera vid teatern.

Under sommaren gaf Jenny Lind konserter i mellersta och södra Sverige och väckte den största hänförelse; likaledes Matilda Gelhaar. Dahlqvist och Stjernström gjorde en konstresa till Helsingfors och

sedan till tjugu af Sveriges städer, där de gáfvo scener ur Shaksperes, Schillers och Goethes skådespel. August Berwald, som begifvit sig till Tyskland, uppträdde där äfven i Berlin, hvarvid han enligt dess Thea-

Krigsrådet Karl Forsberg på gamla dagar.
Efter fotografi 1867 i förf. samling.

ter Zeitung »genom sitt sköna, rena och högst gedigna spel bevisat sig vara en utmärkt konstnär». — Charlotte Erikson gjorde furor i Kalmar såsom Katarina II i »Gunstlingen», och herr och fru Pfeiffer, hrr Pettersson och Johansson gáfvo smärre komedier och dansnummer i Norrland och Finland. De enda, som stannade i hufvudstaden under sommaren, voro Emilie Högquist samt herr och fru Almlöf.

Slutligen kan antecknas, att Bellmans sekularfest firades 26 juli med P. B-middag i Vauxhallen, var-

efter brikollisterna kl. $\frac{1}{2}$ 7 sjöngo vid bysten och tal hölls af stormästaren Per Westerstrand. Konungen, drottningen och kronprinsparet passerade förbi bysten och stannade där en stund. Man sjöng folksången i ett par repriser och hurrade. Musik ljud från orkestrarna, och Westerstrand deklamerade Carléns kväde »Bellmans skugga till svenska folket».

* *
* *

Den nye t. f. direktören för teaterns ekonomiska förvaltning Sven Gustaf Schyberg var en mycket skicklig ämbetsman, men då han, åtminstone i början af sin teaterverksamhet, föreföll personalen något sträf och högdragen i jämförelse med den älskvärde, blide företrädaren, hittade man på att ge sin förargelse däröfver luft genom att begåfva honom med vedernamnet Afskyberg.

13 augusti annonserades, att representationerna under spelåret 1840—1841 skulle taga sin början redan onsdagen 19 augusti kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m., då »*Lucie*» uppfördes med »*Frontin gift ungharl*» som lever de rideau. Den fullsatta salongen mottog Jenny Lind med verklig entusiasm och inropade henne efter hennes stora scen i tredje akten. Äfven Günther och Belletti hedrades på samma sätt efter operans slut. Josefinadagen, då »*Lucie*» ånyo uppfördes med »*Porträttet*» som förpjas, sjöng publiken folksången och njöt mellan pjäserna af att höra Fantasi och bravurvariationer öfver ett tema ur Donizettis opera »*Anna Bolena*», komponerade för pianoforte af Döhler, utfö-

ras af den unge pianisten Ferdinand Schiller från S:t Petersburg. Han ådagalade ett fullkomligt her-ravälde öfver sitt instrument, förenadt med gedigen

Sven Schyberg. Efter teckning
af Maria Röhl 1835.

smak och musikalisk känsla. 27 augusti gaf han å K. teatern en väl arrangerad konsert, som dock be-vistades af en föga talrik publik. Hofkapellet spe-lade uvertyrerna till »*Euryanthe*» och »*Fidelio*», Jenny Lind sjöng romanser, och Günther och Belletti utförde på italienska språket scener ur första akten af »*Barberaren*». Själf spelade Schiller Webers kon-

sert, Thalbergfantasier öfver temata ur »Hugenotterna», där han visade lysande prof på sin talang, samt egna briljanta fantasier öfver temata ur »Fra Diavolo» och några karaktärsnummer, bl. a. en högst pittoresk etyd »Trollpackornas dans», hans egen komposition, lika karakteristisk genom sin hemska verv som genom sin halsbrytande mekanism förvånande.

Repertoaren under spelåret upptog följande pjäser och baletter i bokstafsordning (nyheterna kursiverade): Angelo Malipieri (2 gånger), Armide, scener (1); Barberaren, scener (2), Begge döttrarne (3), Begge svartsjuke (1), Bildhuggaren (1), *el Bolero* (2), *die Braut* (2), Bröderna Philibert (2); *la Cachucha* (3), Califen (6), Carolus magnus (3), Charlatanerne (3), *Clemence* (6), *Clermont* (4), *la Cracovienne* (2); *Dagboken* (4), Debutanten o. h. far (5), Don Juan af Österrike (1); En duell under Richelieu (1), Engelbrekt (2), Ett besök på dårhuset (2), Ett divertiss. af dans (9), Ett glas vatten (5), Ett maskeraddivertiss. (5), Eugène Aram (1); Falkland (1), *die Falsche Catalani* (3), Familjen Riquebourg (1), Farliga tanten (6), Felsheims husar (1), Figaros bröllop, kom. (2), Fra Diavolo (2), Fra Diavolo, scen (1), Friskyttan (8), Friskyttan, scen (3), Frontin gift ungskarl (1), *Fröken de Belle-Isle* (11), Fästmän från hufvudstaden (4), Föregifna skatten (1), *Första steget* (1); *la Gazza ladra*, scen (2), de Gifva (3), Giftermålet på befallning (1), Griselda (2), *Guido e Ginevra*, scen (1), Gunstlingen (5); Hamlet (3), Herman von Unna (5), Hernani (1), Hvarföre? (2), Häftige friaren (2); Jag bedrar mig aldrig (1), *el Jaleo* (2), Jessonda,

scen (1), *la Jota arogonesa* (1); Kapten Puff (1), *Kärleksdrycken* (16); Lucie (25), Lucie, scener (1), Lägret för Montauban (2), Löjlige mötena (4); *la Malagueña* (2), *las Manchegas* (1), *Man kan hvad man vill* (11), Mannen och älskaren (1), Marlboroughs uniform (3), Misstroende och list (1), *Modekrämerskan* (11), *Moses*, scener (2), *Mulatterne* (7); Namnsdagsfesten (3), *Norma* (7), *Norma*, scen (1), Numro 777 (2), Nya garnisonen (6), Nya Narcisse (2), Nya öfversten (1); *den Okända* (9), Ondsinta hustrun (2), *Onkelns hemlighet* (13), Orleanska jungfrun (2), Oxmenuetten (1); Pariserpojken (3), Passionen och förnuftet ((1), *Pas styrien* (4), Porträttet (2), *Preciosa* (3), *Profrollerna* (2); Qväkaren och dansösen (1); Robert (14), *Rubens i Madrid* (6), Rövarebandet (2); Sannljugaren (1), Schweiziska familjen (2), scener (1), Sedan solen gått ned! (1), Sen er i spegeln (3), Shakspeare kär (5), Silkesstegen (4), Siri Brahe (8), Skulden (3), Slottet Montenero (1), Smekmånaden (2), Studenten och grefvinnan (1), Svartsjuka hustrun (1); Tre hustrurs man (6), Trollflöjten (3), Tvillingbröderne (3), Två unga fruar (2), Två års giftermål (2); Ungdomsminnen (6); *der Wiener und die Wienerin* (2); *Zampa*, scen (1), *el Zapateado* (1), Zelindas kröning (1). Af dessa voro 22 musikpjäser, hvaraf 3 nyheter, jämte 4 scener ur här ej gifna operor, 74 talpjäser, hvaraf 12 nyheter, och 6 baletter, hvaraf en ny, samt dessutom 9 spanska nationaldanser. För öfrigt gäfvos 8 konserter, men ingen maskeradbal.

Under september månad uppträdde åtta gånger den unga, vackra spanska dansösen Dolores Serral och satte glacéhandskarna i liflig rörelse. Jämte

tvenne manliga följeslagare, José och Mariano Camprubi, utförde hon åtskilliga spanska nationaldanser med ett lif, en ledighet, en eld och en abandon, hvarvid vi sannerligen icke voro vana. Också var salongen fullsatt af en entusiasmerad publik alla de gånger hon uppträdde.

Spanska danskonstnärer, hvilka uppträdt med sina nationaldanser under operamaskeraderna i Paris, hade visat fransmännen, hur långt man kunde drifva det lättfärdiga öfverdådet i dessa danser. I synnerhet den sköna Dolores Serral hade kring midten af 1830-talet gjort dem nyfikna på detta nöje. I den dåtida parispressen får man en föreställning om hennes konst. De spanska dansösernas sätt att kostymera sig var mycket fördelaktigare än de franska, som syntes ha försvurit sig åt det hvita musslinet sedan Taglionis dagar. Paljetter, som de förra rikligt använde, äro af en präktig verkan. De suga till sig ljusskenet och glittra för ögat, men tycktes på den tiden i Paris begagnats endast af gatans konstmakare. Men det en dansös behöfver, eller åtminstone då behöfde (ty nu för tiden dansa de helst utan någonting på sig), är just plymer, glitter, blommor, silfver- och guldbroderier. I oktober 1837 beskrefves, hur ett par af de förnämsta dansöserna i Paris uppträdde på Operan vid en repris af »den Stumma». »Aftonens stora succé», heter det, »var damerna Duponts och Noblets spanska dans. Man väntade deras inträde med otålighet; ändtligen kommo de, klädda i hvit sidenjacka, inväfd och paljetterad med silfver, en ros i håret, som var prydt med den stora spanska kammen, alldeles som Dolores Ser-

ral brukade vara kostymerad. Vid tonerna af en konstlös melodi, beledsagad af kastanjetternas klapprande, dansade de den mest vågade dans, den mest

Fanny Elssler. Efter teckning
af A. Lacauchie 1841.

eldigt lasciva man någonsin sett utföras på Operan. Den var vidunderlig, oerhörd, otrolig, den var förtjusande. Föreställ er höfternas vaggande rörelser, det veka livvets vridningar, armar och ben kastade i höjden, åtbörder af den mest utmanande vällust, en vanvettig liflighet, en satanisk ysterhet, en dans att

väcka lif i de döda. Effekten af denna dans på åskådare, som voro vana vid tåspetsgång, entrechats och den franska koreografiens alla stelheter, öfvergick säkerligen de djärfvaste förhoppningar hos m:lle Noblets alla beundrare — de bägge damerna blefvo applåderade så som aldrig någon förut blifvit det, och någonting som troligen då ännu aldrig förekommit i Operans annaler, man ropade in dem och läto dem dansa om 'el Jaleo de Jerès'. Tre år förut skulle man obevekligt hvisslat ut denna dans, som nu framkallade det lifligaste bifall.»

Både m:lle Noblet och m:lle Elssler stå i förbindelse till Dolores Serral, hvilken till Paris infört cachuchan, som först blef efterbildad af Fanny Elssler och sedan af Lise Noblet. Oaktadt sina rivalers höga anseende och mer gynsamma ställning är icke desto mindre Dolores Serral den första cachucha- och bolero-dansös, som vi känna till. Hennes talang hade en alldeles särskild karaktär. I de mest lättfärdiga rörelser i denna så lifliga och fria dans var hon aldrig oblyg; hon var fylld af passion och vällust, men den verkliga vällusten är alltid kysk; man kunde säga, att hon föreföll bedårad af sin kavaljers blick; hennes armar tycktes domnade af trånad; hennes hufvud böjde sig bakåt, liksom vore hon yr af vällukter och icke kunde bära upp tyngden af den stora högröda ros, som spruckit ut i hennes svarta lockar; hennes kropp böjde sig ned i en nervös rysning, liksom om hon kastade sig tillbaka mot en älskares arm; sedan dök hon ned under sig själf, i det hon berörde golfvet med sina händer, som läto kastanjetterna ljuda, och reste sig upp igen lifligt,

nästan som en fågel, i det hon kastade mot sin dansör sitt strålande leende. — Cachuchan var för Dolores en religion, på hvilken man såg att hon trodde; hon

Kostymbild af Fanny Elssler i
»la Cracovienne». Efter en
dåtida teatertidning.

utförde den med hela sin själ, hela sin passion, hela sin uppriktighet, hela sitt möjliga allvar. Fanny Elssler och Lise Noblet dansade den en smula otroget, snarare af en nyck och för att sätta publikens kikare i rörelse än af en verklig öfvertygelse; de voro sålunda lifliga, koketta, spirituella, men icke

förälskade, ett oförlåtligt brott i en cachucha eller en bolero.» — — »Men om icke Fanny Elssler tagit den spanska dansen under sitt mäktiga beskydd och med sin tyska menlöshet och sin franska kvickhet mildrat det, som i Dolores' stil var för mycket uppsluppet och rakt på sak, hade detta införselsförsök aldrig lyckats. Att öfversätta som m:lle Elssler, det är att skapa, och man kan på visst sätt säga, att det är hon som hittat på cachuchan. — Sedan den tiden har den spanska dansen blifvit allmänt omtyckt, och hvarje direktör, som på sin teater kan låta utföra en fandango, en bolero eller en zapateado är säker om en riklig recett.»

Denna den franske kritikerns försäkran visade sig riktig äfven beträffande Stockholm, ty fyllda salonger mötte hvarje afton den sköna Dolores' mörka ögon, så länge hon gjorde oss den äran. — Söndagen 13 september annonserades sjette och sista representationen, hvarvid spanjorerna medverkade. De utförde då mellan pjäserna deras nationaldans »*el Zapateado*» med sitt vilda stampande i marken och den i »Ett maskeraddivertissement» inlagda polska karaktärsdansen »*la Cracovienne*». Emellertid fingo de sig en recett tillerkänd tisdagen 22 september, då de dansade den omtyckta »*Pas styrien*» och för första gången en komisk spansk nationaldans »*la Jota aragonesa*», klädda i den därstädes brukliga bonddräkten, samt till sist den bedårande »*la Cachucha*». Påföljande fredag visade de sig för sista gången, då de återigen väckte publikens entusiasm med sin Steiermarkdans (*pas styrien*) och sin cachucha.

Inför fullsatt salong hade Georg Dahlqvist recett 28 september, då f. f. g. uppfördes »*Rubens i Madrid*», ett romantiskt skådespel i fem akter af Charlotte Birch-Pfeiffer i Djurströms öfversättning. Förf. har lyckats att af Rubens skapa en verklig romanhjälte, som Dahlqvist utförde särdeles väl i en porträttlik mask. Doña Ellena, hvars afbild han, trots hennes svartsjuka man (Almlöf), lyckas få måla genom att ge sig ut för en annan, var som enkom skapad för Högquist, och hennes spel i den svåra och maktpåliggande rollen var värdt allt erkännande. Almlöf som don Enrico hade föga ära att skörda. Stycket har för litet handling. Först i tredje akten stiger intresset, men får sin kulminationspunkt redan i fjärde aktens början, och den sista är särdeles svag. Det gick heller icke mer än sex gånger, trots det utmärkta spelet. — Efterpjäsen »*Onkelns hemlighet*», en fransk enaktare, som V. Svensson öfversatt från tyskan, innehåller i korthet, att onkeln (Svensson), en gammal rik ungar, vill gifta sig, och hans läkare (L. Kinmanson) skaffar honom en gudomligt älskvärd hustru (E. Högquist). Han har icke vågat underrätta sin brorson (Stjernström), som skulle bli hans arvinge, om sitt giftermål, utan skickar honom den ena summan efter den andra med uppmaning att roa sig. Det har dock en alldeles motsatt verkan mot den åsyftade, ty brorsonen kommer för att tacka och finner sig då mindre välkommen än han väntat sig. Emellertid har han i Töplitz förälskat sig i en ung dam och igenkänner henne i onkelns pupill (eleven Elma Ström), som hemkommer jämte dennes hustru. Nu blir förstås en massa miss-

förstånd och personförväxlingar, tills allt blir godt och väl, löjtnant Ernst får sin Agnes, och onkelns hemlighet upplöser sig i — ingenting. Bagatellen spelades väl, publiken skrattade åt den, och den behöll sig sexton gånger på spellistan. — Tack vare »*Lucie*» och señorita Dolores kunde teatern fagna sig åt en följd af särdeles goda hus under september månad. Det blef dess värre icke händelsen under den följande tiden.

Till förmån för Lasse Kinmanson gafs 12 oktober f. f. g. »*Clermont*», en ganska svag tvåaktskomedi af Scribe, som, oaktadt den spelades af Almlöf, Stjernström och Emilie Högquist, ej kunde ges mer än fyra gånger. Kan man också tänka sig ett bedröfligare ämne för en komedi än en blind målare, som tror sig vara bedragen af sin hustru, och som, då han till följd af sin olycka ej kan hämnas på sin husliga lyckas rånare, söker ett medel att dö, men i sista stund räddas endast genom en tillfällighet. Publiken gäspade. — Därefter uppfördes likaledes för första gången i sin helhet Donizettis förträffliga opéra-comique »*Kärleksdrycken*» (premiär i Milano 1832, i Paris 1839). Partituret är ett af de mest behagliga, som kompositören från Bergamo skrivit i buffagenren. Det öfverflödar af förtjusande motiv, och de glada sprittande melodierna väckte publikens lifliga bifall och skänkte Matilda Gelhaar ett nytt tillfälle att tjusa den med sin utomordentligt böjliga stämma, hvilken likt vårens lärka endast tycktes vara till för att i glada drillar ge luft åt sin fröjd. Hennes oskyldigt koketta, naiva spel harmonierade fullkomligt med egendomligheten i hennes

sång och lämpade sig förträffligt för den då moderna italienska operabuffan, inom hvilken hon verkligen var en af de yppersta sångerskor, som uppträdde på vår scen. Hon gjorde stormande furor och inropades af de hänförda åhörarna efter representatio-

Julius Günther såsom Nemorino.

Efter teckning af J. Arsenius.

I författarens samlingar.

nens slut. Äfven Günther gjorde sig förtjänt af de högsta loford för sitt återgifvande af den unge Nemorinos parti. Första aktens duo mellan denne och doktor Dulcamara är ett litet mästestycke af lif och eld, där ackompanjemanget är nästan lika intressant som själfva sången, och utfördes af de bägge artisterna på ett särdeles förträffligt sätt, som belönades med de lifligaste applåder. Varmt hyllades Günther

likaledes för sitt behagliga, rent musikaliska föredrag dels af första aktens cavatina »O! du mitt hjärtas härskarinna!», dels af romansen i andra akten »Ur hennes blåa ögonpar», hvilken är en af Donizettis lyckligaste ingifvelser, och som han sjöng med ett uttryck af det ljufvaste vemod. — Framstående nummer i andra akten äro för öfrigt bröllopskören »Till bruds och brudgums ära», barkarollen för två röster »Flicka, vill du mig tillhöra?», sjungen af Dulcamara och Adina, kvartetten mellan Nemorino, Adina, Dulcamara och Gianetta med kör samt den muntra duon mellan Adina och Dulcamara. Lars Kinmansons talang som sångare var just icke den mera lysande sidan af hans sceniska begåfning, men genom sitt roliga spel och kostymering i Dulcamaras tacksamma roll kom han publiken att förgäta sångarens brister för att ägna skådespelaren ett berättigadt bifall. Belletti som Belcor och V. Fundin som Gianetta bidrogo till aftonens lyckliga resultat, och operetten kunde ges sexton gånger under spelåret. — Det berättas i teaterkrönikan, att Donizetti måste skrifva Adinas hela sista aria efter den bortskämda italienska operaprimadonnan Fanny Persianis fordringar och anvisningar. Men hon gjorde också underverk. »Det är icke en röst, säger den förtjuste Pariskritikern januari 1839, »det är ett gudomligt instrument, någonting ohördt, liksom pärlor, hvilka en fé strör ut i himlens blå. Hon sjöng slutarian med en så otrolig färdighet och en sådan hänförelse, att ord fattas för att tillräckligt berömma det. Icke mindre beundransvärd visade hon sig i duon med Dulcamara.» Och på hösten säger samme bedömare:

Fanny Persiani såsom Adina i
»Kärleksdrycken». Efter teckning
af A. Lacauchie 1841.

»M:me Persiani öfverträffade sig själf; vi skola icke tillfoga henne den förnärmelsen att säga, det hon sjöng som en naktergal, ty det skulle vara alltför smickrande för naktergalarna, hvilka emellanåt sjunga afskyvärdt falskt.»

Den utmärktaste och intressantaste violinspelare som dittills besökt Sverige, professor François Prume, gaf konsert 24 oktober för fullsatt salong, trots

50 procents förhöjning af biljettprisen. Icke nog med en osviklig säkerhet, precision och en mekanisk skicklighet, som öfvervann de mest otroliga svårigheter, icke nog med den fulla och klingande ton, som utmärkte August Potts föredrag, och förmågan att å la Ole Bull förvåna med de djärfvaste och mest fantastiska grepp — där fanns tillika en eld, en poesi, en svärmande känsla, en entusiasm i hans spel, som ovillkorligen ryckte med sig både hjärtat och fantasien. Äfven som kompositör förtjänar han allt beröm. Hans ryktbara pastoral »la Mélancolie» är ett alster af djup fantasi och föredrogs med en elegans och en verv, som måste väcka beundran. Hans variationer förvånade både öga och öra, och ändock var det musik, sann, gedigen musik. »En större musikalisk artist i ordets mest vidsträckta betydelse, säger Allehanda, har ej besökt Stockholm sedan sekularmannen Bernhard Romberg.» — Det mest entusiastiska bifall afbröt konsertgifvaren vid hvarje tillfälle. Också kunde han ge ytterligare tvenne konserter 6 och 21 november, då han utförde kompositioner af Bériot, Rode, Mayseder och sig själf. »Hans Concertino var ett af de vackraste och mest intressanta af den nyare tidens alster vi hört», säger en bedömare.

Troligen på grund af alla dessa konserter och ännu fyra recetter under årets två sista månader fick teatern spela flera representationer för kassor, som knappt täckte dagkostnaderna. Ja, då Lars Hjortsberg 20 november en enda gång under hösten uppträdde som Vinberg i »*Bildhuggaren*», blef det icke ens halft hus.

På Fredrik Kinmansons recett 2 november gafs kl. 6—10.³⁰ »*Robert*» för fullt hus. Sedan han ännu ett par gånger sjungit Bertrams parti, lämnade han det åt Belletti, som 18 november f. f. g. utförde rollen.

François Prume. Efter litografi af J. Cardon.

Med anledning af dödsfall i fru Gelhaars familj fick äfven Isabella 23 november en ny representant i den unga eleven Vilhelmina Fundin. Hon hade en stark, behaglig och omfattningrik stämman och mottogs af publiken med det allra lifligaste bifall. Hon sjöng sitt parti med sådan precision och färdighet, att hon inropades efter slutet. Hon fördunklade dock på intet sätt Matilda Gelhaar. — Äfven Karolina Bock kunde på sin recett 14 november glädja sig åt en

fullsatt salong, och publiken fick fröjda sig åt att se Lars Hjortsberg såsom fader Haydn i »*Oxmenuetten*». Skada bara att den musikaliska njutningen af »Haydn's egna kompositioner» väsentligen stördes genom det klena utförandet af sångpartierna. Hvad förpjäsen, fyraaktskomedien »*Första steget*» angår, tycktes den af publiken ansetts under all kritik. Den gick endast denna gång. Aftonbladet yttrar om programmet: »Det är ett nöje att se fru Bock; det är ett nöje att höra Jenny Lind; det är ett nöje att höra Matilda Gelhaar och Jenny Lind sjunga duetten ur 'Norma'; det är ett nöje att se Hjortsberg. Allt detta motvägdes af 'Första steget', som hör till det sämsta, som bland mycket annat på sista tiden innästlat sig på Kungliga teatern.»

Jenny Lind fick en välförtjänt recett 5 december, då »*Lucie*» uppfördes, till hvilken alla biljetter voro på förhand utsålda. Den utmärkta sångerskan, hvars tjugusande stämman redan firat så många triumfer inom Talias tempel, rönt äfven nu smickrande vedermälen af allmänhetens bifall och sympatier. Kran-sar inkastades till henne på scenen, och hon inropades både efter tredje och fjärde akterna och öfverhöljdes med applåder. Som lever de rideau gafs en liten obetydlighet af Bauernfeld »*Dagboken*», spelad af E. Högquist, Almlöf m. fl., om hvilken den förra i sina reseanteckningar 1842 anmärker: »en pjäs, som förföljer oss i Tyskland». Hos oss kunde den däremot ej ges mer än fyra gånger.

Julhelgen var gynnad af det vackraste väder man kunde önska sig, en klar nordisk vinterhimmel äfvensom ett klingande slädföre. Kanske var teatern där-

för så litet besökt. Under de två veckorna före jul spelades icke mer än fyra spektakler för klena hus. Icke ens julpjäsen »*Preciosa*», som bjöds publiken 16 december för 150:de gången, lyckades samla mer än

Jenny Lind såsom Lucie. Efter litografi.

tredjedels hus. »*Herman von Unna*», som var ämnad att repriseras 21 december, måste ställas in på grund af flera sjukdomsfall. Günthers envisa heshet hindrade alltjämt uppförandet både af »*Robert*» och »*Lucie*», och teaterns pensionskassa måste därför äfven detta år liksom det föregående för sin recett nöja sig med en talpjäs i stället för en stor opera, och »*Herman von Unna*» blef gifven 28 december med

Almlöf i titelrollen. Kejsaren spelades af Dahlqvist, Sophia af E. Högquist, Ratibor af Karin Wennbom och Ida af Charlotte Almlöf. — Dagen därpå reprise-rades »*Angelo Malipieri*» för knappt halft hus. I synnerhet E. Högquist var denna afton förträfflig liksom äfven Fanny Hjortsberg. »Att se dessa båda äfvensom hr Dahlqvist i Malipieri är likväl något som ingen teatervän borde försumma», säger Afton-bladet. Till efterpjäs hade Sophie Daguin för teaterns elever arrangerat Marcadets förträffliga pantomimbalett från slutet af 1700-talet »*Les marchandes de modes*» under namn af »*Modekrämerskan*». Denna (Ch. Norberg), hennes man (Sahlberg), kammarjungfrun (Emma Rosengren), en klumpig betjänt (Beckman) och fyra biträden, som sitta vid ett bord och koaffera negligéer på hvar sin möss-stock, finnas på scenen vid ridåns uppgång. Knappt ha husbondfolket och uppassaren aflägsnat sig, förrän kammarjungfrun släpper in fyra näpna kurtisörer i gardesuniform, som genast välja hvar sin sköna och uppföra den allra som nättaste fransäs. Glädjen räcker dock ej länge. Redan under tredje turen höres frun komma tillbaka, och flickorna få den lyckliga idén att placera kurtisörerna kring bordet i möss-stockarnas ställe. Kort därefter inkommer en from abbé (Gustava Gillberg), som vill tala i religion med frun, hvarför flickorna utvisas, men mösstockarna bli i stället vittne till den följande scenen, då abbén gör en brinnande kärleksförklaring. Plötsligt kommer mannen hem, och nu blir den sista villan värre än den första. Abbén stänges in i ett skåp. Ett ögonblick därefter gå makarna ut. Våra krigare

springa upp, köra ut abbén ur skåpet, krypa själfva ditin och låta honom lägga sig under bordet. Frun kommer hem och skall släppa ut abbén, men finner till sin stora öfverraskning fyra martissöner. Det hela slutar som sig bör med att alla taga sig en dans på saken. I synnerhet visade den lilla kammarringfrun goda anlag. Äfven abbén dansade särdeles gra-ciöst, och betjänten gaf prof på komik. Musiken var hopplockad ur åtskilliga goda kompositioner. Man kunde förutspå baletten publikens tycke såsom en liten nätt efterpjäs, och den gick också elfva gånger under spelåret.

*

Nyårsassemblén å Börsen var detta år mycket tal-rikt besökt. Drottningen och kronprinsparet gjorde borgerskapet den äran, och de församlades skara tedde sig särdeles brokig genom mängden af olika uniformer.

Årets första teaterrepresentation 2 januari, då »Kärleksdrycken» var annonserad, måste ändras till följe af Günthers fortfarande bröstsjukdom. Man gaf i stället »*Nya garnisonen*» och scener ur de tre första akterna af »*Lucie*», d. v. s. en kärleksopera utan älskaren. Det blef ändå inemot halft hus för nöjet att åter få höra Jenny Lind. Då Günther omsider tillfrisknade, blef »Kärleksdrycken» ånyo inställd trettondagen, emedan L. Kinmanson blifvit opasslig. Ändtligen fick Matilda Gelhaar efter sin långvariga sjukdom göra sitt återinträde på scenen som Adina 13 januari, då hon hälsades med lifligt

bifall. Äfven Günther var då fullt återställd och redan hörd med synnerligt intresse de två gånger han kort förut sjungit i »*Lucie*».

Nils Almlöfs nyårsrecett, på grund af Fanny Hjortsbergs sjukdom uppskjuten från 4 januari, ägde rum måndagen 11 januari, då f. f. g. gafs Alexander Dumas' femaktsdram »*Fröken de Belle-Isle*» i vårdad öfversättning af F. N. Berg. Dumas har den obestridliga förtjänsten att ha fyllt det behof af starka sinnesrörelser, som ansatte det nya släktet, och på scenen framställt för åskådarna verkliga levande personer i stället för de mannekänger, som alltför ofta bjudits dem. — Författaren skickar till Paris en ädel och oskyldig flicka från Bretagne, en sondotter till Fouquet, m:lle Gabrielle de Belle-Isle (Fanny Hjortsberg) för att utverka nåd för sin far. Hon förs från Paris till Versailles, från Versailles till Paris midt i ett sedeslöst sällskap utan att fläcka sin renhet, och likväl hvilket fördärf rundt omkring henne! Mr de Richelieu (Almlöf) svär att förföra henne, liksom han förfört många andra. Han håller helt djärft ett vad, som antages af Gabrielles trolofvade Raoul (Dahlqvist), och säger sig skola vid midnatt nedkasta från den sköna bretagneskans rum en biljett, som bevisar hans eröfring. Han intränger också mycket riktigt i rummet och kastar biljetten genom fönstret, litet för tidigt visserligen, men säker om att lyckas, och morgonen därpå är han så öfvertygad om sin seger, att han bekräftar sin lycka inför Gabrielle själf. Men se här hvad som händt. Markisinnan de Prie (Ch. Erikson), en af Richelieus f. d. älskarinnor, har intagit Gabrielles plats, och hur er-

faren Richelieu än är i galanteriets alla irrgångar, hade han icke märkt förändringen. Gabrielles tillkommande, som icke kan få duellera med Richelieu,

Alex. Dumas fils. Efter oljemålning
af Léon Bonnat.

ty de äro bevakade af marskalksrätten, föreslår honom ett tärningsspel, i hvilket insatsen är deras egna lif. Richelieu antager, och Raoul, som förlorar, skulle ha skjutit sig, om icke Richelieu i tid upptäckt sitt misstag och gjort sina ursäkter, som godtagas. Det fordras fina vändningar för att säga allt hvad Dumas på det mest ogenerade sätt tillåtit sig. Det finnes repliker i denna komedi, som skulle komma

oskulden att rodna, om de icke räddades af ett sätt att uttrycka dem, som Voltaire själf skulle ha applåderat. — Man motsåg här med största spänning uppförandet af detta stycke, som haft en lysande framgång i Paris, där man till punkt och pricka kände till denne fransyske don Juans äfventyr. För vår publik var han däremot så litet bekant, att man förblandade honom med kardinalen. Lyckligtvis är pjäsen i och för sig som intrigstycke underhållande. Händelserna äro skickligt hopfogade, uppmärksamheten hålles i fortfarande spänning, och de unga älskande, ofördärfvade midt i tidens sedeslöshet, tillvunno sig det varmaste deltagande. Hvad utförandet beträffar, togs priset ovillkorligen af Ch. Erikson, hvilken förlänade markisinnans föga tacksamma parti all den grace, den otvungna ledighet i alla rörelser, som var henne så egen, och dylika salongsroller tycktes liksom enkom skapade för henne. Fanny Hjortsberg røjde någon ojämnhet i titelrollen, men hade flera oändligt lyckade ögonblick, där hon obestriddligen förtjänade de lifliga bifallsyttringar hon af publiken erhöll. Dahlqvist utmärkte sig genom en värdig, ehuru något stel hållning, men hade kunnat vara mera varm och själfull i rollen. Almlöf hade som Richelieu återigen öfvertagit en roll, som ej låg inom hans fack, och blef strängt klandrad därför. Så säger Allehanda: »Vi beklaga det snarare än det förundrar oss, ty det är ett gammalt rön, som inträffat med långt utmärktare personer än herr Almlöf, att de tro sig företrädesvis skapade just för det de minst äro det. Så har hr A. nu en gång fått i sitt hufvud, att han är en *kavaljer*, och

om detta envisas han att i hvarje ny roll söka öfvertyga publiken, men lyckas endast att lämna allt mer och mer öfvertygande prof på sitt misstag. Han har nu i flera år arbetat på sitt skådespelarryktes undergång, och ändå har han, som det tycks, ännu något däraf i behåll. Bland alla hr A:s nya roller under senare år har han endast varit utmärkt i en, nämligen Richard Houseman i 'Eugène Aram', men så mycket oftare har han spelat roller, däri föga ära varit att skörda och beklagligen är detta äfven händelsen med den ifrågavarande, där han endast har ett enda lyckligt ögonblick, nämligen i själfva slutscenen. Vi beklaga därför, att han valt denna roll till sin recett och ej någon af dem som grundlagt hans rykte.» På detta ansåg sig Almlöf böra genom en insändare svara, att han genom sitt kontrakt var förpliktad att spela alla de roller, som direktionen ålade honom att utföra. Men svårligen kunde han väl öfvertyga personer, som närmare kände till förhållandena, att direktionen ålade en så framstående aktör att mot hans vilja uppträda t. ex. såsom riddaren Alberti i »Robert», förste officeren i »Vattendragaren», talaren i »Trollflöjten» (alternerande med körsångaren Michal) eller ens som Kasper i »Friskyttan», utan det var nog de kära tjänstgöringspengarna, som därvidlag talade sitt manande språk, och som sällan lämnade honom ledig i något program. — Anordningarna på scenen voro odrägligt fattiga, smaklösa och för en kunglig teater rent af vanhedrande: fyra vanliga tarfliga stolar i en stor salong med en modern soffa midt på det smutsiga, ohyflade golfvet, som kunde passera i ett stall. Förr

kunde sådant möjligen tolereras, men eländet märktes för mycket i de moderna salongspjäserna. Man tycker, att hr öfversten kunde ha anskaffat åtminstone en matta midt på golvet.

Till efterpjäs gafs Ancelots treaktsdram »*Clemence*», hvilken äfven blifvit af F. N. Berg skickligt öfversatt, något som man vet just icke alltid varit händelsen med K. teaterns dåvarande stycken. Detta handlar om en ung flicka, som sedan sin barndom lefvat skild från sin far och uppfostrats på landet hos sin mormor, af hvilken hon saknat den omvårdnad och det stöd en flicka i hennes ålder så väl behöfver. Följden blir en kärlekshandel mellan henne (Ch. Almlöf) och den unge baron Herman (Sundberg), med hvilken hon under antaget namn flyr till England, där de vigas vid hvarandra, emedan ingendera vågat ge sina föräldrar förtroende om saken och inhämta deras samtycke. Det unga paret har nyss återkommit till fäderneslandet. Hans far, en andryg adelsman (Wennbom) ger på inga villkor sitt samtycke till det ingångna giftermålet, utan har vidtalat en af de skickligaste advokater att göra det om intet. Denne advokat är Clemences far (Almlöf). Då han blir underrättad om förhållandet, börjar för honom den grymmaste strid mellan faderskänslan och ämbetsmannaplikten, hvilken senare likväl seggar, och han slutför den började rättegången, som leder till äktenskapets upplösning. Så mycken själsstorhet kan den gamle baronen icke motstå; han anhåller själf om Clemences hand för sin son, och det nyss skilda paret förenas åter. Damerna i salongen gräto, men pjäsen spelades illa. Charlotte Almlöf

hade här samma otur som hennes man i förpjäsen, att icke alls passa för rollen. Hennes genre var roller med ett täckt, naivt, oskyldigt koketteri, och där såg man henne hellre än någon annan. Men där det fordrades en hänförande värma, en djup känsla, där var hon ej lämplig, och detta var just fallet med Clemence. Det var en roll för Fanny Hjortsberg eller Emilie Högquist. Almlöf spelade advokaten med vanlig energi, men också med denna entoniga deklamation, som då hos honom började öfvergå till manér. Dock såg man honom här med mera nöje än som Richelieu. Wennbom hade fått en roll, som var öfver hans höfva. När han skulle vara värdig och förnäm, då var det rentaf förbi med honom. Stycket gafs i december 1839 på Gymnase och gjorde där stor lycka, men där spelades Clemence af m:me Léontine Volnys, advokaten af hennes man och gamle baronen af Ferville. — Mellan pjäserna sjöngo Jenny Lind och Matilda Gelhaar duetten ur »*Norma*», men den gick icke så bra som vanligt. Huset var i förväg utsåldt, och endast biljetter till fjärde och femte raderna funnos att få i biljettkontoret. Almlöf mottogs med lifliga bifallsyttringar och inropades i vanlig ordning.

Samtidigt som direktionen tillkännagaf premiären på »*den Okända*», förkunnade den, »att med hänsikt såväl till de betydliga kostnader, hvilka varit förenade med uppsättningen af denna opera, som gifves med till största delen nya dekorationer och nya kostymer, som ock de drygare dagkostnader, hvilka från representationerna blifva oskiljaktiga, K. Direktionen funnit sig föränlåten att för de representa-

tioner af denna opera, hvilka för K. teaterns räkning gifvas, tills vidare bestämma en förhöjning i de vanliga entrépriserna i likhet med hvad för de första representationerna af operan 'Robert af Normandie' ägde rum. Stockholm 20 januari 1841.» Freja anmärkte genast: »Denna köpmansspekulation af 25 procents förhöjning på biljetterna klandrades redan vid 'Robert'. Då man får betala uselheterna till vanliga pris, kunde man någon gång få valuta för sina pengar.» — Vincenzo Bellini (1801—1835) är bland Rossinis efterföljare onekligen den själfständigaste och egendomligaste, om han också icke ägde dennes genialitet. Hans arbeten hade redan under hans korta lefnad förskaffat mästaren europeisk namnkunnighet, italienarna kallade honom musikens Rafaël, och det var sålunda alldeles icke för tidigt, att han omsider föreställdes äfven för vår publik. Man förvånade sig bara öfver att teaterdirektionen för detta ändamål utvalde hans minst lyckade opera »la Straniera» (premiär i Milano 1828), efter tyskt mönster här kallad »*den Okända*», ett bland de första ungdomsförsöken af en adertonårig hypokondrisk, svärmande yngling à la Werther, hvilket af utlandets kritik ställts på ett tämligen lågt rum. Den egendomliga melankoli och sentimentalitet, som i allmänhet utmärker Bellinis melodier, finnes här i öfverflöd, och då den skäligen kläna libretten också är ovanligt gråtmild, smälte de framställda personligheterna alldeles bort i känslöshet, en omständighet som ingalunda bidrog att i längden hålla publikens intresse uppe. Det hela är som en skön eolsarpa, där man ofta igenfinner samma ljuft kla-

gande ackorder med en obetydlig nyansering. Alaide klagar som Arthur, denne som Isoletta, denna som Valdeburgo, o. s. v. Naturligtvis finnes det också utmärkta nummer. De muntra jägarkörerna, duetten mellan Arthur och Alaide i första akten, andra

Vincenzo Bellini. Efter litografi af J. Cardon.

aktens duett mellan honom och Valdeburgo, ett par romanser af den senare, i synnerhet den i andra akten »Gif mig din hand du arma», samt ett supplicando af Alaide i samma akt äro verkliga mästerstycken. Men publiken tyckte det hela var tråkigt och redan fjärde gången var det föga mer än halft hus. Operan gick ej mer än nio gånger under två månader och har ej vidare återkommit på repertoa-

ren. Direktionens försök att ditlocka publiken genom att borttaga prisförhöjningen hjälpte icke. — Utförandet var högeligen berömvärdt och upprätthöll operan de få gånger den gick. Ett svårt och ansträngande parti hade Jenny Lind såsom konung Filip Augusts förskjutna gemål, den sköna Agnes, hvilken irrar landsflyktig i Bretagne och är i ett febertillstånd från första scenen till den sista, då hon blir vansinnig. Konstnärinnans glödande känsla gjorde den dramatiska framställningen hänförande. Belletti och Günther sjöngo sina ensemblesaker förträffligt, liksom den förre äfven sina båda roman-ser. Vilhelmina Fundin med sin vackra, klangfulla stämma lofvade mer och mer för scenen. Jägarkörerna voro särdeles väl inöfvade och gjorde kormästaren Wikström all heder, och fru Friebe utmärkte sig i baletten för mycken grace. Ett par nya dekorationer voro rätt vackra. Skada bara att man såg så litet af dem till följe af den skrala belysning som bestods.

Karlsdagen firades genom en konsert på slottet med supé för femhundra personer. Den inleddes med uvertyren till »*Ferdinand Cortez*», utförd af hofkapellet under J. Berwalds anförande. Därefter sjöngs en duo ur »*Kärleksdrycken*» af Belletti och Günther, en aria ur samma opera af Matilda Gelhaar, romans ur »*den Okända*» af Belletti, duo ur »*Turken i Italien*» af hofsångaren Berg och Belletti samt trio ur »*Barberaren*» af M. Gelhaar samt Günther och Belletti. »Fosterländsk sång» och flera körer utan ackompanjemang utfördes af Harmoniska sällskapets ledamöter. Man saknade den nya hof-

sångerskan Jenny Lind, men hon var opasslig, och »den Okända» hade till följe däraf måst inställas kvällen förut.

En stor förlust led hofkapellet, då den utmärkt skicklige flöjtisten Karl Bock afled 29 januari vid endast 41 års ålder (se del VII, sid. 45).

Februari månad inleddes med uppförandet af »*Hamlet*», således ändtligen en talpjäs af högre värde, en tilldragelse så utomordentlig, att den väckte allmänhetens uppmärksamhet. Teatern fick ett par goda hus, och publiken gaf sin tillfredsställelse tillkänna med de lifligaste bifallstecken. Almlöf och Dahlqvist alternerade i titelrollen. Almlöf var litet för stark för den veke, ungdomlige prinsen, men i monologerna var han Dahlqvist öfverlägsen. Denne gjorde sig icke sällan skyldig till öfverdrift i sin deklamation och sina gester. Hans triumf var däremot scenen med drottningen i slutet af tredje akten, där han också erhöll entusiastiska bifallsyttringar. Hos Ch. Erikson fann man i denna scen föga spår af det djupa själslidande, den våldsamma sinnesskakning, som här bör röja sig hos Hamlets moder. Emilie Högquist var förträfflig under de båda vansinnighetsscenerna, men för kall under scenen med Hamlet i andra akten. Hur väl märktes det icke i sådana stycken, att det saknades en kunnig styresman. Där återkom t. ex. Laertes i fjärde akten i samma röda dräkt, som han bar i första akten, oaktadt originalet tydligen säger ifrån, att han skall vara klädd i rustning (armed). Då Hamlet visar Polonius molnet, stod Dahlqvist midt i rummet och pekade mot taket i stället för att leda Polonius fram till fönstret.

Polonius, Laertes och Osrick visade sig inför majestäterna med obetäckta hufvuden, men Gyldenstern och Horatio hade ständigt hattarna på sig. Dekorationerna voro i ett sådant stycke för tarfliga. Då man sett, att teatern gjort flera nya sådana i götisk stil, förstår man icke, hvarför dessa ej kunde användas här likaväl som i teaterns många dåtida struntpjäser. Svenssons röst lämpade sig icke alls för vålnaden, och luren, som han begagnade under teatern för röstens förstärkande, tycktes ha behöft en nödvändig reparation, ty de spruckna och skrällande ljud den då om kvällarna utsläppte från sig syntes snarare anstått en spökande tornväktare än den aflidne konungens noble ande. — Äfven Gustaf III:s »*Siri Brahe och Johan Gyllenstierna*» kom till uppförande 11 februari inför en nästan alldeles fylld salong och gafs särdeles väl. E. Högquist och Almlöf i titelrollerna, Dahlqvist som Tegel, F. Hjortsberg som Stina och Ch. Almlöf som Anna Gyllenstierna rönte allmänt bifall. Glädjande att omtala kunde pjäsen ges åtta gånger under spelåret.

En tysk sångare och f. d. skådespelare i buffagenren vid hofteatern i München Friedrich Theodor Kirchner fick uppträda sju gånger februari—maj. Han spelade första gången 16 februari i »*die Proberollen*», en fars med sång af samma uppräning som den gamla franska farsen »*Man gör så godt man kan*», där Lars Hjortsberg och sedan Hyckert voro så roliga, då de spelade sju olika roller. Kirchner nöjde sig icke med mindre än tio. Det var en ung man med ett fördelaktigt yttre och mer än vanlig komisk talang, med en nästan fransk ledighet och

abandon. Han hade en mycket tydlig diktion och ett lyckligt sätt att hastigt maskera om sig och utöfvade en muntrande verkan på den alldeles fyllda salongen, som visade sin belåtenhet genom talrika bifallsyttringar. Som »*die Falsche m:me Catalani in Krähwinkel*», Bäuerles hos oss bekanta burlesk, hvilken Kirchner själf arrangerat åt sig för utlandet, liksom han gjort med »*Profrollerna*», åstadkom han ett än fördelaktigare intryck och hälsades med bravorop. De biträdande svenska artisterna E. Högquist, Stjernström, Habicht och Svensson voro förträffliga och talade en briljant tyska. Stycket kunde ges tre gånger. Hans sista uppträdande ägde rum 10 maj, då Körners enaktslustspel på vers »*die Braut*» gafs med Kirchner som den äldre grefven och Stjernström som sonen, samt ett musikaliskt intermezzo »*der Wiener und die Wienerin*» af K. v. Holtei. Fadern spelades af Habicht och sonen, »im Nationalcostume eines Wiener-Stubenmädchen», af Kirchner, som däri lyckades förträffligt och tillvann sig lifligt bifall. Representationen, som utfylldes af »*Man kan hvad man vill*», afslutades med en afskedssång på svenska språket af Kirchner, hvilket skedde med en renhet i uttalet som förvånade, och han förstod att åt refrängen »Ständigt i förvar jag äger minnet af den svenska jord» ge ett uttryck, som på det högsta slog an på åhörarna. Också blef han efter spektaklets slut af den fulltaliga publiken framkallad och uppriktigt applåderad, och 15 maj gafs »på allmän begäran» samma program om igen för mycket godt hus.

Sevelin fick Stockholmspubliken nöjet återse 20 fe-

bruari i hans gamla glansroll kusin Pastoreau i »*Bröderna Philibert*» (se del III sid. 152), där han visserligen karikerade, men också vid flera tillfällen oemotståndligt satte publikens skrattmuskler i rörelse. Han röntte ett smickrande mottagande och blef efter styckets slut framropad. I Philiberts d. y. roll, fordom så ypperligt spelad af Åbergsson och Torsslow, debuterade en f. d. boktryckare Karl Richard Roselli, född 1802. Han hade förut med en viss framgång uppträdt på sällskapsteatern både i Stockholm och landsorten, men misslyckades nu alldeles. »Några röster på femte raden ropade efter slutet äfven på hr Roselli, som lät sig särdeles angeläget vara att efterkomma dessa rop. Redan vid hans första bugningar föll ridån, och debutanten beröfvades därigenom tillfälle att bjuda allmänheten farväl, som vi förmoda för alltid, ty vi vilja ej tilltro ens den nuvarande teaterdirektionen så mycken brist på omdöme att ännu en gång upplåta den kungliga scenen åt hr Roselli», säger Allehanda. Åtta dagar därefter uppträdde Sevelin ännu en gång i stycket, då Hyckert återtagit Philiberts roll, men ehuru det var söndag, var salongen knappast fylld till hälften. Dock hälsades Sevelin med mycket bifall. Han uppträdde sedan i Talia några gånger såsom baron Torrved.

Matilda Gelhaars recett, som blifvit uppskjuten en hel vecka på grund af hennes opasslighet, gick ändtligen af stapeln 22 februari för i förväg utsåldt hus och under lifligaste bifall. Den öppnades med en af Rossinis vackraste kompositioner, hans uverty till »*Wilhelm Tell*», hvarefter följde en särdeles väl an-

ordnad lefvande tafla, den heliga Katarinas mystiska vigsel efter Mignard, af en öfverraskande verkan. Bruden framställdes af Emilie Högquist och

Olof Strandberg. Efter teckning
af Maria Röhl 1842.

de öfriga figurerna af Ch. Almlöf, V. Fundin och den nyantagna vackra eleven Selma Bergnéhr. Recetttagerskan sjöng därpå en cavatina ur »*Norma*», hvarvid hennes öfvervinnliga rädsla hindrade hennes vackra röst att göra sig fullt gällande. Gehrman, som därefter uppträdde, var ju alltid intressant att höra, äfven då han spelade en så färglös

komposition som Adagio och polonäs af Joseph Merk, och belönades med bifallsrop. Slutligen gafs »*Friskyttan*», där M. Gelhaar var utmärktare än vanligt som Anna och hälsades med täta applåder samt inropades efteråt. En ovanligt lyckad debut som Max gjorde den aftonen Olof Strandberg. Han var född i Pommern 15 februari 1816 och hade först bestämt sig för läkaryrket samt studerade några år vid akademierna i Uppsala och Lund efter sin 1836 aflagda studentexamen. Hans utmärkt vackra tenorstämman väckte snart uppmärksamhet både inom och utom akademien, och teaterdirektionen erbjöd honom engagemang vid K. teatern. Max' roll, där Sällström i lifstiden skördat så många triumfer, var för en nybörjare i alla afseenden ett svårt prof, men Strandberg bestod det med glans, och hans röst erinrade hvad klangen och mjukheten beträffade om Sällströms bättre dagar. Redan under första arian erhöill han de lifligaste bifallsyttringar och inropades efter fru Gelhaar af den förtjusta publiken. — När Strandberg andra gången uppträdde 27 februari, hade han öfvervunnit premiärrädslan, och hans sköna röst tog sig då ännu bättre ut. »*Friskyttan*» gick den kvällen 100:de gången inför alldeles utsåld salong och under samma varma applåder åt debutanten som föregående gång.

Emilie Högquist visade sig på sin recett 1 mars såsom »*Orleanska jungfrun*», hvilken ännu var en af hennes triumfroller. Hon spelade den med samma lif och samma värma, men med ännu mera styrka än förr och formligen öfverhöljdes af applåder. Och dock stodo flera loger tomma å första raden! När

man erinrar sig, hur vid hennes första uppträdande i stycket salongerna voro abonnerade, banketter gåfvos till hennes ära, subskription till en silfverhjälm åt henne ägde rum, hur glacéhandskarna voro vilda af förtjusning, måste det väcka förvåning, att hon nu på sin recett icke hade fullt hus, och att just den eleganta världens platser visade de flesta tomrummen. Hvadan denna hastiga växling mellan förgudning och liknöjdhet?

För att få medel till en utländsk studieresa anordnade Stjernström en soaré i Kirsteinska huset 2 mars, till hvilken han fick förträfflig medverkan af sina utmärktaste kamrater. Biljettpriset var ej bestämdt, utan beroende af subskription. Jenny Lind, M. Gelhaar, V. Fundin, Günther och Belletti sjöngo. Stjernström själf deklamerade scener ur »*Hamlet*» med Ch. Erikson och E. Högquist, hvilket han gärna kunde ha låtit bli, ty han öfverdref betydligt. Bättre var han i scener ur »*Don Carlos*» akt V. Som afslutning uppfördes scener ur femte akten af »*Birger och hans ätt*», där Dahlqvist var en förträfflig kung Birger, liksom Almlöf en bra Arvid Smälänning och E. Högquist en vacker Eilisif, under det Stjernström äfven här var en smula för patetisk, en svaghet som den tiden ofta vidlådde honom.

En högtid för alla musikens vänner var den soaré, som kyrkoherden Fröst anordnade lördagen 6 mars för att skaffa beklädnad åt fattiga barn. Börssalen var fylld till sista plats, och recetten blef mellan 2 och 3,000 rdr bko. Harmoniska sällskapetets ledamöter sjöngo körer ur Haydn's »*Årstiderna*», Rossini's »*Moses*» och Mendelssohn's »*Paulus*», hvarvid solopar-

tierna utfördes af Jenny Lind, fruarna Liedbeck och Murray, kyrkoherden Fröst och advokatfiskalen Karl Magnus Rydqvist, hvarjämte August Berwald och m:lle Bergström spelade en duett för violin och piano.

Hans Kristian Andersens i Danmark mycket berömda versifierade romantiska femaktsskådespel »*Mulatterne*» blef i Djurströms öfversättning för första gången gifvet på Fanny Hjortsbergs recett 22 mars. Det skaffade vår teater ett par goda hus, men vann ingen lysande framgång. Trots några lyriska partier af rätt mycken förtjänst är det allt en smula tråkigt och utmärker sig hvarken genom någon pikant planläggning eller genom några nya karaktärer. Innehållet är i största korthet, att en ung mulatt Horatio (Dahlqvist) får tillfälle att lämna en plantageägars fru (E. Högquist) och pupill (F. Hjortsberg) under ett häftigt oväder en fristad i sin ensliga boning på Martinique. Den sköna Cecilia igenkänner honom från Paris, där de tillbragt sina barnaår, och förälska sig i hvarandra. Lika vänskapsfullt han från denna stund behandlas af de bägge damerna, lika rått afvisas han af plantageägaren (Almlöf), som i honom misstänker en förmänten älskare till hans egen fru och hoppas, att han icke har något frihetsbref. Olyckligtvis är detta antagande riktigt, och han släpas till sockerkvarnen. Plantageägarens plan är att inköpa honom som slaf och låta piska honom till döds inför sin frus ögon. En enda laglig utväg finns att rädda mulatten, och Cecile är icke sen att begagna sig af den. Hon skänker honom sin hand. Plantageägaren är nu slagen

och får samtidigt veta, att hans egna slafvar för att hämnas på hans omänskliga hårdhet antändt alla hans plantager, hans hus och hem. — Hjälten och hjältinnan äro rätt matt tecknade, och hvarken Dahlgvist eller Fanny Hjortsberg lyckades genom sitt spel ge dem någon högre färg. Almlöf framställde plantageägaren med en otäck sanning, men både han och Stjernström som en förrymd slaf öfverdrefvo väl mycket sitt vildsinta språk, under det att Dahlgvist däremot deklamerade några ställen med verkligt lyckad känslobetoning. Såsom prof på vederbörandes omtanke fick man bland de staterande se flickor med mulattansikten, europeiskt hvita halsar och neger-svarta händer! — Teaterskvallret visste berätta, det Fanny Hjortsberg, för att vara säker om ett fullt hus, anhållit hos direktionen, att hennes svärfar skulle få biträda henne genom att uppträda såsom kapten Puff. Denna hennes begäran afslog öfverste Backman, om icke Hjortsberg förband sig att sedermera spela i samma pjäs ett par gånger för teaterns räkning. Det blef naturligtvis ett himla uppträde, och slutligen måste Backman ge efter. Lasse Hjortsberg återsågs för kvällen med vanlig entusiasm af den fullsatta salongen och inropades efter spektaklet jämte sin sonhustru, som i efterpjäsen spelat fröken Jernmalm.

Den lilla teatern i Kirsteinska huset, sällskapet Talias lokal, tycks ha blifvit ett slags nödhjälpsinrättning för sceniska artister af alla grader, ty det gick knappt en vecka förbi, utan att någon subskriberad soaré där ägde rum. Så hade Dahlgvist haft en, Stjernström likaledes en. Den unge Rudolf Forss-

berg, som på grund af sin fördelaktiga figur varit använd i en mängd ståtliga roller, passade på och arrangerade en soaré åt sig 16 mars med biträde af de alltid hjälpsamma kamraterna Ch. Erikson, E. Högquist, V. Fundin och Belletti m. fl. Man gaf »*Ålderdom och älskvärdhet*», »*Nya öfversten*» och några sångnummer mellan pjäserna. Äfven fru Frösslind lyckades ställa till en soaré åt sig 23 mars. Hon hade varit sjuk under föregående spelår och tjänstgjort endast få gånger, hvarför herr öfversten helt enkelt drog in hennes kontraktsenliga recett, hvarigenom hon råkade i ekonomiska svårigheter. Tack vare kamraternas välvilja fick hon med deras hjälp ett fullt hus på den lilla teatern, som dock ej rymde mer än 400 personer. Programmet öppnades med den Scribeska tvåaktskomedien »*Passionen och förnuf-tet*», där Elise Frösslind spelade sin gamla älsklingsroll m:me Pinchon, och fortsattes med en annan tvåaktskomedi af Scribe »*Sömngångerskan*» med E. Högquist i sin triumfroll. Jenny Lind och Günther sjöngo en duett af Rossini »*Mira la bianca luna*», och Belletti vann bifall för en sjömanssång af egen komposition och för Lindblads »*Skjutsgossen*». — Slutligen gaf också Svensson dagen efter palmsöndagen där en soaré, då ingenting mindre än Scribes kvicka femaktskomedi »*Kotteriet*» för första gången uppfördes. Den fulltaliga publiken, som kände pjäsen från 1838, då Delcours franska trupp spelade den, var högeligen intresserad. En ytterst elegant möbel från E. Högquists egen budoar uppenbarade sig på scenen och väckte åskådarnas stora förtjusning, ovana som de voro vid en sådan lyx på den

dåtida teatern, och hennes silfverservis i tredje akten satte kronan på verket. Ch. Erikson var alldeles förträfflig som Césarine, liksom E. Högquist i Zoés roll, men Ch. Almlöf tycks ha spelat Agathe med för mycket abandon, och Svensson hade som Mont-lucur för litet nobless. Däremot var L. Kinmanson rätt bra som den gamle pären.

Olof Strandbergs sköna stämman tog sig förträffligt ut i »*Schweiziska familjen*», där han såsom Jakob Friburg 31 mars hade sin andra debutroll (se del III sid. 138). Söderbergs sång och spel som förvaltarens brorson Paul voro mycket lyckade och förtjänade väl det bifall han skördade. Däremot förvånade man sig öfver att vederbörande läto fru Bock och hr Deland förfuska Richard Bolls och hans hustrus sångnummer, då de hade Elise Frösslind och L. Kinmanson till sitt förfogande. — Till förpjas gafs »*Ondsinta hustrun*», där Ch. Almlöf var alldeles för söt för att kunna vara ondsint. Weigls nätta operett återkom blott en gång till på repertoaren 17 maj, men då endast med de två sista akterna.

Palmsöndagen 4 april repriserades »*Trollflöjten*» ganska tillfredsställande till förmån för hofkapellets pensionskassa. Jenny Lind återgaf Pamina lika flärdfritt och sant musikaliskt som alltid, och Günther hade knappt varit vid bättre röst än den kvällen. Tärnornas partier voro däremot högst olyckligt besatta af några körsångerskor. Hofkapellet spelade de härliga uvertyrerna till »*Vattendragaren*» och »*Iphigenie*», emellan hvilka M. Gelhaar sjöng en aria, och konsertmästaren Randel spelade en violinkonsert af Viotti. — Inför en fulltalig och mye

ket belåten publik gaf Belletti 16 april en konsert, där han efter uvertyren till »*Wilhelm Tell*» tillsammans med Günther på italienska språket och i kostym sjöng en vacker aria och duett ur Rossinis opera »*Mosè in Egitto*» samt likaledes på italienska och i kostym på ett utomordentligt sätt med Jenny Lind utförde en scen ur samme mästares opera »*la Gazza ladra*». Andreas Gehrman förhöjde konsertens värde genom att spela »*la Mélancolie*», satt för violoncell af Kummer. Den musikaliska högtiden afslutades efter uvertyren till »*Barberaren*» medelst förut gifna scener ur operan på grundspråket och i kostym af M. Gelhaar, Günther och Belletti, nu tillökade med tersetten ur fjärde akten. Konserten, som började kl. 7, var slut redan en kvart öfver nio.

Vid Östgöta lifgrenadjärer fanns en vacker och ståtlig klarinettist vid namn August Lindman. Som han dessutom hade en beundrad tenorstämman, beslöt han att söka sig in vid K. teatern, och sedan han för att skaffa sig scenvana blifvit elev 1 februari, fick han debutera redan 26 april såsom »*Califen i Bagdad*». Han förde sig med militärisk hållning ganska ogeneradt på scenen, rösten däremot tycktes ännu behöfva åtskillig utbildning. Emellertid gick han icke in på de honom af direktionen erbjudna engagemangsvillkoren, utan tog följande spelår anställning vid Anders Lindebergs teater, men afled en tid därefter. — Fatmes parti utfördes vid denna repris högst förtjänstfullt af Vilhelmina Fundin. — Allehandas artikel efter Almlöfs nyårsrecett beträffande hans roller hade till följd, att icke blott »*Hämlet*» åter togs upp, utan äfven »*Skulden*» och »*Falk-*

land» och 29 april äfven »*Engelbrekt*» (se del IV sid. 31), i hvilka pjäser han spelade hufvudrollerna. Åkerhielms tragedi lyckades dock icke vid reprisen samla mer än ett tredjedels hus och stod sista gången på repertoaren 2 maj. »*Falkland*» gick endast en gång.

Under april månad fick det i landsorten mycket uppburna Djurströmska sällskapet det förhastade infallet att resa till hufvudstaden och gifva en serie representationer i Talias lokal med början 23 april. Redan förut (del VI sid. 28) har den Djurströmska truppen omtalats, och vi återkomma till den längre fram i sammanhang med landsortsteaterns historia. Dess förnämsta sujetter den tiden voro fru Hedvig Djurström f. Hoffman, Orleanska jungfruns första svenska tolkarinna, och m:ll Magito samt utom direktören själf hrr Per Ljungdahl (père noble), Björkman (jeune premier), J. Fr. Blomqvist, Hedin och Högquist (Emilies broder). Första föreställningen började med en prolog af direktören, och sedan gåfvos tre obetydliga pjäser, hvilka föga motsvarade de föreställningar man gjort sig om den Djurströmska truppen. Detta berodde på att åtskilliga af sujetterna insjuknat, och fru Djurström själf var hes, hvilket naturligtvis störde både hennes tal och spel. 27 april uppfördes »*Johannes Gutenberg*», ett femaktsskådespel af Ch. Birch-Pfeiffer, som skildrar de första åren af hans stora uppfinning, men lider brist på handling och besväras af gräsliga longörer. Titelrollen spelades af Blomqvist, som hade en behaglig stämma, Fust af Ljungdahl, som icke alls passade för rollen, Bertha af Marie Danérus och Kata-

rina af Hedvig Djurström, hvilka båda ledo af en uppskrufvad patos, som Stockholmsscenerna lyckligtvis redan då betydligt mildrat. De talade icke, de höllo tal; och det var nära, att åhörarna icke kunnat hålla sig från att skratta vid de mest tragiska ställena. Den sistnämnda visade, hur de bästa anlag kunna lida skeppsbrott mot ett till manér hårdnadt patos. Hon hade ett fördelaktigt utseende och vacker plastik, men kunde ej uttala det mest hvardagliga ord utan en svassande deklamation, som blef ytterst pinsam. Äfven hennes man deklamerade och gestikulerade på ett högst bombastiskt sätt. — För att icke förstöra sitt rykte råddes Djurström att icke spela sina stora tragedier, utan endast mindre stycken. Den tionde och sista föreställningen gafs 17 maj, då Töpfers fyraaktslustspel »*Frieri efter föreskrift*» uppfördes. Det är den bästa af hans komedier och håller skrattmusklerna i rörelse från början till slut. Både fru Blomqvist samt hrr Hedin och Jean Högqvist utförde ganska berömvärdt sina roller, väl maskerade och kostymerade, och inropades af den fullsatta salongen. Därefter framträdde direktören och tolkade sin erkänsla i några nätta verser. Samma höst afled han helt plötsligt genom en olyckshändelse, hvarpå truppen upplöstes.

Karl II, konung af Spanien och de båda Indierna, var enligt historien en stor stackare, men den som såg honom framställd af Emilie Högquist i Ancelots tvåaktsvådevill »*Man kan hvad man vill*», som f. f. g. gafs 3 maj, hade säkert velat ge sig hin på, att en mer intagande regent aldrig suttit på Spaniens tron. Han var en riktig vildbasare, som endast tänkte på

att undkomma det tvång, hvare hans guvernör, markisen af Santa Crux (Habicht), höll honom. Han har lyckats smyga sig ur slottet och svärmar omkring fri och lycklig, då han genom en förtretlig tillfällighet råkar komma in i ett slott, som tillhör den unga hertiginnan af Ascoli (Ch. Almlöf), med hvilken guvernören är förlofvad, och hos hvilken denne just är på visit. Konungen måste nu så skyndsamt som möjligt aflägsna sig, men det har sig icke så lätt. En annan vildhjärna, en ung löjtnant Ruy Gomez (Sundberg) är dödligt kär i hertiginnan, som han oupphörligt förföljer. Man stänger porten, och han hoppar öfver trädgårdsmuren, man ställer vakt vid alla dörrar, och han klättrar in genom fönstret. Med dennes hjälp lyckas kungen nu praktisera sig utom slottet, ehuru han riskerat att ett halft dussin gånger bryta nacken af sig. Strax därpå måste markisen gå i fält, och hans giftermål blir därigenom uppskjutet. Under kriget lämnar han Gomez ett ytterst farligt uppdrag, beräknadt att kosta rivalen lifvet, men som denne i stället lyckligt uträttar och vinner befördran. Då utnämner markisen honom till kommandant i en aflägsen fästning med stränga order att icke lämna sin post. Det oakadt beger sig Gomez genast till Escorial för att träffa sin hertiginna, men råkar i stället på änkedrottningen, konungens moder (Ch. Erikson). Hon har emellertid fått kännedom om hans passion, intresserar sig för honom och underrättar hertiginnan om markisens beteende mot den unge mannen. Denna, som aldrig varit riktigt hågad för giftermålet, blir nu alldeles obenägen för det, i synnerhet då hon får veta den lifsfara, hvare

Gomez sväfvor genom att lämna sin post endast för att få se henne. Faran är öfverhängande, ty markisen har fattat misstankar, och om våghalsen ertappas, blir han ögonblickligen arkebuserad. Lyckligtvis träffar Gomez på konungen, som låter förvara honom i sitt eget kabinett för att ha honom i säkerhet, utnämner honom till hertig och hofmarskalk och ger honom hertiginnans hand, sedan hon förklarar sitt giftermål med markisen upphäfdt. Någon tids- eller lokalfärg kan man icke spåra i stycket, ty händelserna, som äro förlagda till 1600-talet, ha en ytterst modern anstrykning, och där finnes ingenting spanskt utom namnen och kostymerna, allt det öfriga är så fransyskt som möjligt, men det är muntert och underhållande, fullt af lif och rörelse, och med E. Högquist såsom Karl II blef stycket en kassapjäs. Hon var förtjusande i sin praktfulla spanska dräkt med denna blandning af ädelhet och skalkaktighet i hållningen, som hon visste att förläna sin intagande personlighet. Äfven de medspelande fyllde förtjänstfullt sina roller, hvilka denna gång råkat bli fördelade med mera urskiljning än vanligt. Huset var visserligen ej besatt mer än till två tredjedelar, men de närvarande visade genom talrika och lifliga bifallsyttringar sin belåtenhet, och Emilie Högquist inropades och applåderades med entusiasm.

Den följande veckan tillhörde familjen Berwald. Tisdagen 4 maj gaf kapellmästaren en konsert, som dock ej lyckades samla mer än halft hus, oaktadt den var väl arrangerad. Den inleddes med Kuhlaus älskliga uvertyr till »Lulu», hvarefter Berwald själf spelade en af Rodes violinkonserter. Hans hustru och

dottern Fredrika sjöngo en duett ur Bellinis opera »*Capuletti e Montecchi*», som emellertid slog föga an på publiken. Däremot blef den unga m:lle Frédrique

Emilie Högquist såsom Karl II. Efter teckning af J. V. Wallander.

med skäl lifligt applåderad för sitt föredrag af den stora arian ur »*Norma*», där hennes vackra röst gjorde sig förträffligt gällande. Kvintetten ur »*Capuletti e Montecchi*», denna operas glanspunkt, utfördes förtjänstfullt af nyssnämnda damer samt hrr Belletti, Günther och Wennbom. Fyra körer för

mansröster af Mendelssohn sjöngos af omkring fyrtio ledamöter af aktörsstaten och hofkapellet, där Belletti i synnerhet utmärkte sig, och Strandbergs tenor genomträngde hela kören. Efter uvertyren till »*Armide*», afslutades konserten med en scen ur denna opera i kostym af Jenny Lind jämte teaterns kör och balett. Hon utförde den naturligtvis med klassisk enkelhet och sanning, om hon än icke förmådde utplåna minnet af Henriette Widerberg, som i detta parti firade en af sina största triumfer. — Påföljande söndag hade kapellmästarens broder August också konsert, som icke heller utföll så väl beträffande biljettförsäljningen, trots det omväxlande programmet. Om den förre som fiolspelare hade mera ljufhet, smak och gratie i sin stråke, hade den senare i sin mera styrka och snabbhet. M. Gelhaar hade en lycklig afton och belönades med väldiga handklappningar för en aria ur »*la Sonnambula*». Något alldeles nytt var en solokvartett af Czerny för fyra flygelfortepianon, utförd med förvånande ensemble af fyra hvitklädda damer, fru Sturzenbecker, m:llna Bergström, Josephson och Holmberg. Slutligen uppträdde Georg Dahlqvist i en ny glänsande rustning och deklamerade »Fritjof på sin faders hög», föregånget af Frans Berwalds ståtliga uvertyr till »*Gustaf Wasa*», spelad af hofkapellet, hvilket dessutom på ett högst förtjänstfullt sätt utförde Mozarts uvertyr till op. »*Idomeneo*» och Webers jubelvertyr.

Oaktadt både hofsångaren Berg ur musikalisk och ekonomichefen Schyberg ur finansiell synpunkt af-rådt Backman att sätta upp Halévys »*Judinnan*», var han obevekligt envis. Operan hade haft en lysande

premiär i Paris 23 februari 1835 och gick tre år därefter i Köpenhamn, där den genom en präktig utstyrelse och vårdad inöfning gjorde ett mäktigt intryck. Men både Günther och den blifvande debutanten Lindman återsände Eleazars ansträngande

Giuditta Pasta såsom Desdemona
i Rossinis opera »Othello».

tenorparti och förklarade, att de icke förmådde utföra det. Backman ville i första förargelsen lämna det till Pfeiffer, hvilket dock lyckligtvis afstyrdes, och han måste slutligen bekväma sig till att nedlägga operan, sedan den i öfversättningsarfvode, dekora-tionsarbeten m. m. kostat mellan 3 och 4,000 rdr bko, »men om detta kunde ge anledning till Backmans aflägsnande, vore det icke för dyrt betaldt», säger Freja i mars. Lindman fick i stället debutera i »Ca-

lifem», och Günther fick »Norma» till sin recett. — Fru Enbom, som hos direktionen klagat öfver att hon under spelåret ej blifvit använd och förgäfves begärt att få alternera med Jenny Lind i Normas parti, besvarade sig då hos K. M:t, hvilket dock ej medförde den af henne åtrådda utgången.

Till förmån för Julius Günther gafs 19 maj f. f. g. Bellinis världsberömda musikverk »Norma», opera seria i tre akter, som haft sin premiär i Milano 2dag jul 1831 med Giuditta Pasta i titelrollen. — Händelsen spelar i första århundradet e. K. f., då Gallien ännu var en romersk provins, där den stolte romaren Pollion härskade som prokonsul (Günther). Dottern till Druidernas öfverstepräst Orovistus (Belletti), den sköna Norma (Jenny Lind), den af gudakraft djupast genomträngda af de prästinnor, som tjänade i Irminsuls heliga tempel, hade låtit bedåra sig af den ädle romaren och skänkt honom tvenne söner. Oaktadt detta heliga band hade Pollion förälskat sig i en annan prästinna Adalgisa (M. Gelhaar), hvilken besvarar hans kärlek, och han besluter att med hennes samtycke bortföra henne till Rom. Emellertid gripes hon af samvetsbetänkligheter och, okunnig om Normas förbindelse med Pollion, bekänner hon för henne allt. Då hon får veta verkliga förhållandet, svär hon att dö hellre än att följa den mot Norma trolöse Pollion. I sista akten ämnar Norma döda sina barn, men ryggar tillbaka och ber Clotilda (Fundin) kalla Adalgisa. Norma säger henne, att hon beslutat dö, ber Adalgisa blifva Pollions maka och en moder för hans barn. Denna vackra scen, som i musikaliskt hänseende torde vara operans glans-

punkt, slutar med att de båda svära hvarandra evig vänskap. Vid sitt försök att bortföra Adalgisa blir Pollion gripen och måste dö, men nekar att omtala hvad som förmått honom trotsa gudens vrede. Norma begär att själf få döda honom och tar dolken af öfversteprästen, men tvekar och ber prästerna att bli lämnad ensam med honom. Norma lofvar rädda honom, om han vill svära att ej blifva Adalgisas make. Pollion nekar och försöker med våld rycka dolken från henne. Hon ropar då på Druiderna. De skynda in och Norma sjunger:

»Ännu ett offer jag er hämnd vill bringa.
En bland de våra — en prästinna — trolöst
sitt löfte brutit har... förrådt sitt land...
vanärat gudens tempel. — Gån att resa bålet!»

Hon betänker sig dock att anklaga en oskyldig för det brott hon själf begått, och på Druidernas fråga, hvem den brottsliga är, svarar hon: »Det är jag!» — Nu bevekes ändtligen Pollion, nu först förstår han att rätt uppskatta Normas kärlek, nu först känner han, att han älskar henne allena. Norma upptäcker för sin fader sitt moderskap, lyckas blidka hans vrede och får hans löfte att vårda hennes söner. Prästerna fordra dock obevekligt hämnd. Eklöfskransen ryckes från Normas hufvud, hon betäckes med en svart slöja och bortföres jämte Pollion till bålet, hvar under ridån faller. Denna librett ger utan tvifvel anledning till åtskilliga både sceniska och musikaliska effekter, som till exempel då Norma i sitt första ursinne är nära att mörda sina barn i deras ljufva slummer, men i längden stöter dock det hela en smula

på det tråkiga, och Bellini med sin eviga sentimentalitet var just icke mannen att göra ett ledsamt ämne underhållande. Man tröttnar äfven vid hans vackraste melodier, emedan de alla äro stöpta i samma form. Och »Norma» äger flera sådana sköna ställen t. ex. Normas stora scen och aria i första akten, som man då med mycket nöje hört på flera konserter, och den anslående och verkligt härliga duon mellan Norma och Adalgisa i tredje akten. Dessutom ett par körer, marschen i första akten, Orovistus' basaria i tredje akten, liksom duetten mellan Norma och Polion i samma akt. Egendomligt var det för den tidens publik att litet emellan känna igen den då så ofta gifna »Lucie», liksom Bellini skulle ha lånat sina ingifvelser därifrån, i stället för att det tvärtom är signor Donizetti, som här hållit till godo. — Salongen var första kvällen utsåld och utförandet oklanderligt. Dramat gjorde i synnerhet intryck genom Jenny Linds härliga sång och spel. Så mycken storhet i utförandet hade hon knappt förut visat i någon roll och fördunklade alldeles sina medspelande. Günther sjöng sitt ansträngande parti rent och musikaliskt, men rösten var för svag liksom M. Gelhaars. Däremot var ackompanjemangent till körerna alldeles för kraftigt, oaktadt dessa voro förstärkta. Belletti hade det minst tacksamma partiet, men sjöng det samvetsgrant. Både Jenny Lind och Günther blefvo inropade. — »Norma» är den bland Bellinis operor, som längst lyckats undgå det slutliga ödet att bli föråldrad. De smäktande melodierna och den glansfulla koloraturen ha flera gånger hos oss representerats. 1865 sjöng Louise Michaeli titelrollen med ett

mästerskap i stil och teknik, som var beundransvärdt. Endast genom denna diktionens energi och denna koloraturens säkerhet och bredd kan partiet be-

Jenny Lind såsom Norma vid den heliga eken.
Efter litografi i Kungl. biblioteket.

vara sitt tragiska patos. Värdigt vid hennes sida stod Fredrika Stenhammar såsom Adalgisa. 1882 sjöngo Louise Pyk och Matilda Grabow de bägga partierna och 1888 Karolina Östberg och Dina Edling. 16 januari sistnämnda år uppfördes »Norma» 100:de gången. Ytterligare en repris gjordes 1895 med fru Öst-

berg i titelrollen och signora Fausta Labia såsom Adalgisa. — Olof Johan Södermarks porträtt af Jenny Lind som Norma (1848) var det sista han fulländade († 15 okt. 1848), och är ett af hans mästerstycken.

Ch. Eriksons recett 27 januari fick ett mycket festligt förlopp. Salongen var fullsatt af en synnerligen belåten publik med den kungliga familjen i spetsen. Programmet inleddes med en vacker tableau vivant, »Den heliga familjen» efter Rafael, hvarefter några scener i kostym ur Rossinis opera »*la Gazza ladra*» utfördes på italienska språket af Jenny Lind och Belletti. Efter uvertyren till op. »*Lucretia*» (prem. Danzig 1826) af Heinrich Marschner (1795—1861) uppfördes f. f. g. Eugène Scribes (se del IV sid. 45—49) blixtrande kvicka intrigkomedi »*Ett glas vatten*» med recettagerskan i den härsklystna och stolta hertiginnan af Marlboroughs maktpåliggande roll. Hela den invecklade partistriden mellan henne och sir Henry Saint-John, sedermera lord Bolingbroke, jämte Mashams därmed sammanflätade trefaldiga kärleksförhållande till drottningen, hertiginnan och den vackra Abigail är behandlad med ett mästerskap, hvilket ställer pjäsen framför de öfriga af författarens så beundrade trenne större komedier »*Strozzi* och *Martino*», »*Kotteriet*» och »*Förtalet*». Det fintliga intrigspelet, händelsernas raska fortlöpande och dialogens liffullhet gör författaren rentaf till en Beaumarchais' medtäflare. — Hufvudrollernas utförande vann i allmänhet bifall. I synnerhet berömdes Ch. Eriksons imponerande och dock så otvungna hållning såsom hertiginnan, hennes förträffliga minspel

Jenny Lind såsom Norma. Efter oljemålning af O. Södermark
i Kungl. Teaterns porträttsamling.

och hennes uttrycksfulla gester. Drottningens ytterst svåra roll, hvilken Elise Hwasser vid reprisen 1876 så öfverlägset framställde, förmådde icke Emilie Högquist fullt tillfredsställande tolka. Anna är svag, obeslutsam, alltid eftergifvande för en annans vilja, äfven då hon inbillar sig endast följa sin egen, berömmar sig att ha förberedt hvad som henne ovetande gått i fullbordan, utledsen vid andra och mest vid sig själf, alla dessa invecklade karaktärsdrag lyckades Högquist ganska väl få fram, men hon glömde, att man äfven i den goda Anna alltid måste se en drottningens nedlåtenhet och icke därvid spåra något drag af jämlike i förhållande till omgifningen. Bolingbroke, en af de sedeslösaste, men också en af de talangfullaste och snillrikaste män på sin tid, låg väl icke inom Almlöfs egentliga genre, men han spelade den förvånande bra. Den ton och hållning af en fulländad gentleman, som ständigt bör röja sig hos Bolingbroke, återfann man väl icke alltid hos Almlöf, t. ex. i andra akten under den scen, där han inför drottningen och hofvet beklagar sig öfver sin frändes död, då han alltför mycket lade i dagen sin låtsade sorg. En kritiker framhöll det oväntade att höra Bolingbroke benämna den af honom redigerade tidningen Examiner med fransk artikel och uttal i st. f. engelskt och ge sig titeln vicomte i st. f. viscount. Något sådant borde icke undfallit en af den kungliga scenens förnämsta artister. Icke heller borde en sådan ha gjort sig skyldig till det felaktiga sätt, på hvilket han enligt afbildningen bar sin trehörniga hatt (se härom del V sid. 149) eller tafattheten gent emot sin galanterivärja, hvilka fel tyvärr än i dag

begås af okunniga sujetter och regissörer på de flesta af våra teatrar. Ch. Almlöf var alldeles för tillgjord och kokett som den okonstlade Abigail, och man för-

Nils Almlöf såsom Bolingbroke.
Efter litografi.

vånade sig öfver att icke F. Hjortsberg fått denna roll. Kostymerna voro praktfulla, men dekoreringen som vanligt usel. Drottningens spelbord t. ex. såg ut som om det lånats från något sämre konditori.

En sådan varm och vacker pingsthelg som detta år hade stockholmarna icke haft i mannaminne. Syre-

nerna voro redan på flera ställen utblommade. Det var ända till + 28° C. i skuggan och tio grader mer i solen. Också hade tre fjärdedelar af hufvudstadens invånare begifvit sig bort på lustfärder. Jenny Lind förhöjde högtiden i Uppsala med en konsert i Karolinasalen, besökt af nära tusen åhörare, hvarefter de hänförda studenterna för att hedra henne afsjöngo flera körer nedanför hennes fönster. — Det var gifvet att den milda väderleken skulle menligt inverka på teaterns publikfrekvens, och till och med »*Norma*» gaf femte gången knappt halft hus eller 503 rdr 24 sk. brutto. Sjukligt var det också bland sångscenens sujetter. Man nödgades slutligen uppföra lösryckta operascener i kostym och till följe af Lars Kinmansons långvariga bröstsjukdom gafs till och med »*Kärleksdrycken*» med uteslutande af Dulcamaras scener! Och publiken längtade till den grad efter denna populära operettmusik att t. o. m. denna vidunderliga anordning lyckades samla inemot halft hus.

En fosterdotter till den stora sångerskan Marianna Sessi, som vistades här 1818 (se del III sid. 158), m:lle Emma Freyse-Sessi uppträdde på K. teatern 15 och 18 juni. Efter Cherubinis »*Faniska*»-uvertyr gaf hon i kostym scen och aria ur tredje akten af Halévys femaktsopera »*Guido och Ginevra eller Pesten i Florens*» (Paris 1838) med text af Scribe. Cosimo de Medicis dotter Ginevra nedfaller som död vid sin nödtvungna förmälning med hertigen af Ferrara och blir genast bisatt, emedan man räds att hon dött af pesten, men vaknar i grifthvalfvat och stiger upp ur detta, hvarvid alla gripas af fasa, då man tror henne vara ett spöke. Hon påträffas af sin älskade, en ung bild-

huggare, som återför henne till hennes far, hvilken nu skänker detta par sin välsignelse. Det var just icke någon tacksam uppgift att börja med att stå lik i en för vår publik alldeles okänd opera, men hon väckte en angenäm tillfredsställelse att både se och höra. Hennes figur var högst behaglig och för scenen fördelaktig. De ljusa lockarna, den mäktiga blicken ur de stundom lågande, stundom Brustna blå ögonen och frånvaron af allt manér i attityderna återkallade på ett behagligt sätt Jenny Lind i både yttre och inre hänseende. Hon utvecklade mycken bravur, hade en stark, omfångsrik röst med säker intonation och storartadt föredrag, ehuru det emellanåt urartade till skrik. Intrycket stördes något af att sångerskan, som vid scenens slut skall nedfalla sanslös, föll så långt fram att ridån ej kunde gå ned, utan måste hejdas i sin fart, och en befattningshavande fick gå fram och resa upp den döda. Sedan teaterns artister spelat »*Man kan hvad man vill*», utförde m:lle Sessi i kostym duett, scen och final ur tredje akten af »*Norma*» tillsammans med Günther och Belletti, där hon och Günther sjöngo på tyska, under det att Belletti och kören sjöngo på svenska. Det kunde icke förnekas, att Emma Sessi bar upp Normas roll bättre än Jenny Lind på grund af sin öfverlägsna fysiska kraft, men det fanns ett kotteri på fjärde radens sida, som envist sökte nedhyssja allt bifall, tydligen af fruktan att Jenny Linds storhet kunde riskera något genom att erkänna och hylla en annan talang. Både för sången och spelet skördade hon likväl de mest entusiastiska bifallsyttringar och framropades efter spektaklets slut. — Vid sitt andra

uppträdande utförde hon i kostym Agathas stora scen och aria ur »*Friskyttens*» andra akt och likaledes i kostym scen ur andra akten af »*Jessonda*» tillsammans med Julius Günther. I Agathas parti var hon dock mindre till sin fördel, ty under det att det starka, passionerade tycktes vara hennes egentliga genre, var hon icke lika mäktig det idylliska, svärmiska i sången. Hon framställde därför Agatha mera som en frisk, passionerad jägarflicka än såsom den af en eremit fostrade, älskande kvinnan, oroad af dystra aningar, d. v. s. så som Weber tecknat henne och så som Jenny Lind så hänförande återgaf henne. Lyckligare var hon som *Jessonda*. Till sist utförde hon som extranummer ett quodlibet, där hon både sjöng och dansade, hvilket man tyckte stötte litet för mycket på »schweizerimanager», eller hvad vi skulle kalla »variété». Hon gaf sedan konserter i flera svenska landsortsstäder, och af norska tidningar så vi, att hon i midten af augusti äfven gaf en sådan i Kristiania för fullt hus och under stormande bifall.

Lyriska scenens representationer afslutades med »*Robert*» och »*Norma*» 17 och 19 juni för fullt hus och förträffligt framförda, ehuru njutningen däraf blandades med en bitter känsla af den förlust, som förestod operan genom Jenny Linds bortovaro under det kommande spelåret. Den entusiasm, hvarmed hon mottogs och hälsades farväl var oerhörd. Hon formligen öfverhöljdes af applåder, kransar och buketter. Äfven sångscenens öfriga frejdade artister Matilda Gelhaar, Günther och Belletti hyllades på det lifligaste. — Allehanda försummar icke tillfället att ge öfverste Backman en afskedssalfva 3 juni med

anledning af Jenny Linds afresa »Eller våga vi icke hoppas att åter se m:lle Lind på vår scen? Att hennes fina, känsliga sinne redan allt för mycket lidit af att se sig kunna befallas, ja, förolämpas af den råhet och okunnighet, den nyckfullhet, den brist på all elevation, smak och urskiljning, som f. n. karakteriserar den som sitter i det estetiska domsätet vid den K. teatern, förundrar oss ingalunda. Men skall då dennes regemente icke någonsin hafva en ända? Skola icke vederbörande en gång inse, att den K. teatern på detta sätt blifver både finansiellt och moraliter ruinerad?» etc.

Måndagen 21 juni kl. $\frac{1}{2}$ 8 ägde *Jenny Linds afskedskonsert* rum i Ladugårdslands kyrka med benäget biträde af hofkapellet och Harmoniska sällskapet. Biljetterna kostade endast 1 rdr bko, och konserten bevistades af så många personer templet kunde rymma med drottningen, kronprinsparet och de båda äldsta arffurstarna i spetsen. Konserten var i allo lyckad och rönt det mest lysande bifall. Efter att ha sjungit arior ur »*Anna Bolena*» och »*Norma*», avslutade hon konserten med en af Lindblad både till ord och musik skrifven afskedssång, som hon på ett oöfverträffligt sätt föredrog och där det bl. a. hette:

»Timmarna flytt, den sista är inne,
afskedets suck vill kväfvä min röst,
ty blott hos Er kan lifvas mitt sinne,
och blott för Er kan klappa mitt bröst.»

Den sista juni gaf Harmoniska sällskapet henne en afskedsserenad, och dagen därpå kl. 11 f. m. afreste hon med ångfartyget Gauthiod till kontinenten. Om-

bord befunno sig bl. a. hennes kamrat Belletti, som sedan från Hamburg afreste till London samt vår minister i Paris, excellensen Löwenhielm, för hvilken svensk-norske v. konsuln i Hamburg hr Hemfeldt anställde en större bankett, till hvilken äfven Jenny Lind och Belletti voro inbjudna såsom gäster och läto på eftermiddagen höra sig i en duett, som väckte allmän förtjusning. Vår celebra landsmaninna for därifrån med en äldre engelsk dam till Paris.

Efter säsongens slut uthyrdes K. teatern åt professor Ludwig Döbler från Berlin, hvilken till 12 juli gaf åtta representationer af »magico-physicaliska experimenter», som öfvergingo allt hvad man i den vägen tillföre haft tillfälle att här se. Det var en serie underbara konststycken, det ena mera förvånande än det andra. Också voro bifallsropen och handklappningarna örenbedöfvande.

Matilda Gelhaar reste efter midsommar till de sydliga provinserna och gaf där en serie konserter med början i Karlskrona. Under förmålningshögtidigheterna i Köpenhamn, då kronprinsen af Mecklenburg-Strelitz gifte sig med en dansk prinsessa, uppträdde hon den sista juni på en konsert, som Ole Bull gaf i Ridhuset. Hennes svaga röst kunde emellertid alls icke göra sig gällande i den stora lokalen, där till på köpet icke mer än femhundra åhörare tillstadeskommit. För att godtgöra det ogynsamma intrycket gaf hon själf 3 juli en konsert å Hôtel d'Angleterre med biträde af ingen mindre än professor François Prume. Men icke ens detta lyckades samla något större auditorium. Folk hade annat att göra under dessa festdagar än att stänga in sig i en konsertsal.

Äfven hrr Strandberg och Gehrman konserterade under sommaren i de södra orterna, under det att Julius Günther hänförde göteborgarna. Herr Kirchner åtföljd af Stjernström och Habicht reste där- emot till Gefle och uppträdde med framgång å där- varande teater. — Emilie Högquist vistades en tid vid Hälsan invid Helsingborg, dit äfven Nils Alm- löf med fru och Charlotte Erikson anlände mot slutet af sommaren.

Med anledning af att regeringen till rikets ständer aflämnade en skrifvelse med begäran, att teatern måtte återfå det indragna statsanslaget, innehöll Af- tonbladet under mars månad en serie artiklar, hvilka här meddelas, då de lämna en god inblick i teaterns ekonomiska läge. Uppsatsen har till rubrik: »Hvad är den Kungliga teatern för nationen och dess repre- sentanter?» och lyder sålunda: »Vore denna teater en konungen enskild tillhörande anstalt, sträckte sig allmänhetens domsrätt öfver densamma icke längre än till den estetiska halten af dess produktioner, och dess ekonomi och inre förvaltning vore för henne ett så främmande ämne som hvarje annat privat företag. Men nu har man begärt anslag af staten för dess behof; man har utöfver dessa anslag härtill användt allmänna medel, bestämda för andra ändamål; man har nu ytterligare såsom en obestridlig rätt fordrat återfåendet af ett äldre anslag, som ständerna vid denna riksdag indragit. Allmänheten har icke blott rätt att göra samma fråga som i rubriken på denna

artikel, utan äfven på grund af teaterns monopolium, som är en grundlagsvidrighet, och konungens rådgifvare hafva också blifvit ställda under riksrätt för den vägran regeringen meddelat på ansökningen att i hufvudstaden anlägga en enskild teater. Det har varit ett öfverläggningsämne på flera riksdagar; ständernas allmänna tanke därom har icke varit tve tydlig, och blott genom den sällsamma invecklingen af vårt riksdagsmaskineri tillintetgjordes deras formliga beslut i ämnet vid förra riksdagen. Vid den närvarande har det ändtligen blifvit af alla fyra stånden fattadt och kommer att blifva föremål för en hemställan till regeringen. — Icke desto mindre fortfar detta monopolium, och man har då så mycket större anledning att undersöka, huruvida teatern genom sin estetiska och ekonomiska förvaltning gjort sig förtjänt af den utomordentliga välvilja man för henne reklamerar: rättigheten att vara den enda, som förser allmänheten med dess behof af nöje, och med statens medel understödjas i denna rätt? — Första frågan måste vara: hvems är teatern? Är hon en statsinrättning såsom postverket, lotteriet m. m.? Alldeles icke. Då Gustaf III vid 1778 års riksdag af ständerna erhöll ett anslag af 100,000 rdr såsom en egen handkassa, för hvars förvaltning ej behöfde redovisas, använde han större delen däraf, eller mer än 80,000 rdr till understöd för den af honom nystiftade operan. Sedan den tiden har konungarna alltid af sitt apanage lämnat ett större eller mindre tillskott till teatern, hvars underhåll ansågs som en ingrediens i den kungliga representationen, i synnerhet som hofkapellet var anvisadt att tjänst-

göra vid teatern, och blott en liten del däraf var uppförd på hofvets enskilda stat. Så fortgick det ända till 1818, då regeringen f. f. g. af ständerna begärde ett årligt anslag för teatern. Oaktadt den medgörighet, som nämnda riksdags ständer i allmänhet visade för alla styrelsens fordringar, afslogo de likväl denna begäran. Som emellertid teatern för det året fortfarit i hopp om ständernas bidrag, lämnade de för denna gång den önskade summan 30,500, men med det uttryckliga villkor och förbehåll, att staten härigenom *för all framtid fritages från all vidare förbindelse eller utgift för teaterns behof* än de från längre tid tillbaka därtill bestådda 4,500 rdr samt 1,400 rdr för 200 famnar ved, som till dramatiska spektaklets underhållande finnas uppförda på stat; äfvensom riksens ständer i afseende på nämnda årliga bidrag framförde sin önskan, 'att teatern måtte organiseras med den inskränkning i kostnaderna, som utan ändamålets förfelande finnes möjlig och af tillgångarnas otillräcklighet i jämförelse med andra länders tillgångar påkallad.'

Man ser här af, att ständerna, långt ifrån att åtaga sig någon förbindelse för teaterns underhåll, tvärtom på det bestämdaste afsagt sig hvarje sådan och t. o. m., i anseende till det lilla årliga bidrag de lämnade, fordrat en ändamålsenlig förvaltning. Detta beslut ha de aldrig frångått, aldrig modifierat. Då riksmarskalken greve von Essen vid 1823 års riksdag tillkännagaf, att konungens hofhållning lämnade en årlig brist af ungefär 100,000 rdr, hvaribland det understöd teatern medtog utgjorde den betydligaste posten, vidtogs af ständerna, hellre än att inblanda

sig i teaterns finanser, den utvägen att öka konungens apanage med de begärda 100,000 rdr, dem han ägde disponera efter godtfinnande likasom sitt öfriga anslag, och deras beslut af 1818, att staten skulle för alltid fritagas från all förbindelse och utgift för teaterns behof, kvarstår således orubbadt med samma kraft och verkan som hvarje annat deras beslut.

Hvarpå grundar sig då regeringens fordran, att ständerna nu skulle frånträda denna förklaring? Måhända på den gamla häfden af ett mångårigt innehafvande och af orden i det ofvannämnda beslutet, hvori talas om de för längre tid tillbaka därtill bestådda 4,500 rdr jämte ved till dramatiska spektaklets underhållande. Nu bör det likväl anmärkas, att detta dramatiska spektakel egentligen upphörde redan år 1813, då det privata bolaget af regeringen upphäfdes och förenades med kungliga operan, och att det de facto upphörde 24 november 1825, då Dramatiska teatern nedbrann. Det skäl, som kunde tala för ett understöd åt denna teater, eller en ringare inkomst af dess representationer, försvann därigenom, emedan de alltsedan gifvits på operateatern, och långt ifrån att inbringa mindre än ett lyriskt spektakel till och med gifva 28 rdr mer än ett sådant, på grund af dess vida mindre omkostnader. När ständerna förutsatte, att en bättre förvaltning af teatern behöfdes och skulle ställa den i oberoende af alla bidrag utifrån, steg recetten för ett fullt hus endast till 748 rdr; nu är den uppdrifven till 50 % högre belopp, eller 1,143 rdr. Det behöfs således endast femton fulla hus för att ersätta denna brist, som skulle kunna uppkomma genom de indragna 6,000 rdr, och

då man därtill vet, att recettens medeltal sedan 1818 ökats med ungefär 12 %, så synes ingen anledning vara för handen, att teatern skulle behöfva något understöd af hvem det vara må och framför allt ej kunna fordra det af staten, som formligen afsagt sig hvarje förbindelse därtill. — Om teatern sedan nämnda tid förökadt sina utgifter, så skulle man kunna fråga: hvarför har sådant skett? Har hon en större personal? Nej, hon har den tvärtom mindre, särdeles i anseende till kör och balett. Har hon större artister, som kunna fordra bättre villkor? Nej, deras antal är inom teaterns alla särskilda stater vida inskränkta än för tjugu år sedan. Äro de materiella behofven dyrare? Nej, alla teaterns förnödenheter erhållas nu för vida lindrigare pris än fordom. De högre utgifterna måste således härröra från en försämrad hushållning. Dennas beskaffenhet kunde, vi upprepa det, på intet sätt röra någon annan än teaterns innehafvare och direktion, lika litet som man har att skaffa med huru andra af den kungliga hushållningens detaljer förvaltas. Men då formliga propositioner göras med yrkande af anslag för teatern, då man däri talar om direktionens ansträngningar och bemödanden för verkets upprätthållande, om det understöd däråt H. M:t konungen af egna medel gifvit, då man med ett ord från en alldeles enskild fråga, som den är, vill göra teatern till en statsangelägenhet, torde det vara i sin ordning att litet undersöka, huruvida en god hushållning verkligen varit rådande vid teatern, och huruvida den i estetiskt hänseende motsvarat de fordringar man skulle kunna göra sig på en af staten rikt doterad konstanstalt.

Vi hafva sagt, att teatern var af staten rikt dotedrad. Häremot skall måhända invändas, att i synnerhet nu, då anslaget på femte hufvudtiteln är indraget, staten omedelbarligen ej mera ger något åt teatern, och att den förut i många år ej gifvit annat än det nämnda anslaget. Ett sådant inkast är likväl haltlöst. Först och främst begagnar teatern hyresfritt hela sin stora lokal, värderad till mer än 200,000 rdr, jämte alla dess under mer än sextio år samlade effekter. Vidare har teatern alltifrån dess stiftelse af konungarna betraktats som en statsinrättning, underhållen af statsanslag, eller af det särskilda anslag Gustaf III år 1778 erhöll, dess sujetter såsom varande i statens tjänst och vid inträffad sjuklighet eller ålderdom uppförda till pension på rikets stat. De första åren efter 1809 har det anslag teatern erhöll af styrelsen till en del tagits af Barthélemy-medlen och till en del erhållits direkt af statsverket. Emellan 1818 och 1823 läser anslaget väl hafva utgått af konungens hofhållningssumma, men teatern började redan då skuldsättas, och friherre Åkerhielm måste af egna medel förskjuta ett icke obetydligt belopp för detta ändamål. Om konungen sedermera ökade detta anslag, och hvad han för teatern utgifvit steg till den i den k. skrifvelsen uppgifna summan af 741,023 rdr, så har han däremot från år 1823 uppburit ett förhöjdt anslag af sammanlagdt en million 800,000 rdr, hvari såsom ett hufvudmotiv vid beviljandet ingick teaterns underhåll. De bidrag teatern fått till uppsättande af vissa nya stycken såsom 'Vestalen', 'Titus' och 'Ferdinand Cortez' hafva hämtats af de medel staten lämnade för förmälnings-

och döpelse-högtidligheterna; och den förlust recetten skulle hafva lidit genom inträffad hofsorg eller en allmän kalamitet, koleran, ersattes af staten hvardera gången med 10,000 rdr. Slutligen, oaktadt konungens förhöjda anslag och recettens ökade belopp, har regeringen likväl därjämte disponerat af statsmedlen den ena summan efter den andra till betäckande af teaterns ständigt ökade balans och slutligen för detta ändamål anvisat icke mindre än 80,000 rdr, hvilken anvisning f. n. utgör en af de talrika anmärkningspunkterna mot konungens rådgifvare. Hvad teatern undfått kan den således sägas hafva undfått af statens medel och icke egentligen af konungens enskilda, såsom kontrasignanten af den k. skrifvelsen uppgifver. Man bör dessutom ihågkomma, att ingen nödvändighet existerar för konungen att befatta sig med teatern och allt det obehag en sådan befattning kan medföra; att upphörandet med detta bestyr skulle vara en välgärning för allmänheten, för konsten, litteraturen och teaterns egna sujetter, och att sådant måhända längesedan skulle skett, om ej, såsom hvar man vet, tvenne kraschanerade herrar i många år sprungit omkring och predikat däremot, förespeglande de hiskeliga vådorna för allmänna lugnet och ordningen, ifall konungen upphörde att ha teatern under sin särskilda vård, eller om enskilda finge anlägga teatrar i hufvudstaden.

Nationen, af hvilken man begär tillskott åt teatern, har således full rätt att efterfråga, huru den förvaltats. Denna fråga lämnar då det svar, att förvaltningen just är skulden till allt det onda, det trasel och den brist, hvaröfver det klagas. Man ser en

skilda teatrar styras af sina föreståndare, hvilkas tid dessutom är upptagen af deras skådespelarkall, och äfven dessa måste ha alldeles samma detaljer som den kungliga, ja ännu flera, emedan resor, korrespondens, effekters in- och utpackning m. m. äfven tarfva sin tid och sin omsorg. De ha för allt detta ingen enda tjänsteman. K. teatern däremot har eller har haft en skara af förste direktör, två departementschefer, kamrerare, sekreterare, kontrollör, magasin föreståndare, kostymordonnator, mästare af alla slag och en liten armé af vaktmästare, maskinarbetare och himlen vete allt hvad de heta. En förståndigt ordnad administration skulle hjälpa sig med en direktör, men en man vuxen sin plats, biträdd af en regissör och en kamrerare samt rådförande sig för de artistiska detaljerna med en verklig konstnär; de nuvarande ämbetsmannabestyren med magasinerna kunde uppdragas åt ett par fruntimmer, till hvilkas yrke kläders vård hör. Härigenom allena skulle hela det nu förlorade statsanslaget kunna insparas. Därjämte är det ett erkänt faktum, att en liten reform inom maskineriet och ett annat belysningssystem skulle inbespara måhända hälften af hvad som nu utgår för dessa båda utgiftsposter. Vid tillfällen då changemang för öppen ridå äger rum för aftonen, borde ej mer än tre eller fyra arbetare behövas, och nu användas därtill mer än tjugu, hvilket antal vid vissa större pjäser ökas ända till hundra. Man betänke blott en arbetskraft af hundra man för att röra några pappersskärmar och tygstycken! Kostymeringen ådagalägger ett likadant slöseri. Vid ingen teater i världen är man så onödigtvis, så i tid och otid grann

som vid den kungliga svenska, och utan beräkning på afståndets och ljusskenets illusion användas härvid de finaste och dyraste tyger, om hvilkas pris åskådaren ej har en aning. Teaterns bibliotek bära äfven vittne om en lika beskaffad hushållning. Många af de manuskript där förvaras ha kostat hundratal eller tusentals rdr, utan att åt teatern inbringa en skilling. Härmed tillgår sålunda: det faller en direktör in att ge en pjäs, hvars författande eller öfversättning då beställes af en gynnad litteratör eller icke-litteratör, och musiken förskrifves utifrån. Arbetet betalas, men ett nytt infall gör, att det ej kommer att begagnas. I musikbiblioteket finnes sålunda en mängd partitur, på hvilka man kan hända aldrig en gång löst upp omslaget, och litterära relikter multna i boksamlingar, om hvilka världen aldrig hört talas. Den tillämnade operan 'Björn Jernsida' lär ensam ha kostat i författare- och tonsättare-arfvoden 4,000 rdr, utom hvad de påbörjade dekorationerna och kostymerna medtagit. Hvarje afgående direktör har lämnat sin efterträdare ett dylikt arf, som icke gjort dem rikare. Rättvisan fordrar likväl att medge, det teatern såsom en ersättning för dessa förluster i stort stundom sökt en ersättning i smått, och således af en litteratör, åt hvilken hon uppdragit att öfversätta en musikpjäs, fordrat en summa af några riksdaler, dem han blef teaterkassan skyldig för nöjet af detta besvär. Saken låter något otrolig, vi medge det, och torde därför böra närmare förklaras såsom ett bidrag till den K. teaterns och dess förvaltnings historia. I det nya reglementet står föreskrifvet, att på öfversättarens arf-

vode bör afdragas kostnaden för partituret, hvilket, man anmärke det noga, teatern åt sig införskrifvit, och med hvars större eller mindre kostnad han icke efter all sund logik borde ha något att skaffa. Denna kostnad skulle möjligtvis kunna öfverstiga hela arfvodet och uppdraget sålunda bli en bestämd förlust för öfversättaren. Detta var likväl icke helt och hållet fallet vid det ifrågavarande tillfället, men öfversättaren hade haft den artigheten att afstå sin andel för första representationen åt den sujett, som då hade stycket till sin benefice. Alla de öfriga representationerna inbragte ej så mycket, att öfversättararfvodet motsvarade partiturets pris.

Då vi här talat om representationen af ett nytt stycke till förmån för en sujett, torde det böra nämnas, att det i senare åren blifvit brukligt att skänka vissa gynnade sujetter denna första representation. Nu har det mången gång händt, att ett stycke aldrig gifvit ett godt hus mer än denna första gång, ja, att det aldrig mer kunnat uppföras. Teaterkassan har således måst vidkännas hela kostnaden därför, och beneficernas hela ändamål har förfelats, då en sujett ej behöfver vinnlägga sig om att förtjäna publikens bevågenhet, utan endast direktionens, hvilken belönat sin gunstling med presenten af ett fullt hus, som första representationen af ett nytt större stycke vanligen bör kunna påräkna.

Kastar man en blick på personalen, så finner man där en lika klok hushållning, hvaraf några drag torde göra tillfyllest. I den k. skrifvelsen säges, att konungen till hofsångare och hofsångerskor årligen utbetalar omkring 2,500 rdr. Se här, hur några af

dessa tillkommit. En hofsångerska, fru Berwald, har aldrig varit anställd vid teatern, utan där endast sjungit på sin mans konserter. Hofsångaren Berg sjunger icke en gång på sina egna recetter, hvarvid teaterns personal tjänstgör åt honom. År 1818 hade m:lle Wässelius d. ä. råkat ådraga sig kapellmästarens ogunst, hvilken ville straffa henne genom hennes skiljande från teatern. Hon var då 36 år gammal, på höjden af sitt konstnärsskap, i röstens och hälsans fulla styrka, och genom hennes bortgång skulle en lucka uppkomma i mer än hälften af den lyriska scenens repertoar. På sådant gjordes emellertid intet afseende lika litet som på teaterns finanser. Man måste bevilja den förafskedade sångerskan full pension 825 rdr, och som intet ledigt pensionsrum fanns, måste teaterkassan öfvertaga denna utgift, samt med detsamma öka de båda sujetters lönevillkor, hvilka öfvertogo den afgangnas repertoar, till lika belopp med hvad hon åtnjutit. Härigenom blef hennes pension en alldeles ny utgift, för hvilken ingen ersättning fanns, om man ej som en sådan vill räkna, att teatern miste sin förnämsta operaröst inom fruntimmerspersonalen. Därjämte förmådde man H. M:t konungen att utnämna m:lle Wässelius till hofsångerska med 400 rdrs lön, d. v. s. med andra ord, att när hon ansågs oduglig att sjunga på teatern, var hon god nog att sjunga på hofvet. — År 1828 utfördes den bekanta statskuppen med teatern, då ett nytt reglemente af hr grefve Puke uppsattes, så väl beräknadt, att de flesta sujetterna ej ville gå in därpå. Några öfvertalades likväl att göra det, och bland dessa voro fru Sevelin och m:lle Widerberg, hvilka

som belöning därför utnämndes till hofsångerskor. Med den engagerade delen af personalen var det likväl omöjligt att hålla teatern i gång. Riksdagen nalkades, och man måste till hvad pris som helst åter engagera de motsträfviga. För detta ändamål var det nödvändigt ej allenast att förändra reglementet i enlighet med deras önsknings, utan äfven att förhöja åtskilligas villkor. Aflöningsstaten ökades sålunda med 6 å 7,000 rdr. För närvarande har teatern en sängerska, som dess stat aflönar, och tvenne sångare, dem hon pensionerar med förbindelse att tjänstgöra, då de påkallas. Den ene af dessa senare har en enda gång varit anlitad, den andra aldrig, och sängerskan begagnad i två eller tre obetydliga roller. Om vi ej misstaga oss, utgör likväl dessas aflöning tillsammans 2,700 rdr, för hvilka teatern ej vet bereda sig någon valuta. Teaterns sängmästare, som i snart tio år där varit anställd med en lön af 2,000 rdr bko och under de senare tiderna en årlig recett, hvartill han äger anspråk att begära en ny, stor sångpjäs, har på denna tid ej bildat en enda mansröst. Teatern har sålunda åt den tenor hon utan honom förmått skaffa sig måst vid dess första engagemang bevilja de högsta aflöningsvillkoren, något dittills oerhördt, och som endast under sådana omständigheter varit möjligt. Dessa exempel kunde förökas med mångfaldiga dylika, men det anförda torde vara nog att visa, det teaterns finansiella brist härrör från dess förvaltningssystem. Äger den verkligen något förnuftsensligt anspråk att begära, det staten skall godtgöra dess styrelses saknad af urskilning och förutseende? En sådan saknad röjer

sig dessutom i själfva de förhöjda inträdesprisen. Ehuru recetten för ett fullt hus, såsom vi förut nämnt, är mer än 50 % högre än för tjugu år sedan, har likväl hela inkomstbeloppet endast ökats med 12 eller 14 %, ehuru det är sannolikt, att med den ökade skådespelslystnaden och begäret efter förströelser hos publiken ett omvänt förhållande skulle ägt rum, ifall prisen bibehållits vid sitt forna belopp.

Teaterns estetiska ställning kunde ge anledning till en vidlyftig afhandling, men från hvilken vi här dispensera oss, förbehållande den måhända åt ett annat kapitel och stannande endast vid dess finansiella sida. Det återstår då att kasta en blick på själfva den nuvarande frågan: det förlorade statsanslaget som den k. skrifvelsen återfordrar. Hvarför bortgick det? Emedan adeln och prästeståndet ej ville antaga statsutskottets förslag, att vid anslagets fortfarande skulle fästas villkoret af monopoliets upphörande och frihet för enskilda teatrars anläggning i Stockholm, samt borgarståndet ej accedera till de båda ståndens beslut. Det berodde således egentligen på borgarståndets decision. Nu ligga sedan flera månader hos regeringen tvenne ansökningar om rättighet att i hufvudstaden stifta en teater. Hade dessa bifallits, skulle det kanske varit en möjlighet, att borgarståndet, när ändamålet vunnits, frångått sitt beslut till förmån för teatern, åtminstone hade något enda skäl därtill kunnat åberopas. De båda ansökningarna äro tvärtom intill denna stund oafgjorda. På hvad motiv grundar sig då fordran om anslagets återfående, och hvilket preju-

dikat skulle väl ständerna själfva fastställa, om de under sådana förhållanden fogade sig efter en dylik fordran?»

*

Under sommaren utnämndes öfverstelöjtnant Backman till öfverste i armén, troligen som en belöning för att han så länge fått kläda skott från allmänheten och i synnerhet från tidningarna på grund af hans sätt att sköta K. teaterns affärer.

* *

*

I Aftonbladet syntes 30 juli 1841 följande insändare: »*Om den dramatiska konstens officiella tillstånd i vårt land.*

Kungliga teaterns nuvarande reglemente är af 5 oktober 1839 och, ehuru kontrasigneradt af hr S. A. Munthe, likväl troligen icke af honom koncipieradt, utan sannolikt ett verk af den kommitté, som senast — himlen vete för hvilken gång — hade sig uppdraget att söka reda teaterns trassliga affärer och då uppfann ett enda, men stort och osvikligt medel därtill, nämligen att skrifva ett nytt reglemente i för- ening med en högst viktig och genomgripande finan- siell reform: indragning af de dubbla flitpenningar- na för första gången någon sujett uppträder i en ny roll. Besagda reglemente är till en stor del en afskrifning af det förut gällande af år 1834 med åtskil- liga nya tillsatser, hvilka icke äro de minst märk- värdiga, samt jämte de öfriga ljusligen ådagalägga

djupet af kommitténs lagstiftande förmåga. Det börjar med direktionen. Densamma säges bestå af en förste direktör, som i alla mål äger beslutanderätt, och tvenne andra, den ene för den ekonomiska och den andre för den artistiska förvaltningen. Händer det nu så, att någon af dessa senare af sjukdom eller annat laga förfall är hindrad, så inträder sekreteraren i hans befattning, hvilket vill säga, att han bör förstå både det ekonomiska och det artistiska, eller med andra ord: vara detsamma som förste direktören. Är åter denne hindrad eller dess tjänst vakant, så förvaltas hans ämbete af de båda andra direktörerna på det sättet, att, om olika meningar dem emellan yttras, gäller dens tanke, till hvars befattning ärendet hör, och om ingen reservation finnes nedlagd, anses bägge ha förenat sig om beslutet — ett stadgande som de hrr statsråd, hvilka sutto i kommittén, förmodligen lånt från regeringsformen och ganska vist tillämpat på teatern, dock med den skillnad att för den senares ämbetsmän ingen ansvarsskyldighet finnes föreskrifven, något som likväl tycks ha varit af vikt vid ett reglemente. Hvad som utgör gränslinjen för bådas befattning är visserligen uteglömt, ty de paragrafer, hvartill nyssnämnda stadgande hänvisar, omtala blott att direktören för ekonomiska förvaltningen ansvarar för medlens vård, för kontrollen öfver inkomst, utgift och materiel, samt att den för sceniska förvaltningen besörjer anordningen och regleringen af spektakler och konserter jämte uppsättningen af nya pjäser. Det hufvudsakligaste som tillhör förste direktören, hvars plats de skola fylla, är likväl teaterpersonalens

engagerande och entledigande, nya pjäsers antagande, instruktioners, fullmakters, kontraktens och försvarsbetygs utfärdande m. m.; till hvilken af de tvenne dessa saker höra, finnes ej föreskrifvet, och häraf måste således följa antingen att under förste direktörens frånvaro eller ämbetets vakans inga sujetter få antagas eller afskedas, inga nya pjäser gifvas o. s. v., eller också hvad som rör penningar och materiel tillhör den ekonomiskes och hvad som rör estetik den sceniskes befattning. Nu vet likväl hvar och en, som vet någonting om teatern, att en sådans ekonomi i mångfaldiga stycken är detsamma som dess estetik och så tvärtom, och att skilja dessa saker åt är ungefär detsamma som att anställa tvenne befälhafvare för en armé och tvenne kaptener på ett fartyg. Vill t. ex. den sceniske antaga en sujett, men den ekonomiske vägrar denne de föreslagna löneförmånerna, vill den förre gifva en ny pjäs, men den senare ej anskaffa dekorationer och kostymer m. m., så afstannar teatern; äfvensom i motsatt fall, om den ekonomiske vill medgifva lönen och uppköpa materiel, men den sceniske icke vill antaga sujetten eller gifva pjäsen. Häraf följer, att den som åtagit sig att styra teatern efter detta reglemente därigenom omisskännligen ådagalägger, att han icke har något begrepp om hvad en teater vill säga, och att om den goda viljan, det enkla människoförnuftet och själfva nödvändigheten icke varit mäktigare än lagens bokstaf, skulle den Kungliga teatern längesedan ha varit fullkomligt redlös. Detta skall bli ännu tydligare genom fortsättningen af den öfversikt vi här vilja meddela.

Reglementets andra paragraf säger, att teaterns stat regleras för fem år, men anvisar ingenstädes medlen till fyllande af dess behof, hvaremot den ålägger direktionen att icke utan särskildt nådigt tillstånd öfverskrida dess årliga aflöningsstater eller maximibeloppet för hvarje stat, hvarjämte den fastställer det högsta lönebeloppet för en sujett till 1,800 rdr bko. För ordningens och fullständighetens skull talar reglementet icke om personalens vid de öfriga staterna aflöning eller ens om själfva staternas totalbelopp. Som det nu likväl kan hända, att en behöflig sujett icke erhålles för det bestämda högsta priset, eller att en tillfällig utgift kan vara af nöden och att teaterns framgång för ögonblicket kan därpå bero, måste antingen dess fördel försummas eller direktören besvära K. M:t med föredragningar, hvarå det måhända ej är möjligt att så fort som behöfs erhålla svar. Är det tänkbart, att en teater skall kunna väl förvaltas med sådana restriktioner för dess styrelse?

Sångläraren har inseendet och ledningen af alla sångpartiars inlärande, inseende öfver kören och öfver de tvenne underlärarna. Men när hans befattning upphör, d. v. s. när repetitionerna taga sin början, inträder kapellmästarens, hvilken äger befälet öfver repetitioner och representationer. Nu skulle det kunna så hända, att dessa båda herrar hyste olika estetiska åsikter, och att kapellmästaren icke fann sig belåten med sånglärarens inöfning af partierna, utan fordrade ett helt annat föredragningssätt; huru skulle de sjungande då förhålla sig? Det rimliga och förnuftiga vore väl, att kapellmästaren vore

chef för hvad som rör sång och musik. Så är han också vid alla klokt organiserade teatrar. Men vidare: balettmästaren är hufvudman för dansen, dekoratören har befattning med dekorationerna, maskinisten med maskineriet, kostymordonnatören med kostymers uppgörande o. s. v. Men hvem har befattning med talpjäsers inöfvande, hvilken likväl är en hufvudsak, kanske den förnämsta vid en teater? Därom nämner reglementet ganska förståndigt icke ett ord. Skulle månntro det rättaste icke ha varit att ålägga den sceniske direktören, hvilken är den egentliga, den på hvilken allt beror, att ha tillsyn öfver både sånglärare, kapellmästare, balettmästare o. s. v., hvaremot de nu, enligt reglementets tydliga ord, äro hvar och en inom sitt fack oberoende herrar? Äfven häri måste, som hvar man finner, det sunda förnuftet supplera lagens brister.

Skulle någon fråga, hvad rättighet som blifvit publiken förbehållen, denna publik som likväl måste underhålla teatern, och hvars estetiska behof regeringen åtagit sig att ensam åt henne utportionera, så måste vi svara: rättigheten att betala, ty det heter: »Direktionen bestämme, med hänsikt till teaterns fördel, de inträdesavgifter, hvilka skola vara gällande vid spektakler, konserter eller maskerader å Kgl. teatern». Således blott med hänsikt till teaterns fördel! Man skulle tycka, att då regeringen i detta hänseende tagit sig själf alla möjliga prerogativ, då hon ej förunnar hufvudstadens allmänhet att få se ett spektakel annat än när och hvad hon vill bestå henne, skulle hon åtminstone gifvit henne någon säkerhet att icke alltför dyrt få betala denna lilla

njutning. Men icke en gång en sådan konsideration har man iakttagit! Det är endast fråga om teatern och dess fördel!

Men om man icke gjort något afseende på publiken, hvad har man då gjort på litteraturen? Se här: Direktionen, säges det, är skyldig att uppmuntra och skäligen belöna inhemska författares arbeten för scenen. Godt, men under hvad villkor? Jo, så vidt »teaterns intressen därmed kan förenas!» Således alltid endast teaterns intressen. Vidare heter det: »dock må ej ett svenskt original af mindre värde föredragas än en öfversättning, som större värde äger». Det vore verkligen en prisfråga att söka utreda hvad slags människoförnuft ligger i denna fras. Har då direktionen alltid till gemensam pröfning en öfversättning och ett original eller årligen en lika kvantitet af båda slagen? Eller om ett hjälpligt, t. o. m. ett godt original är inlämnadt, får det icke gifvas därför att direktionen äfven har i sin ägo en öfversättning af ett klassiskt utländskt stycke? Förmodligen har man velat säga, att en pjäs ej har anspråk på att gifvas endast därför att den är svenskt original, ifall den saknar andra erforderliga egenskaper, men konsten att på hjälplig svenska uttrycka en mening tycks för våra ämbetsmän numera höra till de utdöda konsterna. — Vi vilja icke ens framkasta frågan: hvilka äro de personer man vill göra till domare öfver litteraturens alster? ty den ligger inom personlighetens område och vore en ny pröfning af styrelsens val af ämbetsmän, vore ännu ett »infandum jubes renovare dolorem». Vi vilja endast hålla oss till reglementets ordalydelse. En tariff bestäm-

mer författares och öfversättares arfvode, om hvars billighet mycket kunde vara att säga, men hvilket här skulle föra oss alltför vida. Vi förbigå den således för att fästa oss vid ett par små tillägg i stadgarna. Det heter nämligen att, om en pjäs faller vid första representationen, så att den anses ej mer kunna gifvas, är författaren eller öfversättaren icke berättigad till något arfvode ens för denna representation. På hvem beror det då, om en pjäs faller? Är det på styckets inre beskaffenhet, så borde direktionen bättre än författaren, hvilken naturligtvis alltid har någon förkärlek för sitt foster, kunna bedöma detta, och är följaktligen ansvarig för det ett så dåligt stycke blifvit gifvet. Härrör fallet åter från ett oskickligt spel eller andra tillfälliga omständigheter, så är författaren ännu mera oskyldig däri och bör följaktligen icke lida därför. Men hvem bestämmer, att ett stycke verkligen fallit? Hos oss har, så vidt vi veta, aldrig en pjäs blifvit uthvisslad, såsom det sker på främmande teatrar, d. v. s. representationen afbruten genom åskådarnas tydligt förklarade missnöje, hvaremot det någon gång händt, att efter styckets slut ett eller annat missljud låtit höra sig från salongen. Det skulle således bero på en enda illviljare att förklara ett stycke för fallet. — Om författaren låter trycka sitt arbete förr än det blifvit gifvet, förlorar han all rätt till auktorsandelar därför. Detta stadgande är — vi välja den allra lindrigaste term vi kunna erinra oss: oförskämdt och visar, att reglementets konceptist icke haft en aning om hvad teater och litteratur vill säga. Shaksperes arbeten ha varit tryckta ett par hundra år förrän

de åtnjöto den äran att framställas på den kungliga svenska scenen; Schillers 40 à 50 år förut o. s. v., utan att detta minskat den Kungliga teaterns penninginkomst på deras uppförande. Och en nyck af en kunglig svensk teaterdirektör skulle göra honom till envåldsherre öfver en författare, skulle ge honom jus vitæ et necis öfver hans arbeten! Det kostliga kommer likväl. Det heter nämligen: Som de nu bestämde auktorsandelar eller arfvoden utgöra de högsta, hvilka i något fall kunna af direktionen utbetalas, må de icke såsom bestämd rättighet af författare eller öfversättare betraktas; hvaremot direktionen äger att för inlämnade arbeten antingen bestämma ett mindre arvode än det i tariffen utsattas eller ock inköpa dem. Det k. reglementet fastställer således en rättighet, som det strax därpå förklarar icke vara någon, utan öfverlåter åt direktionens godtfinnande att behandla litteratören som henne lyster. Vi vilja icke alls nämna, att författaren genom detta reglemente icke tillägges det minsta anspråk, den minsta fördel utöfver penninginkomsten, hvilken sistnämnda det beror af direktionen att arbiträrt förknappa, att han icke äger rätt att afgifva sin röst öfver rollernas utdelning, att öfvervara repetitionerna, att vaka öfver, det hans arbete icke blir vid uppförandet alldeles förfuskadt, ja, att han måste själf köpa sig en biljett, om han vill se sitt arbete gifvet! Något annorlunda var det i Gustaf III:s reglemente för Dramatiska teatern, men det heter: »Andra tider, andra seder.»

Måhända tror nu någon, att då sålunda hvarken publiken eller litteraturen genom det nådiga regle-

mentet har någon rättighet, sujetterna åtminstone ha sådana sig förbehållna. Man känner då icke hvad ett kungligt svenskt reglemente vill säga, uppgjordt så där på fri hand utan ständers eller andra lagliga auktoritetens besvärliga tillkallande och hörande. De engageras genom kontrakt, och det försäkras särskildt, att de skola få åtnjuta uppsägningstiderna till godo; men så många inskränkningar, och så många men finnas i reglementet, att de i själfva verket äro alldeles beroende af direktionens välbehag, så länge kontraktet varar, och efter dess slut äga ingen säkerhet att bibehållas hvarken vid sina inkomster eller ens vid teatern. Om kontraktet ej är förnyadt inom 1 juli, kan det väl möjligtvis äfven sedan förnyas, men sujetten får ej lön förrän från och med den 1 oktober. Om han icke desto mindre är skyldig att tjänstgöra finnes ej nämndt, och som direktionen ej är skyldig att afgifva svar på hans förfrågan om villkoren förrän den 15 juni, samt någon tillfällighet kan vålla hinder för uppgörandet under de återstående fjorton dagarna, beror det alltid af direktionen att beröfva honom tre månaders lön, ja, hon kan t. o. m. dröja med att afgifva svar till september månads utgång och således hålla en person i ovisshet om sitt öde, hindra honom från att se sig om på annat håll intill hösten och då lämna honom utan employ. Är någon af sjukdom hindrad från tjänstgöring i mer än sex månader, åtnjuter han för den öfriga tiden endast halfva lönen; men om sjukdomen ej kan till laga förfall hänföras, minskas lönen till hälften redan vid första månadens utgång. Åter en af dessa obegripligheter, som genom

konceptistens oförmåga att uttrycka sig lämnar ett gränslöst rum för godtycket. Om sjukdomen hindrar tjänstgöring, så är förfallet lagligt; hindrar den åter icke tjänstgöring, så är det intet förfall. Ett tredje gifves icke. Men nu skulle det kunna bero af direktionen att tyda hvarje sjukdom för icke laga förfall och att således beröfva hvar och en, som har den olyckan att blifva sjuk, hälften af dess inkomster just då de som bäst behöfdes. En för gäld bysatt, som ej blir fri inom en månad, kan direktionen efter godtfinnande afskeda eller bibehålla, således efter godtfinnande! Och ändå reglemente, ändå ett sken af lag! — Ansvarsbestämmelserna äro, som man lätt kan föreställa sig, oräkneliga, och det skulle vara för långt och för tröttande för läsaren att ingå i detalj däraf; vi vilja blott anmärka följande tvenne väsentliga omständigheter.

Den, som varder dömd tjänsten förlustig, varder genast skild från utöfning däraf, oafsedt klagan föres öfver beslutet. Således ställes han på bar backe och får sedan afbida rättelse genom ett utslag af Högsta domstolen, som måhända kan dröja i flera år! Vidare är lörens maximum bestämd till 1,800 rdr. Denna summa är väl icke så liten, i vårt land nämligen, men sujetten har ej den ringaste säkerhet att vid nästa kontrakts ingående erhålla samma villkor eller ens erhålla några. En yngre uppträdande, en nyck af en förman kan beröfva honom allt. Tror man då, att han äger anspråk på pension? För ingen del. Teatern utbetalar inga sådana utom dem som redan äro beviljade, och i pensionskassan äger han ej rätt till pensions erhållande förr än vid 45 år för

ett fruntimmer och 50 för en karl samt icke heller då förr än något rum är ledigt. Han erhåller icke ens någon afskedsrecept äfven efter 20 eller 30 års tjänstgöring annat än genom direktionens välbehag, af hvilken han således jämväl äfven i detta fall beror. Några enskilda teatrar finnas ej, tack vare regeringens försorg, vid vilka han kunde söka anställning, i synnerhet om han tillhör sångscenen eller baletten, och han äger följaktligen alldeles ingen utsikt för sin framtid, intet medel till sitt eller sin familjs försörjande. Och detta moraliska laglöshetstillstånd äger rum i ett samhälle som kallar sig lagbundet! Har ej Kungliga teatern verkligen stora förtjänster om konsten, litteraturen, publiken och sina egna sjujetter! Och förtjänar hon icke att bibehållas med uppoffring af det allmänna och med undertryckande af alla andra medborgares rätt!»

* *
*
.

Under spelåret 1841—1842 blefvo följande pjäser och baletter uppförda, nyheterna kursiverade: Alphyddan (15 ggr), Angelo Malipieri (1), *Anna Bolena*, scen (2); Barberaren (7), Barberaren, scener (3), *la Béarnaise* (3), *il Bravo*, scen (1), *Bror och syster* (4), Begge döttrarne (1); *la Cachucha* (1), Carolus magnus (1), *la Cenerentola*, scen (3), *Chevalier de S:t Georges* (10), *Chiara di Rosemberg*, scen (8); Debutanten o. h. far (1); *les Deux divorces* (1); Elake husbonden (2), *l'Elève de l'amour* (3), En duell under Richelieu (1), *En mors välsignelse* (8), Ett glas vatten (4); Falkland (1),

Farliga tanten (2), Felsheims husar (1), Figaros bröllop, akt I (9), *le Fin mot* (1), Fostersonen (4), Frysytten (7), Frontin gift ungar (1), Fröken de Belle Isle (2), Föregifna skatten (1), de Förtrogne (1); *le Galopin industriel* (1), de Giffta (2), *la Gitana* (4), Gunstlingen, akt I—IV (1); Hamlet (1), Hamlet, Ofelias scener akt IV (1), Handsekreteraren och kocken (5), Hedvig (2), Hemkomsten (2), Herman von Unna (2), Hernani (1), *Herr Chapolard* (6), Hofnarren (5), *Hugenotterne* (8), Hvita frun (4), Hvita frun, akt I (3), Häftige friaren (2); Jag bedrar mig aldrig (1), Johanna af Montfaucon (1); Korsfararne (2), Kärleksdrycken (8); *le Lac des fées* (4), Lucie (11), Lucie, akt IV (1), Lucie, scen (2), Lägret för Montauban (1), Löjliga mötena (1); Man kan hvad man vill (8), *le Mariage de raison* (1), *Maria Tudor* (5), Maria Stuart (3), *Marino Faliero* (6), Maskeraddivertiss. (10), *Mathias invalide* (1), *Max och Emma* (7), Misstroende och list (2), Modekrämerskan (1), Mulatterne (3); Nya garnisonen (1); den Okända, scen (2), Ondsinta hustrun (1), Onkelns hemlighet (2); Pariserpojken (1), Passionen och förnuftet (1), *Pauvre Jacques* (2), *le Philtre champenois* (1), Porträttet (4), Postiljonen (6), Preciosa (1), les Premières amours (2), *i Puritani*, scen (3); Qväkaren och dansösen (2); *les Rendez-vous bourgeois* (1), *Richelieus första vapenbragd* (13), Robert (8), Robert, scener (3), Rövarebandet (3), Sannljugaren (2), Sen er i spegeln (1), Shakspeare kär (3), Silkesstegen (4), Siri Brahe (2), Smekmånaden (1), Studenten och grefvinnan (2), den Stumma, akt IV (1), den Stumma, scen (4), *Sylfiden*, scener (4), Sömngångerskan (2); Tartuffe (2), Tre hustrurs man (3), Trettio år af en

spelares lefnad (3), *il Turco in Italia*, scen (2), Tvil-
lingbröderne (1), Två års giftermål (1), *Un duel sous
le cardinal de Richelieu* (1), Ungdomsminnen (8),
Un monsieur et une dame (2), *Upprättelsen* (4); *Valé-
rie* (1), Wallensteins död (2), *le Verre d'eau* (1), *Vår
unga gudmor* (6); Zampa, scen (1). Af dessa voro 21
musikpjäser, hvaraf 7 nyheter, 63 talpjäser, hvaraf
8 nyheter, och 10 baletter, hvaraf 7 nya. Dessutom
gåfvo fransmännen 11 vådeviller och 2 komedier.
Därjämte förekommo fem konserter, en maskeradbal
och fyra lefvande taflor: Den helige Mikael (4), Karl
VII och Agnes Sorel (1), Madonna del Rosario (1)
och Madonna di S. Sisto (4).

Redan 16 augusti kl. $\frac{1}{2}$ 7 e. m. togo representatio-
nerna sin början, då Andersens romantiska skådespel
»*Mulatterne*» för åttonde gången uppfördes, och pu-
blikfavoriterna Emilie Högquist, Fanny Hjortsberg,
Almlöf, Dahlqvist, Stjernström m. fl. hälsades väl-
komna af en nästan fullsatt salong. Men de följande
kvällarna kunde hvarken Högquists konung Karl II
eller hennes drottning Anna samla mer än halft hus.
Inte ens Isidor Dannströms debut 28 augusti lockade
stort mera folk. Född 1812 antogs han fjortonårig
till elev vid Musikaliska akademien. Fadern, som
ville att sonen skulle bli köpman, anställde honom
emellertid följande år på handelskontor, där han un-
der tio år genom musiklektioner på lediga stunder
samlade medel till en utländsk studieresa. Efter
nära fem år återvände han till Sverige, och sedan
han 24 augusti å K. teatern profsjungit nästan hela
Henrik Ashtons parti uti »*Lucie*», debuterade han i
scen och aria ur Mercadantes opera »*il Bravo*» (prem.

Milano 1839), hvarvid han vann rätt mycket bifall. Dessutom sjöng han tre romanser, en tysk, komponerad af honom själf, en italiensk, som begärdes och sjöngs da capo, samt en svensk folkvisa. Hans baryton ansågs vara stark, klangfull och böjlig, och hans

Isidor Dannström. Efter teckning af
J. V. Wallander.

föredrag rörde både grundliga musikaliska studier och smak, något som dock Allehandas referent ville fränkänna honom.

De klena husen förskräckte emellertid alldeles icke direktionen, ty den visste, hvad den hade att komma med. Redan i början af juni hade den infört följande annons: »Som direktionen vid K. M:ts hofkapell och spektakler med m:lle Marie Taglioni, hvilken i instundande augusti månad i Stockholm inträffar, öfverenskommit, att bemälda dansös skall å

K. teatern uppträda under sex representationer, hvarvid inträdesprisen blifva fördubblade, så varder härmed tillkännagifvet, att de som åstunda abonnemang till platser vid dessa sex spektakler, hvilka under senare hälften af augusti månad gifvas, kunna därom göra anmälan å K. teaterns kansli alla söknedagsförmiddagar kl. 9—11; kommande vid början af augusti månad biljetterna emot betalning för sex representationer att till respektive abonnenter utlämnas. Stockholm 8 juni 1841.»

*

Marie Taglioni var född i Stockholm 23 april 1804 och dotter till den italienske balettmästaren Filippo Taglioni, anställd 1803 såsom premiärdansör vid vår K. opera och samma år gift med Kristofer Karstens äldre dotter Sofia (se del II sid. 221). Marie gick i sträng skola hos sin såsom genialisk balettkompositör berömde fader och uppträdde f. f. g. i Wien 1822. I Paris dansade hon med oerhörd framgång 1827—1832 och bidrog icke litet till operan »Roberts» kolossala framgång genom sin konstnärliga framställning af abbedissans roll, där hennes uppträdande i nunnescenen t. o. m. framkallade svimningar i salongen. En annan af hennes förnämsta skapelser var titelrollen i »la Sylphide», en högst snillrik balettkomposition af hennes far, med ett rörande och poetiskt innehåll. Då hon där fängslades med den af trollkvinnan lämnade slöjan, vingarna föllo från hennes skuldror, och hon dog, förvandlad till ett sörjande jordens barn, då genljöd hela salongen af snyftnin-

gar, och både män och kvinnor gräto högt af delta-
gande. Efter dessa stora triumfer erbjödos henne
från alla världens förnämsta teatrar de mest smick-

Marie Taglioni såsom Sylfiden.
Efter teckning af Alex. Lacauchie.

rande engagemangsanbud, hvilka hvarken hennes tid
eller krafter skulle räckt till att efterkomma. — 1832
gifte hon sig med grefve Gilbert de Voisins, med
hvilken hon fick två barn, men från hvilken hon
kort därefter blef skild. Hon bibehöll dock som
konstnärinna sitt flicknamn m:lle Taglioni, ända

tills hon 1847 drog sig tillbaka från scenen och bosatte sig på sitt slott vid Comosjön. Vi kunna få en aning om hennes framträdande på scenen genom ett yttrande om henne 1837 af en fransk kritiker på tal om Fanny Elsslers dans: »Det är icke Taglioni's luftiga och jungfruliga behag, det är någonting mera jordiskt, som lifligare tilltalar sinnena. M:lle Taglioni är en kristen dansös, om man kan använda ett dylikt uttryck om en konst, som är bannlyst af den katolska kyrkan; hon fladdrar som ett andeväsen midt bland genomskinliga moln af hvitt musslin, hvarmed hon älskar att omge sig; hon liknar en lycklig själ, som med spetsen af sin rosafärgade fot knappast vidrör himmelska blomstänglar. Fanny Elssler är däremot en helt och hållet hednisk dansös; hon påminner om Terpsichore själf med sin tamburin och sin korta tunika, uppskörtad med gyllene spännen; då hon djärft böjer veka lifvet och kastar tillbaka sina vällustfyllda armar, tror man sig se en af de vackra figurer från Herculanum eller Pompeji, som afteckna sig i hvitt mot en svart bakgrund och beledsaga sina steg med klingande bjällror. Man erinrar sig ofrivilligt Virgilius' vers:

Crispum sub crotalo docto movere latus.

Den syriska slafvinnan, som han tyckte så mycket om att se dansa under det lilla värdshusets vinlöfsrankor, borde haft mycken likhet med Fanny Elssler.» — I Balzaes noveller är Taglioni ofta omnämnd, och Thackeray säger i »The Newcomes», att »the young men of that epoch will never see anything so graceful as Taglioni in la Sylphide». — Från Tag-

lionis afskedsrepresentation å Parisoperan 23 april 1837, då man uppförde »*la Sylphide*», lefver kvar en anekdot. Man bibehöll där ett häfdvunnet bruk, att fem eller sex stackars balettungar, halfdöda af rädsla, hängdes upp i linor och sväfvade i luften såsom små sylfider af lägre rang. I sin förskräckelse rörde de fattiga kräken sina armar och ben liksom vilsekomna grodor och påminde ofrivilligt om de där med halm stoppade krokodilerna, som man brukade hänga upp i taket. Recettaftonen blefvo två af de små sylfiderna kvarhängande i luften, och man kunde icke få dem hvarken upp eller ned. Hela salongen började skrika af fasa. Slutligen uppoffrade sig en maskinist, lät medelst ett rep hissa sig ned från vinden och befriade dem. Några minuter därefter steg m:lle Taglioni, som då aldrig i hela sitt lif talat från scenen, fram till rampen och sade: »Messieurs, personne de blessé». — Naturligtvis kunde Marie Taglioni icke för beständigt bibehålla sitt förhäxande inflytande på publiken. Redan hösten 1838 skrifver Théophile Gautier, att det länge varit fråga om att lämna Sylfidens roll åt Fanny Elssler. Taglionisterna skreko på helgerån, på förödelsens styggelse, det var som att röra vid Förbundets ark. »M:lle Taglioni», säger han, »som blifvit uttröttad af oupphörliga gästspel, är icke längre hvad hon har varit; hon har förlorat mycket af sin lätthet och sin spänstighet. Då hon inträder på scenen, är det alltjämt samma ljusa dimbild, simmande i genomskinliga mussliner, samma luftiga och kyska uppenbarelse, samma himmelska vällust, som ni känner till; men efter en stund kommer tröttheten, andedräkten tryter, svetten pärlar

från pannan, musklerna spännas med ansträngning, armarna och bröstet rodna; nyss var det en verklig sylfid, nu är det endast en dansös, den förnämsta dansös i världen, om ni så vill, men heller ingenting mer.» — Hon hade den stora oturen att under 1870-talet på spekulationer förlora alla sina besparingar och bosatte sig då i London, där hon lifnärde sig såsom lärarinna i godt umgängesskick, särskildt i sammanhang med ceremonierna för presentation på hofvet. Under de sista två åren af sitt lif uppehöll hon sig hos sin son i Marseille, där hon dog på sin födelsedag 1884. Det heter om henne i en minnesteckning, att hennes välgörenhet och älskvärdhet borde tillskynda hennes graf lika många blommor och hyllningskransar, som hennes snille och hennes tjuvningskraft förskaffat henne på scenen.

Förväntningarna voro stora, då vår ryktbara landsmaninna väntades till sin födelsestad. Teaterbiljettorna hade en strykande åtgång, och hennes porträtt, ritadt af J. Cardon, såldes i boklådorna för 16 sk. bko. Från London reste hon med ångfartyg till Hamburg, där hon sammanträffade med sin från Paris anlände fader, hvilken öfver Lübeck åtföljde henne till Stockholm och sedan till S:t Petersburg. Söndagen 22 augusti kl. 11 f. m. framkom det till följe af tjocka i Kalmar sund ett halft dygn försenade ångfartyget Gauthiod till Skeppsbron, där hon mottogs af en stor massa nyfikna, teaterchefen Backman samt tvenne morbröder, hvilka båda anförvandter genast ledsagade henne till modern, hvilken hitkommit ett par månader förut och nu i hennes famn öfverlämnade hennes sexåriga dotter, som af henne vårdats under

det m:lle Taglioni vistades i London. På eftermiddagen besökte den samlade familjen den åttiofyra-åriga stammodern änkefru Karsten på Drottningholm. Vid återkomsten därifrån for hon till teatern,

Marie Taglioni. Efter litografi af J. Cardon.

där hon i nedre förstugan mottogs af de bägge direktörerna, hvilka begåfvade henne med en vacker blomkett. Då hon fick se teatergolvet, förklarade hon bestämdt, att det måste hyflas, emedan hon icke kunde dansa på »de där gatstenarna», och blef detta också verkställdt. Från och med 30 augusti till och med 30 september uppträdde hon tolf gånger för till

dubbla pris utsålda hus och under det mest hänförda bifall. En fullkomlig Taglionifeber hade gripit stockholmarna. — Hennes första framträdande ägde rum i den af hennes far komponerade intagande enaktspatomimen »*l'Elève de l'amour*». Teatern föreställer en lund med en gräsbänk, på hvilken nymfen Aglaé (Taglioni) hvilat. Bredvid står ett tält, där kärleksgudar hålla vakt. Hvilande nymfer bilda behagliga grupper. Musiken målar solens uppgång. Nymferna och kärleksgudarna vakna. Kärleken (Emma Rosengren) väcker Aglaé, och sedan de öfriga aflägsnat sig, ger han henne en lektion. Faunen Hydus (V. Pettersson) spionerar på dem, och hans lidelse upptändes genom hennes behag. Nymfen Rosa (Ch. Ek) bär fram förfriskningar åt Aglaé. Sedan hon blifvit ensam, närmar sig Hydus, hvilken först förskräcker henne, men road af hans krumsprång börjar hon slutligen dansa med honom. Nu återkommer Kärleken med den unge herden Hylas (Kr. Johansson). En liflig scen äger rum mellan Aglaé och honom, och Kärleken deltar i deras dans. Då Hydus får se att de omfamna hvarandra, blir han ursinnig och vill hämnas, men Kärleken skickar alla sina kärleksgudar på honom, hvilka omsider lyckas insnärja honom med sina girlander. Äfven nymferna infinna sig. Hydus ber nu om nåd och återfår sin frihet, hvarefter allmän glädje inträder, och baletten afslutas med en storartad tablå. Taglioni mottogs och afbröts ofta af det mest stormande och entusiastiska bifall, och från teatervinden nedkastades på scenen hundratals små buketter vid inropningen efter slutet. Hon inträdde då hand i hand med sin

far och sina medspelande. Då baletten upprepades 2 sept., hade hon den oturen att ådraga sig en sensträckning, som hindrade hennes uppträdande under ett par veckor.

Först 14 september kunde hon åter visa sig på scenen, då mellan ett par småpjäser uppfördes andra akten af »*Robert*», där hon dansade ett Pas de deux med Kr. Johansson och som afslutning på programmet senare hälften af tredje akten ur samma opera (klosterscenen), där hon utförde abbedissans roll. Stockholmspubliken fann därvid bekräftadt allt hvad den läst och hört om detta under af mimisk förmåga, som här utvecklades af den världsberömda talang, för hvilken denna scen blef skrifven, och som skapat dess egentliga betydelse. Redan vid första anblicken af detta luftiga väsen, färdigt att sväfva bort på månskensstrålen, med de till bön sträckta händernas rörande uttryck och det outsägligt smäktande i ögon och gestalt, tyckte åskådarna sig se en i någon trolspegel återgifven tafla ur inbillningens värld. När man såg Taglioni dansa, förstod man hvad den gamle romarskalden menade, då han yttrade om framställarinnan af Venus i en balett, att hon dansade med ögonen (*saltabat oculis*), och man öfverraskades af det välde blicken kan utöfva i dansen, hvarom få gjort sig en föreställning. Den hänförande konstnärinnan väckte en obeskriflig entusiasm och inropades tvenne gånger efter denna scen liksom förut efter sitt Pas de deux.

Sedan hon än en gång uppträdt i »*l'Elève de l'amour*», gafs 18 sept. f. f. g. hos oss pappa Taglionis pantomimbalett i två akter »*le Lac des fées*», som han

satt ihop efter Scribes lika benämnda opera med musik af Auber, hvilken Keller arrangerat för pantomimen. Féen Zélie utfördes af m:lle Marie och två unga jägare af Kr. Johansson och V. Pettersson. Selinder gjorde grefven, Sophie Daguin den vackra värdshusvärdinnan och Johanna Gillberg en ung herde. Pantomimen var utstyrd med slösande lyx i kostymer, och dekorationsmålaren Müller hade visat verkligt mästerskap i den nya fond han målat. Vår balett framträdde i en fördelaktigare dager än någonsin. Johansson sekunderade Marie Taglioni högst förtjänstfullt. Det fanns styrka, smidighet, raskhet och elegans i hans djärfva luftiga språng och i de attityder, hvarmed han stödde sin moatjé. Publikens var hänförd och framropade Marie Taglioni fyra eller fem gånger under stormande bifall och massor af blommor. Hon medförde därvid sin far och läromästare samt Johansson och Daguin. — Men den kvällen nöjde sig emellertid den öfverförtjusta publiken icke med bravorop och handklappningar. Då Marie Taglioni efter representationens slut steg upp i sin vagn utanför operahuset, frånsående den jublande folkmassan hästarna, och man drog henne till hennes logi, hotel Garni vid Rosenbad, nu n:o 3 Drottninggatan. En dylik triumfdragning hade ej i Sverige ägt rum, sedan Gustaf IV Adolf i en och annan landsortsstad blef af borgerskapet på sådant sätt hemforslad. Att man redan från första stund ägnade henne en liflig gatuhyllning framgår af ett samtida bref, som ligger framför mig. Det är skrifvet 31 aug. af en högre banktjänsteman till hans dotter, som vistades på landet. »I går bjöd jag till att

skaffa mamma och mig biljetter för att se m:ll Taglioni, men förgäfvades, alla biljetter voro utsålda. På aftonen, då jag redan var hemma, och då förmodligen Danserskan åkte hem till sig, hördes från fönstret i Tildas kammare ett grufveligt hurrande.» Brefskrifvaren bodde vid Brunkebergstorg längst åt nordost, och man bör sålunda ha skrikit rätt bra för att höras »grufveligt» ända dit bort. — Lustigt nog passade öfverste Backman på att vid triumfdragningen hoppa upp i vagnen, då den sattes i rörelse, och Allehanda var icke sen att påpeka denna »egendomliga ödets lek: den af publiken mest entusiastiskt beundrade och den af publiken mest detesterade!! blifva delaktiga af samma hyllning». Allmänheten hade tydligen fått smak på denna frånspanningsceremoni, ty vid divans nästa uppträdande två dagar därefter förnyades den, men fick då en litet vildare karaktär, enär en något lägre burgeoasi talrikt infunnit sig. Man höll på att rifva både kappan och schalen af konstnärinnan, så att hon var nära att svimma i vagnen. Hon var redan förut något altererad, emedan en af afgrundsandarna i »Robert» genom sin oförsiktighet tillfogat henne en brännskada på halsen. Man var betänkt på att bereda henne tillfälle att kvarstanna öfver nätterna i operahuset, och i mina samlingar har jag en i hast med blyerts skriven biljett från d. v. teatersekreteraren O. Wåhlberg till Westerstrand så lydande: »Tit. Bn ber, att Du genom dina intimare förhållanden med Hjerta ville så skyndsamt som möjligt föranstalta om införande i denna dagens Aftonblad af en hemdragnings-scenerna ogillande artikel, med uppmaning till ve-

derbörande att därifrån afstå, så vidt människan icke skall nödgas upphöra att beträda scenen. Hon risquerar att blifva nedtrampad, söndersliten och förkyld vid hvarje af dessa obehöriga bifallsyttringar. Wbg.» Efter hemdragningen utfördes musik af blåsinstrument på strömmen, och hurraropen voro starka. Polisen hindrade sedermera hemdragningen på grund af de oordningar, som därvid uppstodo. Några dagar därefter utkom i bokhandeln »Taglionis hyrvagn, eller huruledes gracerna foro in i hjorden», med en öfverstefigur på kuskbocken, sittande på en bukett-påse och diverse »dragare» afbildade. En af dessa skref en visa, som blef mycket populär, och hvars sista vers lydde:

»När vi veko af och kom' på Drottninggatan,
flåsande som korpar, surrande som mygg,
damp jag midt på näsan, jag min arme satan,
bofvar i galoscher klevo på min rygg,
och nu värker det från hjässan ned i häl'n —
Aldrig mer jag blir så dum och ställer mig i sel'n!»

24 september hade Marie Taglioni sin recett, då hon gaf klosterscenen ur »*Robert*», »*Pas de trois*» samt scener ur Filippo Taglionis balett »*Sylfiden*» med henne i titelrollen, Kr. Johansson som den skottske bonden James, Ch. Ek som hans fästmö, V. Pettersson som en häxa m. fl. Sedan hon i detta stycke visat det med eteriska, som troligen af en människa kan framställas, uppträdde hon i tvenne nationaldanser, den ryska »*la Mazurka*», där man för första gången hörde Taglionis fot vidröra golvet i den stampning, som tillhörde karaktären af

denna dans; och den spanska »*la Gitana*», där blick och gestalt förrådde kastilianskans eld, halft beslöjad af en kvinnlig blygsamhet, hvilken blott förhöjde de retande behagen. Den senare måste hon dansa da capo. Hänryckningen var gränslös, bravoropen voro stormande och enhälliga, och från alla håll regnade blommor. Från teatervinden nedkastades massor af färgskiftande georginer, så att hela teatergolvet däraf betäcktes. Flera gånger under spektaklet och två gånger efter slutet blef hon inropad. — Det lyckliga motiv Taglioni funnit uti »*le Lac des fées*» att åskådliggöra ögonblickliga karaktärsförvandlingar, hvilka endast genom mimiken kunna uttryckas, återfann man i »*Sylfiden*», men på ett ännu snillrikare sätt utfördt. Så länge sylfiden kringsväfvade den slumrande älskaren, och äfven sedan hon med en luftig kyss väckt honom och ständigt undandrager sig hvarje beröring, under det hon lockar honom att följa efter henne, beundrade man ännu ensamt lättheten och behaget hos denna luftens dotter, som ingen förmår fjättra, och hvars vingar alltid darra till flykt mot skyn. Men det förekom en scen mellan sylfiden, älskaren och fästmon, där sylfiden är osynlig för den sistnämnda och för det kringstående bondfolket, för alla utom för fästmannen. Åskådarna uppfattade genast denna idé och hänrycktes af det sätt, hvarpå den utfördes. Sylfiden kringsväfvade fästmannen och sin jordiska rival, åtskilde dem såsom ett luftigt väsen, som flög emellan dem, uppfångade den blick, den handtryckning, den kyss, som den unga skottländskan trodde sig mottaga, och som gäckande försvann, hon visste ej huru. Och därtill

denna trollförmåga att kunna endast genom ansikts-
spel och hållning uttrycka, att man är synlig eller
osynlig för hvem man vill — gränsar icke detta till
det oförklarliga för den, som ej själf varit ögon-
vittne därtill? Hela denna scen var både till upp-
finning och utförande ensamt m:lle Taglionis ska-
pelse. Den tillhör nämligen icke ursprungligen ba-
letten »la Sylphide», utan är hämtad från en af henne
i S:t Petersburg komponerad balett kallad »l'Ombre»
och inlades i »la Sylphide» först vid hennes senaste
debuter i Paris, där de väckte det utomordentligaste
bifall såsom en af koreografiens mest originella och
hänförande skapelser.

Dagen därpå hade en af hennes faddrar, hofintenden-
ten von Röök anordnat en glänsande fest till hen-
nes ära, en soaré i det s. k. Stenmuseum i K. slottet,
hvilka samlingar stodo under hans vård. De af anti-
kens mästerverk uppfyllda salarna voro rikt och
smakfullt eklärerade och kolonnerna sammanbundna
med blomstergirlander. Omkring tvåhundra gäster
af båda könen ur hufvudstadens sällskapskretsar,
diplomatiska kåren, åtskilliga härvarande artister
och amatörer m. fl. voro inbjudna. Sedan alla sam-
lats, placerades damerna midt emot hvarandra på
tvenne stolrader utmed stora gången, och herrarna
ställdes sig bakom dem, hvarpå värden förde Marie
Taglioni genom denna häck till en blomsterprydd
plats invid Terpsichores antika staty, ur hvars sköte
han framtog en blombukett, den han jämte några
tryckta franska verser öfverlämnade till »dåtidens
Terpsichore», hvarefter hon hyllades af Harmoniska
sällskapetets medlemmar genom afsjungandet af nyss-

nämnda strofer. Hofsångaren Berg samt hrr Belletti, Günther och Dannström förnöjde därefter sällskapet genom utförandet af åtskilliga sånger ur italienska operor m. m. — Under månadens fem sista dagar uppträdde hon, hälsad af oförminskadt jubel,

Marie Taglioni. Efter stålstick af
A. Weger i Leipzig.

omväxlande i »*le Lac des fées*» och »*la Sylphide*». 30 september kl. 12 middagen gafs sista representationen, för hvilken biljettkontoret öppnades redan kl. 7 på morgonen, och de antecknade biljetterna måste lösas innan kl. 9. Hon dansade då än en gång »*Sylfiden*» och »*la Gitana*». Den entusiasm som därvid besjälade åskådarna kan knappast fattas af våra dagars människor. Minst tio inropningar ägde rum,

hvarvid hon öfverhöljdes af blommor. Med tårfylld blick framträdde hon till rampen och sade på bruten svenska: »Jag kan ej uttrycka min tacksamhet!» — På aftonen fick hon ännu en gång göra sin uppvaktning för den kungliga familjen, som visat henne mycken välvilja och begåfvat henne med en mängd dyrbara presenter. Kl. 4.³⁰ på morgonen 1 oktober afreste hon med ångfartyget Mensjikof till S:t Petersburg. Några af de ifrigaste beundrarna åtföljde henne i en mindre ångbåt ett stycke ut i skärgården. För storm måste emellertid det stora ångfartyget gå in till Reval, hvarifrån Taglioni med kurirskjuts fick fortsätta färden, emedan hon förbundit sig att mot ett vite af 14,000 rubel infinna sig 3 oktober i den ryska hufvudstaden, där henne väntade ett arfvode af 40,000 rubel för fyrtio uppträdanden jämte fritt logi och vivre för femton kuvert dagligen.

*

När Taglioni 2 september olyckligtvis ådrog sig en sensträckning, och detta missöde hotade att ställa hela repertoaren på hufvudet, hade direktionen den turen, att en långt senare väntad fransk teatertrupp redan i slutet af augusti anländt till Stockholm. Det var ett större sällskap från Théâtre de la Renaissance under ledning af mrs Levasseur och Minard, som gifvit representationer i Köpenhamn och på vägen till Stockholm ämnade uppträda i Göteborg, hvilket dock ej blef af. Man spred ut, att myndigheterna vägrat sitt bifall, men Levasseur upplyste i bref till Handelstidningen, att anledningen hvar-

för de ej stannade berodde på teaterägaren och orkesterdirektören, hvilka ställt sina fordringar så höga, att fransmännen ansågo recetterna ej kunde betäcka utgifterna. De afreste därför med ångfartyget Polhem till hufvudstaden, dit de anlände 29 augusti alldeles lagom för att under Taglionis opasslighet mellan 3 och 15 september få gifva sex representationer, omfattande elfva vådeviller och två komedier. — Fredagen 3 september presenterade sig den franska truppen i trenne småstycken. Det första var en af Scribes bättre enaktare »*les Premières amours*», som redan 1838 gifvits på K. teatern af den franska trupp, som då besökte Sverige. Mr Minard var en god père noble, ett fack som på den tiden länge hos oss varit obesatt. M:me Armand, som spelade dottern Emmeline, var truppens älskarinna och, ehuru hon hvarken hade Charlotte Eriksons grace, E. Högquists känsla, F. Hjortsbergs naivitet eller Ch. Almlöfs älskvärda skalkaktighet, såg man henne dock med mycket nöje på grund af den angenäma ledigheten i hennes spel, parad med förstånd och sanning. Hennes man uppträdde ännu i älskarerollerna, fast han redan lagt ungdomsåren bakom sig, och såg ganska bra ut. Mr Simon, som framställde Emmelines kusin, var komiker, men betydligt underlägsen mr Francisque, som 1838 spelade samma roll. Därefter gafs en drame-vaudeville i en akt »*Pauvre Jacques*», med ett innehåll midt emellan le genre ennyeux et larmoyant. En gammal fattig musiker lefver lycklig i minnet af sin första kärlek, Marianne, som för tjugu år sedan af en högfärdig, obeveklig far rycktes ur hans armar, men

hvilkens återkomst ännu alltid utgör hans käraste förhoppning. Slutligen anländer en ung, skön och rik dam (m:me Armand), som förkunnar honom, att hans Marianne är död, men att hon är hans dotter. Titelrollen utfördes af mr Lyonnel, för hvilken han var som klippt och skuren. Hvarje drag i hans ansikte hade en så påtaglig stämpel af lidande och uthärdande, att han genast vid sitt framträdande väckte ett lifligt deltagande, som han genom sitt varma, själfulla, flera gånger af applåder afbrutna spel förträffligt förstod att underhålla. Åt den tredje pjäsen, enaktaren »*Un monsieur et une dame*» hade publiken obeskrifligt roligt, ehuru innehållet var föga anständigare än »Nattäfventyret», som på sin tid blef uthvissladt. Äfven här är fråga om ett nattäfventyr, men mellan en herre och en dam, som, alldeles obekanta med hvarandra, på grund af en tillfällighet befinna sig instängda på ett värdshus i samma rum under natten. Pjäsen slutar med förlofning mellan de bägge agerande, som voro mr och m:me Armand. Vårdshusvärdinnan representerades af m:me Minard, till hvars väldiga kroppsdimensioner icke ens vår dåvarande balett kunde framvisa ett motstycke, och bredvid hvilken till och med fru Wennbom föreföll helt obetydlig. I allmänhet var denna trupp icke af första ordningen, men den utvecklade ett lif och en ensemble, som man tyvärr den tiden alltför ofta saknade på vår scen. Åt sådana pjäser som »*Valérie*», »*le Mariage de raison*» (»Passionen och förnuftet») och »*le Verre d'eau*» förmådde de dock icke förläna något intresse, och ännu värre tedde sig »*Un duel sous le cardinal de*

Richelieu» i jämförelse med det utförande dramen förut fått af våra svenska artister. Däremot skördade de ett välförtjänt bifall för »*les Rendez-vous bourgeois*» (»Löjliga mötena»), där i synnerhet m:me Armands lifliga spel med rätta beundrades.

Plötsligt upptäcktes det, att herrar Minard och Levasseur en vacker dag behagat med en del af

Scen ur »Friskyttan». Efter teckning af J. Arsenius
i författarens samlingar.

truppen och hela kassan i all tysthet begifva sig härifrån och lämna det öfriga sällskapet vind för våg. Dessa gåfvo då 21 september en subskriberad soaré i Kirsteinska huset, hvars behållning lyckligt nog räckte till att reglera deras affärer och betala resan till Lübeck, hvilken de redan 23 september gladligen anträdde.

Sedan Taglioni afrest, hvilade man sig ett par dagar till söndagen 3 oktober, då »*Friskyttan*» gafs för fullt hus med Elma Ström f. f. g. i Agathas parti

och Julia Widerberg likaledes f. f. g. i Annas. Den förras röst ägde renhet och klang, hon intonerade säkert, och föredraget vittnade om stora anlag och en god skola. Julia Widerberg tycktes helt och hållet skapad för scenen, där hon föreföll att redan vara hemmastadd. Hon hade en naivitet och ett lif i spelet, som ofta till illusion återkallade det angenäma minnet af hennes mor (se porträtt del IV sid. 232). Hennes röst var behaglig och böjlig, ehuru icke af den styrka och det omfång som Elma Ströms, och arian i tredje akten utförde hon väl både i musikaliskt och dramatiskt hänseende. Strandberg var vid röst, och hans okonstlade föredrag gaf icke anledning till någon annan anmärkning, än att det måhända tycktes vara alltför okonstladt. Pfeiffers Kasper var det bästa han gjort, ehuru rösten var alldeles för svag. Operan hade fått en ny vargklyfta, där fonden var med artistisk skicklighet behandlad, och »vilda jakten» gjorde god effekt uppe i skyn. Den nya ugglan var visserligen hemsk att skåda, men de gamla anordningarna åstadkommo nästan bättre det fantastiska intryck som åsyftas. En afgjord försämring var att man gifvit Samiel en eldröd kostym i stället för den forna svarta. En skogsande söker nog likna skogens öfriga inbyggare, och först i underjorden kan man antaga, att han smyckar sig i den helvetiska färgen. Debutanterna mottogos väl af publiken, applåderades flera gånger och inropades efter spektaklets slut. — Dagen därpå gafs en repris af »*Wallensteins död*» till förmån för Georg Dahlqvist, som f. f. g. utförde Friedland, hvilken han förlänade en ståtlig figur och en furstlig

hållning. »Det var stunder, säger Aftonbladet, då man glömde, att det var ett skådespel och icke verklighet, t. ex. i fjärde akten, där han gjorde den obetydliga scenen med Tekla till en af styckets glanspunkter.» Stjernström var alldeles förträfflig som Max. Ännu på 1870-talet hörde jag gamla teaterhabituier sjunga hans lof i de mest entusiastiska ordalag. E. Högquist var fortfarande en intagande Tekla, som hon framställde med natur, känsla och sanning. Det var, som vi minnas, med anledning af Teklas försvinnande ur skådespelet en författarens landsmaninna skref till honom och frågade, hvad som blef af henne, hvarpå skalden svarade med en dikt: »Thekla. Ein Geisterstimme», hvars första rader lyda:

»Wo ich sei und wo mich hin gewendet,
als mein flücht'ger Schatten dir entschwebt?
Hab' ich nicht beschlossen und geendet,
hab' ich nicht geliebet und gelebt?»

»*Alphyddan*» repriserades 13 oktober och skänkte publiken nöjet att återse F. Hjortsberg på scenen, där hon nästan aldrig fick visa sig den tiden. Strandberg sjöng Daniels parti på ett utmärkt sätt, men spelet lämnade mycket öfrigt att önska. Dannström som Max rörde sig däremot med en öfivad skådespelares lätthet och sjöng sitt parti högst förtjänstfullt. — Hade recetterna under Taglionis gästspel hvarje kväll stigit ända till 2,216 rdr 24 sk. bko, sjönko de i stället efter hennes afresa till några hundra rdr och hotade med teaterns sotdöd. Reprisen af »*Siri Brahe*» med »*Löjlige mötena*» till efterpjas gaf 247 rdr

44 sk. bko, och femte gången »*Alphyddan*» uppfördes var recetten 256 rdr 16 sk. bko. När Raupachs femaktsskådespel »*Bror och syster*» f. f. g. gick öfver scenen 28 okt. såldes det för 254 rdr 44 sk. bko, oakadt personalförteckningen visade sådana namn som

Scen ur »*Robert*». Efter teckning af J. Arsenius i författarens samlingar. Fr. v. Belletti, Günther, Elma Ström.

E. Högquist, Almlöf, Dahlqvist, Kinmanson, Hye-
kert m. fl.

Äntligen fick teatern några goda hus i slutet af månaden, sedan man lyckats att åter få »*Robert*» på repertoaren. Elma Ström hade inöfvat Alice och väckte lifligt bifall inför en utsåld salong såväl för sin vackra sång som för sitt väl genomtänkta spel. Hennes diminuendo och piano voro förtjusande, och scenen vid korset gjorde hon utmärkt, utan att imitera sin stora företräderska. Günthers härliga röst tycktes ha än mera utvecklats sig, och Belletti var

en särdeles förträfflig Bertram. Tredje aktens trio »Hvad ögonblick, hvad stund af våda» sjöngs alldeles öfverdådigt af dessa tre, liksom äfven trion i femte akten. V. Fundin utförde Isabellas passionerade cavatina i fjärde akten med verklig konstfärdighet, och dessa fyra artister blefvo efter operans slut framropade. Äfven Karolina Friebe i abbedissans parti belönades med applåder.

Någon maskeradbal hade K. teatern icke gifvit på halftannat år, och trängseln blef därför stor, då en sådan arrangerades lördagen 30 oktober, hvarunder mekanikern Steinkl från Nürnberg kl. 11—12 föreläste åtskilliga med stor skicklighet sammansatta automater. Teaterkassan hade en lysande afton, ty nettot blef lika stort som vid ett fullt hus, oaktadt biljetterna ej kostade mer än 1 rdr 16 sk. bko. Karaktärsmasker funnos visserligen ej många, men dansen, som började kl. 8.30 e. m. och afblåstes kl. 3 på morgonen, gick friskt undan, och restaurangen hade en strykande afsättning. Herrarna voro omaskerade, och det lär konversationen också ha varit, efter hvad teaterskvallret omförmälde. Det elaka Allehanda refererade nöjet i följande ordalag: »Maskeraden var besökt af en mängd omaskerade karlar, men tämligen få damer, af hvilka de flesta i sina kattuns- och bomullsklänningar voro äfven så godt som omaskerade.»

Andreas Randels konsert lördagen 6 november blef föga talrikt besökt, men de tillstädeskomna voro nöjda, ty sällan lär hans föredrag varit mer behagligt och angenämt. I hans »*Minne af Taglioni*» blefvo i synnerhet besvärjelsescenen i »Robert» och

de svåra variationerna däraf exekverade med en säkerhet, finhet och delikatess, som väl förtjänade det lifliga bifallet. Hans nya cavatina för tenorröst, sjungen med Günthers rena, musikaliska uppfattning, slog likaledes mycket an på åhörarna. Dessutom utfördes en ny uvertyr för stor orkester, som han komponerat, hvarjämte han utom af Günther biträdades af Strandberg, Dannström, V. Fundin och tenorbasunisten Ferdinand Kördel, hvilken tillvann sig stormande applåder och sedermera anställdes i hofkapellet. Han drog ur sin tenorbasun toner af den mjukaste och renaste sång, och utförde skalor och löpningar med en böjlighet, som man knappast skulle anse möjlig att ernå på detta instrument.

Lars Kinmansons recett 22 november inleddes med en bagatell i en akt »*Herr Chapolard*». Utom »Bror och syster», som af brist på åskådare icke kunde ges mer än fyra gånger, var detta skröp det enda nya stycke den K. teaterns styrelse erbjudit publiken under dåvarande säsong. Kinmanson fick emellertid tillfälle att däri skapa en förträfflig värdshusvärd, liksom han sedan var en ypperlig smed och korist i den glada operetten »*Postiljonen från Lonjumeau*», som repriserades till efterpjas. Strandbergs friska och sköna stämma tog sig väl ut i titelpartiet, och han applåderades lifligt, särdeles efter serenaden i andra akten. Postiljonvisan sjöng han däremot för släpigt. Ch. Almlöf var nu som förr den allra täckaste Madeleine och spelade rollen ypperligt. Äfven sångpartiet utförde hon ganska skickligt, oaktadt hon egentligen icke var någon sångerska. Recetta-

garen, som inropades jämte Olle Strandberg efter slutadt spektakel, kunde glädja sig åt ett fullt hus, trots den afskräckande väderleken, men tredje gången operetten gafs, 26 november, var det ej såldt för mer än 196 rdr 24 sk. bko. Dagen förut då »*Tartuffe*» uppfördes andra gången under spelåret med »*Hofnarren*» till efterpjäs och den unga pianisten m:lle Anna Willman såsom ytterligare dragningskraft med Webers pianokonsert på programmet, blef recetten ej mer än 161 rdr 32 sk. bko, och betäckte således icke ens dagkostnaden.

Den representation, som 29 november gafs till förmån för Belletti, var säkerligen den angenämaste musikaliska afton dittills under denna säsong. Efter Glucks härliga uvertyr till »*Iphigenie i Auliden*» visades en väl ordnad lefvande tafla efter Rafaels »*Madonna di San Sisto*», där E. Högquist på ett förtjusande sätt framställde Maria med det lilla ljuslockiga Jesusbarnet på armen, och Pfeiffer såsom påfven Sixtus samt Selma Bergnéhr såsom den heliga Barbara vackert fyllde sina platser. Den moderna musik, som därefter följde, framfördes på ett så artistiskt sätt, att man icke utan det lifligaste nöje kunde åhöra den. Efter Bellinis uvertyr till »*i Montecchi ed i Capuletti*» utfördes i kostym på italienska språket af Dannström och Belletti samme kompositörs berömda scen och duett ur »*i Puritani*», hvilken är af en stor och mäktig verkan samt onekligen operans glanspunkt. Bägge två sjöngo den förträffligt, i synnerhet den senare. Andra afdelningen inledes med Aubers glada och lifliga uvertyr till »*le Lac*

Belletti såsom Dulcamara. Efter oljemålning i författarens samlingar.

des fées», hvarefter en repris af »*Kärleksdrycken*» gafs. Belletti var alldeles mästerlig som Dulcamara och öfverhöljdes af applåder från den förtjusta publiken. Han hade riktigt kommit i sitt esse, var full af upptåg och sprittande af godt lynne. Man hade aldrig sett honom så förträfflig som skådespelare och knappast hört honom förut med så mycket

musikaliskt intresse. Också mottogs han och afbröts flerfaldiga gånger af stormande bravorop. Matilda Gelhaar (Adina) som nyss tillfrisknat efter en svår bröstsjukdom, mottogs äfven med varmt bifall, och

Julius Günther såsom Nemorino. Efter oljemålning af V. Wohlfahrt, som ursprungligen tillhört Emilie Högquist.

sällan hade hon med ett så naivt behag och en så fulländad konstfärdighet utfört sitt parti. Hon firade denna afton en af sina mest lysande triumfer och gjorde verklig furor. Hvad Günther (Nemorino) beträffar, så var nästan hvarje roll, hvori han då uppträdde, för honom en glänsande musikalisk framgång, och publiken skänkte honom också de lifligaste bifallsyttringar. Alla tre inropades efter hvarandra. Dannström (Belcor) föreföll något odispo-

nerad, men spelade sin sergeant mycket ledigt och otvunget.

Fanny Hjortsbergs recett 9 december blef däremot ej så talrikt besökt, som troligen varit fallet, om hon åtnöjt sig med enkla biljettpris i luckan. Hon mottogs emellertid med stormande bifall och hälsades likaledes under aftonens lopp med applåder samt inropades tvenne gånger. Också hade denna genialiska skådespelerska sällan spelat med så fulländad artistisk talang, hvilken kulminerade i de sista akterna, där hon lär ha varit hänförande. Skada bara att Dennerys femaktsdram »*En mors välsignelse*» hörde till det ömkliga slaget. Den gafs åtta gånger, men sjetta gången blef recetten ej mer än 169 rdr 20 sk. bko, och ett försök att återupplifva pjäsen på följande februari resulterade i en försäljningssumma af 240 rdr. — Till programafslutning gafs första akten af »*Figaros bröllop*» med knappt half orkester, så att på många ställen fiolerna nästan icke hördes, hvilket måste anses skäligen oförlåtligt af vederbörande. Bäst bland sångpersonalen var Julia Widerberg (Susanna), ehuru hon besvärades af en märkbar heshet. Dannström (Figaro) sjöng som vanligt i halsen. Fanny Hjortsberg var täck att skåda som Cherubin, men sångerska var hon icke. Fredrik Kinmansons vackra bas åhörde man däremot med nöje i Almavivas parti. Bartholos aria uteblef.

En af dåtidens mest framstående pianokonstnärer Rudolf Willmers (1821—1878) anlände i november till Stockholm och gaf 7 dec. en konsert i Börssalen. Utbildad af Hummel, spelade han redan 1835 inför hofvet i Weimar och började 1838 sina konstresor,

under hvilka han förvärfvade ryktet att vara en af sin tids mest betydande pianister. På konserten i Börssalen blef publiken lifligt intagen af hans spel, och han hyllades med största entusiasm efter hvarje nummer. Karaktären af hans konst var fullkomligt modern och gaf ett tydligt begrepp om, till hvilken otrolig höjd konstskickligheten på fortepiano redan den tiden hunnit. Willmers blef i detta fall af kännare jämförd med själfve Liszt. I synnerhet var hans färdighet i venstra handen alldeles beundransvärd. För att tydliggöra detta hade han komponerat ett solo för venster hand, »*Serenata erotica*» (Chanson d'un trubadour), som emellertid tycktes föga anslå publiken, hvilken så mycket mer jubade åt hans variationer öfver »Puritanerna» och Prumes »*Mélancolie*». Detta sista nummer jämte »*Serenata*» upprepade han på konserten å K. teatern 14 dec. med nästan än mera glänsande färdighet och verv. Så kort före jul och med 50 procent förhöjda pris kunde han vara stolt öfver att få salongen fylld till två tredjedelar med en öfverförtjust publik, som öfverhöljde honom med applåder och inropade honom.

Dagen därefter uppträdde inför nästan fullsatt salong Elma Ström i *Lucies* svåra och ansträngande parti, den tredje af Jenny Linds roller inom tre månader. Ett säkert öra, en musikalisk uppfattning och en vacker röst visade hon äfven här och hälsades af publiken flera gånger under representationen med det lifligaste bifall samt framropades efter tredje akten. Orvar Odd fann emellertid för godt att alldeles nedsabla den unga debutanten i en artikel i Aftonbladet och påstod t. o. m. att hon sjungit

falskt. Denna skriande orättvisa hade till följd, att då operan ånyo uppfördes 18 dec., mottogs hon redan vid sin entré af publikens lifliga sympatier, öfverhopades efter hvarje nummer med applåder, framropades o. s. v., med ett ord publiken tycktes vilja på allt sätt ge tillkänna sin ovilja öfver den orättvisa kritik, hvarmed den unga elevens uppträdande i »Lucie» blifvit omnämndt i Aftonbladet. Günther sjöng sin aria i fjärde akten alldeles förtjusande, och äfven Belletti var förträfflig. »Lucie» kunde med fördel ges sex gånger i december. — Julaftonen och juldagarna voro mer än vanligt dystra. Det regnade nära nog hela tiden, och väglaget gjorde det nästan omöjligt att gå utom dörren. Det oaktadt hade K. teatern fullt hus annandagen på »Lucie». — Till förmån för teaterns pensionskassa gafs 27 dec. en repris af Ducanges spännande dram »Foster-sonen» med E. Högquist, F. Hjortsberg, Almlöf och Fr. Kinmanson i hufvudrollerna (se del VI sid. 196).

Något som väckte rätt mycken ond blod inom teaterkretsar var, att öfverste Backman, trots teaterns dåliga affärer, genom ett k. bref af 22 okt. tilldelades i form af gratifikation en lönetillökning af 50 rdr bko i månaden att beräknas retroaktivt för två år, eller en summa af 1,200 rdr bko för de »omsorger och extra omkostnader» han förut delat med förste direktören, hvars plats nu var obesatt. Freja anmärker med anledning däraf, att han »aldrig hemma hos sig sett en enda af dem, som stå under hans befäl, på ett glas vatten en gång». — Den siste som representerade var grefve Puke.

Statstidningen meddelade 1 november: »Öfverstelöjtnanten och riddaren af kungliga svärdsorden Per Anders Blom har i underdånighet hos K. M:t anhållit om tillåtelse att på en honom tillhörig teater uti f. d. Kirsteinska huset vid Klara Strandgata här i staden få offentligen låta uppföra dramatiska föreställningar. Öfver denna anhållan hafva ej mindre öfverståthållareämbetet än direktionen vid K. M:ts hofkapell och spektakler afgifvit särskilda underdåniga utlåtanden, hvarefter t. f. öfverståthållaren under den 11 nysslidne månad till K. M:t inkommit med anmälan, att sökanden och dess meddelägare i f. d. Kirsteinska huset, t. f. öfverintendenten, öfversten m. m. Fredrik Blom, genom kontrakt af den 14 förutgångna juli till teaterföreståndaren U. Torsslow upplåtit och förhyrt den i berörda egendom till teater anordnade lokal med flera därtill hörande lägenheter att af Torsslow, under villkor af vederbörligt tillstånd utverkande härtill, begagnas för teatraliska representationer från den 1 oktober innevarande till den 1 maj nästkommande år, äfvensom t. f. öfverståthållaren meddelat åtskilliga angående teaterlokalens beskaffenhet m. m. ytterligare inhämtade upplysningar.»

»Vid föredragning af detta ansökningsmål den 18 sistlidne månad har K. M:t, som funnit de af öfverståthållaren meddelade upplysningar i afseende å ej mindre den af öfverstelöjtnant Blom till offentligt begagnande ifrågakämda teater, än den skådespelarpersonal, som är ämnad att under instundande vinster därstädes uppträda, tillförlitligen betryggande för uppfyllandet af de vid tillfällen af offentliga

folksamlingar i allmänhet angelägna villkor af säkerhet och ordning, pröfvat skäligt till bemälde öfverstelöjtnants ofvanberörda underdåniga ansökan på det sätt lämna nådigt bifall, att, i öfverensstämmelse med ofvan åberopade emellan honom och öfverste Blom å ena sidan samt teaterdirektör Torsslow å den andra upprättade kontrakt, offentliga skådespel uti den i samma kontrakt uppgifna teaterlokal må af Torsslow med biträde af dess skådespelartrupp få gifvas till slutet af april månad nästa år, med villkor att de stycken, som å teatern komma att gifvas, vid valet hvaraf iakttagas bör, att Kungliga teatern uti dess på öfverenskommelser med författare eller öfversättare grundade äganderätt icke varder förnärmad, underkastas behörig censur, den K. M:t i nåder uppdragit åt öfverståhållaren att, med biträde af stadens polismästare författningarna likmätigt, handhafva; att noggranna försiktighetsmått vidtagas till förekommande af eldfara; samt att, jämte iakttagande i öfrigt af hvad hit tillämpliga i allmänhet gällande författningar stadga och förmå, vid blifvande representationerna polisförvaltningen må i vederbörlig ordning lämnas obehindradt tillträde för att tillse, det de ordningsföreskrifter, som i förevarande afseende kunna särskildt meddelas, behörigen varda handhafda.»

Regeringen tycktes därigenom velat tydligen visa, att den icke gifvit något bifall åt ständernas begäran om rättighet till enskilda teatrar inrättande, enär tillåtelsen för den Torsslowska teatern tillsvidare gällde blott till april månads utgång och så-

ledes kunde snarare anses såsom ett undantag från förbudet än något annat, efter hvad Aftonbladet anmärker.

*

Kort efter det ofvanstående synts i pressen, innehöll Aftonbladet följande artikel, som inleddes med ett motto så lydande: »Det ä' mina hästar för vagnen, och min hösäck ska' ligga bakpå! Ta mej fan ska' han inte så! sa en bonde, som vid kungsskjutsen bundit sin hösäck bakpå en af de kungliga vagnarna. Alla betjäningens föreställningar voro fruktlösa; själfva en nedlåtande kammarherres uppmaningar utträttade ingenting. Då kom länsmanen, gaf den envise ett par örfilar och ropade: Vill du strax ta bort säcken, din svinhund! — Ja, det tror ja, svarade bonden, när länsman så där talar förnuft me' mej, då ger ja' mej på stund!» (Gammal historia.)

— »Så är då den stora statsfrågan ändtligen afgjord och teaterns frihet erkänd! Denna fråga, som sysselsatt tre riksdagar, som tidningarna i så många år ventilerat, för hvars undvikande man arbetat mer än för tio representationsförslag och lika många civil- och kriminallagar. För dem har man, så vidt det är bekant, icke lagt tu strån i kors; för att undvika teaterns frihet däremot, d. v. s. för att i det längsta upprätthålla den kungliga teatern har statsrådet sammanträdt i flera kommittéer, tjocka betänkanden ha utarbetats, herr riksmarskalken och andra högt uppsatta dignitärer ha inlåtit sig i vidlyftiga underhandlingar och öfverläggningar; man har gjort

teatern till en statsanstalt, om hvars ärenden statsrådet förehaft grundligare diskussioner och plägat längre öfverläggningar för att mäta, såsom en riksdagsman uttryckte sig, huru dygdig den ena aktrisen var, huru skicklig den andra, huru behöfvande den tredje, o. s. v. Konseljens ledamöter ha för teaterns skull ej dragit i betänkande att med verkligt hjältemod ställa sig mot opinionen, ständer, riksrätt, konstitutionsutskott, ja, själfva åtlöjet har icke afhållit en högt dekorerad kämpe att uppstiga och föra dess talan. Vördsamma böner ha ingifvits till regeringen, ständerna ha aflåtit skrivelser, en medborgare har varit på vägen att förlora hufvudet, en allmän politisk amnesti har utfärdats för att rädda den kungliga teatern, men skådeplatsens frihet — däraf blef ändå ingenting. Besvär, förargelser, penningupppoffringar, af statskassan nämligen, allt var man beredd att våga, blott man slapp den kinkiga frågans afgörande. Då kom en man och uttalade de två enkla orden: »*Jag spelar*», och dessa magiska ord förändrade allt. Hvad hvarken den ena statsmakten, eller förnuftets makt, den egna fördelens röst, eller någonting annat kunnat uträtta, det uträttade dessa båda ord. Saken synes otrolig, vi medge det, men är likväl bokstafligen sann. Se här förloppet:

Det är bekant, att rikets ständer genom sitt konstitutionsutskott ställt konungens rådgifvare under riksrätt för det de tillstyrkt afslag å aflidne hofsekreterare Bergs ansökning att i hufvudstaden få anlägga en enskild teater, sålunda formligen erkännande grundsatsen, att ett sådant afslag stridde emot 60 § R. F., att de fordrat teaterns frigifning — ehuru

det skett i den enda form, hvori ständerna, utom i anslagsfrågor, kunna bestämdt tillkännagifva sitt beslut, eller såsom en underdånig skrifvelse, och att de, för att ytterligare ådagalägga sin opinion i ämnet, indragit det anslag Kungliga teatern haft af femte hufvudtiteln. Att detta var en opinionsytt-ring, icke en åsyftad penningbesparing, inhämtas bäst däraf, att ständerna vid denna riksdag med en hittills exempellös frikostighet ökat femte hufvudtiteln, hvilken efter afdrag af teaterns anslag endast skulle utgjort 20,430 rdr, till 55,245, således med nära sex gånger den ofvannämnda minskningen. I ingen fråga ha ständerna så omisskännligt, så med alla i deras makt stående medel förklarar sin tanke som i denna, och ingen människa kunde således misstaga sig därom. Dessa ständernas åtgärder framkallade äfven tvenne ansökningar till regeringen att i hufvudstaden få anlägga enskilda teatrar, den ena af herr kapten Lindeberg, som inkom i juni, och den andra af öfverstelöjtnant Blom, som ingafs i augusti månad förlidet år. Statsrådet lär enhälligt ha tillstyrkt bifall, ansökningarna ha flera gånger varit föredragna, man har endast föreslagit vissa förordningen och säkerheten nödiga förbehåll, såsom att teatrarna skulle vara belägna vid fri plats och icke långt från vattnet; den etablerade censuren, anförtrödd i själfva polismaktens, landshöfdingarnas och öfverståhållarens händer, syntes undanrödja alla äldre betänkligheter om revolutionära uppmaningar, hvartill teatern kunde begagnas; men allt detta oakadt hade det ej varit möjligt att utverka ett afgörande.

Under tiden hade en liten obemärkt, men i sitt slag och för ärendets bedömande ganska märklig episod inträffat. En hr Lehmann hade begärt att i hufvudstaden få ge gymnastiska föreställningar. Man vet att, alltsedan grefve Lagerbielke blef teaterdirektör, förmådde han utverka en befallning, som förvisade konstberidares och alla andra dylika förevisningar till Djurgården, där de under sommarmånaderna fingo fritt täfla med de Broenska arfvingarnas teater, oaktadt dessas privilegium uttryckligen försäkrar dem, att inga andra offentliga nöjen skulle tillåtas på Djurgården. För vintermånaderna voro där emot Stockholms invånare hänvista till det enda nöje, som bestods dem genom Kungliga teatern, ja, en ansökan att på Djurgården anlägga en teater för att där spela under dessa månader afslogs. Man känner icke hvad vägar herr L. hittat på, men de förde honom till ett mål, som för alla andra varit oupphinneligt. Han ingaf nämligen en ritning på en teater, som han ämnade bygga vid Malmskillnadsgatan, således hvarken vid fri plats eller nära vattnet, och denna beviljades genast i mars månad detta år, under det de båda ofvannämnda ansökningarna fastän hvilande sedan flera månader lämnades oafgjorda, i trots af förnyade påminnelser.

I sistlidne juli månad ingaf hr Torsslow till öfverståthållarämbetet en skrift, hvori han averterade, det han med stöd af rikets ständers ofvan sagda åtgärder ansåg teaterns frihet gifven och efter 1 oktober ärnade spela i Kirsteinska huset. Härå resolve- rade öfverståthållarämbetet, att, som hr Torsslow icke visat sig hafva K. M:ts tillåtelse, kunde sådant

ej beviljas honom. Han svarade emellertid, att han med all aktning för överståthållarämbetets förklaring likväl ärnade spela. Några veckor senare lär han haft ett företräde hos H. M:t konungen i närvaro af hans excellens herr grefve Brahe och herr öfverståthållaren, hvarvid han föredragit sitt ärende, men fått ett evasivt svar. Hr T. fortfor icke desto mindre i sin föresats och lagade sig i ordning att öppna sina representationer. Den första af dessa var utsatt till den 22 oktober. Nu var således ingen tid att försumma. Förklaringen var peremptorisk, och man skyndade att ställa sig densamma till efterrättelse. Den 18 oktober sammanträdde således konseljen och ett beslut fattades, som i själfva vårt på märkvärdigheter öfverrika statsskick torde förtjäna uppmärksamhet. Allmänheten har redan haft tillfälle läsa en del däraf i Aftonbladet för den 2 november, dit vi hänvisa. Man hade förskaffat sig det emellan hrr Blom och Torsslow afslutade kontrakt, och detta kontrakt, mäktigare än allt föregående, blef grunden för regeringens beslut. Det lydde från 1 oktober och till 1 maj, och ingen enda dag fann man skäl att afpruta, ty man var ju bunden af kontraktet. Hr Torsslow skulle, enligt uttrycken däri, själf skaffa sig tillåtelse att spela, det vill med andra ord säga: hr Blom lofvade icke att skaffa en sådan. Han hade aldrig begärt denna tillåtelse; men som kontraktet lydde, att han borde ha en dylik, kunde man ej neka den. Hrr Blom hade i Kirsteinska huset haft den lilla teatern i åtminstone tio eller tolf år. Deras begäran att få begagna den hade i fjorton månader lämnats obesvarad. Nu hade hr Torsslow

hyrt denna teater, detta förändrade saken, och regeringen fann med ens denna lokal »tillförlitligen betryggande för uppfyllandet af de vid tillfällen af offentliga folksamlingar i allmänhet angelägna villkor af säkerhet och ordning». Visserligen skulle det kunna anmärkas, att denna teatersalong är ganska trång, att den blott har en enda utgång, hvilken dessutom icke ens är rak och bred, och att i händelse af eldsvåda fara verkligen är förhanden; men den har förut varit vid många tillfällen enskildt och offentligt begagnad och ingen olycka har händt. Detta hjälpte väl icke hrr Blom, men kontraktet med hr Torsslow hjälpte, och man fann ingen fara hota allmänna säkerheten. Ja, denna säkerhet betryggades icke blott af tillförlitligheten af den trånga lokalen, hon betryggades äfven af »den skådespelarpersonal, som är ämnad att under instundande vinter därstädes uppträda.» Man har hittills trott, att skådespelare i allmänhet voro en ganska fredlig folkklass, som ej begick något öfvervåld och i synnerhet aldrig anföll publiken, icke en gång om den, såsom i andra länder stundom inträffat, emottogs med hvisslingar, inkastade äpplen och dylikt; men vår kungliga svenska regering, som är en ganska vis och förständig regering och har mycken omhugsan för säkerheten och ordningen vid sina kära undersåtars »folksamlingar», lär hafva befarat, att hrr Blom eller Lindeberg skulle skaffa sig riktiga öfversittare till aktörer och aktriser, hvilka, icke nöjda med vanliga förföringskonster, kunde handgripligen förföra sig på de menlösa åskådarna, hvarföre man ej vågade bevilja deras ansökningar. Nu framvisades likväl hr Torsslows kontrakt och

därmed voro alla betänkligheter häfda; man fann, att mamsellerna Widerberg och Lindmark, fruarna Broman, Tillgren m. fl. ej voro krigiskt sinnade, och man vågade således tillåta folksamlingar äga rum under deras auspicier. Visserligen ligger det icke utom möjlighetens gräns, att före den 1 maj kunde dessa fredsamma fruar och mamseller ha skilt sig från Kirsteinska huset, hvars scen i deras ställe blir befolkad med verkliga amasoner, som kunde hugga in på den värnlösa publiken och vålla förskräckliga oordningar och en ryslig osäkerhet vid »folksamlingarna». Härom hade väl hr Torsslow ingenting utfäst sig, men kontraktet sade, att han skulle spela, och däremot var nu ingenting att säga. Hans personal var och förblef följaktligen, hvad skiften den än måtte undergå, tillförlitligen betryggande.

Beslutet fattades, som vi ofvan nämnt, om måndagen och justeringen skulle först äga rum åtta dagar därefter eller ännu senare; men hr Torsslow skulle börja om fredagen, och det var följaktligen periculum in mora. Man expedierade således en föregående underrättelse till herr öfverståthållaren, som genast lämnade hr T. del däraf för att säga honom, att han nu i all sköns fred kunde spela och annonsera.

Nu återstod likväl en annan ansökning: hr Lindebergs. Den var visserligen den äldsta, men det gick honom som doktorn i »Charlatanerne», han hade inga dokument och inga mulåsnor. Med andra ord, han hade ingen teater, ingen trupp, och hvad värst af allt var: intet kontrakt! Hans sak var således förlorad, intill dess han skaffade sig dessa rekvisita. Resolutionen blef också, att som han icke visat sig

hafva någon lokal eller personal, kunde hans ansökan i sakens så beskaffade skick ej bifallas. Anmärkom nu: Hr L. hade vid flera föregående tillfällen gjort lika beskaffade ansökningar. Hrr Åbergsson och Berg på samma sätt, men i resolutionen hade aldrig talats om några dylika villkor, utan det hade helt knapphändigt sagts, det K. M:t »icke funnit skäl» att bifalla. Saken var, som man finner, att den Torsslowska förklaringen och det Torsslowska kontraktet ännu icke producerats. Men sedan nu detta skett, torde ett par betraktelser öfver saken vara på sitt ställe.

Antagom att t. ex. klädestillverkning ej vore tillåten i landet, men en spekulant icke desto mindre anlade en fabrik och skaffade sig arbetare samt, när detta skett, kom och begärde hos regeringen att få tillverka kläde. Skulle man ej säga, den karlen är ju galen, som icke började med att fråga sig före, innan han inlät sig i företaget? Men nu är en fabrik likväl icke något på långt när så svårt företag som en teater. Huru skulle man bedömt hr L. eller någon annan, om han i stället att börja med hvad han, efter resolutionens tillkännagifvande, bort sluta med, att skaffa sig tillåtelse, börjat med det han efter sitt människoförstånd bort sluta med, att skaffa sig en teater och en personal? Skulle man icke rubricerat hans förhållande såsom vanvett, och hade man väl däri haft så alldeles orätt? För att mäta det enskilda företaget eller det offentliga — och man bör förmoda, att regeringen ej kunnat begagna någon annan måttstock, än den hon känner eller den af sin egen teater — så se här: den kungliga teaterns

lokal är uppskattad till något mer än 200,000 rdr; dess förråd, samlade under en mängd år, torde kunna värderas till 100,000 rdr; dess aflöningsstat går till ungefär 110,000 rdr, hvilken summa måhända får ökas med 50 eller 100 procent under den tid ansökningen låg till sig i civildepartementet — man har sett, att halftannat till två år behöfts, innan dylika brydsamma frågor hunnit afgöras — således det lilla nätta kapitalet af en half miljon rdr bko, som behöfde vågas för att slutligen måhända få det svar, att K. M:t icke funnit skäl, eller icke funnit lokalen och personalen tillförlitligen betryggande för ordning och säkerhet. Man har sett, att regeringen funnit än Kirsteinska huset betryggande, emedan det ligger vid fri plats och nära vattnet; än Malmskillnadsgatan betryggande, emedan den är en trång gata, långt ifrån vattnet; vidare att mamsellerna och fruarna vid hr Torsslows trupp voro pålitliga, men att någon fara kunde uppstå af de fruar och mamseller andra sökande kunde ha i beredskap, och att man därföre velat afböja de vådor för allmän säkerhet dessa fruntimmer kunde ådraga hufvudstaden. Hvem kan då veta för det första, att regeringen fordrar handgripliga dokument, hus och personer, och sedan hvilka hus och hvilka damer i dess ögon äro betryggande? Om nu också icke en half miljon, om blott en kvarts eller t. o. m. endast 100,000 rdr behöfde äfventyras, så tar man sig friheten fråga den ämbetsman, som utfärdat det sublimes dokumentet, och hans kolleger, som tillstyrkt dess utfärdande, huru de skulle bedömt den persons förstånd, som, ifall han haft tillgång att våga en dylik summa,

gjort det på en spekulation, hvilken regeringen i tolf, tretton år oupphörligt tillbakavisat, som hon till trots för all probabilitet, till trots af formliga löften (se Bidrag till Sveriges historia, senare delen pag. 457) ihärdigt hindrat, och huru skulle de kvalificerat den medborgare i en konstitutionell stat, som, sedan hans fogliga och underdåniga ansökningar i många år afslagits, kommit tillbaka sägande: Nu har jag en teater och en personal, och den eller den dagen spelar jag? Skulle man sagt detta var det höfviska språket till regeringen i ett lagbundet samhälle och icke snarare den trotsande vasallens undernäfrättens tidehvarf? Statstidningen torde kanhända vid tillfälle i sin icke icke-officiella afdelning meddela ett svar på denna fråga.»

*

I slutet af december rädde en så mild väderlek, att syrenbuskarna knoppades och slogo ut löf. Nyårsdagen 1842 anträffades på kalljord utslagna viola tricolor, och sådana salubjödös måndagen 3 januari, samma dag som Almlöf hade sin recett. Då uppfördes f. f. g. Kasimir Delavignes femaktstragedi på vers »*Marino Faliero*» i Remmers öfversättning med recettagaren i titelrollen och inför ett i det närmaste utsåldt hus. Pjäsen handlar om den åttio-årige dogen, som af harm öfver att senaten i hans tycke alltför lindrigt bestraffade några mot hans unga gemål förolämpande rader, hvilka patriciern Steno skrifvit på dogens stolskarm, beslöt att i samråd med det förtryckta folket störta oligarkien och

göra sin egen makt mera oinskränkt, men förråddes af en bland de sammansvurna och afrättades på samma plats, där han blifvit krönt till doge. — Stycket saknar all lokalfärg, så att man med ombyte af namn kan förlägga händelsen snart sagdt hvart som helst. Och i Faliero finner man blott en ilsken gubbe, som enbart drifves af såradt högmod, personlig hämndlystnad och dylika småaktiga bevekelsegrunder, hvilket har till följd att man känner sig tämligen kall inför hans öde, emedan han inget hvarken beundran eller aktning. Tragedien är onekligen långtrådig, ehuru den är rik på dramatiska effektställen. Almlöf spelade dogens föga tacksamma roll i en förträfflig maskering, men talade något för entonigt och torrt, och alltför kraftigt i utbrotten i förhållande till den höga ålder dogen hade 1355. E. Högquist spelade dogens gemål Elena själfvullt, men var som vanligt besvärad af versen. Hennes kostymer voro som alltid utsökt eleganta och praktfulla. Stjernström (Fernando) och Sundberg (Steno) voro ganska otadliga, om äfven den senare såg alltför späd och ofarlig ut för att kunna väcka en gammal mans vrede. Dahlqvist (Leoni) med sin hvassa blick, sitt kalla ansiktsspel, sitt isande lugn och de djupa, hemska tonerna i rösten var fullkomligt på sin plats såsom en af tiomannarådets ledamöter. Ett par nya dekorationer hade blifvit målade till pjäsen och togo sig utmärkt ut. En vacker barkaroll i tredje akten var komponerad af Isidor Dannström och sjöngs af honom utanför scenen. Efter spektaklet inropades Almlöf och medförde då Emilie Högquist. Pjäsen gick endast fem gånger i januari, och ett försök att

återupptaga den i april utföll ej lyckligt. — Till förpjäs gafs första akten af »*Hvita frun*» med Strandberg såsom Georges Brown, där han var ledigare och friskare än man förut sett honom. »Hvad lycklig lott» sjöng Sällström med mera schwung, men han slarfvade, hvartill Strandberg icke gjorde sig skyldig. Hans vackra stämma tog sig särdeles väl ut både i arian och i duetten med Jenny (Ch. Almlöf). Körerna förrådde ett oförlåtligt hastverk.

När »*Alphyddan*» gafs trettondag, hände sig att botten gick sönder i den under soldaternas våldgästning inkånkade stora hönsburen, så att alla hönsen kommo ut och började springa och flaxa omkring scenen till salongens stora förlustelse. En höna flög öfver rampen och mottogs af bifallsrop och handklappningar, hvaraf hon blef så förskräckt, att hon flög tillbaka in på scenen. — Rudolf Willmers konserterade tredje och sista gången för knappt halft hus 15 januari, då han befäste opinionen om sitt utomordentliga konstnärskap såsom pianist af den »mirakulösa» skolan och hälsades med stormande applåder.

Charlotte Eriksons beneficespektakel lördagen 22 januari var ett slags dramatiskt tutti frutti, beräknadt att anslå den alltmer öfverhandtagande smaken för litet af hvarje. Det inleddes med ett par lefvande taflor, af hvilka den första skulle framställa Karl VII och Agnes Sorel (hr och fru Almlöf), men kunde ha föreställt snart sagdt hvilka som helst. Därefter sjöngo Belletti och Dannström på italienska språket och i kostym en duett ur Rossinis opera »*la Cenerentola*» med den verv både i sång och aktion, som man

var van att hos dem finna. Aftonens hufvudnummer var första uppförandet af Bayards och Dumanoirs tvåaktskomedi »*Richelieus första vapenbragd*», som har en kvick och liflig, ehuru något frivol dialog, samt innehåller flera scener, åt hvilka publiken hjärtligt skrattade. Richelieu är femton år, just i Cherubins ålder, och lika liflig, lika nyfiken att få erfara, lika kär i alla kvinnor som grefvinnan Almas oförskämde page. Ännu ett barn har man gift bort honom med den vackra hoffröken de Noailles, som är tre år äldre än han. Hvad som förargar den unge hertigen är, att han samma afton måste tillsammans med sin informator bege sig af för att långt bort på landet invänta sitt tjugonde år. Att befinna sig mellan fyra ögon med en gammal pedant, då man väntar en vacker kvinna, är hårdt i synnerhet för en sådan galgfågel som Richelieu. Han vägrar också att resa, i det han påstår att det icke lönar mödan att gifta sig för att fortsätta i skolan. Det misshagar honom så mycket mer att resa som han upptäckt, att en viss chevalier de Matignon, hoffröken de Nocés tillbedjare, samtidigt kastar ömma blickar på hans gemål och skrifver biljetter till henne af ett något betänkligt innehåll. »Aha! Man stänger dörren för mig till min hustrus sängkammare», utbrister han. »Nåväl! Jag skall bege mig annorstädes; jag skall ha två, tre, fyra älskarinnor, jag skall skaffa mig dueller, jag skall göra skulder; och hvad min pryda gemål beträffar, svär jag, att hon alltid skall förbli m:lle de Noailles!» Man ser honom också, strax innan ridån faller efter första akten, smyga sig in i hoffröknarnas rum, hvars dörr den vaksam-

ma m:me de Noailles omsorgsfullt läser igen efter honom, sedan hon väl sett efter i alla vrår, att ingen älskare lyckats gömma sig därinne. I andra akten finna vi Richelieu klå upp sina lakejer, drifva gäck med sina fordringsägare och bereda sig till sin don Juansroll. Han slår vad med Matignon om tusen louis, att m:lle de Noailles, trots giftermålskontraktets § 5, skall själf uppsöka honom. Hon kommer mycket riktigt och flera dessutom, både m:lle de Nocé och m:me Patin, som blifvit baronessa de Bellechasse. Lyckligtvis kan han gömma dem i olika kabinett, och visar först m:lle de Nocé för mr Bellechasse, som finner äfventyret roande, och baronessan för Matignon, som blir förtjust öfver skämtet; men sedan visar han hustrun för mannen och älskarinnan för tillbedjaren, hvilket har till följd två dueller i en smäll. Den lille skälmen sårar Matignon i armen och baronen på ett löjligt ställe. M:lle de Noailles medger nu, att hennes man icke är ett sådant barn, som han ser ut att vara. Slutligen utnämnd till öfverste, säger Richelieu med hög röst: »Jag reser i afton!» men tillägger hviskande till sin gemål: »Jag reser i morgon.» Hon småler rodnande och betraktar honom med ömma blickar. — Liksom Virginie Déjazet i Paris har Emilie Högquist hos oss gjort synnerlig lycka i gossroller. Hon har alltid gifvit dem med så behaglig otvungenhet, så älskvärd slyngelaktighet, hennes långa, smärta figur var därtill så passande, hennes täcka ansikte så skalkaktigt, att hvarje sådan roll för henne blef en ny triumf, och tack vare hennes förträffliga spel vann äfven detta stycke en betydlig framgång. Recettagerskan uppträdde här i

en för henne ny genre, men gaf den förflugna och borgerliga baronessans något disgraciösa roll med det behag, som alltid utmärkte henne. Hyekert som

Virginie Déjazet såsom vicomte
de Létorières. Efter teckning
af A. Lacauchie 1841.

chevaliern var i hållning och manér alltför litet hofman. Fanny Hjortsberg däremot en förtjusande hoffröken. — Programmet avslutades med fjärde akten af »den Stumma», där Günther f. f. g. utförde Masaniellos parti med denna till hjärtat gående in-

nerlighet, som hos honom var så vanlig, men i allmänhet så ovanlig. E. Högquist hade öfvertagit Fenellas roll. Oaktadt hennes obestriddliga företräde i ungdom och fägring torde dock Sophie Daguin där gjort ett djupare intryck. V. Fundin hade efterträtt fru Enbom som Elvira och sjöng sin aria rätt förtjänstfullt. Huset var utsåldt, men Ch. Erikson blef ej inropad, emedan hela publiken skyndade sig ut så fort man kunde med anledning af en tillkännagifven eldsvåda på södermalm, där det stora bomullsspinneriet nedbrann.

»*Robert*», som på grund af Günthers opasslighet i flera veckor varit uppskjuten, skänkte äntligen mot midten af månaden teatern några fulla hus, hvilket var välbehöfligt nog, ty premiären af den nya pjäsen »*Chevalier de Saint-Georges*», skådespel i tre akter af Mélesville m. fl., lockade ej mer än halft hus. *Chevalier de Saint-Georges* var en lång tid under 1770-talet, trots att han var mulatt och trots sitt själfgjorda adelskap, den mest lysande och eftersökte kavaljer i hela Paris. Hans historia berättades under form af en roman i fyra oktavvolymmer, och då han onekligen var en af de originellaste dramatiska figurer, som kan erbjudas en författares fantasi, syntes han snart nog äfven på scenen. I februari 1840 gick pjäsen öfver Variétés' tiljor och gjorde lika mycken lycka som romanen, tack vare titelrollens framställare Pierre Lafont (1801—1873), hvilken var den vackraste karl någon scen i Paris då ägde. Här spelade Dahlqvist rollen, oaktadt den icke tillhörde hans genre, och lyckades rätt väl, ehuru maskeringen kunde ha varit bättre. E. Hög-

quist som grefvinnan de Presles visade några eleganta kostymer, men var för litet kreolska. »Herr Deland, som spelar betjänt, gör som vanligt mycket

Pierre Lafont såsom chevalier de S:t Georges. Efter teckning af A. Lacauchie 1841.

väsen af sig», säger Orvar Odd i A. B. »Det kan icke skada att en gång för alla be honom af gunst och nåd gapa och skrika litet mindre.»

Sista februari gafs f. f. g. en af Sophie Daguin för teaterns elever uppsatt balett »*Max och Emma*»,

en intagande erinran om den förr så omtyckta baletten »la Fille mal gardée», med ny musik arrangerad af hofkapellisten A. F. Schwartz. Eleverna Johanna Gillberg och Emma Rosengren utförde titelrollerna med högst lofvande anlag och en viss barnslig täckhet; äfven Charlotte Norberg utmärkte sig som en ung bondflicka genom en ledig och behaglig hållning och några rätt vackra pas. — Baletten föregicks bl. a. af en buffascen och duett ur Luigi Riccis opera »*Chiara di Rosemberg*» (Milano 1831), utförd i kostym af Belletti och Dannström, hvori den förre utvecklade hela sin vackra talang i denna genre, särdeles när stycket på begäran togs för andra gången, då han tycktes ännu mera animerad, och hans spel så lifligt och hans mimik så komisk, att den allmänna munterheten i salongen föreföll benägen att ropas ännu ett *da capo*. — De lofvärda repriserna af »*Maria Stuart*», »*Herman von Unna*», »*Falkland*», »*Röfvarebandet*», »*Hernani*» (232 rdr 16 sk. bko), »*Korsfararne*» m. m. rönt ingen uppmuntran från publikens sida.

Den utmärkte pianisten och pianoläraren Johan van Boom (1801—1872) gaf söndagen 6 mars konsert å K. teatern inför en nästan fullsatt salong. Han spelade Chopin, Liszt och Thalberg samt af egna kompositioner en uvertyr för stor orkester. Det var en lysande debut han gjorde, och bifallet flödade. — Född i Utrecht kom han under en konstresa 1825 till Stockholm, där han trufdes så bra, att han stannade. 1849 blef han lärare i pianospel vid konservatoriet och 1859 professor.

Matilda Gelhaars recett 14 mars skänkte publiken en högst angenäm afton. Redan ett par dagar efter annonseringen voro alla bättre platser upptagna, och recettdagens morgon funnos endast några biljetter kvar på femte raden. Efter den sköna uvertyren

Matilda Gelhaar. Efter oljemålning af
Vilhelm Wohlfahrt, litograferad af J. Cardon.

till »Oberon» visades en väl anordnad lefvande tafla, »Den helige Mikael» efter Rafaels målning, framställd af Elma Ström, Julia Widerberg, Selma Bergnéhr, K. Sundberg och V. Pettersson. Därefter följde Introduction och rondo brillant för violin med ackompanjemang af stor orkester, komponerad och utförd af A. Berwald med hans vanliga kraft och precision. Efter uvertyren till »den Stumma» gåfvo

Strandberg och Dannström i kostym scen och duett ur operans andra akt. Den förres ungdomligt kraftiga gestalt tog sig bra ut i fiskardräkten, den senare hade en talang att maskera sig ända till oigenkännlighet, och båda ådagalade lif och eld i sin framställning. »*Barberaren*», hvilken avslutade programmet, hade troligen aldrig gifvits bättre än den kvällen. Recettagerskan mottogs med stormande applåder och gjorde fullt skäl för dem. Aftonens glanspunkt blef arian ur »*la Cenerentola*», som hon sjöng i tredje akten med en friskare och fylligare röst än hon på länge låtit höra; också var bifallet efter den entusiastiskt. Günther var i sången betydligt öfverlägsen Sällström, om han också icke var det i spelet. Romansen nedanför Rosinas fönster sjöng han med detta känslofyllda, smältande föredrag, som var hans starka sida. Belletti var vid ett briljant lynne, och en sådan Figaro torde icke ha funnits mångenstädes. Han fick sjunga sin aria i första akten da capo och inropades efter spektaklet jämte Matilda Gelhaar. Dannström (Basil) och Fr. Kinmanson (Bartholo) voro äfvenledes förträffliga både i sång och spel liksom i sin maskering. Genom den förre fick man äntligen höra, hur Bazils parti bör låta. Rosinis glada opera med sin sprittande kvickhet och skalkaktighet skulle i sin dåvarande uppsättning säkert ha dragit flera goda hus, och följande gång var det äfven utsåldt, men olyckligtvis blef Matilda Gelhaar ånyo opasslig, och operan måste på en tid försvinna från repertoaren.

Kort före påsk, 17 mars, gafs f. f. g. »*Upprättelsen*», dram i tre akter af Charles Lafont. Det var en

dramatiserad novell, där handlingen försiggår utom scenen. Man bara berättar om händelser, som tilldragit sig för tjugu år sedan, hvilket omöjligt kunde intressera åskådarna. Redan första aftonen var det

Edvard d'Aubert. Efter oljemålning af V. Wohlfahrt.

ej halft hus, och de tre kvällar pjäsen ytterligare gafs blef salongen ej fylld till mer än en tredjedel. Och dock spelades stycket bra på alla händer. F. Hjortsberg hade den kvinnliga hufvudrollen, Alm-löf var hennes far grefven, Stjernström och Sundberg de unga herrarna samt Ch. Erikson och L. Kinmanson ett par bifigurer. — Palmsöndagen gaf den nye ledamoten af hofkapellet Edvard d'Aubert (1813—1872) å K. teatern en klent besökt konsert. Född

i Braunschweig kom han sommaren 1832 med två andra »steyermarkska alpsångare» till Göteborg, där de gåfvo »aftondivertissementer» å Mindre teatern. Daubert, såsom namnet då skrefs och uttalades, ehuru det sedermera förfranskades, bosatte sig i Göteborg, där han oaktadt sin ungdom väckte uppseende genom sin talang som violinspelare och årligen gaf en eller flera konserter, tills han 1841 afflyttade till Stockholm, där han från 1 juli vunnit anställning i hofkapellet. D'Aubert var på sin tid helt säkert Sveriges skickligaste violinist, och den som här bäst tolkade Panofkas, Ernsts, Prumes, Bériots m. fl. nyromantikers tonskapelser. Ledamot af Musik. akad. 1849 blef han förste konsertmästare 1864. — Icke ens vid det årligen återkommande framförandet af »*Skapelsen*» i Riddarhussalen på långfredagen till förmån för Frimurarebarnhuset blef lokalen så öfverfylld, som vanligtvis brukade vara fallet vid detta tillfälle. Måhända den blida, vårlika väderleken under påsken lockade människorna till utflykter utomhus i stället. Vilhelmina Fundin utförde på ett konstnärligt sätt Evas parti, som senast sjöngs af Jenny Lind. Fru Enbom hade på onsdagen återskickat Gabriels parti, och V. Fundin öfvertog äfven detta och gjorde det bra. Efter detta ansågs hon tillhöra utmärktheterna inom Isak Bergs skola.

En f. d. premiärdansör vid Stora operan i Paris François Lefèbvre, som under Bournonvilles frånvaro varit anställd såsom balettmästare vid Det kongelige, uppträdde sex gånger på K. teatern i några balettnummer och rönte mycket bifall. Första

aftonen, 6 april, hade la haute volée talrikt infunnit sig å amfiteatern, men i öfrigt var salongen glest besatt. Dansören var icke längre i sin första ung-

Vilhelmina Fundin. Efter teckning
af M. Röhl 1842.

dom och hade lagt på hullet, hvarför rörelserna icke voro så elastiska som t. ex. hos Kristian Johansson, men han ägde en uttrycksfull mimik och förde sina armar på ett särdeles behagfullt sätt. Hans moatjéer för aftonen voro Sophie Daguin, med hvilken han dansade en *Sevillana*, och Karolina Friebel, som

efter Taglionis lärdomar gått framåt på ett alldeles öfverraskande sätt. Lefébvre vann under sin härvaro en alltmer stadgad framgång, och sista gången han uppträdde, 20 april, hälsades han af en fullsatt salong. Han dansade då en *Pas de cinq* med Daquin, Fägerstedt, Norberg och Friebel samt med den sistnämnda en *Béarnaise*, som väckte mycket bifall.

Representationen 11 april till förmån för hofkapellets pensionskassa var väl arrangerad och tillvann sig allmänt erkännande. Efter uvertyren till »*Trollflöjten*» spelade Randel med smak och elegans sitt omtyckta nätta violinpotpurri »Minne af Marie Taglioni», hvarefter följde Mendelssohns uvertyr till »*En sommarnattsdröm*» och den roliga buffascenen ur »*Chiara di Rosemberg*». Till sist utfördes en repris af »*Hvita frun*», där de båda debutanterna V. Fundin som Anna och Strandberg som den käcke Georges Brown voro högst tillfredsställande. — Äfven Günthers recett måndagen 25 april bjöd på ett omväxlande och lyckadt program. Sedan den vackra »*Elverhöi*»-uvertyren förklingat, utförde Elma Ström, Belletti och Günther i kostym scen och tersett ur op. »*Anna Bolena*». En duett för violin och piano af Bériot spelades därefter af d'Aubert och löjtnant Löwegren, hvarpå hofkapellet utförde Rossinis uvertyr till »*la Siège de Corinthe*». Belletti och Dannström uppträdde kostymerade i en scen och duett ur »*il Turco in Italia*», som slog särdeles an på publiken. Äfven Günther hade till afslutning af programmet valt »*Barberaren*», som i dess dåvarande uppsättning väckt publikens förtjusning. Recettaga-

ren inropades och medförde då både Matilda Gelhaar och Belletti.

Första maj det året var ovanligt vacker och Djurgården talrikt besökt, ehuru några särdeles lysande ekipage icke förmärktes. Kronprinsen gjorde pro-

Scen ur »Barberaren». Efter teckning af J. Arsenius
i författarens samlingar. Fr. v. M. Gelhaar,
Günther, Belletti, Fr. Kinmanson.

menaden till häst, åtföljd af prins Karl, och kronprinsessan åkte tillsammans med de yngre barnen.

Emilie Högquists recett 4 maj gafs inför en alldeles utsåld salong, som mottog den utmärkta aktrisen, hvars talang ostridigt var en af de mest intressanta vår talscen ägt, med lifligaste bifall och framropade henne efter skådespelets slut. Den kvällen uppfördes f. f. g. »*Maria Tudor*», dram i tre afdelningar af Viktor Hugo. Liksom i flera af sina andra stycken drifver han äfven i detta rysligheten till sin spets. Men man glömmet orimligheterna och be-

tänkligheterna för att ryckas med af hvad som från första ögonblicket till det sista tilldrar sig på scenen. Handlingen är för honom det förnämsta, och han förstår konsten att ständigt hålla åskådarna i spänning. Innehållet är i största korthet, att Jane (E. Högquist), en stackars fader- och moderlös flicka, hade uppfostrats af den fattige ciselören Gilbert (Stjernström), som förlofvat sig med henne, men hvars varma kärlek och godhet hon lönade med att låta förföra sig af en hal hofman Fabiano Fabiani (Dahlqvist), drottningens gunstling. Majestätet, som fått reda på hans förräderi, öfverlämnar honom åt bödeln. Maria Tudor (Ch. Erikson), Henrik VIII:s dotter med Katarina af Aragonien, bigott ända till fanatism, grym, blodtörstig, hämndgirig, otacksam, envis och inskränkt, är en af de karakterer, som af historien blifvit mest brännmärkt. Bilden är vederstygglig, men riktig. I tredje afdelningen föras vi till Towern, där Fabiano och Gilbert sitta fängslade för mordförsök mot drottningen. Jane har befunnits vara en Talbot, grefvinna af Shrewsbury, och har infunnit sig för Gilberts skull. Drottningen har ångrat sig, vill rädda Fabianos lif och öfvertalar kommandanten att låta en annan intaga hans plats. Denne andre skall bli Gilbert. Drottningen omtalar för Jane, som hon tror fortfarande älska Fabiano, att det är Gilbert, som förts till af-rättningen. Just som hon vill inställa denna, förkunna tre kanonskott, att den skett. Den lefvande införes. Det är Gilbert. Scenen är af stor dramatisk effekt och måste, så mästerligt som den utfördes af Ch. Erikson och Högquist, utöfvat en stark verkan

Emilie Högquist. Efter en ej förut reproducerad oljemålning
af A. J. Fägerplan.

på åskådarna. Denna scen jämte ett par andra i samma akt, den effektfulla decorationen, det hemska dödståget, som icke förfelar sin verkan på åskådarnas inbillning, göra det förklarligt, att detta i både historiskt och estetiskt hänseende betänkliga stycke kunnat vinna framgång. I Paris spelade den stora tragediennen Marguérite Georges (se del III sid. 100) Maria Tudor och lär aldrig varit mer skräckinjagande, mer konungsligt skön. Ch. Erikson ersatte genom den artistiska fulländningen i sitt spel bristen i utseende och röst, som i de tragiska slutscenerna icke alls räckte till. Emilie Högquist vann i Janes roll en af sina vackraste triumfer. De sista scenerna, rollens glanspunkt, spelade hon med verkligt mästerskap. Utom i några af Ofelias scener har hon säkerligen aldrig visat sig mera till sin fördel än här, och hon hyllades också med entusiastiska bifallsyttringar både under och efter dessa scener. Dahlqvist, Stjernström och Almlöf (Simon Renard) gjorde alla sitt bästa, och sällan har någon föregående pjäs gifvits med bättre ensemble. Ett fel var att här liksom i »Ett glas vatten» de engelska namnen uttalades på franska, t. ex. Jeanne i st. f. Jane. — Efterpjäsen »*Vår unga gudmor*» af Scribe m. fl. är ett af dessa äkta franska »jolis riens», som franska Berlintruppen gaf här med mycket bifall, och som man äfven nu såg med nöje, då den på ett ypperligt sätt spelades af E. Högquist i titelrollen, Sundberg och Söderberg som hennes gudsöner m. fl. Hon lär själf bekostat uppsättningen af den lilla nätta enaktaren.

Efter oerhörda ansträngningar blef Meyerbeers mästerverk »*Hugenotterne*» i Per Westerstrands öfversättning färdigt att gifvas 10 maj såsom recett för Isak Berg. Både han och Johan Berwald hade använt en ofantlig möda på inöfvandet af sång-

Scen ur »*Hugenotterne*». Efter teckning af J. Arsenius i författarens samlingar. Fr. v. Fredrik Kinmanson, Elma Ström, Günther, Belletti.

och orkesterpartierna med repetitioner både för- och eftermiddagar. Berg kunde glädja sig åt ett öfverfullt hus och åt ett rättvist bifall för det förtjänstfulla sätt, hvarpå han inöfvat de kräfvande sångpartierna, och operan gick öfver scenen med en högst berömvärd ensemble. Lejonet för aftonen var Günther som Raoul, vid utmärkt röstdisposition och i hållning och aktion lika förträfflig. Men äfven öfriga solister, M. Gelhaar (drottningen), Elma Ström

(Valentine), V. Fundin (Urbain), Fr. Kinmanson (S:t Bris), Dannström (Nevers), Strandberg (Tavannes), Belletti (Marcel) liksom kören, förtjänade allt bifall. Kostymerna voro praktfulla och Müllers nya dekorationer smakfulla och effektrika. Recetttagaren inropades och medförde då flera af de spelande. Representationen räckte från kl. 6 e. m. till öfver kl. 11. Också hade man på den s. k. Barnteatern, dit en ingång ledde från första radens fond, inrättat en servering af té, glacer och andra förfriskningar. På grund af de stora omkostnaderna hade biljettpreisen blifvit förhöjda med 50 procent, men de åtta representationerna på våren gåfvos det oaktadt för fulla hus.

Denna storartade historisk-romantiska opera, som väl får anses vara det högsta uttryck för Meyerbeers geni, hade sin premiär i Paris 29 februari 1839 och gjorde ännu större lycka än »Robert» samt fick en om möjligt ännu vidsträcktare spridning. I glänsande kolorit, i oratorisk styrka, i hänförande melodirikedom, med sorgfällig betoning af de särskilda typerna, har Meyerbeer förlänat ett öfverväldigande dramatiskt lif och passion åt dessa taflor, som i ett skickligt crescendo, hvilket uteslutande är kompositörens förtjänst, upprullas för våra blickar, och hvilka uppväckte en entusiasm, som gränsade till yrsel. I våra dagar ha dessa båda operor hunnit att i Paris gifvas halftannat tusental gånger, och då hundraårsdagen af Meyerbeers födelse firades 5 september 1891, stodo de ännu på alla världens operateatrars repertoar (utom hos oss!) inför fulla hus under stormande bifall. Både »Robert» och »Huge-

notterna» liksom »Profeten» ha uppförts ett långt större antal gånger och vunnit insteg på ett långt större antal scener än de flesta andra operor. För att endast nämna Wien har »Hugenotterna», som gafs f. f. g. på Kärntnerthorteatern 19 december 1839, under loppet af de första femtio åren uppförts omkring femhundra gånger, en siffra som där för öfrigt uppnåts endast af »Don Juan». Den bländande nya, helt och hållet egendomliga verkan Meyerbeers musik gjorde på samtiden tar sig t. ex. ett hänfördt uttryck i de ord Octave Feuillet 1867 låter markisinnan de Campvallon uttala, då grefve de Camors gör henne sin uppvaktning i hennes loge på Operan en afton, när »Hugenotterna» uppfördes: »Jag gret nyss under denna härliga fjärde akt. Det var inte endast därför att jag hörde den mest underbara musik, som man någonsin hört på jorden, utan därför att jag beundrade, därför att jag lidelsefullt afundades den tidens härliga kärlek... ty sådan var den verkligen!»

Märkligt att omtala är, att denna opera, som fått gifvas i Frankrike, blef förbjuden i München, ett bevis på det katolska prästerskapets stora makt i Bayern. En ny text måste författas af professor Görres, och Charlotte Birch-Pfeiffer lämpade den till musiken. Scenen förflyttades till England, och titeln förändrades till »die Anglikanen». Under samma titel »gli Anglicani» gafs den i Toscana, och i Österrike under namn af »Ghibellinen und Guelfen». I Ryssland kunde den gifvas endast i konsertform. — Börnes påstående, att otacksamhet emot egna landsmän utgör ett karaktärsdrag hos tyska natio-

nen, besannas verkligen i fråga om Meyerbeer. Ju varmare fransmännen mottogo och firade honom, desto djupare ansåg sig den tyska kritiken böra ned-sätta honom. Under det att belgaren François Fétiſ, en af de utmärktaste musiklärda som funnits, ansåg Meyerbeer vara ett af sin tids originellaste snillen, fann t. ex. Mendelssohn hans stil öfverdrifven. Man vet, att den unge, obekante Richard Wagner endast hade Meyerbeer att tacka för att han fick sin »Rien-zi» uppförd i Dresden och sin »Flygande holländare» i Berlin. »Utan Meyerbeer skulle både jag och de mina svultit ihjäl i Paris», yttrade Wagner orda-grant augusti 1846 i Marienbad till Edward Hans-lick, som berättat historien. Men omedelbart därpå lät Wagner en störtsjö af otidigheter flöda ut öfver Meyerbeers musik, som han påstod vara endast »en motbjudande karikatyr», och kallade honom »en usel musikmakare» och »en judebankir, som fått det in-fallet att komponera operor». — Men Meyerbeers namn skall lefva, så länge intensitet i lidelsen och kraft i behandlingen anses såsom oundgängliga kän-netecken på dramatisk musik. »Hugenotternas» Mar-cel och »Profetens» Fides äro typer skapade utan förebilder, och den förra operans sammansvärjnings-scen i fjärde akten med dolkarnas välsignande, lik-som fjärde aktens finalscen i »Profeten» höra till de ståtligaste och praktfullaste taflor, som åstadkom-mits på teatern.

Den belgiske violinisten Théodore Hauman, en af den mirakulösa skolans allra förnämsta representeranter i det dåtida Europa, uppträdde å K. teatern tre gånger efter pingst med början 18 maj, då han väckte stort uppseende hos den fåtaliga publiken, som med stormande bifall ägnade honom sin entusiastiska hyllning. Hans mekaniska färdighet och herravälde öfver den nyaste skolans alla »tours de force» såsom dubbeldrillar, dubbelstackaton o. d. stod tämligen nära Ole Bulls beundransvärda trollkonster. Men trots lysande recensioner i Aftonbladet, i Freja och Biet, och trots att hans namn trycktes med fetstil å affischerna, blef det ej mera folk de andra gångerna heller. Icke ens hans konsert i Ladugårdslands kyrka kunde, ehuru den gafs till förmån för »Samfundet till arbetsflitens befrämjande», samla fullt hus. Det blef icke såldt för mer än 345 rdr bko, men till följe af att kyrkorådet efterskänkte hyran för kyrkan 200 rdr bko och hofkapellet sina 150 rdr bko till pensionskassan, kunde han öfverlämna 144 rdr bko till det välgörande ändamålet. Han fick trösta sig för sina ekonomiska motgångar med ledamotskap i Musikaliska akademien och vasaorden i briljanter.

Icke heller Frans Berwalds konsert i samma kyrka lockade mer än 300 personer, ehuru han endast begärde 1 rdr bko för biljetten. Då omkostnaderna stego till 500 rdr bko, fick han sålunda betala 200 rdr bko för besväret att resa hit från Tyskland och ge sina egna kompositioner. Det var hårdt, i synnerhet som de till på köpet ej gjorde sig gällande i en tom kyrka. — Däremot blef det fullt hus på en

mycket lyckad dramatisk-musikalisk soaré sista maj i Kirsteinska huset för K. teaterns sufflör herr Lemos. Man gaf Scribes snillrika komedi »*Kotteriet*», som förmodligen icke någonstädes spelades bättre än af våra artister med Ch. Erikson och E. Högquist i spetsen, hvilka redan några gånger utfört den på enskilda beneficespektakler. Dessutom spelade Stjernström i Nicanders lilla dramatiska dialog »*Napoleon och general Bertrand*» kejsarens roll i en lyckad mask, men med för mycket tremulering. Günther och Belletti skördade allmänt bifall för ett par vackra duetter vid pianot.

Att det fanns folk kvar i staden visade sig 2 juni, då i Ladugårdslands kyrka mellan 2 och 3,000 personer åhörde Haydn's härliga mästerverk »*Årstiderna*», hvilket icke på trettio år varit i sin helhet här uppfördt och nu gafs af kapellmästaren Berwald med en kör af mer än hundra röster. Han ville passa på och göra om det lördagen 4 juni, men då reste man till landet öfver söndagen, och han måste ställa in af brist på åhörare. — Trots den oemotståndliga vackra väderleken lyckades Elise Frösslind på K. teatern få ett nästan fullt hus till sin recett 6 juni, en angenäm och underhållande representation, som inleddes med en väl anordnad lefvande tafla »*Madonna del Rosario*», framställd af E. Högquist, Ch. Almlöf, Elma Ström, Julia Widerberg, Selma Bergnéhr, Emilie Frösslind och Pfeiffer. Sedan hofkappellet därefter spelat den härliga uvertyren till »*Vattendragaren*», hyllades recettagerskan i den då något föråldrade Kotzebueska enaktaren »*Porträttet*», där hon utförde sin älsklingsroll fru von Frohmuth

med vanlig finess. Ungdomarna framställdes af Ch. Almlöf och Sundberg, betjänten med mycken bonhomie af Söderberg. Efter uvertyren till »*den Stumma*» sjöngo Strandberg och Dannström fiskarduetten i kostym, hvarefter till sist »*Barberaren*» framfördes på ett förträffligt sätt, där Belletti i synnerhet blef applåderad och inropades, ehuru han hade nog takt att låta recettagerskan gå in och mottaga applåderna. Spektaklet, som började redan kl. 6 e. m., slutade ej förrän kl. 10.45. — Lördagen 11 juni anordnade Rudolf Forssberg ånyo en soaré åt sig i Kirsteinska huset, då »*Indianerna i England*» uppfördes, och 20 juni gjorde Johan Söderberg detsamma efter ett omväxlande program, hvarvid bl. a. »*En herre och en dam*» gafs med Stjernström och E. Högquist i titelrollerna och Elise Frösslind som värdshusvärdinnan, samt efter diverse musiknummer »*Vår unga gudmor*».

Sista representationen uppfördes 16 juni såsom afskedsrecett för Charlotte Erikson med början kl. 6 e. m. Drottningen, kronprinsparet samt prinsarna Karl och Gustaf hedrade henne med sin närvaro. Efter uvertyren till Cherubinis opera »*Faniska*» gåfvos de fyra första akterna af »*Gunstlingen*», där recettagerskan mottogs med lifligt bifall och inropades efter pjäsen. Sedan Günther och Belletti sjungit en duett, uppträdde E. Högquist för sista gången före sin italienska resa i Ofelias vansinnighetsscener i fjärde akten af »*Hamlet*», hvarvid hon vid inropningen medförde Ch. Erikson. Till slut spelades »*Den föregifna skatten*» med Lars Hjortsberg i Gerontes roll, där han vid nästan hvarje replik afbröts af de

mest entusiastiska applåder. Äfven han medförde vid inropningen Ch. Erikson (se del VI sid. 153 f.), hvarvid han för egen del med några enkla och vackra ord betygade sin tacksamhet till publiken.

* * *

*

Den stora beundran, som kom Karl XIV Johan till del under hans första tid i Sverige, följdes under årens lopp af en tillbakagång i tänkesätten, hvilken nådde sin höjdpunkt i oppositionen vid 1840—1841 års riksdag. Orsaken härtill har af Erik Gustaf Geijer angifvits sålunda: »Man tyckte sig finna, att den ansvarighet regeringsformen tydligen för konungens rådgifvare åsyftat gjordes illusorisk genom blotta användandet af reservationsrätten såsom värn mot alla anmärkningar. Man tyckte sig finna sådant förkunnadt såsom ett slags halffofficiell doktrin. Man tyckte sig finna grundsatsen af allena-regerandet allt för vida utsträckt, hvilket äfven i mindre viktiga angelägenheter gaf förhållandet till representationen ett slags udd af personlighet, som lämnade sår. Man tyckte sig finna ett alltför mäktigt sidoinflytande, som alltmera förringade konseljens eget, och man ogillade, att den utan synbara tecken till oro underkastade sig detsamma.» Det var därför helt naturligt, att det tillfälle att angripa det nya statsrådets ledamöter, som dechargefrågan erbjöd, med begärlighet omfattades. Konstitutionsutskottets memorial angående anmärkningar, gjorda under granskningen af statsrådsprotokollen, inleddes genom

meddelandet, att utskottet ansett sig böra under åtal inför riksrätt ställa dem bland konungens rådgifvare, som i vissa angifna mål »dels tillstyrkt öfverträdelser af rikets grundlagar och andra gällande lagar, dels underlåtit att göra föreställningar eller genom vägrande af kontrasignation lägga hinder emot sådana öfverträdelser». Anklagelsepunkterna voro icke mindre än trettioen, hvaraf den sjette och tjugufemte berörde rådslag beträffande vissa teaterfrågor.

Statsrådsprotokollet 16 dec. 1836 hade utvisat, att, sedan hofsekreteraren Berg redan 11 april 1835 ingifvit ansökan om nådigt tillstånd att i Stockholm få anlägga en teater, men beslutet därom, dels för k. teaterstyrelsens hörande, dels till följe af flera af konungen anbefallda uppskof med föredragningen, först nyssnämnde dag blifvit fattadt, statssekreteraren hr Dankwardt samt justitiestatsministern grefve Rosenblad och statsrådet friherre Åkerhielm — som icke varit närvarande vid den föregående föredragningen 13 aug. 1835, då t. f. föredraganden och statsrådets öfriga ledamöter tillstyrkt bifall till ansökningsen — under åberopande af de allmänt kända skäl, som legat till grund för konungens vägran till dylika ansökningar, afstyrkt bifall till densamma. Statsrådet frih. v. Schulzenheim, som förut tillstyrkt bifall, ansåg nu, att, i anseende till närvarande förhållanden med den k. teatern, däraf det vill synas som den åtminstone tills vidare komme att fortfara, K. M:t icke borde ansökningsen bifalla. Konungen beslutade på enahanda skäl, för hvilka dylika ansökningar förut af K. M:t blifvit afslagna, att ej f. n. lämna bifall till hr Bergs ansökan. Emot de stats-

rådets ledamöter, som i rådslaget den 16 dec. 1836 deltagit, hade blifvit anmärkt, att den genom deras tillstyrkande åtgärd i detta mål för K. teatern yrkade rätt att ensam i hufvudstaden för allmänheten uppföra skådespel, är stridande mot sista mom. af 60 § R. F., som bjuder att konungen ej må till vinning för sig och kronan eller enskilda personer och korporationer några monopolier fastställa.

De tilltalade anförde häremot, att afslagsresolutionen alldeles icke hvilade på antagandet, än mindre på erkännandet af någon uteslutande rätt för den k. teatern, utan endast innehöll en vägran för det närvarande, hufvudsakligen på de åberopade skälen; att genom de k. teatrarnas återupprättande 1818 allmänhetens behof och rättmätiga fordringar i detta afseende blifvit uppfyllda, och att erfarenheten visat, det den skådespelen begagnande publikens antal vore för inskränkt att bereda vidmakthållandet af flera teatrar, i synnerhet som de redan varande ej utan betydliga bidrag kunde uppehållas; att enär teaterinrättning i Stockholm icke får anläggas utan hos K. M:t därom begärdt och erhållet tillstånd, det också måtte vara konungens ostridiga rätt att i följd af vid tillfället sig företeende giltiga skäl och omständigheter vägra dylik begäran; och att ingen tids erfarenhet visat, det de k. teatrarna beredt någon vinning för K. M:t och kronan, utan tvärtom för K. M:t föranledt betydliga årliga utgifter, och för staten utgiften af ett årligt bidrag. De anförde i öfrigt åtskilliga förhållanden, hvilka, »ehuru de ej ansetts bindande eller vägledande för sista riksdagens konstitutionsutskott, likväl icke torde i värde

underkännas såsom vittnande om föregående ständers och utskotts upplysta begrepp om grundlagar och former»; i hvilket afseende de åberopade konstitutionsutskottets förklaring af 1825 i anledning af en då gjord anmärkning emot konungens rådgifvare för samma sak, ekonomiutskottets utlåtande vid 1828 och 1834 årens riksdagar samt riksståndens beslut därom. De slöto däraf, att hvarken riksstånden eller någon deras delegation hittills ansett vägrandet af begärdt tillstånd att anlägga enskild teater i Stockholm innebära *fastställande af ett monopolium*; och att det hade syntes dem klart, »att där ej exklusiv rätt att ensam bedrifva en anläggning blifvit lämnad, där är ej monopolium i fråga, och ej hinder för andra att begära och för den afgörande auktoriteten att bevilja dem enahanda frihet». Förenämnda grundlagsföreskrift ansågo de icke hafva afseende på annat än en sådan exklusiv rätts fastställande. Frågor af denna natur hafva dessutom, sade de: »alltid varit behandlade såsom önskningsmål, underkastade behörig myndighets pröfning och afgörande i hvarje särskildt fall», m. m.

Tjugufemte anklagelsepunkten angick grundlagsvidrigt ingången borgen å statens vägnar för ett lån till K. teatern samt användandet af statsmedel till lånets afbetalning. — Statsrådsprotokollen öfver handels- och finansärenden hade upplyst, att, sedan inför K. M:t den 4 okt. 1834 och den 13 aug. 1835 fråga förevarit om K. teaterns skuld och särskilda utvägar till densammas likviderande, äfvensom ett förslag blifvit uppgjordt, hvaröfver konungen vid sistnämnda tillfälle förklarar sig vilja framdeles in-

hämta statsrådets yttrande, denna fråga åter blifvit företagen 20 juni 1837, hvarvid d. v. statssekreteraren herr Skogman i ett skriftligen afgifvet yttrande utredde, huruledes K. teaterns skulder uppkommit, och att dessa den 1 juli 1836 uppgingo till ett sammanräknadt belopp af 104,350 rdr 45 sk. 4 rst bko, däraf 66,701 rdr 45 sk. 4 rst tillkommit före år 1834 och återstoden sedermera. I sammanhang härmed och enär teaterns iråkade skuld, i händelse teatern fortfarande bibehölles, borde regleras, tillstyrkte statssekreteraren ibland annat och under vissa villkor, att till ränta och kapitalafbetalning å nämnda återstående skuld måtte, utöfver 5,000 rdr, hvilka redan förut blifvit beviljade, att årligen under viss tid utgå, ifrån och med 1838, af extra utgiftsmedlen i nåder anslås ytterligare 5,000 rdr årligen, att, jämte de förut anvisade, fortfarande utgå, intill dess hela skuldsumman till kapital och ränta vore betald, hvilket borde vara verkställdt inom tretton år; uti hvilket tillstyrkande justitiestatsministern grefve Rosenblad och statsrådet friherre Åkerhielm instämt.

Ärendet afgjordes ej vid detta tillfälle, utan förekom ytterligare 13 dec. samma år, då förenämnda statsrådsledamöter jämte statsråden grefve Löwenhielm, grefve Hård, frih. v. Schulzenheim och frih. Gyllenhaal voro närvarande. Hr statssekreteraren anmälde i underdånighet, hurusom direktionen för K. M:ts hofkapell och spektakler, under förmälan att K. teaterns skuld medelst skedd afbetalning minskats så, att den utgjorde den 30 nästförutgångna juni 101,191 rdr 38 sk. 7 rst, underdånigt gifvit tillkänna, att endast 32,000 rdr af denna skuld voro fon-

derade genom anvisning å statskontoret af 5,000 rdr årligen, hvaremot för betalningen af det öfriga beloppet 69,991 rdr 38 sk. 7 rst, därunder inberäknadt det efter kolerasjukdomens utbrott i hufvudstaden 1834 af statsmedlen erhållna förskott 10,000 rdr, all tillgång saknades. Statsrådet åberopade samfällt det underdåniga yttrande, som vid förra tillfället afgafs, med tillägg, att, om K. M:t skulle finna för godt att än vidare uppskjuta frågan om den definitiva regleringen af teaterkassans skulder, K. M:t likväl nu måtte fatta nådigt beslut om godtgörande af de 10,000 rdr, som på sätt nyss nämnts blifvit af statsmedlen lämnade i förskott till teaterkassan.

K. M:t behagade jämte anvisande af medel till betäckande af sist omförmälda förskott besluta, att det till amortering af teaterkassans äldre skuld anslagna belopp af 5,000 rdr årligen skulle fortfarande utgå, intill dess hela skuldsumman, som efter afdraget af förskottet å 10,000 rdr utgjorde 91,991 rdr 38 sk. 7 rst, blifvit till fullo betald eller särskildt reglerad, hvarjämte vederbörande autoriserades att, i den mån af teaterkassan nu upplånta medel varda uppsagda, till betalning däraf upptaga nya lån inom maximum af sistberörda summa.

I närvaro af statsråden frih. Åkerhielm, frih. v. Schulzenheim, grefve Hård och frih. Gyllenhaal föredrog t. f. statssekreteraren, expeditionschefen Munthe, den 10 aug. 1838 teaterdirektionens i underdånighet gjorda anmälan om behovet för teaterkassan att genast erhålla ett utomordentligt understöd af 12,000 rdr såsom villkor för möjligheten att under samma månad kunna öppna teatern samt för att

freda dess materiel från utmätning och åtskilliga bland dess personal, som ägde innestående aflöning till belopp af 17,000 rdr, från bysättning.

T. f. statssekreteraren och statsrådet framlade då till K. M:ts pröfning en plan till betalning af teaterns skulder, grundad på anvisning af årliga statsbidrag, 1838 och 1839 af 5,000 rdr, 1840, 1841 och 1842 af 7,000 rdr, 1843, 1844 och 1845 af 10,000 rdr samt ytterligare fyra år af 12,000 rdr för hvarje år. Konungen gillade likväl ej förslaget, utan behagade endast tillåta, att ett lån af 15,000 rdr finge emot högst 5 procent ränta af teaterdirektionen upptagas, för likviderande hvaraf 3,000 rdr årligen komme att, från och med 1839 och intill dess lånet med därå upplöpande räntor blifvit återbetaldt, af extra utgiftsmedlen utgå och till direktionen utbetalas.

Den definitiva regleringen af teaterkassans skuld blef således ytterligare uppskjuten, men förekom slutligen till öfverläggning hos K. M:t i statsrådet den 28 sept. 1839. Därvid voro närvarande justitie-ministern grefve Rosenblad, utrikesministern frih. Stierneld, statsråden frih. Åkerhielm, frih. Lagerbielke, frih. v. Schulzenheim, grefve Hård, frih. Gyllenhaal och Ihre samt t. f. statssekreteraren Munthe, hvilken sistnämnde i underdånighet tillstyrkte, att K. M:t måtte i nåder bemyndiga teaterdirektionen att till likviderande af teaterns dittills icke fonderade skulder, den 1 juli samma år uppgående i kapital och räntor till 57,707 rdr 44 sk. 5 rst, få emot direktionens obligationer och 5 procent ränta upptaga ett lån stort 58,000 rdr bko att inom loppet af nio år, således innan 1 juli 1848, återbetalas, samt att K. M:t

täcktes tillåta, att, till räntans godtgörande å nämnda lån och kapitalets successiva förminskning i den ordning uppgjord plan utvisade, de genom k. brefven 18 maj 1831, 8 dec. 1832, 13 dec. 1837 och 17 aug. 1838 till betalning af teaterns äldre skulder anvisade och af extra utgiftsmedlen anordnade anslag, af hvilka till 1845 års slut skulle utgå 2,000 rdr, till 1842 års slut 3,000 rdr, till 1839 års slut 5,000 rdr och till 1844 års slut 5,000 rdr, måtte oafkortade till och med 1848 fortfarande till teaterstyrelsen utbetalas; och att i följd däraf statskontoret måtte undfå befallning att oberoende af de anvisningar, hvilka i ofvan åberopade fyra k. bref innefattades, och som redan voro inom en viss tid begränsade, ytterligare för nu uppgifna ändamål tillhandahålla teaterstyrelsen den 1 juli 1840, 1841 och 1842: 5,000 rdr, 1843 och 1844: 8,000 rdr, 1845: 11,000, 1846 och 1847: 13,000 rdr och 1848: 12,000 rdr. Statsrådets samtliga ledamöter instämde i hvad t. f. statssekreteraren i underdånighet tillstyrkt, och K. M:t behagade därtill lämna sitt nådiga bifall.

Härvid hade blifvit anmärkt:

1:o. Att, såvida K. M:ts nådiga autorisation till låns upptagande, i förening med anordnande af medel till dess betalning, måste åsyfta en borgensförbindelse för riket, konungens ofvanbemälda rådgifvares vid särskilda tillfällen yttrade tillstyrkanden till meddelande af en sådan autorisation för teaterdirektionen äfven synes innebära en öfverträdelse af 76 § R. F., som icke tillåter att riket må utan ständernas samtycke med gäld belastas; och

2:o. att, då ändamålet med de af rikets ständer vid hvarje riksdag beviljade s. k. extra utgiftsmedel en-

dast kan vara att betäcka utgifter, hvilka emellan riksdagarna tillkomma, icke tåla uppskof och således ej kunna af rikets ständer pröfvas, men sådana omständigheter ej torde med skäl kunna åberopas i afseende å teatern, hvars skuldsatta belägenhet dessutom för längre tid tillbaka varit kunnig, konungens rådgifvares förslag om flera års fortfarande anordningar ifrån nämnda medel till betalning af de utaf teaterdirektionen upptagande lån likaledes afviket ifrån uttryckliga föreskrifter i 64 § R. F., att alla statsmedel skola till de af rikets ständer pröfvade behof och efter den upprättade staten anordnas.

De tilltalade hafvä i deras förklaring häröfver åberopat, hvad i nästföregående mål af dem blifvit anfördt till ådagaläggande däraf, att anvisning af anslag för längre tid än till nästa riksdag hittills ej varit ansedt, och icke rimligen bör kunna anses såsom upplåning, samt således ej innebär öfverträdelse af 76 § R. F.; och förklarade de därjämte: »att hvarken af grundlagarnas mening och bokstaf eller af det vanliga hittills godkända begreppet om skuldsättning lär det kunna förstås, huruledes riket skuldsättes därigenom att K. M:t till likviderande af K. teaterns skuld använder tillgångar, som enligt rikets ständers ännu ej förändrade eller återkallade beslut, uti underdånig skrifvelse af den 10 april 1810 K. M:t meddeladt, blifvit till K. M:ts egen nådiga disposition anslagna, nämligen de å riksstatens 8:de hufvudtitel uppförda s. k. extra utgiftsmedlen.» Till detta negativa bevis på anmärkningens obefogenhet tillade de det positiva, »att uti alla de k. teaterförvaltningen lämnade tillåtelserna att upptaga

lån för att reglera k. teaterns varande skulder, denna inrättning varit och är ensam låntagare, och att medgifvandet af dessa upplåningar ursprungligen hvilat på den grund, att samma inrättnings materiel jämte inkomsten af dess lokala uthyrande skulle användas till skuldens godtgörande, i händelse teatern upphörde och ändamålet att lämna densamma bidrag af statsmedel ej mera förefunnes; — att uti de under en senare tid fortsatta enahanda lånetillåtelseerna denna grund ingalunda borttages, och att uti k. teaterns sista organisation dess tillvaro bestämmes endast för fem år i sender, vid hvilken periods slut det kommer att bero af teaterns ekonomiska tillstånd, om den utan skuldsättning kan fortfara, eller om dess upplösning blir nödig, då primitiva utvägen att genom realiserande af dess materiel och användande af dess lokala afkastning sätta densamma i tillfälle att uppfylla dess återstående förbindelser står öppen att begagna; att för den väl icke tänkbara händelsen att extra utgiftstiteln skulle indragas, och Sverige utgöra det undantag bland stater att på sin riksstat ej äga någon tillgång för bestridande af extra utgifter, eller att nämnda anslag så nedsattes, att ifrågavarande bidrag därifrån ej mera kunde utgå, förfaller dess anlitage af sig själf, utan någon långifvares rätt att af staten fordra bidragets fortsättning, hvilket måste bevisa, att staten därför ej blifvit skuldsatt, samt att alltså 76 § R. F. ej synes kunna med någon rimlig grund tillämpas på ifrågavarande dispositioner af statsmedel. Alltifrån år 1821 ha flera anordningar å extra utgiftsanslaget till betäckande af k. teaterns brist och skulder blifvit beslu-

tade att utgå under loppet af flera år, och hvarken af rikets ständer eller något deras utskott har under denna tolfåriga period anmärkning därvid skett.» — Då enligt riksdagsordningens § 76 oanmärkta rådgifvande åtgärder gälla såsom godkända, och någon till ansvarighet förbindande granskning däraf ej mera kan ske, ansågo de »ett förhållande som det här åberopade, hvilket vittnar om en från rikets ständers sida fortfarande, lika uppfattning af grundlagarnas mening, så mycket hellre böra gälla de ansvariga rådgifvarna till ledning och rättelse vid tillämpningen, till skydd vid granskningen, som motsatsen skulle ställa grundlagarnas tolkning under godtyckets makt så i rådslagen som i rättigheten att anställa åtal mot de rådgifvande.»

De af justitieombudsmannen uppgifna föremål för extra utgiftsmedels användande, sade de, »tillhöra rätteligen den ena af de summor, som enligt § 63 R. F. böra vid hvarje riksdag *för oförutsedda händelser* till K. M:ts disposition anslås eller det s. k. mindre kreditivet, och anse såsom en synbar motsägelse, att hr J. O. först yttrar att extra utgiftsmedlen afse behof, som ej kunnat af rikets ständer pröfvas, och sedermera för anvisningar å samma medel vill tillämpa slutmeningen i § 64 R. F., att alla statsmedel skola *till de af rikets ständer pröfvade behof anordnas.*»

Den mening J. O. framställt angående en villkorlig dispositionsrätt öfver extra utgiftsmedlen ansågo de »äga intet stöd i grundlagarna, hvilka icke förneka K. M:t att under, liksom mellan riksdagarna använda de till dess disposition ställda statsmedel i

allmänhet, när behof inträffar, och dess fyllande pröfvas nödvändigt och behörigt, och i synnerhet ansågo de detta gälla i afseende på de ifrågavarande, för hvilkas anordnande rikets ständer icke utöfva någon pröfningsrätt hvarken till *föremål, tid* eller *behof.*» Den uti §§ 62 och 64 R. F. rikets ständer förbehållna pröfning funno de rimligen ej afse andra behof och föremål än dem, som vid riksdag äro uppgifna och kända, och K. M:t är af grundlagarna icke förbunden att underställa rikets ständers pröfning några utgiftsföremål, som ej röra statsverkets tillstånd och behof, eller icke kräfva medel, öfver hvilka K. M:t ej har rätt att disponera. Någon afvikelse från den af hr J. O. i detta afseende åberopade, i ansvarighetslagen för statsrådets ledamöter icke ens omnämnda § 64 R. F. påstodo de således ej i något afseende stå att finna uti ifrågavarande anordningar.

De erkände, »att teaterns skuldsatta belägenhet varit länge känd, då de nu anmärkta anordningarna tillstyrktes; men däremot befanns, såsom handlingarna i målet visa, teaterns ställning sådan, att om dess skuldsatta belägenhet ej vid den tidpunkten och på sätt, som då skedde, blifvit definitivt reglerad, hade dess upplösning varit oundviklig. Förlusten af en skådeplats, som i långa tidrymder utgjort en för publiken värdig sinnesförströelse, och svårigheten, om ej omöjligheten, att under hvilken form som helst ersätta denna förlust, hade utan tvifvel väckt samma allmänna, högt uttryckta saknad, som hufvudstadens invånare erforo, när de k. teatrarna år 1818 upphörde. Detta senare fallet föranledde då

deras snara återupprättande, sedan deras ersättande genom försöket af en privat teaterinrättning ej velat lyckas, och att det var till undvikande af dessa påföljder, som konungens rådgifvare föranleddes att tillstyrka de beslutade bidragen från extra utgiftsfonden, hvilka bidrag dessutom ej lära kunna förnekas naturen af *att icke hafva tålt uppskof*».

Herr Skogman anförde enskildt, »att han, som redan 7 dec. 1833, då frågan om k. teaterns förändrade organisation af K. M:t afgjordes, hade afgifvit ett förslag, åsyftande att för framtiden förebygga brist å tillgångarna för teaterns underhåll och däraf föranledda utgifter för statsverket, sedermera 20 juni 1837, betraktande saken endast ur den finansiella synpunkten, tillstyrkte k. teaterns upphörande, hvarigenom utvägar till skuldernas skyndsamma betalning utan ytterligare utgift för statsverket hade vunnits».

J. O. invände först emot hr Skogmans nyssnämnda erinran, ehuru ingen tillämpning däraf blifvit gjord, att statsrådsprotokollet 1833 legat utom gränsen för sista konstitutionsutskottets granskning, samt därför icke blifvit infordradt eller kommit till hans kunskap. Protokollet 1837 lämnar väl icke någon upplysning därom, att hr Skogman då tillstyrkt teaterns upphörande, än att hans gjorda tillstyrkande af särskilda anslag till betalning af teaterns skulder förutsatte, det teatern komme att fortfarande bibehållas, men om det än antogs, att hr Skogman först föreslagit teaterns upphörande, ansåg J. O. icke desto mindre senare delen af hans rådgifvande åtgärd, hvilken hr Skogman dessutom vid ett annat tillfälle

eller den 13 dec. samma år åberopat, innebära en anledning till det emot honom anställda åtal.

Af J. O:s första anmärkningsmemorial ansåg han ådagalagdt, huru rådgifvarna vid däri uppgifna tillfällen icke endast tillstyrkt teaterdirektionens be- myndigande att upptaga lån, utan äfven, jämte fort- farande af äldre ifrån extra utgiftsanslaget anord- nade bidrag, tillstyrkt befallning till statskontoret att ytterligare tillhandahålla teaterstyrelsen vissa summor årligen i flera års tid och sista gången t. o. m. år 1848. I anledning af de tilltalades i för- klaringen gjorda åberopande af äldre förhållanden ansåg J. O. det icke tillkomma honom, af skäl som i förra målet redan blifvit anförda, att ingå i under- sökning om deras beskaffenhet, och han ansåg dem, så vida de ägt rum, hvarom svårigen fullständig kännedom kunde erhållas, i allt fall ej kunna för- klara grundlagens mening, om den icke efter sin ordalydelse därmed instämmer.

I korta men bestämda ordalag bjuder R. F. 76 § »utan rikets ständers samtycke kan konungen icke lån in- eller utrikes göra, eller riket med ny gäld belasta». Både med detta grundlagsbud, som icke antyder *något* undantag, och med vanliga begreppet om skuldsättning torde kunna förenas att betrakta såsom upptagande af lån hvarje åtgärd att medelst någon, vare sig allmän eller enskild inrättnings skuldförbindelse samt därför å statens vägnar sär- skildt utfästa ansvarighet eller gifven anvisning å framtida eventuella statsmedel, bereda tillgångar, hvilka eljest skulle saknas. Ehuru teaterinrättning- en visade sig såsom ensam låntagare, var den lik-

väl icke ensam ansvarig för lånets betalning, icke ens i första rummet, utan blott under förutsättning att teatern framdeles skulle komma att upphöra, och att dess tillhörigheter då kunde till skuldens godtgörande användas. Den egentliga betalningsskyldigheten skulle åligga riksstatens 8:de hufvudtitel i följd af de å densamma för sådant ändamål gifna anvisningar; och meningen därmed var utan tvifvel att betrygga teaterns långifvares rätt och säkerhet. Att särskilda bevis eller förbindelser i detta hänseende blifvit utfärdade synes väl icke af handlingarna och har ej heller annorledes kunnat upplysas. Det lär dock vara ostridigt, att redan själfva anvisningarna, i synnerhet med afseende å deras egenkap af offentliga handlingar, borde och, åtminstone af den mindre erfarne, skulle anses innebära tillräcklig säkerhet för att i följd däraf kunna påräkna betalning, helst något annat inskränkande villkor därvid icke var fästadt än möjligheten af teaterns upphörande, då anslagen till dess skulders gäldande komme att indragas, men i hvilket fall tillgång därtill skulle på annat sätt beredas. Invändningen att, ifall 8:de hufvudtiteln undergick förändring, så att anslaget till teatern ej kunde utgå, »dess anlåtande af sig själf förfölle», om en sådan tanke verkligen ingick bland motiven till ofvannämnda rådgifvande åtgärd, torde emellertid befinnas af lika vikt och inflytelse som det uppgifna villkoret af teaterns framtida upphörande; och den hade fördenskull äfven likasom detta förtjänat rum i statsrådets protokoll, hvarifrån den naturligtvis skulle hafva influerat i de offentliga handlingar, hvilka till rättelse för tea-

terns långifvare blefvo tillgängliga. — Uppgiften af detta tänkbara förhållande hade ock, efter hvad synas vill, varit af nöden för att sålunda kunna med otvifvelaktig visshet afvärja teaterns långifvares möjliga anspråk att af staten erhålla betalning, i hvilken fråga konungens rådgifvares öfvertygelse icke äger kraften af ett domslut. Vare nu därmed huru som helst, ansåg J. O. likväl ådagalagdt, att de anmärkta rådgifvareåtgärderna utan något i nyssnämnda hänseende gjordt förbehåll, åsyftat en under flera, ända till tretton år fortfarande anordning eller anvisning å statsmedel, hvilka till större delen icke voro vid omförmälda tillfällen att tillgå, och hvilka enligt R. F:s föreskrift ej heller kunde för längre tid än till nästföljande riksdag disponeras: att dessa anvisade medel skulle användas till betalning af teaterns skulder, hvilka således blefvo, såsom det kallades, fonderade; och att teaterstyrelsen skulle bemyndigas att emellertid för beloppet af sina skulder upptaga lån, hvilka till kapital och ränta kommo att med samma medel infrias. Å dessa rådgifvande åtgärder har äfven medelst K. M:ts nådiga beslut verkställighet följt.

Vid sådana förhållanden och enär den å svarande sidan åberopade omständighet, att i uppgifven händelse teaterinrättningens långifvare icke skulle äga rätt att af staten erhålla betalning, desto mindre lär inverka på beskaffenheten af själfva rådgifvande åtgärderna, som denna omständighet ej blifvit därvid åberopad, och ehvad påföljd den i framtiden må medföra, det i allt fall är icke blott kraften eller följderna af dessa åtgärder, utan äfven deras åsyft-

ning, som utgör föremål för anmärkning och åtal i denna punkt, och som kvarstår, om än laga hinder emot följderna skulle möta; har J. O. antagit, att meranämnda rådgifvande åtgärder, såsom åsyftande en borgensförbindelse för riket, innebära en öfverträdelse af det i 76 § R. F. stadgade förbud emot låns upptagande utan rikets ständers samtycke. Han upprepade därjämte påståendet, att, då ändamålet med de af rikets ständer vid hvarje riksdag beviljade s. k. extra utgiftsmedel endast kan vara att betäcka utgifter, hvilka mellan riksdagarna tillkomma, icke tåla uppskof och således ej kunna af rikets ständer prövas, men sådana omständigheter icke med skäl kunna åberopas i afseende på teatern, hvars skuldsatta belägenhet dessutom för längre tid tillbaka varit kunnig, rådgifvarnas förslag om flera års fortfarande anordningar ifrån nämnda medel till betalning af teaterns lån afvika från tydliga föreskrifter i 64 § R. F., att alla statsmedel skola till de af rikets ständer pröfvade behof och efter den upprättade staten användas.

Såsom följd af hvad J. O. sålunda andragit i såväl förra som detta målet, ansåg han de ledamöter af statsrådet, som i rådslagen härom deltagit, böra anses och dömas efter 5 och 10 §§ i ansvarighetslagen för konugens rådgifvare af den 10 februari 1810, hvarjämte och enär därigenom statens skuldsättning och anvisningar å dess medel ägt rum på sätt af honom bilagda handlingar ådagalägga, J. O. yrkade, att svarandena måtte åläggas i mån af hvar deras deltagande i dessa åtgärder att ersätta, hvad

af statens medel för sådana ändamål redan blifvit användt eller framdeles komme att användas.

Till besvarande af dessa J. O:s anmärkningar hafva de tilltalade anfört följande: »I afseende på de å extra utgiftsmedeln för k. teatern beviljade bidrag fortsätter J. O. sina förra bemödanden att genom uppställande af konstlade slutföljder söka att förvandla de till bestämdt belopp och för bestämdt ändamål gjorda anvisningar å ett till K. M:ts fria disposition öfverlämnadt anslag till ett beslut om låns upptagande för statens räkning eller rikets belastande med ny gäld.

»Svarandena hysa för mycken tillit till höglofliga riksrättens upplysta omdöme för att befara förbi-seende af den åtalade åtgärdens verkliga beskaffenhet och inskränka sig därför till några få erinringar i följd af aktors senare andraganden, hvarjämte de till alla delar åberopa hvad de i förklaringen häröfver anfört.

Herr J. O. förmåler, att några bevis eller förbindelser, hvarigenom staten iklädt sig ansvar för teaterns skulder, icke förefinnas, men förmenar likväl, att regeringens autorisation för teaterförvaltningen att upptaga lån, och det i sammanhang härmed fattade beslutet om anslag till skuldens amorterande, skulle innebära anledning för teaterns långgifvare att af staten fordra betalning för deras försträckning; tilläggande J. O. härjämte att, äfven om sådana anspråk icke hvilade på någon rättsgrund eller kunde leda till någon påföljd, det i allt fall vore icke blott kraften eller följderna af rådgifvande åtgärderna, utan äfven deras åsyftning, som utgjorde föremål

för anmärkningen och åtalet, och som kvarstår, om än laga hinder emot följderna skulle möta.

»Efter detta undanrödjande af följderna behagar J. O. med åberopande af sitt anmärkningsmemorial antaga, att de rådgifvande åtgärderna härvid åsyfta en rikets skuldsättning, och på denna grund uppställer han sitt påstående mot de rådgifvande af ämbetets förlust och skadeersättning.

»Det är i sanning en betänkelig lära J. O. här framställer, att en antagen, d. v. s. verklig eller förment åsyftning i ett rådslag skulle kunna vara föremålet och grunden för ett åtal efter 106 § R. F. Då denna paragraf läses utan annan åsyftning än den att honom rätt uppfatta och tillämpa, såsom samma grundlags § 83 föreskrifver, finner man däri, att det endast är, när uppenbarlig handling mot R. F:s tydliga föreskrift eller tillstyrkande af öfverträdelse däraf eller af andra rikets gällande lagar eller underlåtande att göra föreställningar emot sådana öfverträdelser eller deras vållande och befrämjande genom uppsåtligt fördöljande af någon upplysning genom rådslagen ägt rum, som åtal inför riks rätt mot riksstyrelsens ansvarige rådgifvare grundlagsenligen kunna anställas och utföras. För att således göra svarandeparten vid detta tillfälle saker till öfverträdelse af § 76 R. F., som förbjuder rikets skuldsättning utan rikets ständers samtycke, måste J. O. bevisa, att något af de här ofvan upprepade felstegen vid rådslaget blifvit begånget. Detta har han dock icke gittat göra och lär därför ej böra förvänta någon sådan påföljd, som hans här ofvan citerade påstående utmärker.

»Beträffande själva saken förekommer därvid, att någon upplåning af staten eller för dess räkning till betäckande af k. teaterns skulder ingalunda ägt rum. Den reglering af dessa skulder, som teaterförvaltningen ensamt besörjt, var icke heller någon ny skuld för detta verk, utan en omsättning af dess varande skulder, och åtgärden att af statsmedel, som i riksstaten till extra utgifter i allmänhet och utan bestämmande af föremål äro anslagna, lämna teatern ett temporärt understöd, var blott ett underlåtande af denna omsättning och alldeles icke något öfvertagande af teaterns skuld.

»Skillnaden mellan dessa tillgöranden och dem, hvarigenom staten åbringas skuldförbindelser, är därför så uppenbar, att begreppen därom ej lära förvillas hos någon, som vill och kan därå fästa uppmärksamhet.

»För den händelse att bristande tillgång för detta ändamål å extra utgiftsmedlen uppstode, lär regeringen emellertid ej underlåta att, i hvad på henne kan ankomma, af andra tillgångar än statsmedel understödja regleringen af k. teaterns skuld, för hvars betäckande långifvaren i öfrigt kan påräkna säkerhet i teaterns materiel och afkastning för dess lokal.

»Hvad särskildt beträffar frågan, huruvida regeringen varit berättigad att å extra utgiftsmedlen anvisa ifrågavarande bidrag, så lär bedömandet häraf ingalunda bero af den särskilda förklaring J. O. ansett sig befogad gifva öfver ändamålet med dessa medel. Lagligen meddelade föreskrifter tjäna i detta fall ensamt till rättesnöre, och då dessa icke förbjuda

anvisningar för teatern, hvilken dessutom vid den tid, då omförmälda bidrag beviljades, ägde särskildt anslag på stat och således icke var främmande för dispositioner å en för extra statsutgifter bestämd tillgång, så lär rådgifvande åtgärden i denna del så mycket mindre kunna anses ha utgjort ett uppsåtligt afvikande från tydlig lag, som, utom att någon sådan i detta hänseende ej finnes, härigenom intet annat skett, än hvad föregående ständer godkänt.

I afseende på J. O:s yrkande af ansvar för öfverträdelse af 64 § R. F. åberopade svarandena hvad de förut om slikt yrkande anfört.»

Då rikets ständer 16 juni 1841 åtskildes, hade riksrättens förhandlingar ännu icke fortskridit så långt, att åklagaren hunnit afgifva sina slutpåståenden. Åberopande konstitutionsutskottets uppdrag hade justitieombudsmannen, hofrättsrådet K. L. Landin, 11 nov. 1840 äskat kallelse inför riksrätt å dem bland konungens rådgifvare, hvilka medverkat till de regeringsbeslut, som utskottet vid statsrådsprotokolens granskning funnit lagstridiga. Vid sitt konstituerande sammanträde 30 nov. beslöt riksrätten att till 11 jan. 1841 inkalla de anklagade, hvilka, sedan J. O:s vidlyftiga memorial blifvit uppläst, förklarade, att de behöfde två månader för svaromåls uppsättande, och bestämdes det, att dessa skulle afgifvas 29 mars. Sedan detta skett, dröjde det ett halft år, innan J. O. fullständigt afgaf sina slutpåståenden, och därefter nära ett tredjedels år, innan de tilltalade afgåfvo sina förklaringar, och som J. O. fann dessa föranleda ytterligare andraganden å hans sida, på hvilka de tilltalade ansågo sig böra svara,

afslutades den stundom ganska bittra skriftväxlingen först i mars 1842. Riksrätten skred till dom 6 juni, och denna afkunnades offentligen 2 juli med mycken högtidlighet och inför ett betydligt antal åhörare. Sessionen började strax efter kl. 10 och kl. 1 voro alla statsråden lyckligt och väl frikända.

Riksrättens dom angående åtalet för afslag på enskild mans ansökan att få i Stockholm anlägga en teater lydde: »Då ansvarighetslagen, som i 3 § bestämmer ansvar för statsrådsledamot eller rådgifvare i kommandomål, hvilken kunde hafva tillstyrkt konungen att vidtaga sådant steg, det där vore emot R. F:s föreskrift uti 60 § stridande, till förhöjande af den bevillning rikets ständer sig åtagit eller af sådana artiklar, hvilka i densamma till bevillning räknas, däremot hvarken uti denna eller någon af de öfriga paragrafer utsättes påföljd för rådslag, som skulle innefatta åsidosättande af det i samma 60 § befintliga stadgande, att monopoliet ej må till vinning för kronan eller enskilda fastställas; så och enär, på sätt ofvan uti punkterna 1, 2 och 3 förklaradt är, att påstående om grundlags öfverträdelse ej kan komma under riksrätts bedömande i annan händelse än där ansvarighetslagen lämnar hänvisning till påföljd, om sådan öfverträdelse skulle hafva ägt rum, varder åtalet i denna del af riksrätten icke till vidare pröfning upptaget.»

I åtalet angående disposition af extra utgiftsmedlen till betalning af k. teaterns skulder och teaterdirektionens bemyndigande att upptaga lån hade riksrättens domslut följande lydelse: »Som extra utgiftsmedlen å åttonde hufvudtiteln äro ställda under

K. M:ts fria disposition för behof, som af K. M:t bedömas, och således icke utgöra medel, hvilka af rikets ständer anslås och fastställas för af dem pröfvade ändamål; alltså och då R. F:s stadgande i § 76 att, utan rikets ständers samtycke, konungen icke kan lån in- eller utrikes göra eller riket med ny gäld belasta, så mycket mindre må hänföras till det af hr J. O. i denna punkt anmärkta förhållande, att direktionen för k. teatern blifvit bemyndigad att upptaga lån för betalning af teaterns skuld, och att för lånens infriande anvisning blifvit lämnad å en del utaf nämnda utgiftsmedel, som, enligt hvad uppgifvet och icke bestridt blifvit, k. teatern uti dess materiel äger tillgångar, hvilka, i händelse af behof, skulle kunna till skuldens betalande användas, finner riksrätten svarandena genom deras rådslag i detta afseende icke hafva gjort sig skyldiga till ansvar och pröfvar därför skäligt, att dem från åtalet i denna del befria.»

ANMÄRKNINGAR OCH TILLÄGG.

Sid. 40.

Det har berättats några anekdoter om m:lle Mars och hennes fåfänga att vilja gälla för yngre än hon verkligen var, hvilka vore skada att icke rädda från glömskan. Hon var född 1779, men prutade äfven offentligt alltid femton å tjugu år. Man frågade en gång hennes son i ett sällskap, där hon var närvarande, hur gammal han var. »Trettiosex år», svarade han otvunget. »Åh! men hur gammal är då er mor?» — »Min mor?» genmälde han med orubbligt allvar — »Min mor är trettiofyra år». — För en konstresa i provinserna uppgaf hon vid passets utskrifvande sin ålder till 36 år, ehuru hon redan var 56 år. Passet aftrycktes och kommenterades i pressen. — Då hon inkallats såsom vittne vid en stöldransakning uppgaf hon inför domstolen sin ålder till 45 år. En gammal teaterhabitué, som grånat på Français' fauteuil d'orchestre, utropade därvid helt högt: »Kuriöst! Och jag som för fyrtiofem år sedan såg henne debutera på Théâtre de la republique!» — »Förundra er icke öfver det», svarade hans granne lika högt, »m:lle Mars är född skådespelerska.»

Sid. 47.

Johanna Franul von Weissenthurn (1773—1845) var dotter till en fattig skådespelare i Koblenz Benjamin Grünberg, som dog 1781. Styffadern lät de sex efterlef-

vande barnen ge dramatiska föreställningar, hvilka vunno bifall genom den tioåriga Johannas behagliga framträdande. Grefve Seebach kallade barnteatern till München, och hon gjorde där sådan lycka, att hon 1787 erhöi engagemang vid Hofteatern. Följande år följde hon efter sin bror, som spelade i Baden a. d. Wien. Med ett bylte under armen, som innehöll hela hennes egen- dom, inskeppade hon sig ensam på en flotte och flöt så till Wien. Där fann sig Brockmann så öfverraskad af hennes prestationer, att han erbjöd henne anställning vid Hofteatern, som hon tillträdde 1789 och sedan icke lämnade. 1791 gifte hon sig med en patricier från Fiume, som hade plats i Wien såsom kassör i Arnstein- ska handelshuset. Hon var förträfflig i heroiska roller och spelade Racines »Fedra» 1809 i Schönbrunn inför Napoleon, på hvilken hon gjorde ett sådant intryck, att han efter föreställningen lämnade henne ett honorar af 3,000 francs. Då hon varit fyrtio år i teaterns tjänst, utmärkte henne kejsar Franz med den stora gyllne ci- vilförtjänstmedaljen. Först 1842 begärde hon sitt afsked på grund af sjuklighet, då kejsaren beviljade hen- ne en afskedsrecept, vid hvilken två af hennes pjäser »Die stille Braut» och »Sie hilft sich selbst» uppfördes. Hennes dramatiska arbeten, hvilka nästan alla vunno bi- fall, utkommo i Wien i fjorton band 1804—1836. Helt fån- gen i det känslöjunkt, som utmärkte det tidehvarf, i hvilket hon lefde och verkade, odlade hon i synnerhet de gråtmilda familjeinteriörerna och hade alltid publi- ken på sin sida, om hon också icke kunde vinna kriti- kens erkännande. Hennes pjäser sågos gärna, blefvo ofta gifna och höllo sig ett halft århundrade på reper- toaren.

Sid. 50.

Få människosnilletts skapelser torde ha vunnit en större spridning än den rörande medeltidssagan om Gri- selda, som anses härleda sig från en verklig händelse.

Hon lär ha lefvat i början af tusentalet, och Boccaccio begagnade ämnet i den sista af sina noveller. Petrarca öfversatte historien på latin: *De obedientia et fide uxoria*, hvilken ligger till grund för de flesta folkböckerna. I Sverige blef den en omtyckt och ofta omtryckt folkläsing, hvars första upplaga är af år 1644.

Sid. 54.

Grälet mellan Henriette Widerberg och Vilhelmina Enbom erinrar osökt om det vidtbekanta uppträdet på Londonoperan mellan Faustina Hasse (1700—1781) och Francesca Cuzzoni (1700—1770). Då de båda primadonnorna (se del I sid. 114) midt under en föreställning, som bevistades af prinsessan af Wales, foro i lufven på hvarandra, blef hela salongen ett enda stort slagfält mellan deras anhängare under det vildaste oväsen. Lustspelsförfattaren Colley Cibber (1671—1757), som i en fars behandlar detta historiska slagsmål, visar Händel, hvilken den kvällen stod på kapellmästarplatsen, såsom den ende, hvilken behöll sitt lugn midt under denna häxsabbat »Låt dem hålla på», sade han, »och stör dem icke. Den som försöker lugna dem gjuter bara olja på elden. Då de bli trötta, skall deras raseri upphöra af sig själf.» Och på det att deras handgemäng skulle sluta så mycket fortare, beledsagade han det lustigt nog med de kraftigaste pukslag, enligt hvad Romain Rolland omtalar för oss i sin *Voyage musical aux pays du passé*.

Det var samma hetsiga Cuzzoni, som Händel en gång, då hon vägrade sjunga en aria, fattade om lifvet, släpade fram till fönstret och hotade att kasta ned på gatan, om hon trilskades, i det han mycket högtidligt utropade: »Oh! Madame, je sais bien, que vous êtes une véritable diablesse; mais je vous ferai savoir, moi, que je suis Beelzebub, le chef des diables.»

Sid. 75.

Ferdinand Hoppe uppträdde 17 år gammal 1834 tillsammans med den framstående premiärdansösen Lucile Grahn i en Pas de deux af Bournonville och visade sig vara i besittning af ovanlig styrka och behag. I dansens gymnastik utvecklade han sig med sin lilla välväxta figur och sin stora spänstighet till en virtuos af första rang, elegant och lätt, elastisk och liflig, men för balettens mimiska del blef han aldrig af någon betydelse.

Karoline Fjeldsted, född 1821, var dotter till en hoflakej och kom som barn till Det Kongeliges balettskola. Första gången hon gjorde sig fördelaktigt bemärkt var 1837, då hon som Fatme i »Brama og bayaderen» täflade med Lucile Grahn, och sedan denna lämnat Det Kongelige, blef Karoline under flera år balettens främsta kraft på spinnsidan. Hon var icke någon skönhet, men ägde en vacker, smärt och smidig figur och utvecklade hastigt en koreografisk skicklighet till den grad, att hon vann ett ansedt namn icke blott i Köpenhamn, utan äfven på flera af utlandets större scener. Ett af hennes mest beundrade partier var fiskarbruden i »Napoli». 1849 blef hon gift med den framstående violoncellisten Kellerman (se sid. 95) och dog 1881.

Augusta Nielsen (1822—1902) var dotter till en portvakt vid Frimurarlogen i Kongens By, hvilken enkle och hederlige man om kvällarna tjänstgjorde som kontrollör vid Komediehuset vid Kongens Nytorv. Hon och hennes två systrar blefvo elever vid den kungliga balettskolan, där August Bournonville, återkommen från sexåriga studier i Paris under Gardel och Vestris, just påbörjat den verksamhet, som skulle åstadkomma en fullständig pånyttfödelse inom den danska baletten. Efter några års förlopp blefvo Augustas systrar gifta, den ena med en läkare, den andra med en officer. Själf blef hon balettens strålande stjärna, sedan hon 1842 hemkommit från en ettårig vistelse i Paris, där hon

lagt publik och kritik för sina fötter och fått ett utmärkt engagemangsanbud från Stora operan. Men hon hade icke mod att antaga detta. Hon vände hem igen och under några få soliga, lyckliga år var hon publikens afgudade älskling. 1843 uppträdde hon på Kungliga teatern i Berlin samt i Hannover, Dresden och Leipzig och tillvann sig öfverallt en utomordentlig framgång. Hon förde sig nu med teknisk fulländning, med ett behag och en elegans, som sökte sin like och som tog köpenhamnarna med storm. Emellertid blef hon flitigt uppvaktad af prins Fredrik af Hessen, utan att hon besvarade hans böjelse. Men det visste icke allmänheten, och skvallret tog allt större fart.

En kväll, när hon råkade bära ett teaterdiadem i form af en krona, och prinsen som vanligt satt i sin loge, trodde åskådarna, att kronan var en present af den kunglige älskaren och hälsade i ett utbrott af sedlig harm Augustas hänförande dans med genomträngande hvisslingar. Det var nog för att knäcka detta svaga rö. Hon flydde bort från teatern och staden, och satte aldrig mer sin fot på scenen. Detta hände i februari 1849. På sommaren mötte hon hos sin sväger löjtnanten dennes vän och stridskamrat från dansktyska kriget, den glade, hurtige lundastudenten Anders Afzelius af vännerna kallad Afze och begåfvad med både poesiens och musikens gudagnista. Han tillbad henne, sedan han många år förut sett henne dansa i Malmö. Han kom nu som sänd af himlen till henne, hvilken just då behöfde en stark och öm försvarare. I september stod deras bröllop, men äktenskapet blef en stor besvikelse för dem bägge. Hennes utvecklade intellekt kunde ej hålla jämna steg med hans vidtsväfvande tankar och planer. Hon var en utomordentlig illustration till ett af Oskar Wildes elakaste epigram: »Women are a decorative sex. The never have anything to say, but they say it charmingly.» Med maken till sitt stöd hade hon mycket väl kunnat återvända till den scen, hvars förnämsta prydnad hon varit, men hon ville icke till-

baka till »getingboet». Å andra sidan måste samlifvet med en man, som hon icke älskade, en bohemnatur, som var hennes eget borgerliga, rätliniga skaplygne alldeles främmande, omsider alstra allt värre och värre slitningar dem emellan. Vid midsommartiden 1851 beviljades deras ansökan om skilsmässa.

Följande vinter visade hon sig ute i Köpenhamn i ett elegant ekipage med björnskinnsfäll och kusk i livré. Hon hade gjort sitt val och frågade icke längre efter hvad folk sade. I ord och gärning visade sig prinsen som en nobel, finkänslig och högsinnad man. Han gifte sig ett år senare med en preussisk prinsessa och måste vid krigets utbrott 1864 lämna Danmark. Men sin ungdomskärlek glömde han aldrig, och efter hans död 1884 meddelade hans testamentsexekutor, att årsräntan till Augusta Afzelius alltjämt skulle utbetalas, så länge hon lefde ogift. Hennes lefnadsafton blef emellertid högst tragisk, ty hennes själ insveptes i ett djupt andligt mörker. Bitterheten från ungdomstiden mot de onda tungor, som då afbröto hennes glänsande bana och förgiftade hela hennes lif, lefde kvar och slog slutligen ut i förföljelsemani. Först 1902 kom döden som befriare. Hon var då totalt glömd, och icke ens den teater, där hon firat så många triumfer, hade sändt en enda blomma till hennes graf. —

Äfven Afzelius fick ett sorgligt slut. Tullinspektorsbefattningen i Simrishamn kunde ju icke vara en passande sysselsättning för en sådan natur som hans. Den mjältsjuka, som under årens lopp mer och mer fick makt öfver hans själ, fullföljde till sist sitt verk, och i januari 1865 sökte han själfmant döden genom en kula i hjärtat.

Sid. 87.

En skådespelaren Robert Broman genom släktskap mycket nära stående minnestecknare beskriver kort efter hans död 1874 särskildt hans förträffliga fram-

ställning af titelrollen i August Blanchés skådespel »Jernbäraren», då detta i augusti 1846 f. f. g. gafs å Djurgårdsteatern och där upplefde några och fyrtio representationer. Detta påståande af en sådan sagesman har sedan godtroget upprepats i alla möjliga teaterböcker, senast 1918. Då jag emellertid skulle skrifva några anteckningar om Broman för ett större under utgifning varande biografiskt arbete, föreföll det mig underligt, att han, som jag visste på våren tagit engagemang vid Hesslers landsortstrupp, kunde i augusti uppträda på Djurgårdsteatern.

Detta måste få en nöjaktig förklaring och efter vidlyftiga forskningar, ty något omedelbart omnämmande i dagspressen af småteatrarnas prestationer förekom den tiden rätt sällan, fann jag slutligen, att den som kreerade rollen 1846 var Oskar Andersson, Först julen 1853 återgafs den sex gånger af Broman på Södra teatern, hvilken han jämte J. V. Weselius förhyrt för spelåret 1853—1854. Den ärade minnestecknaren begick således ett minnesfel, då han 1874 sammanblandade det som hände tjugu år förut med hvad som inträffat redan 1846.

Sid. 92.

Fanny Hjortsberg ville nödvändigt uppträda såsom Lilla matrosen, därför att rollen förut utförts af både Justine Casagli och Sara Strömstedt. Stjernström ville också åt rollen, hvilken onekligen passade honom bättre, men hon lyckades få den och försökte till på köpet knipa ifrån honom flera andra roller, till och med själfvaste Pariserpojken, »och det fast den markattan hade roll i stycket», såsom han i förargelsen uttryckte sig längre fram i tiden, när han berättade om hennes intriger. »Dessutom» — tillade han — »brukade hon, gubevars! göra miner, när jag af Viktor Hugo tvingades att pussa henne», hvilket syftade på deras

samspel i »Hernani». I gengäld spred Fanny Hjortsberg-Westerdahl ut, att »den rollhungrige Stjernström» hade velat alternera med henne som — Cendrillon!

Sid. 95.

Kristian Laurentz Kellerman var född i Randers 1815. Fadern var köpman och hade ursprungligen bestämt gossen för handeln, men då föräldrarna 1822 bosatte sig i Wien, och man hade märkt hans stora musikaliska anlag, fick han 1828—1832 genomgå därvarande konservatorium, hvarest han under den bekante Jos. Merk utbildades till violoncellist. Kort därefter anställdes han i hofkapellet och senare i Karlteaterns orkester, men då han längtade att se sig om i världen och ytterligare utbilda sin talang, började han en rad konsertresor, som fortsattes ända till 1864, då sjukdom förlamade hans kraft. I Budapest gaf han sin första konsert och uppträdde 1837 i Paris, där han tillsammans med Strauss spelade för borgarkungen Ludvig Filip, 1839 i Finland och Stockholm, 1840 i Kristiania, de följande åren i Tyskland och Polen, 1844 i Holland, 1846 i London o. s. v. 1852 uppträdde han i Donaufurstendömena, där han i Bukarest segerrikt täflade med dåtidens violoncellkung, belgiern François Servais (1807—1866). Efter åtskilliga resor i Ryssland och Tyskland nådde han i Italien 1857—1858 höjdpunkten af sin berömmelse. Öfverallt mottogs han med entusiasm. Han ägde en sällsynt förmåga att kunna »sjunga» på sitt instrument, och det var därför han som adagio-spelare vann sina största lagrar. I Köpenhamn spelade han första gången nyårsdagen 1839 på Det Kongelige, där han genast blef anställd som k. kammarmusikus. Där hvilade han ut efter sina triumftåg, och därifrån tog han sin hustru, solodansösen Karoline Fjeldsted, med hvilken han blef vigd i Trondhjem 1849 under en konsertresa i Norge. Efter en konsert i Mainz 1864 drabbades han af slag och tillbringade ett par sorgliga år, hvarunder dessutom

hans mödosamt sammansparade förmögenhet gick förlorad genom konkurs. Han dog i Köpenhamn 3 december 1866.

Sid. 111.

Karl Sundberg företog under spelåret 1844—1845 en studieresa till Paris, där han uppehöll sig under tio månader. Vid återkomsten därifrån målade Johan Gustaf Köhler hans porträtt, där han var iförd en från modets stad medförd magnifik väst, som väckte stort uppseende i den stockholmska eleganta världen både på och utom scenen. Mästaren behöll emellertid porträttet, och först på Sundbergs sjuttioårsdag öfverlämnade den åldriga änkan detta till honom såsom ett minne från forna dagar. Porträttet, som framställer skådespelaren i hela glansen af ungdomlig kraft och manlig skönhet, blef för honom, hvilken totalt glömt bort hela saken, och för hans närmaste den gladaste öfverraskning. Då det sedermera visades för teaterveteranens gamla vänner och beundrare, utropade dessa med en mun: »Nej, se Kalle Sundberg och hans magnifika väst!»

Sid. 126.

Hur omtyckt »Lucie» varit af vår publik, och hur gärna våra artister sjungit de tacksamma partierna, visas bäst af de fordom täta repriserna. Redan i november 1842 gick operan för femtionde gången med Jenny Lind, under hvilkens frånvaro Elma Ström sjöng titelrollen. 1856 öfvertogs den af Herta Westerstrand under Alois Anders gästspel, då han bl. a. ett par gånger uppträdde såsom Edgar. 1860 utförde den under ett par år engagerade tyske tenoren David Richard Edgars roll, under det att Fredrika Andrée innehade Lucies, hvilken hon som fru Stenhammar bibehöll våren 1865, då Fischer-Achten här gasterade såsom Edgar. Louise

Michaëli och Oskar Arnoldson uppträdde 1865 sju gånger i de respektive hufvudrollerna. Ida Basilier debuterade 1872 såsom Lucie mot Ferdinando Ambrosi såsom Edgar. Andra gången hon sjöng partiet, söndagen 25 februari, fick jag se strax efter hennes entré i tredje akten hofkapellmästaren Ludvig Norman låta sin venstra hand flera gånger fara genom sitt yfviga hår, såsom han brukade göra då något var på tok, hvarpå han knackade af orkestern och lät ridån gå ned. Denna nästan enastående åtgärd nödgades han vidtaga, emedan hon fallit in för tidigt, och det hela blef en kakofoni, som ej kunde redas upp. Efter en stund, sedan hon lugnat sig, togs scenen om och gick då förträffligt. Hon sjöng sedan partiet sex gånger, sista gången 12 april, då operan gafs för hundra gången. Själfva första maj 1879 spelade Matilda Grabow och Arvid Ödmann de bägge älskande och gjorde det ytterligare två gånger i samma månad. Därefter fick operan hvila i hela trettiofyra år, tills den spanska koloratursångerskan Graziella Pareto gästade vår Kungliga teater, där hon 18 och 20 september 1913 uppträdde såsom Lucie. Hon är född i Barcelona 1889, men som italiensk undersåte bosatt i Milano. Man gaf operan i nya dekorationer och i en ny öfversättning från italienskan, där man bibehållit de italienska namnen Lucia, Edgardo, Arturo etc., oakadt affischen upplyste, att »scenen är i Skottland». Hur skiljaktig smaken är, visar sig slående i de olika omdömen om pjäsen och om utförandet af titelrollen, som då fälldes. Följande lilla utdrag ur hr Peterson-Bergers recension i D. N. dagen efter divans första uppträdande torde dessutom ej sakna ett visst kuriositetsintresse: »Operan fastslog på torsdagen högheten, intelligensen och vakenheten i sina ledares konstnärliga syften genom att efter 34 års hvila åter släppa fram inför offentligheten Donizettis 'Lucia', den gamla fjollan från Lammermoor. Försvaret för detta tilltag ålåg en italienskt sjungande koloraturdiva, Graziella Pareto, redan till öfverflöd presenterad af en något

vårdslös reklam. Hon kunde sina tricks: konstfärdighet, icke konst. Sjäsliga moment förekommo ej i prestationen, finnas knappt i rollen — sinnesrubbningen är nämligen inte hennes, utan Donizettis, och är af ytterst färglöst slag, tacka vet jag Anna i 'Värmlänningarna!' Om Graziella lindat sitt ena ben ett hvarf om lifvet och stoppat stortån i munnen, hade den andliga behållningen icke blifvit sämre, illusionen af galenskap däremot bättre.

Stycket borde filmas, men alldeles tyst. På sin höjd kunde några af förspelen utföras; de innehålla partiturrets enda drägliga musik; resten är idiotiskt, föråldradt kram, utan idealitet, utan aktualitet, det i toner grundaste och jolmigaste, som söfver något land och någon tid.»

Sthlms Dagblads musikrecensent skrifver bl. a. samma dag:

»Af något intresse kan det dessutom vara att iakttaga denna operas musikaliska efterföljare; på ungefär samma plan möta vi där Verdis 'Traviata', och inom svensk tonkonst erbjuder äfven 'Arnljot', fast på musikdramatisk distans, några beaktansvärda påminnelser.»

Hofkapellmästaren Armas Järnefelt uttalade sig vid ett samtal med en medarbetare i A. B. på följande sätt om Kungliga teaterns gäst: »Graziella Pareto är som koloratursångerska en af de yppersta jag för min del någonsin hört. Det är inte endast en utomordentlig teknik; hvad mera är, hon är en verklig konstnärinna med en synnerligen fint utpräglad känsla för musik. Ännu ovanligare är att inom hennes område påträffa en så stor röst. Jag har aldrig påträffat en så voluminös stämma i de högsta lägen, där andra lätt bli tunna och spröda. Ett bevis på hvilket intryck hon gjort inom operan lämnades vid en af repetitionerna. Hela hofkapellet lade ned sina instrument och satte sig att applådera. Det kom helt spontant. Jag förklarade skrattande för henne, att vi måste göra ett litet uppehåll, emedan jag icke fick herrarna i kapellet att spela. Men Grazi-

ella Pareto är också erkänd inom sitt gebit och högt uppskattad både på kontinenten och i Sydamerika.»

Hvad upptagandet af »Lucia» beträffar, ansåg hr Järnefelt det fullt berättigadt. »Operan står på reper-toaren på de främsta tyska och franska scener, att nu icke tala om Italien och London. De upprepade neder-lagen med nya operaverk ha gjort alla operadirektioner misstroagna gentemot nyheterna, och man har öfverallt den uppfattningen, att ingenting annat är att göra än att söka sig tillbaka till den äldre repertoaren och ge den i ny dräkt.»

Sid. 135.

Sven Gustaf Schyberg var född i Stockholm 1796, blef fil. mag. 1818 och jur. utr. kand. i Uppsala 1821, prot.-sekr. i handels- och finansexped. 1836, förste exped. sekr. i K. M:ts kansli 1840, tjänstförrättande exped. sekr. i finansdep. 1844 och erhöll afsked ur statens tjänst 28 dec. 1861. Hans förordnande som direktör för teaterns ekon. förv. omfattade tiden 26 maj 1840—1 juli 1843 och 1 sept. 1843—6 aug. 1844, då han blef andre dir. och 1 dec. 1848—1 juli 1852 t. f. förste dir. för K. M:ts hofkapell och spektakler. Ett af honom författadt »Äreminne öfver kungliga rådet grefve Bengt Oxenstierna» belönades 1827 med Svenska akademimens stora pris, och 1851 uppfördes hans divertissemang i en akt »En folkfest i Dalarne» sju gånger å K. teatern. Han dog i Karlskrona 15 juli 1874

Sid. 139.

Cachuchan, som enligt en sägen i dess hemort Gra-nada är af arabiskt ursprung, utföres med kastanjetter i händerna af en dansör eller hellre af en dansös i $\frac{3}{4}$ takt efter en behagfull, liflig och passionerad spansk nationalmelodi. Den begynner i måttfull hastighet, hvil-ken såsom i de flesta spanska danser småningom ökas,

tills den slutar i en ursinnig hvirfling. Spanjorerna själfva säga, att verkliga cachuchadanserskor finnas blott i Andalusien, i Sevilla.

Sid. 141.

La cracovienne dansas i en kokett kostym bestående af militärjaeka, rikt besatt med metallknappar, marktenterskekjol, halfstöflar med klirrande sporrar och svart halsduk, det hela krönt af en liten ostyrig fjäderbuske i hufvudbonaden.

Sid. 147.

Jag begagnar tillfället att här rätta en felaktig uppgift om Fanny Persiani i föregående del, där jag sid. 147 lät henne sjunga Elviras parti och Assandri Zerlinas den aftonen Italienska operan i Paris brann ned. Denna rollfördelning hade jag hämtat från en samtida tidningsnotis. Rätta förhållandet är, att Zerlina hörde till Persianis paradroller, om också Richard Wagner kinkar på hennes utförande af partiet, liksom Giulia Grisis doña Anna ej finner nåd inför Berlioz m. fl. Men dessa strålande italienska operastjärnor hade nog icke mycken aning om den tyska klassiska tonkonstens anda, då icke ens den snillrikaste af dem, Maria Malibran, förmodade ge annat än en ganska svag tolkning af Beethovens Fidelio, där en svensk resenär fann »vår mamsell Widerberg många gånger bättre».

A propos Henriette Widerberg, så skickade hon två gånger Elviras roll tillbaka till direktionen med förklaring, att hon alldeles icke hade någon lust att agera don Juans »gamla aflagda», utan ville behålla Annas parti, som hon fått efter Jeannette Wässelius, »ehuru det intet nöje är» — tillade hon — »att en hel afton gå omkring och vara förlofvad med gubben Lindström och sörja det as—t Primme!» (Preumayr sjöng den tiden guvernörens parti)

Fanny Persiani föddes i Rom 1812, gifte sig 1830 med kompositören Giuseppe P. och dog 1867 i Passy nära Paris. Sin utbildning erhöll hon af sin fader, den berömde tenoren Nicolò Tacchinardi, som på sin landt-egendom utanför Florens hade för sina elever byggt en liten teater, där hon uppträdde som primadonna. Offentligt lät hon först höra sig i Livorno 1832 med stor framgång och ansågs efter ett par år för en af Europas förnämsta sångerskor. Donizetti skref 1834 i Neapel sin »Lucia di Lammermoor» för henne, och denna roll blef sedan hennes främsta jämte Linda, Zerlina och Elvira i »Puritanerna» (häraf måhända förväxlingen med don Juans Elvira). 1837—1848 glänste hon i Paris och London. Senare sjöng hon i Holland, Ryssland och annorstädes, men lämnade scenen för alltid 1858. Isak Berg, som kände hennes fader sedan sin vistelse i Italien, försökte 1850 att få henne till Stockholm, men rysarna bjödo som vanligt öfver, så att däraf blef intet. Jenny Lind, som hörde henne i Paris 1842, yttrade: »Hennes sång är smak från början till slut. Man kan icke tänka sig något mer fulländadt».

Sid. 150.

I Dahlgrens Anteckningar uppges genom tryckfel sista föreställningen af »Oxmenuetten» ha ägt rum 1841 i st. f. 1840.

Sid. 160.

Vincenzo Bellini var född i Catania och fick också där sin graf. I en af de tolf klumpiga fyrkantiga pelare, som dela det inre af dess ståtliga katedral i tre skepp, har infällts en med en stor gyllene krans prydd sarkofag, som rymmer stoftet af den framstående kompositören, och som är försedd med en rad noter ur hans opera »la Sonnambula». På det midt i staden belägna torget Piazza Stesicoro är upprest en stor bildstod af ho-

nom, som sitter högt uppe på en stol, under det att sockeln omgifves af fyra figurer i kroppsstorlek, personifierande mästarens mest berömda verk, »Norma», »i Puritani», »la Sonnambula» och »il Pirata». En utomordentligt vacker och välskött park bär dessutom hans namn, giardino Bellini, och är försedd med hans byst.

Sid. 179.

På 1840-talet kunde det ej falla en skådespelerska in att, när hon skulle spela karl, ge den egna gestalten ett mera manligt utseende — nej, hon snörde sig lika kraftigt som annars, såsom vi se t. ex. af Déjazet's kostymporträtt från »Vicomte de Létorières» och af Högquists Karl II. Folk skulle ju gubevars! annars kunna inbilla sig, att mamsell Dnochden fetmat, blifvit tjock och klumpig. Hu då! Det blef en senare tids konstnärinnor förbehållet att i sådana roller omforma sin kropp så, att den helt och hållet kunde ge illusion af det starkare könet. Så sågo vi t. ex. Karolina Östberg på sin tid framställa en fullt illusorisk Carlo Broschi och Anna Pettersson likaledes ge helt manlig form åt sina käcka, bedårande ynglingagestalter.

Sid. 181.

Kapten Anders Lindeberg, som 1840 fått i uppdrag att öfversätta operan »Judinnan», hade efter fullgjordt arbete för detta mottagit 500 rdr i förskott och försökte genom en skrifvelse till teaterdirektionen af den 30 april 1841 att få ut resten, som han ville beräkna efter hvad Crusell erhållit för öfversättningarna av »Robert» och »den Stumma». Schyberg svarade redan dagen därpå, att inöfningen af operan måst för tillfället inställas »på grund af mellankommande sådana hinder, som det icke berott af direktionen att undanrödja», och dess återupptagande på repertoaren icke då kunde bestämmas, hvadan direktionen ansåg sig icke ha förbindelse till

ytterligare utbetalning för öfversättningen, förrän pjäsen framdeles blifvit uppförd, då kaptenen hade rättighet att enligt teaterreglementet uppbära sina öfversättningsandelar för de tolf första representationerna med afdrag af förskottet och det af teatern bekostade inköpet af partituret. Som bekant blef ej operan på kungliga scenen uppförd förrän i juni 1866 under den store sachsiske tenorsångaren Aloys Tichatschecks gästspel, då emellertid kaptenens gamla öfversättning användes för de svenska artisterna.

Sid. 212.

Flerstädes i dessa Anteckningar har jag anmärkt det oeffterrättighetstillstånd, som härskade vid repetitionerna under dessa tider. Men hur kunde det vara annat, då t. ex. en sådan artist som Lars Hjortsberg aldrig spelade ut vid repetitionerna (se del VII, sid. 37), utan »förbehöll sig surprenera kamraterna vid premiärerna, och helst ville ställa så till genom oförmodade påhitt, oväntade infall eller högljudda aparteer, att kamraterna skulle komma af sig och han solo briljera». Under Hjortsbergs styrelse var det oftast sufflören, som ledde det hela, t. ex. under »Hernani» m. fl. stora pjäser, enligt V. Fundins, Ulrik Torsslows m. fl. utsago.

Sid. 227.

Johan Cardons porträtt af Marie Taglioni är en trogen kopia efter M. Alophe's litografi i Galerie de la presse med den enda skillnaden att Cardons bild är vänd åt venster i st. f. att den i originalet är vänd åt motsatt sida.

Sid. 229.

Blommorna, som nedkastades från teatervinden, härörde från den s. k. Lidingökungen Johan Zetterbergs stora trädgårdar. Han var en gammal vän till Kristo-

fer Karsten och hade meddelat teaterstyrelsen, att så mycket blommor, som behöfdes för att hylla Marie Taglioni under hela hennes Stockholmsvistelse, stod till styrelsens förfogande, och Backman var ej sen att flitigt begagna sig af det frikostiga erbjudandet. — Hvilken storartad verkan ett sådant blomsterregn från teater vinden åstadkommer, har jag själf varit i tillfälle att iakttaga vid Vilhelmina Gelhaars afskedsrecett å Kungliga operan 31 juni 1866, då hennes blifvande make, d. v. teaterchefen baron Eugène von Stedingk, lät anordna en liknande hyllning under de sista inropningarna af den framstående konstnärinnan.

Sid. 240.

Elma Ström var född 1822 och blef elev vid Kgl. teatern 1836. Fyra år därefter debuterade hon som Agnes i »Onkels hemlighet» (se sid. 143) och sjöng redan året därpå de stora rollerna Agatha, Alice och Lucie under Jenny Linds studieresa, äfvensom Valentine i »Hugenotterne». Genom denna okloka öfveranstängning gick hennes utomordentligt vackra röst förlorad, och hon lämnade teatern 1851: 1846 blef hon gift med landskapsmålaren Teodor Billing och dog 14 juli 1899.

Sid. 242.

Det var icke endast den franska teatertruppens kassa, som hrr Minard och Levasseur plockade med sig vid deras plötsliga försvinnande från Sverige. När »Löjliga mötena» skulle gifvas 14 oktober, upptäcktes det, att den af Snusenmark i pjäsen begagnade kattunnattrocken, hvilken mr Minard fått låna, då han här spelade rollen, förkommit, och vid af kostymförvaltaren anställd undersökning befanns det, att den råkat medfölja hans garderob vid afresan. Hr Åkerén måste i hast låta förfärdiga en ny nattrock, och då kostnaden för denna ej uppgick till mer än 5 rdr 28 sk. och 6 rst bko, blef magasinsdrängarnas ersättningsskyldighet,

efter vidlyftiga skrifverier och ursäkter, af direktio-
nen efterskänkt, och den gamla nattrocken ur »K. tea-
terns costume Inventarium afförd».

Sid. 275.

Vilhelmina Fundin, född 1819, blef 1833 elev och åtta
år därefter aktris vid K. teatern, där hon kvarstod till
slutet af spelåret 1868—1869. Hon var en intresserad
och arbetsam konstnärinna samt en älskvärd, behag-
lig och blygsam personlighet, god vän till Jenny Lind,
som hon afgudade, och som begåfvade henne med ett
litet årligt understöd. Men hon förnekade med harm
»det infama bruit», att Jenny Lind varit orsak till att
hon i ungdomen spräckt sin röst och därför gifvit
henne pension. »Pension gaf hon mig visserligen, men
det gjorde hon ändå.» »För öfrigt» — tillade hon med
stolthet — »sjöng jag med beröm Nattens drottning,
Kronjuvelerna, Stradella m. m. Gör det med sprucken
röst, min herre!» På sin afskedsrecett 3 juni 1870 ut-
förde hon lady Kockburn i »Fra Diavolo» och lefde
sedan ända till 28 januari 1911, då hon afled på Stock-
holms sjukhem. —

Sid. 277.

Johan Arsenius (1818—1903) var mycket teaterintres-
serad och roade sig med att ur de populäraste operorna
afteckna åtskilliga scener, som han sammanförde i
ett litet häfte. Titelbladet föreställer Julius Günther
i Nemorinos kostym och Belletti såsom Figaro klätt-
rande uppför hvar sin stege och hållande mellan sig
ett skynke, som de tydligen ämna fästa på omslaget.
Därpå står konstnärligt präntadt: »Figaro. En Sam-
ling af Scener från Theatern Fru Clara Saewe till-
egnade af John Arsenius». Genom arfvingars utmärkta
välvilja mot mig befinna sig dessa teckningar nu i
min ägo och offentliggöras här för första gången.

Sid. 285.

Afgiften till teaterkassan för teaterns begagnande var 272 rdr bko, till hofkappellets pensionskassa 150 rdr bko och omkring 50 rdr bko i faux frais (biomkostnader), så att utgifterna för en konsert uppgingo till högst 500 rdr bko.

PERSON-REGISTER.

- Adam, Adolphe 58, 114.
Addner, dir. 99.
Afzelius, Anders 315, 316.
Almlöf, Charlotte 84, 90, 91, 98, 102, 103, 111, 116, 121, 123, 133,
152, 158, 159, 164, 167, 173, 177, 189, 195, 237, 244, 264, 286, 287.
Almlöf, Nils 12, 19, 21, 37, 47, 52, 61, 63, 65, 66, 67, 74, 75, 84,
101, 102, 103, 110, 117, 118, 119, 120, 123, 133, 143, 144, 150, 152,
154, 156, 157, 158, 159, 163, 164, 169, 170, 171, 174, 188 (kost.),
189, 195, 220, 242, 250, 262, 263, 264, 273, 280.
Almlöf, Knut 46.
Alophe, M. 326.
Ambrosi, Ferdinando 320.
Ancelot, Marg. 90, 158, 176.
Ander, Alois 319.
Andersén, H. C. 35, 170, 220.
Andersson, Oskar 86, 87 (p.), 88, 317.
Angely, Louis 30.
Arfwidsson, Nils 47, 51, 88.
Armand, mr 237, 238.
Armand, m:me 237, 238, 239.
Arnoldson, Oskar 320.
Arsenius, Johan 128, 145, 239, 242, 277, 281, 328.
Auber, Fr. 25, 68, 230, 245.
- Backman, Alexis 11 (p.), 12, 14, 16, 29, 89, 97, 98, 171, 172, 180,
181, 192, 208, 226, 227, 231, 250, 327.
Baerentzen, E. 95.
Baillot, Fr. 120.

- Balzac, Hon. de 224.
 Barth, Filip 32.
 Basilier, Ida 320.
 Bauer, Karolina 34, 35.
 Bauernfeld, Edw. von 85, 150.
 Bayard, François 265.
 Beckman, F. H. 152.
 Beethoven 66, 92, 99, 129, 323.
 Belletti, Giovanni, 38, 39 (p.), 113, 117, 120, 121, 127, 128, 134,
 135, 146, 149, 162, 169, 172, 174, 179, 180, 182, 184, 186, 191,
 192, 194, 235, 242, 243, 245, 246 (kost.), 250, 264, 270, 272, 276,
 277, 281, 282, 286, 287, 328.
 Bellini, Vincenzo 38, 120, 160, 161 (p.), 179, 182, 184, 245, 324, 325,
 Bellman, C. M. 133.
 Berg, F. N. 46, 102, 154.
 Berg, I. A. 101, 124, 162, 180, 205, 235, 274, 281, 282, 324.
 Bergnéhr, Selma 167, 245, 271, 286.
 Bergström, m:lle 113, 120, 170, 180.
 Bériot, Ch. 74, 148, 276.
 Berlioz, Hector 323.
 Berwald, August 66, 113, 121, 133, 170, 180, 271.
 Berwald, Frans 64, 180, 285.
 Berwald, Fredrika 113, 179.
 Berwald, Johan 19, 57, 62, 113, 162, 178, 281, 286.
 Berwald, Matilda 178, 179, 205.
 Billing, Teodor 327.
 Birch-Pfeiffer, Charlotta 118, 143, 175, 283.
 Bishop, Anna 104, 105 (p.), 106, 112, 114.
 Björkman 175.
 Blanche, August 12, 29, 33, 34, 36, 52, 64, 76, 110, 317.
 Blom, Fr. 251, 252, 257, 258.
 Blom, P. A. 251, 252, 255, 257, 258.
 Blomqvist, J. Fr. 175.
 Blomqvist, Josefina 176.
 Boccaccio 313.
 Bochsa, Nicolas 104, 105, 106.
 Bock, Karl 26, 30, 38, 64, 99, 120, 163.
 Bock, Karolina 25, 46, 55, 74, 75, 102, 149, 150, 173.

- Bonnat, Léon 155.
 Boom, Johan van 270.
 Bournonville, August 75, 76 (p.), 77, 78, 79, 274, 314.
 Boye, Fr. 125.
 Brahe, Magnus 257.
 Brandes, J. Ch. 120.
 Brendler, Fr. 64.
 Brice, m:me 24, 25, 26, 58.
 Brockmann, Johann 312.
 Broman, Robert 316, 317.
 Bull, Ole 148, 194, 285.
 Bulwer, Lytton 122.
 Byström, J. 38.
 Bäuerle, A. A. 165.
 Böhme, Kr. Fr. 64, 121.
 Börne, Ludwig 283.
 Bötel, Heinrich 60.
- Cammarano, S. 127.
 Camprubi, José 138.
 Camprubi, Mariano 138.
 Cardon, J. 149, 161, 226, 227, 271, 326.
 Carling, F. V. 57.
 Casagli, Justine 317.
 Castelli, I. Fr. 42.
 Cederberg, Karin 19.
 Cederholm, A. F. 35.
 Cherubini, Luigi 38, 68, 190, 287.
 Chezy, H. von 42.
 Chollet, Jean 59 (kost.), 114.
 Chopin, Frédéric 270.
 Cibber, Colley 313.
 Crusell, Bernhard 19, 74, 119, 121, 325.
 Cuzzoni, Francesca 313.
 Czerny, Karl 180.
- Daguin, Sophie 56, 63, 73, 75, 96, 106, 132, 152, 230, 268, 269,
 275, 276.

- Dahlgren, F. A. 86, 324.
- Dahlqvist, Georg 30, 35, 37, 40, 52, 64, 65, 66, 75, 85, 86, 92, 102, 103, 110, 117, 122, 123, 132, 143, 152, 154, 156, 163, 164, 169, 170, 171, 180, 220, 240, 242, 263, 268, 278, 280.
- Danerus, Marie 175.
- Danhauser, J. 49.
- Dannström, Isidor 220, 221 (p.), 235, 241, 244, 245, 247, 248, 263, 264, 270, 272, 276, 282, 287.
- d'Aubert, E. 120, 273 (p.), 274, 276.
- Déjazet, Virginie 266, 267 (kost.), 325.
- Deland, L. 21, 173, 269.
- Delavigne, Germain 68.
- Delavigne, Kasimir 61, 106, 107, 110, 262.
- Delcour, mr 18, 22, 26, 172.
- Dennery, Adolphe 248.
- Deschanel, m:lle 24, 26, 46.
- Desideria 26, 67, 80, 101, 122, 124, 131, 134, 153, 186, 193, 236, 287.
- Desprèz, Jean 27.
- Djurström, E. V. 170, 175, 176.
- Djurström, Hedvig 175, 176.
- Donizetti, G. 124, 125 (p.), 134, 144, 146, 184, 320, 321, 324.
- Ducange, Victor 250.
- Dulcken, Luise 120.
- Dumanoir, Pinel 265.
- Dumas fils, A. 154, 155 (p.).
- Du Puy, Edouard 113.
- Döbler, Ludwig 194.
- Döhler, Teodor 104, 134.
- Eckermann, J. P. 43.
- Edelin, Pauline 24, 26, 27, 46.
- Edling, Dina 185.
- Ek, Charlotta 228, 232.
- Elssler, Fanny 139 (p.), 140, 141 (kost.), 142, 224, 225.
- Elwers, P. 63.
- Enbom, Vilhelmina 41, 44, 45, 53, 54, 62, 63, 64, 72, 89, 103, 106, 114, 182, 268, 274, 313.

- Erikson, Charlotte 21, 39, 46, 58, 61, 65, 66, 74, 75, 80, 84, 90,
104, 106, 118, 119, 133, 154, 156, 163, 169, 172, 173, 177, 186,
195, 237, 264, 267, 268, 273, 278, 280, 286, 287, 288.
- Essen, Hans von 197.
- Fahlgren, Johan 61, 62.
- Ferville, N. (1784—1864) 159.
- Fetis, François 284.
- Feuillet, Octave 283.
- Ficker, Charlotte 21, 29, 36, 55, 56, 58, 59, 60, 67, 75, se vidare
Almlöf.
- Firmin, J. Fr. 112.
- Fischer-Achten, Ludwig 319.
- Fjeldsted, Car. 75, 76, 78, 79 (p.), 80, 314, 318.
- Forsberg, K. D. 12, 14, 16, 17 (p.), 18, 119, 132, 133 (p.).
- Forsberg, R. 85, 171, 287.
- Francisque, mr 23, 25, 26, 46, 61, 237.
- Fredrik af Hessen 315, 316.
- Friebel, Karolina 131, 162, 243, 275, 276.
- Frösslind, Elise 25, 36, 53, 100, 124, 172, 173, 286, 287.
- Frösslind, Emilie 25, 100, 286.
- Fröst, P. A. 81, 169, 170.
- Fundin, Vilh. 113, 130, 146, 149, 162, 167, 169, 172, 174, 182, 243,
244, 268, 274, 275 (p.), 276, 282, 326, 328.
- Fägerplan, A. J. 279.
- Fägerstedt, Adolfina 56, 79, 106, 276.
- Gade, Niels 32.
- Garcia, Pauline 104.
- Gauthier, Th. 127, 225.
- Gehrman, Andreas 80, 120, 167, 174, 195.
- Geijer, E. G. 106, 288.
- Gelhaar, Matilda 61, 62, 63, 66, 72, 79, 96, 99, 100, 114, 117, 120,
121, 124, 132, 144, 149, 150, 153, 159, 162, 166, 167, 168, 169,
173, 180, 182, 184, 192, 194, 247, 271 (kost.), 272, 277, 281.
- Gelhaar, Vilhelmina 327.
- Georges, Marguérite 280.
- Gillberg, Johanna 152, 230, 270.

- Gluck, Chr. von 32, 66, 81, 245.
 Goethe 43, 133.
 Grabow, Matilda 185, 320.
 Grahn, Lucile 314.
 Granberg, Karolina 96, 106, 113, se vidare Friebel.
 Grisi, Giulia 323.
 Grünberg, Benjamin 311.
 Gustaf III 164, 196, 200, 215.
 Gustaf IV Adolf 230.
 Günther, Julius 35, 36, 37 (p.), 40, 62, 63, 72, 79, 96, 99, 100,
 106, 112, 114, 116, 117, 120, 121, 124, 125, 127, 128, 129, 134, 135,
 145 (kost.), 151, 153, 154, 162, 169, 172, 173, 174, 179, 181, 182,
 184, 191, 192, 195, 235, 242, 243, 244, 247 (kost.), 250, 267, 268,
 272, 276, 277, 281, 286, 287, 328.
 Görtler, Aug. 63, 129.
 Görres, Joseph von 283.

 Habicht, Fredrik 36, 58, 62, 65, 72, 98, 112, 121, 125, 128, 165,
 177, 195.
 Halévy, J. Fr. 180, 190.
 Halm, Friedrich 47, 49 (p.).
 Hanslick, Edward 284.
 Hasse, Faustina 313.
 Hauman, Théodore 285.
 Haydn, Josef 169, 286.
 Hedin, N. 175, 176.
 Henselt, Adolf 130.
 Heydenreich, J. E. 121.
 Hjortsberg, Abr. 21, 46.
 Hjortsberg, Fanny 25, 36, 40, 46, 51, 52, 53, 56, 65, 66, 67, 84,
 86, 92, 112, 123, 152, 154, 156, 159, 164, 170, 171, 189, 220, 237,
 241, 248, 250, 267, 273, 317.
 Hjortsberg, Lars 33, 35, 36, 37, 46, 61, 65, 66, 106, 112, 121, 130,
 148, 150, 164, 171, 287, 288, 326.
 Holmberg, Emilie 180.
 Holtei, K. von 165.
 Hoppe, Ferd. 75, 77, 78, 79, 314.
 Hugo, Viktor 277, 317.

- Hummel, J. N. 130, 248.
 Hwasser, Elise 188.
 Hyckert, Henrik 21, 29, 31, 54, 64, 98, 102, 118, 164, 166, 242, 267.
 Händel, G. Fr. 313.
 Högquist, Emilie 21, 24, 31, 33, 34, 38, 39, 40, 47, 52, 55, 56, 57, 61,
 62, 90, 91, 97, 98, 99, 102, 103, 118, 119, 120, 131, 133, 143, 144,
 150, 152, 159, 163, 164, 165, 167, 168, 169, 170, 172, 173, 176,
 178, 179 (kost.), 188, 195, 220, 237, 241, 242, 245, 247, 250, 263,
 266, 268, 269, 277, 278, 279 (p.), 280, 286, 287, 325.
 Högquist, Jean 175, 176.
 Höök, Malla 107.
- Iffland, A. W. 65.
- Johansson, Kr. 45, 56, 66, 73, 75, 76, 77, 79, 96, 106, 133, 228, 229,
 230, 232, 275.
 Josefina, kronprinsessa 26, 67, 101, 102, 121, 124, 131, 134, 153,
 186, 193, 277, 287.
 Josephson m:lle 66, 180.
 Järnefelt, Armas 321, 322.
- Kalliwoda, Joh. 78.
 Karl XIV Johan 27, 80, 101, 134, 200, 236, 257, 287.
 Karsten, Kristofer 222, 327.
 Kellerman, Kristian 93, 94, 95 (p.), 96, 99, 314, 318, 319.
 Kinmanson, Fr. 41, 44, 52, 53, 62, 63, 72, 96, 128, 149, 248, 250,
 272, 277, 281, 282.
 Kinmanson, G. 130.
 Kinmanson, L. 33, 35, 40, 46, 60, 61, 84, 90, 92, 114, 117, 143, 144,
 146, 153, 173, 190, 242, 244, 245, 273.
 Kotzebue, A. F. F. von 286.
 Kraus, J. M. 81.
 Kuhlau, Fr. 64, 178.
 Kummer, G. H. 174.
 Köbel, Karl 63, 74.
 Köhler, J. G. 111, 319.
 Kördel, Ferd. 244.
 Körner, Teodor 165.

- Labia, Fausta 185.
 Lablache, Luigi 104.
 Lacauchie, Alex. 28, 59, 115, 139, 147, 223, 267, 269.
 Lafont, Charles 272.
 Lafont, Pierre 268, 269 (kost.).
 Lagerbielke, Gustaf 256.
 Laube, Heinrich 50.
 Lefèbvre, François 274, 275, 276.
 Lehmann, Edv. 79.
 Lehmann, K. P. 77.
 Levasseur, mr 236, 239, 327.
 Lilliander, A. 57.
 Linnell, Emanuel 27.
 Lind, Jenny 26, 30, 38, 40, 41, 44, 56, 57, 61, 62, 63, 64, 65, 66,
 72, 73 (kost.), 74, 79, 81, 88, 93, 96, 99, 101, 106, 107, 113, 114,
 120, 121, 125, 127, 129, 131, 132, 134, 135, 150, 151 (kost.), 153,
 159, 162, 163, 169, 170, 172, 173, 174, 180, 182, 184, 185 (kost.),
 186, 187 (kost.), 190, 191, 192, 193, 194, 274, 319, 324, 328.
 Lindblad, Otto 119, 172, 193.
 Lindeberg, Anders 64, 174, 255, 258, 259, 260, 325, 326.
 Lindman, August 174, 181.
 Lindman, Gustaf 23.
 Lindman, Gustafva 24.
 Lindström, K. G. 28, 29, 33, 63, 88, 99, 114, 323.
 Lipinski, K. J. 129.
 Liszt, Franz 130, 249, 270.
 Ljungdahl, Per 175.
 Lucas, Hippolyte 107.
 Ludvig Filip 318.
 Lyonnell, mr 238.
 Löwegren, löjtnant 276.
 Löwenhielm, Gustaf 12, 122, 123 (p.), 124, 194.
- Magito, Angélique 175.
 Malibrán, Maria 323.
 Mannerhierta, U. E. 61.
 Marcadet, mr 152.
 Mario, G. 104.

- Mars, m:lle 39, 40, 311.
 Marschner, H. 64, 186.
 Mayseder, Joseph 148.
 Meddlhammer, A. von 33.
 Mélesville, A. 25, 28, 35, 61, 268.
 Mendelssohn, F. 180, 276, 284.
 Mercadante, Saverio 38, 113, 121, 220.
 Mercier, L. S. 74.
 Merk, Joseph 168, 318.
 Meyerbeer, G. 67, 68, 69 (p.), 281, 282, 283, 284.
 Michaëli, Louise 184, 320.
 Mignard, Nic. 57, 167.
 Minard, mr 236, 237, 239, 327.
 Minard, m:me 238.
 Mozart 180.
 Munthe, S. A. 12, 94, 208.
 Müller, Albert 27, 72, 230, 282.
- Nagel, J. J. 64.
 Napoleon 286, 312.
 Naumann, K. 32.
 Nielsen, Augusta 75, 76, 77 (p.), 78, 79, 314, 315, 316.
 Noblet, Lise 138, 140, 141.
 Norberg, Charlotte 152, 270, 276.
 Norman, Ludvig 320.
- Orvar Odd 249, 269.
 Oskar, kronprins 26, 67, 101, 121, 124, 131, 134, 153, 186, 193,
 277, 287.
- Pareto, Graziella 320, 321, 322.
 Passini, Ludwig 51.
 Pasta, Giuditta 181 (p.), 182.
 Péchena, mr 23, 26, 34, 58.
 Persiani, Fanny 104, 127, 146, 147 (kost.), 323, 324.
 Peterson-Berger, V. 320, 321.
 Petrarca 313.

- Pettersén, B. 33.
 Pettersson, Anna 325.
 Pettersson, V. 133, 228, 230, 232, 271.
 Pfeiffer, A. 29, 36, 63, 133, 181, 240, 245, 286.
 Pfeiffer, Ch. 133.
 Pilotti, G. 38.
 Pixérécourt, G. de 25.
 Pohl, J. Fr. 82.
 Pott, August 129 (p.), 130, 131, 148.
 Preumayr, Joseph 323.
 Prévost, m:lle 114, 115 (kost.).
 Prume, François 128, 130, 147, 148, 149 (p.), 194.
 Puke, K. 205, 250.
 Pyk, Louise 185.
- Rafael 57, 245, 271.
 Randel, Andreas 99, 119, 120, 173, 243, 276.
 Raupach, Ernst 118, 242.
 Rellstab, Ludwig 122.
 Remmer, J. E. 262.
 Rettich, Julia 51 (p.).
 Ricci, Luigi 270.
 Richard, David 319.
 Richter, Gustaf 69.
 Ridderstolpe, frih:n 81.
 Robach, Vilh. 44, 121.
 Rochlitz, Fr. 66.
 Rode, Pierre 148, 178.
 Rolland, Romain 313.
 Romberg, Bernh. 94, 148.
 Roselli, K. R. 166.
 Rosengren, Emma 77, 152, 228, 270.
 Rossini, G. 38, 68, 160, 166, 172, 174, 181, 186, 264, 272, 276.
 Rubini, G. 104, 128.
 Rydqvist, K. M. 81, 170.
 Röhl, Maria 17, 37, 39, 135, 167, 275.
 Rök, L. J. von 234.

- Saint-Hilaire, V. de 102.
 Sain-ton, Prosper 22, 25.
 Schiller, Ferdinand 135.
 Schiller, Fr. von 111, 133, 215, 241.
 Schoultz, Johanna von 80, 81, 92, 93, 96, 99, 117.
 Schröder-Devrient, Wilhelmina 45 (kost.).
 Schubert, Franz 130.
 Schuncke, Kr. 117.
 Schwartz, A. F. 270.
 Schyberg, Sven 132, 134, 135 (p.), 180, 227, 322, 325.
 Scott, Walter 127.
 Scribe, E. 22, 25, 68, 103, 144, 172, 186, 190, 230, 280, 286.
 Selinder, Anders 45, 56, 72, 122, 131, 132, 230.
 Serral, Dolores 137, 138, 140, 142, 144.
 Servais, François 318.
 Sessi, Marianna 190.
 Sessi, Emma Freyse 190, 191, 192.
 Sevelin, Per 32, 101, 130, 131, 165, 166.
 Sevelin, Sofia 205.
 Shakspeare 48, 133, 214.
 Sontag, Henriette 41 (p.).
 Sprinchorn, m:lle 81.
 Stedingk, Eugène von 327.
 Stenhammar, Fredrika 185, 319.
 Stjernström, Edvard 25, 29, 33, 46, 58, 61, 65, 66, 67, 85, 86,
 90, 97, 99, 102, 123, 132, 143, 144, 169, 171, 195, 220, 241, 263,
 273, 278, 280, 286, 287, 317.
 Strandberg, Olof 167 (p.), 168, 173, 180, 195, 240, 241, 244, 245,
 264, 272, 276, 282, 287.
 Ström, Elma 143, 239, 240, 242, 243, 249, 271, 276, 281, 286, 319, 327.
 Strömstedt, Sara 317.
 Sturzenbecker, Matilda 180.
 Stöber, Fr. 41.
 Sundberg, K. G. 63, 100, 110, 111 (p.), 118, 119, 158, 177, 263, 271,
 273, 280, 287, 319.
 Svensson, Vilh. 12, 33, 38, 52, 54, 64, 90, 91, 92, 98, 143, 164, 165,
 172, 173.
 Sällström, Kristina 130.

- Sällström, Per 29, 30, 40, 53, 54, 57, 58, 60, 62, 63, 66, 84, 99,
168, 264, 272.
- Söderberg, Johan 36, 57, 173, 280, 287.
- Södermark, O. 123, 186, 187.
- Tacchinardi Nicolò 324.
- Taglioni, Filippo 222, 226, 228, 229, 230, 232, 233.
- Taglioni, Marie 221—236, 223 (kost.), 227 (p.), 235 (p.), 237, 241,
326.
- Taglioni, Sophie 222, 226.
- Tamburini, Ant. 104.
- Thackeray, W. 224.
- Thalberg, Sigismund 104, 129, 130, 136, 270.
- Tichatscheck, Aloys 326.
- Told, Franz 30.
- Torssell, Karl 63.
- Torsslow, O. U. 24, 63, 166, 251, 252, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 326.
- Töpfer, Karl 176.
- Wachtel, Th. 60.
- Wagner, Richard 284, 323.
- Wallander, J. V. 179, 221.
- Weber, K. M. von 41, 44, 66, 120, 135, 180, 192.
- Weger, A. 235.
- Weigl, Joseph 26, 173.
- Weissenthurn, Joh. Fr. von 47, 311, 312.
- Wennbom, Karin 36, 55, 152, 238.
- Wennbom, P. A. 43, 55, 77, 128, 158, 159, 179.
- Verdi, Giuseppe 321.
- Weselius, J. V. 317.
- Weser, L. A. 60, 125.
- Westerstrand, Herta 319.
- Westerstrand, Per 11, 13, 14, 95, 132, 134, 231, 281.
- Wexschall, Fr. 32.
- Vial, Jean 22, 63.
- Widerberg, Henriette 29, 32, 36, 40, 53, 54, 56, 62, 131, 180, 205,
313, 323.
- Widerberg, Julia 240, 248, 271, 286.

- Wiedemann, J. L. 121.
Wikström, J. F. 162.
Wilde, Oskar 315.
Willman, Anna 245.
Willmers, Rudolf 248, 249, 264.
Winkler, Karl 26.
Viotti, G. 66, 173.
Virgilius 224.
Wohlfahrt, V. 247, 271, 273.
Voisins, Gilbert de 223.
Volnys, Charles 28 (kost.), 159.
Volnys, Léontine 112, 159.
Voltaire 156.
Wählberg, O. 231.
Wässelius, J. 205, 323.
- Zetterberg, Johan 326, 327.
- Åbergsson, G. 63, 74, 75, 166, 260.
Åkerhielm, G. 12, 13.
- Ödmann, Arvid 320.
Östberg, Karolina 185, 325.

SKADESPELS-REGISTER.

Alfhild eller Den underbara lyran 56.

Alphyddan 84, 241, 242, 264.

Angelo Malipieri 152.

Anna Bolena 74, 105, 134, 193, 276.

Ariadne på Naxos 120.

Armide 32, 103, 180.

Arnljot 321.

le Bal masqué, se Gustave ou le bal masqué.

Barberaren (op.) 38, 62, 117, 135, 162, 174, 272, 276, 277 (sc.), 287.

la Béarnaise 276.

de Begge döttrarne 20.

Bekännelserna 85.

Bildhuggaren 33, 121, 148.

Birger och hans ätt 169.

Björn Jernsida 203.

Brama og bayaderen 314.

die Braut 165.

il Bravo (1834) 81.

il Bravo (1839) 220.

Bror och Syster 242, 244.

Brudslöjan 47.

Bryggaren i Preston 114—116.

Bröderna Philibert 166.

la Cachucha 76, 77, 78, 80, 106, 139 (kost.), 140, 141, 142, 322, 323.

Califen i Bagdad 174, 182.

la Camaraderie 23 (sc.), 24.

Capuletti e Montecchi 179, 245.
 la Cenerentola 264, 272.
 le Cheval de bronze 63.
 Chevalier de Saint-Georges 268, 269.
 Chiara di Rosenberg 270, 276.
 Clermont 144.
 Coelina 25.
 Così fan tutte 63.
 la Cracovienne 141 (kost.), 142, 323.
 Czar Peter skeppstimmerman i Holland 35.

Dagboken 150.
 Dagen före bröllopet 28.
 Dansvurmen 132.
 Debutanten och hennes far 46.
 Dido och Aeneas 81.
 Don Carlos 169.
 Don Juan 40, 114, 283, 323.
 Don Juan af Österrike 106—110.

Egmont 74.
 l'Elève de l'amour 228, 229.
 Elisa e Claudio 74.
 Elverhöi 25, 276.
 En duell under Richelieu 27, 28.
 En folkfest i Dalarne 322.
 Engelbrekt 175.
 den Engelske matrosen 79.
 En herre och en dam 287.
 En mors välsignelse 248.
 Ett divertissement af dans 131.
 Ett glas vatten 186, 188, 189.
 l'Etudiant et la grande dame 24.
 Eugène Aram 122.
 Eugenie 66.
 Euryanthe 41, 42, 44, 45 (sc.), 106, 135.

- Falkland 101, 174, 175, 270.
 die Falsche m:me Catalani 165.
 Familjen Riquebourg 47.
 Faniska 190, 287.
 den Farliga tanten 33.
 Fedra 312.
 Felsheims husar 102.
 Feodor och Maria 67.
 Ferdinand Cortez 29, 30, 162, 200.
 Fidelio 63, 65, 135, 323.
 Figaros bröllop (op.) 53, 54, 131, 248.
 la Fille mal gardée 270.
 Fostersonen 250.
 Fra Diavolo 32, 35, 85, 121, 328.
 Frieri efter föreskrift 176.
 Friskyttan 61, 62, 74, 79, 100, 168, 192, 239 (sc.).
 Frontin gift untkarl 134.
 Fröken de Belle-Isle 154.
 den Fulaste af de sju 30.
 Fästmän från huvudstaden 22.
 Fästningen i Boston 100.
 den Föregifna skatten 287.
 den Första kärleken 22.
 Första steget 150.
 de Förtrogne 21, 101.
- la Gazza ladra 81, 113, 174, 186.
 de Giftna 84.
 Giftermål på gamla dagar 61, 107.
 den Girige 101.
 la Gitana 233, 235.
 Giulietta e Romeo 105.
 Grefvarne Klingsberg 37, 46, 112, 121.
 Griselda 47—52, 85, 312, 313.
 Guido e Ginevra 190.
 Gunstlingen 118, 287.
 Gustaf Wasa 63, 66, 180.
 Gustave ou le bal masqué 25, 106.

Hamlet 37, 117, 163, 169, 174, 287.
 Hedvig eller Banditbruden 86.
 den Heliga Cecilia, tabl. viv. 57.
 den Heliga familjen, tabl. viv. 186.
 den Heliga Katarinas vigsel, tabl. viv. 167.
 den Helige Mikael, tabl. viv. 271.
 Herman von Unna 151, 270.
 Hernani 86, 270, 317, 326.
 Herr Chapolard 244.
 Hofnarren 245.
 Hugenotterne 68, 281—284, 281 (sc.), 327.
 Hvarföre? 98.
 Hvita frun 264, 276.

Idomeneo 180.
 Indianerne i England 287.
 Iphigenie i Auliden 66, 173, 245.
 Isle des fantaisies 76.

el Jaleo de Jèrès 140.
 Jernbäraren 87, 317.
 Jessonda 120, 192.
 Johanna af Montfaucon 86.
 Johannes Gutenberg 175.
 la Jota aragonesa 142.
 Juden 36, 112.
 Judinnan 180, 325, 326.

Kabal och kärlek 65, 112.
 Kapten Puff 106, 112, 171.
 Karl VII och Agnes Sorel, tabl. viv. 264.
 Korsfararne 270.
 Kotteriet 172, 286.
 Kärleksdrycken 124, 144, 153, 162, 190, 246.

Le lac des fées 229, 235, 245.
 den Lilla matrosen 92.
 den Lilla slafvinnan 25.

Lodoiska 74.

Louise de Lignerolles 75, 78, 85.

Lucie 99, 117, 124—128 (sc.), 130, 131, 132, 134, 144, 150, 151, 153,
154, 184, 220, 249, 250, 319, 320, 321, 322, 324.

Lucretia 186.

Lulu 178.

de Löjliga mötena 239, 241, 327.

Madame Sorbet 124.

Madonna del Rosario, tabl. viv. 286.

Madonna di San Sisto, tabl. viv. 245.

Man gör så godt man kan 164.

Man kan hvad man vill 165, 176, 191.

Mannen och älskaren 22, 63.

Maometto II 38.

le Mariage de raison 238.

le Mariage interrompu 124.

Maria Stuart 270.

Maria Tudor 277—280.

Marie eller Bröllopsfesten 65, 75.

le Mari et l'amant 22.

le Mari et la veuve 26.

Marino Faliero 262, 263.

Max och Emma 269, 270.

la Mazurka 232.

Messias 81.

Midsommarnattsdrömmen 65, 276.

Min fars värja 57.

Misstroende och list 21.

Modekrämerskan 152.

Moiraud et C:ie 124.

Moses 169, 174.

Mulatterne 170, 220.

Namnsdagsfesten 122.

Napoleon och general Bertrand 286.

Napoli 314.

Nattäfventyret 89.

Norma 30, 81, 99, 159, 167, 179, 182—186, 190, 191, 192, 193, 325.
 Normanni a Parigi 38.
 Numro 777 101.
 Nya garnisonen 153.
 den Nya öfversten 172.

Oberon 63, 96, 120, 271.
 den Okända 159, 160, 162, 163.
 l'Ombre 234.
 den Ondsinta hustrun 173.
 Onkelns hemlighet 143, 327.
 Orleanska jungfrun 100, 168.
 Othello (op.) 181.
 Oxmenuetten 150, 324.

le Parrain 25.
 Passionen och förnuftet 172.
 Pas styrien 142.
 Pas de cinq 276.
 Pas de deux 229, 314.
 Pas de trois 232.
 Paulus 81, 169.
 Pauvre Jacques 237.
 Pécheret l'empailleur 124.
 il Pirata 325.
 Porträttet 134, 286.
 Postiljonen från Lonjumeau 58—60, 67, 76, 244.
 Preciosa 151.
 les Premières amours 22, 237.
 die Proberollen 164, 165.
 Profeten 283, 284.
 i Puritani 81, 245, 249, 324, 325.

les Rendez-vous bourgeois 239.
 Richelieus första vapenbragd 265, 266.
 les Rivaux d'eux mêmes 26.
 Robert af Normandie 67—73, 78, 85, 96, 101, 121, 131, 149, 151,
 192, 222, 229, 232, 242 (sc.), 268, 282, 325.

- Rosenbuketten 97.
 Rubens i Madrid 143.
 Rådgifvaren 103.
 Rövvarbandet 117, 270.
- Sannljugaren 32, 101.
 Sans nom 24.
 Saul (Händel) 81.
 den Schweiziska familjen 26, 117, 173.
 la Sevillana 275.
 Shakspeare kär 21, 80.
 le Siège de Corinthe 106, 276.
 Siri Brahe och Johan Gyllenstierna 164, 241.
 Sjöfröken 106.
 Skapelsen 63, 121, 274.
 Skulden 117, 174.
 Slaget vid Leipzig 64.
 Slottet Montenero 56.
 Småstadsfruntimren 131.
 Sonetten 118.
 la Straniera 120.
 den Stumma 62, 63, 66, 68, 138, 267, 271, 287, 325.
 Supplikanterne 25.
 Sylfiden 78, 232, 233.
 la Sylphide 222, 224, 225, 234, 235.
 Sömngångerskan (kom.) 172.
 Sömngångerskan (op.) 38, 92, 112, 117, 180, 324, 325.
 Sömngångerskan i Provence 79.
- Tankred 66, 99, 120.
 Tartuffe 36, 245.
 le Tartuffe 24.
 Titus 200.
 Torqvato Tasso 117.
 Traviata 321.
 Tre hustrurs man 54, 55.
 Trollflöjten 40, 55, 56, 96, 103, 173, 276.
 Turken i Italien 162, 276.

- Tvillingbröderne 64.
 Två unga fruar 101.
 Tyrolarne 77, 78.
- Un duel sous le cardinal de Richelieu 238.
 Ungdomsminnen 61, 62.
 Universalarfvingen 101.
 Un monsieur et une dame 238.
 Upprättelsen 272, 273.
- Valdemar (Pas de deux) 78.
 Valerie 39.
 Valérie 238.
 Wallensteins död 117, 240.
 Vattendragaren 173, 286.
 le Verre d'eau 238.
 Vestalen 88, 106, 200.
 Vestindiefararen 74.
 der Wiener und die Wienerin 165.
 les Vieux péchés 26, 61.
 Wilhelm Tell 68, 166, 174.
 Vår unga gudmor 280, 287.
 Värmlänningarna 321.
- Zampa 100, 106.
 el Zapateado 142.
 Zoé 26.
- Ålderdom och dårskap 32, 101.
 Ålderdom och älskvärdhet 172.
 Årstiderna 74, 169, 286.
- Öfverraskningen 130.
-

ILLUSTRATIONSREGISTER.

Alexis Backman	11
Karl Forsberg	17
Scen ur »la Camaraderie»	23
Charles Volnys såsom hertig de Chevreuse	28
Julius Günther	37
Giovanni Belletti	39
Henriette Sontag	41
Skogsscenen i »Euryanthe»	45
Friedrich Halm	49
Julia Rettich	51
Jean Chollet såsom Postiljonen	59
Giacomo Meyerbeer	69
Klosterscenen i »Robert»	71
Jenny Lind såsom Alice	73
August Bournonville	76
Augusta Nielsen	77
Caroline Fjeldsted	79
Oskar Andersson	87
Basaren å Norrebro	93
Kristian Kellerman	95
Anna Bishop	105
Karl Sundberg	111
M:lle Prévost såsom Effie	115
Gustaf Löwenhielm	123
Gaëtano Donizetti	125
Scen ur »Lucie»	128
August Pott	129
Karl Forsberg på gamla dagar	133

Sven Schyberg	135
Fanny Elssler	139
Kostymbild af Fanny Elssler	141
Julius Günther i »Kärleksdrycken»	145
Fanny Persiani såsom Adina	147
François Prume	149
Jenny Lind såsom Lucie	151
Alexandre Dumas fils	155
Vincenzo Bellini	161
Olof Strandberg	167
Emilie Högquist såsom Karl II	179
Giuditta Pasta såsom Desdemona	181
Jenny Lind såsom Norma vid den heliga eken	185
Jenny Lind såsom Norma, efter oljemålning af O. Södermark	187
Nils Almlöf såsom Bolingbroke	189
Isidor Dannström	221
Marie Taglioni såsom Sylfiden	223
Marie Taglioni, efter litografi af J. Cardon	227
Marie Taglioni, efter stålstick af A. Weger	235
Scen ur »Friskyttten»	239
Scen ur »Robert»	242
Belletti såsom Dulcamara	246
Günther såsom Nemorino	247
Virginie Déjazet såsom vicomte de Létorières	267
Pierre Lafont såsom chevalier de S:t Georges	269
Matilda Gelhaar	271
Edvard d'Aubert	273
Vilhelmina Fundin	275
Scen ur »Barberaren»	277
Emilie Högquist, efter oljemålning af A. J. Fägerplan	279
Scen ur »Hugenotterne»	281

PN
2771
P4
bd.8

Personne, Nils Edvard
Svenska teatern

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
